INTERNATIONAL ECONOMICS

M.A . ఆర్థికశాస్త్రం, Semester – II, Paper-III

రచయిత

షేక్ అమీర్

MA (Eco), MA (DE)., MBA., M.A. (Psy), M.Phil., Ph.D

ఎకనామిక్స్‌లో అకాడెమిక్ కౌన్సెలర్

దూర విద్య కేంద్రం

ఆచార్య నాగార్జున విశ్వవిద్యాలయం

Director

Dr. NAGARAJU BATTU

MBA., MHRM., LLM., M.Sc. (Psy).,MA (Soc)., M.Ed., M.Phil., Ph.D

CENTRE FOR DISTANCE EDUCATION
ACHARAYA NAGARJUNA UNIVERSITY
NAGARJUNA NAGAR – 522 510

Ph: 0863-2293299, 2293214, ,Cell:9848477441
0863-2346259 (Study Material)
Website: www.anucde.info
e-mail:anucdedirector@gmail.com

M.A . ఆర్థికశాస్త్రం.,

First Edition: 2022

No. of Copies:

©Acharya Nagarjuna University

This book is exclusively prepared for the use of students of M.A . Economics, **Centre for Distance Education, Acharya Nagarjuna University and this book is meant for limited circulation only.**

Published by:

Dr. NAGARAJU BATTU,

Director

Centre for Distance Education,

Acharya Nagarjuna University

Printed at:

FOREWORD

Since its establishment in 1976, Acharya Nagarjuna University has been forging ahead in the path of progress and dynamism, offering a variety of courses and research contributions. I am extremely happy that by gaining 'A' grade from the NAAC in the year 2016, Acharya Nagarjuna University is offering educational opportunities at the UG, PG levels apart from research degrees to students from over 443 affiliated colleges spread over the two districts of Guntur and Prakasam.

The University has also started the Centre for Distance Education in 2003-04 with the aim of taking higher education to the door step of all the sectors of the society. The centre will be a great help to those who cannot join in colleges, those who cannot afford the exorbitant fees as regular students, and even to housewives desirous of pursuing higher studies. Acharya Nagarjuna University has started offering B.A., and B.Com courses at the Degree level and M.A., M.Com., M.Sc., M.B.A., and L.L.M., courses at the PG level from the academic year 2003-2004 onwards.

To facilitate easier understanding by students studying through the distance mode, these self-instruction materials have been prepared by eminent and experienced teachers. The lessons have been drafted with great care and expertise in the stipulated time by these teachers. Constructive ideas and scholarly suggestions are welcome from students and teachers involved respectively. Such ideas will be incorporated for the greater efficacy of this distance mode of education. For clarification of doubts and feedback, weekly classes and contact classes will be arranged at the UG and PG levels respectively.

It is my aim that students getting higher education through the Centre for Distance Education should improve their qualification, have better employment opportunities and in turn be part of country's progress. It is my fond desire that in the years to come, the Centre for Distance Education will go from strength to strength in the form of new courses and by catering to larger number of people. My congratulations to all the Directors, Academic Coordinators, Editors and Lesson- writers of the Centre who have helped in these endeavors.

Prof. P. Raja Sekhar
Vice-Chancellor (FAC)
Acharya Nagarjuna University

203EC21: INTERNATIONAL ECONOMICS

Module I: THEORY OF INTERNATIONAL TRADE

Meaning and Importance of International Trade – Silent Features of International Trade – The pure theory of International Trade – Theories of Absolute Advantage, Comparative Advantage and Relatively Costs, Hecksher – Ohlin Theory of International Trade.

Module 2: MEASUREMENT OF GAINS

Measurement of Gains from Trade and Distribution – Concepts of Terms of Trade, their uses and limitations – Hypothesis of Secular Deterioration of Terms of Trade.

Module 3: THEORY OF INTERVENTIONS

The Theory of Interventions – Tariffs, Quotas and Non-tariff barriers – Economic Effects of Tariffs and Quotas on National Income, Output and Employment.

Module 4: BALANCE OF PAYMENTS

Meaning and Components of Balance of Payments – Equilibrium and disequilibrium in Balance of Payments – The process of adjustment of balance of payments. Relative merits and demerits of fixed and flexible exchange rates.

Module 5: INTERNATIONAL FINANCIAL INSTITUTIONS

International Monetary Food (IMF) – The World Bank (IBRD) – International Finance Corporation (IFC) – International Development Association (IDA)

READING LIST

1. Soderston, Bo (1991), International Economics, The Macmillan Press Ltd., London.
2. Bhagwati, J. (Ed.) (1981), International Trade, Selected Readings, Cambridge, University Press, Massachusetts.
3. Kindleberger, C.P.(1973), International Economics, R.D.Irwin, Homewood.
4. Carbough, R.J.(1999),International Economics, International Thompson Publishing, New York.
5. Dana, M.S.(2000), International Economics; Study, Guide and Work Book (5th Edition, Routledge Publishers, London.
6. Carbaugh, International Economics, 9th Edition, 2004.

CONTENT

పాఠం - 1	అంతర్జాతీయ వ్యాపారం	1.1-1.9
పాఠం - 2	వ్యాపారానికి సైద్ధాంతిక మూలం - సాంప్రదాయిక అంతర్జాతీయ వ్యాపార సిద్ధాంతం - ఆడమ్ స్మిత్ డేవిడ్ రికార్డో,	2.1-2.18
పాఠం - 3	నవ్య వ్యాపార సిద్ధాంతం - హెక్చర్ - ఓహ్లిన్ సిద్ధాంతం - ఉత్పత్తి కారకాల ధర సమానత్వ సిద్ధాంతము - ఉత్పత్తి కారకాల ధరలు - ఉత్పత్తి కారకాల సాంద్రతలో పరివర్తనలు	3.1-3.16
పాఠం -4	వర్తక నిబంధనలు - సాంకేతిక ప్రగతి మరియు అంతర్జాతీయ వ్యాపారము - అంతర్జాతీయ మూలధన కదలికలు మరియు అభివృద్ధి	4.1-4.16
పాఠం - 5	స్వేచ్ఛా వ్యాపారము - రక్షణ విధానము - రక్షణ వ్యాపార విధానము కొరకు వాదనలు - సుంకాలు -కోటాలు	5.1-5.14
పాఠం - 6	చెల్లింపుల శేషము	6.1-6.11
పాఠం - 7	అంతర్జాతీయ ద్రవ్య వ్యవస్థ : సమస్యలు - అంతర్జాతీయ ద్రవ్యత్వము - అంతర్జాతీయ ద్రవ్య నిధి, ఎస్.డి.ఆర్‌లు - యూరో డాలరు మార్కెట్లు	7.1-7.17
పాఠం - 8	ప్రపంచ బ్యాంక్	8.1-8.9
పాఠం - 9	అంతర్జాతీయ ఆర్థిక సంస్థ	9.1-9.7
పాఠం -10	అంతర్జాతీయ అభివృద్ధి సంఘం	10.1-10.7

పాఠం - 1

అంతర్జాతీయ వ్యాపారం

(International Trade)

1.0. ఉద్దేశాలు :

అంతర్జాతీయ వ్యాపారం అనగా అంతర్జాతీయ సరిహద్దులు లేదా భూభాగాలను దాటి మూలధనం, వస్తువులు లేదా మార్పిడి జరుగుతుంది. దానినే అంతర్జాతీయ వాణిజ్యం అంటారు.

- ఒక దేశంలోని ఉత్పత్తిదారుల నుండి మరొక దేశానికి ఉత్పత్తులను బదిలీ చేయబడిన లేదా విక్రయించబడిన ఉత్పత్తి అనునది ఆవిర్భవించిన దేశం నుండి ఎగుమతి మరియు ఎగుమతుల చెల్లింపుల బ్యాలెన్స్‌లో దేశం యొక్క కరెంట్ ఖాతాలో లెక్కించబడతాయి.
- అంతర్జాతీయ వాణిజ్యం ప్రపంచ ఆర్థిక వ్యవస్థను అభివృద్ధి చేస్తుంది.
- అంతర్జాతీయ వాణిజ్యం వివిద దేశాల మధ్య ముఖ్యమైన కారకాలపై ఆధారపడి ఉంటుంది. ఇందులో ముఖ్యమైనవి ప్రపంచ వ్యాప్త ఉద్యోగకావకాశాలు, వినియోగదారులు తమకు అవసరమైన ఆధునిక వస్తువులను వినియోగించుటకు అవకాశం కల్పిస్తుంది.
- అంతర్జాతీయ వాణిజ్యం వలన ఉత్పత్తి కారకాలకు పూర్తి గమనశీలత ఉంటుంది.
- అంతర్జాతీయ వాణిజ్యం వలన శ్రమ విభజనకు వీలు కలుగుతుంది. మరియు వాస్తవ తలసరి ఆదాయం పెరుగుతుంది.

పాఠ్య నిర్మాణ క్రమం

1.1. పరిచయం

1.2. అంతర్జాతీయ వ్యాపారం అవలోకనం

1.3. అంతర్జాతీయ వ్యాపారం యొక్క ప్రాధాన్యత

1.3.1. ముడిపదార్థాలు సంవృద్ధిగా ఉపయోగించడం

1.3.2. తులనాత్మక వ్యయం

1.3.3. వినియోగదారులకు గొప్ప అవకాశాన్ని కల్పిస్తుంది.

1.3.4. ప్రత్యేకీకరణ మరియు ఆర్థిక ఆదాలు

1.3.5. సేవా రంగం వ్యాపారం

1.3.6. విశ్వ అభివృద్ధి మరియు ఆర్థికాభివృద్ధి

1.4. అంతర్జాతీయ వ్యాపారం యొక్క లక్షణాలు

1.4.1. కారకాల గమనశీలత

1.4.2. వైవిధ్యభరితమైన మార్కెట్

1.4.3. వివిధ రకాలైన గ్రూప్స్

1.4.4. వివిధ రకాలైన రాజకీయ యూనిట్లు

1.4.5. వివిధరకాల జాతీయ పాలసీలు మరియు ప్రభుత్వ జోక్యం

1.4.6. వివిధ రకాలైన కరెన్సీలు

1.5. అంతర్జాతీయ వ్యాపారం - ఆవశ్యకత

1.6. అంతర్జాతీయ వ్యాపారం - ఆచారాలు

1.7. అంతర్జాతీయ వ్యాపారం - వనరుల భద్రత

1.8. గుణాత్మక వ్యత్యాసాలు - ఆర్థిక అంశాలు

1.9. ముగింపు

1.10. మాదిరి పరీక్షా ప్రశ్నలు

1.11. సిఫార్సు చేసిన గ్రంథాలు :

1.1. పరిచయం :

అంతర్జాతీయ వాణిజ్యం అనేది అంతర్జాతీయ సరిహద్దులు లేదా భూభాగాల్లో లేదా ఒక దేశం తన సరిహద్దులను దాటి మరో దేశంతో జరిపే వ్యాపారం. ఇందులో మూలధనం, వస్తువులు మరియు సేవల మార్పిడి ద్వారా జరుగుతుంది. ప్రపంచ వ్యాప్తంగా చాలా దేశాలలో ఇటువంటి వాణిజ్యం స్థూల దేశయోత్పత్తి (GDP) లో గణనీయమైన వాటాను సూచిస్తుంది. అంతర్జాతీయ వాణిజ్యం చరిత్ర అంతటా ఉనికిలో ఉన్నప్పటి ఉదాహరణకు ఉత్తరాపధ, సిల్క్ రోడ్, అంబర్ రోడ్, అట్లంటిక్ బానిస వ్యాపారం, ఉప్పు రోడ్లు దాని ఆర్థిక, సామాజిక మరియు రాజకీయ ప్రాముఖ్యత ఇటీవలి శతాబ్దాలలో పెరుగుతుంది.

దేశీయ వాణిజ్యంతో పోల్చినప్పుడు అంతర్జాతీయ స్థాయిలో వాణిజ్యాన్ని నిర్వహించండం సంక్లిష్టమైన ప్రక్రియ. రెండూ లేదా అంతకంటే ఎక్కువ దేశాల మధ్య వాణిజ్యం జరిగినప్పుడు కరెన్సీ, ప్రభుత్వ విధానాలు, ఆర్థిక వ్యవస్థ, న్యాయ వ్యవస్థ చట్టాలు మరియు మార్కెట్లు లాంటి అంశాలు వాణిజ్యాన్ని ప్రభావితం చేస్తాయి.

ఆధునిక యుగంలో వివిధ ఆర్థిక స్థితి గల దేశాల మధ్య వాణిజ్య ప్రక్రియను సులభతరం చేయడానికి మరియు సమర్థించడానికి ప్రపంచ వాణిజ్య సంస్థ లాంటి కొన్ని అంతర్జాతీయ ఆర్థిక సంస్థలు ఏర్పడ్డాయి.

1.2. అంతర్జాతీయ వ్యాపారం అవలోకనం :

ఇది ఎగుమతులు మరియు దిగుమతులను కలిగి ఉన్న దేశాల మధ్య వస్తువుల లావాదేవీని సూచిస్తుంది. విదేశీ వాణిజ్యంలో, ఒక దేశ మార్కెట్ విస్తరణ, అంతర్జాతీయ కార్మిక విభజన ద్వారా ఉత్పత్తి ఏకాగ్రత, విదేశీ వనరుల కొరతను అధిగమించడం లాంటి లాభాలను పొందవచ్చును. పెట్టుబడి దారి విధానం యొక్క అసమానతలు, ఉత్పత్తి యొక్క అపరిమిత విస్తరణ ధోరణి మొదలైనవి తప్పనిసరిగా వాణిజ్యాన్ని చేస్తాయి. పారిశ్రామిక పెట్టుబడిదారి దశలో వాణిజ్య ఎగుమతి విలక్షణమైనది. కాని గుత్తాధిపత్యం పెట్టుబడిదారి దశలో మూలధన ఎగుమతి అభివృద్ధి చెందినది. 1980వ సంవత్సరం నుండి, విస్తువులు కాకుండా వివిధ రకాల సేవలను (ప్రయాణ, రవాణా, భీమా, ఫైనాన్స్, మేథో సంపత్తి హక్కులు మొదలగున్నవి) నిర్వహించే సేవల వాణిజ్యం పెరిగింది. ప్రతి దేశం ప్రపంచ ఆ మార్కెట్‌లో తన స్థానానికి అనుగుణంగా రక్షణ వాద సాంప్రదాయాన్ని లేదా స్వేచ్ఛ వాణిజ్యవాదాన్ని స్వీకరిస్తుంది. రెండవ ప్రపంచ యుద్ధం తరువాత, వాణిజ్య మార్పిడి సరళీకరణను ప్రధానంగా అభివృద్ధి చెందిన దేశాలు GATT లాంటి అంతర్జాతీయ సంస్థల ద్వారా ప్రోత్సహిస్తుంది. అయితే అభివృద్ధి చెందిన మరియు అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాల మధ్య అంతరం దక్షిన - ఉత్తర సమస్యగా పిలవబడుతుంది.

అంతర్జాతీయ వ్యాపారం ప్రపంచ ఆర్థిక వ్యవస్థను అభివృద్ధి చేస్తుంది. అదే విధంగా ప్రపంచీకరణ మన డిమాండ్ మరియు సప్లయి, వస్తువుల ధరలు మొదలగున్నవి అంతర్జాతీయ మార్కెట్ అభివృద్ధిని సూచిస్తున్నాయి. ఆసియా దేశాలలో రాజకీయ మార్పులు కార్మికుల ఖర్చులలో హెచ్చు తగ్గులకు కారణమౌతున్నాయి.

ప్రపంచ మార్కెట్‌కు విక్రయించబడే ఉత్పత్తిని ఎగుమతి అంటారు మరియు ప్రపంచ మార్కెట్ నుండి కొనుగోలు చేయబడిన ఉత్పత్తిని దిగుమతి అంటారు. ఆ విధంగా ఎగుమతులు మరియు దిగుబతుల దేశం యొక్క చెల్లింపుల బ్యాలెన్స్‌యొక్క రెంట్ ఖాతా విభాగంలో లెక్కించబడతాయి.

1.3. అంతర్జాతీయ వ్యాపారం యొక్క ప్రాధాన్యత :

అంతర్జాతీయ వ్యాపారం అనేది వివిధ దేశాల మధ్య వివిధ ముఖ్యమైన కారకాలపై ఆధారపడి ఉంటుంది. ఇవి ముఖ్యంగా ఆయా దేశాలలోని జీవన ప్రమాణ స్థాయి పెరుగుదల, ఉద్యోగావకాశాల కల్పన మరియు వినియోగదారులు తమకు అవసరమైన, ఆధునిక వస్తువులను వినియోగించుటకు అవకాశం కల్పిస్తుంది. ఈ విధంగా అంతర్జాతీయ వ్యాపారం అనేది పురాతన నాగరికత నుండి ప్రస్తుతం వరకు ఏ విధంగా ప్రాధాన్యతకు కల్గి ఉన్నదో తెలియచేస్తుంది. ప్రపంచ బ్యాంకు నివేదిక ప్రకారం GDP లో అంతర్జాతీయ వ్యాపారం సూన్య శాతం నుండి 13% నికి 1970వ సంవత్సరం పెరిగింది. 2008వ సంవత్సరంలో ఏర్పడిన ఆర్థిక సంక్షోభం ఏర్పడకముందు వరకు 30%గా ఉండేది. ఈ విధంగా అంతర్జాతీయ వ్యాపారం యొక్క ప్రాధాన్యతను ఈ క్రింది విధంగా వివరించవచ్చును. అవి :

1.3.1. ముడి పదార్థాలు సంవృద్ధిగా ఉపయోగించడం :

ప్రపంచంలోని కొన్ని దేశాలలో సహజ వనరులు సంవృద్ధిగా లభిస్తాయి. ఉదాహరణకు పెట్రోలియం (ఖతార్), లోహాలు, చేపలు (ఐస్‌ల్యాండ్), డైమండ్స్ (కాంగో) మొదలగున్నవి. ఇలాంటి దేశాలు అంతర్జాతీయ వ్యాపరాం చేయకపోయినట్లయితే ఆ దేశాలలో లభించే సహజ వనరులు నిరుపయోగమైన నష్టాలను ఎదుర్కొంటాయి. అంతర్జాతీయ వ్యాపార సిద్ధాంతాలను అభివృద్ధి చేసిన వారిలో ముఖ్యులు. ఇ. హేక్సర్ మరియు బార్టిల్. ఓహ్లిన్ విరి సిద్ధాంతాన్ని హేక్సల్ - ఓహ్లిన్ మోడల్ (H.O. మోడల్) అంటారు. ఈ సిద్ధాంతం ముఖ్య ఉద్దేశం సహజ వనరులు సంవృద్ధిగా ఉండే దేశాలు ఆ ముడి పదార్థాలను ఎగుమతి చేయుట

ద్వారా మరియు వనరులు కొరతగా ఉన్న దేశాలు కూడా ఇలాంటి వస్తువులను ఎగుమతి చేయుట ద్వారా లాభాలను ఆర్జిస్తాయి.

1.3.2. తులనాత్మక వ్యయం :

డేవిడ్ రికార్డో ఈ సిద్ధాంతాన్ని ప్రతిపాదించాడు. కొన్ని సందర్భాలలో ఒకే దేశానికి రెండు లేదా అంతకన్నా ఎక్కువ వస్తువుల ఉత్పత్తిలో సంపూర్ణ అనుకూలత ఉంటుంది. అలాగే కొన్ని దేశాలకు ఏ వస్తువు తయారీలోనూ కూడా నిరాపేక్ష ప్రయోజనం ఉండదు.

ఒక దేశం తన వనరులను ఉత్పత్తి చేయడంలో సామర్థ్యం గరిష్టంగా ఉంటుందా లేదా ఏ వస్తువులను ఉత్పత్తి చేయడానికి వాటిని ఉపయోగించాలని తులనాత్మక వ్యయ సిద్ధాంతం ఉద్దేశ్యం. ఈ విధంగా ద్రాక్ష, సారాయి, వస్త్రం, ఈ రెండూ ఉత్పత్తిలో పోర్చుగల్‌కు నిరపేక్ష ప్రయోజనం అధికంగా ఉంటుంది. అదే విధంగా ఈ రెండూ వస్తువులలో దేనిని ఉత్పత్త చేయడంలోనూ ఇంగ్లండ్‌కు తులనాత్మక నష్టం తక్కువగా ఉన్నది. అందువలన ఇంగ్లండ్ వస్త్రాన్ని ఉత్పత్తి చేసి, పోర్చుగల్ నుండి ద్రాక్ష సారాయి దిగుమతి చేసుకోవడం ఇంగ్లండ్‌కు లాభదాయకంగా ఉంటుంది. దీనిని రికార్డో తులనాత్మక వ్యయ సిద్ధాంతంలో రుజువు చేశాడు.

1.3.3. వినియోగదారులకు గొప్ప అవకాశాన్ని కల్పిస్తుంది :

నూతన వ్యాపార సిద్ధాంతాం ప్రకారం తక్కువ తులనాత్మక వ్యయం, తులనాత్మక ఉత్పత్త, వ్యయాలపై ప్రభావాన్ని చూపిస్తుంది. నూతన ప్రపంచ వాణిజ్య సిద్ధాంతం ప్రకారం అంతర్జాతీయ వ్యాపారం యొక్క కారకాలు వినియోదారునికి కొనుగోలు శక్తిని మరియు వివిధ రకాలైన ఉత్పత్తులను వినియోగించే అవకాశాన్ని కల్పిస్తుంది.

ఉదాహరణకు మనం జర్మనీ నుండి BMW కార్లను దిగుమతి చేసకొనుటకు ప్రధాన కారణం అవి అక్కడ తక్కువ వ్యయంలో లభిస్తాయి. అంతే కాకుండా ఆ సంస్థ బ్రాండ్ ప్రాధాన్యతను, నాణ్యతను సూచిస్తాయి. కాబట్టి ఇతర దేశాలు జర్మనీ నుండి BMW కార్లను దిగుమతి చసుకొని వారికి అవసరమైన వస్తువులను జర్మనీకి ఎగుమతి చేస్తాయి.

1.3.4. ప్రత్యేకీరణ మరియు ఆర్థిక ఆదాలు :

నూతన అంతర్జాతీయ వ్యాపారంలో పాల్గొనే దేశాల ఎగుమతులపై ప్రత్యేకీకరణ ప్రధానమైన పాత్ర వహిస్తుంది. ఈ ప్రత్యేకీకరణ వలన ఆర్థిక ఆదాలు ఆయా దేశాలకు లభిస్తాయి. ప్రత్యేకీకరణ ప్రక్రియ ద్వారా ఎగుమతి దేశాలకు సంబంధించిన పరిశ్రమలు ప్రధాన పాత్ర వహిస్తాయి. ప్రత్యేకీకరణ వస్తు ఉత్పత్తి సామర్థ్యాన్ని పెంపొందించుటలో కృషి చేస్తుంది. ప్రత్యేకీకరణ విధానం ద్వారా అధిక విలువ గల ఉత్పత్తులును బహుళ జాతీయ సంస్థలు ఉత్పత్త చేయు వస్తువులకు ప్రపంచ వ్యాప్తంగా గుర్తింపు ఉన్నది.

ఉదాహరణకు యాపిల్ కంపెని డిజైన్ చేసిన కంప్యూటర్లను అమెరికాలో చేస్తారు. అయితే ఆ ఒప్పందాన్ని ఆసియా దేశాలలోని ఫ్యాక్టరీలలో ఉత్పత్తి చేస్తున్నారు. ఈ విధానం ద్వారా అంతర్జాతీయ వ్యాపారంలో ఉత్పత్త చేయబడిన ఉత్పత్తులను బహుళ దేశాలు ఉపయోగిస్తున్నాయి. అదే విధంగా ప్రత్యేకీకరణ ద్వారా ఉత్పత్తి చేయబడిన ఉత్పత్తులకు విశ్వవ్యాప్త డిమాండ్ ఉన్నది. వాటిలో మోటర్ వాహనాల ఇంజన్లు, టైర్లు మొదలైన వాటి డిజైన్ మరియు మార్కెటింగ్ వివిధ దేశాలలో వినియోగదారులకు అందుబాటులో ఉన్నాయి.

1.3.5. సేవా రంగం వ్యాపారం :

అంతర్జాతీయ వ్యాపారం సేవ రంగం వ్యాపారం ముఖ్యంగా వస్తు రూపంలో ఉత్పత్తి, అరటి కాయల ఎగుమతి, కార్ల దిగుమతి, మొదలైన వాటి ద్వారా ఆ దేశ ఆర్థిక వ్యవస్థకు అదృశ్య హస్తంగా పనిచేస్తుంది. అదే విధంగా సేవా రంగం ముఖ్యంగా భీమా, ఐ.టి. సేవలు మరియు బ్యాంకులు. అంతే కాకుండా గ్లోబలైజేషన్‌లో ఆర్థిక వ్యవస్థలు నూతన సాంకేతిక పద్ధతులను ఉ పయోగించి సూక్ష్మ లేదా చిన్న తరహా వ్యాపార సంస్థలు ఈ రంగంలో అభివృద్ధి సాధించాయి.

1.3.6. విశ్వ అభివృద్ధి మరయు ఆర్థికాభివృద్ధి :

ఆర్థికాభివృద్ధిని సాధించుటలో అంతర్జాతీయ వ్యాపారం ప్రధానమైన పాత్ర వహిస్తుంది. ఈ విధమైన ఆర్థికాభివృద్ధి ప్రపంచ వ్యాప్తంగా సాపేక్ష పేదరాఇకాన్ని తగ్గించుటకు మరియు తూర్పు, దక్షిణ దేశాలలో ఆర్థికాభివృద్ధి రేటు 1980వ సంవత్సరం నుండి ఆయా దేశాల GDP లో పెరుగుదలకు కారణమౌతున్నాయి.

1.4. అంతర్జాతీయ వ్యాపారం యొక్క లక్షణాలు :

అంతర్జాతీయ వ్యాపారం యొక్క ప్రధానమైన లక్షణాలను ఈ క్రింది విధంగా వివరించవచ్చును. అవి :

1.4.1. కారకాల గమనశీలత :

అంతర్జాతీయ వ్యాపారంలో ఉత్పత్తి కారకాల గమనశీలత ముఖ్యపాత్ర వహిస్తుంది. ప్రధానంగా వీటిలో శ్రామికులు మరియు మూలధనం లాంటివి ఒక్కొక్క దేశంలో ఒక్కొక్క విదంగా ఉంటాయి. ఇందులో ముఖ్యమైన ఒక దేశం నుండి మరో దేశానికి వలసలకు సంబంధించిన చట్టాలు, పౌరసత్వం మరియు విద్యా అర్హతలు మొదలగున్నవి. అంతర్జాతీయ శ్రామికుల గమనశీలత (అంతర్జాతీయ వలస)లో సమస్యగా ఉన్నది.

1.4.2. వైవిధ్యభరితమైన మార్కెట్ :

అంతర్జాతీయ వ్యాపారంలో ప్రపంచ మార్కెట్‌లో వైవిధ్యభరితమైన పరస్పర వ్యతిరేకమైన సమస్యలున్నాయి. వాటిలో ముఖ్యమైనవి వాతావరణం, భాషలు, ప్రాధాన్యతలు, అలవాట్లు, సాంప్రదాయాలు, మరియు తూనికలు మరియు కొలతలలో మార్పులున్నాయి. అంతర్జాతీయ వ్యాపారం వలన అంతర్జాతీయ వినియోగదారుని కొనుగోలు శక్తిలో పరస్పర విరుద్ధమైన భావాలున్నాయి.

1.4.3. వివిధ రకాలైన గ్రూప్స్ :

అంతర్జాతీయ వ్యాపారంలో వివిధ రకాలైన పై దేశాలలో దేశాల మధ్య భిన్నమైన సంబంధం గల సభ్యులుంటారు. అలాంటి సభ్యులు గల సమాజాలను ముఖ్యంగా ఆర్థిక, సామాజిక వాతావరణంలో విభిన్నమైన మార్పులుంటాయి. ఈ విధమైన మార్పులు వివిధ దేశాలలో వివిధ రకాలుగా ఉంటాయి.

1.4.4. వివిధ రకాలైన రాజకీయ యూనిట్లు :

అంతర్జాతీయ వ్యాపారం యొక్క అత్యంత ముఖ్యమైన దిగ్విషయం వివిధ రకాలైన రాజకీయ యూనిట్లు ఉంటాయి.

అందువలన అంతర్జాతీయ వ్యాపారంలో ప్రతి దేశం తమ ప్రభుత్వ విధానాలపై మరియు రాజకీయ యూనిట్లపై అవగాహన వలన అంతర్జాతీయ వ్యాపారంలో ఒడిదుడుకుల ఫలితాలను తెలుసుకుంటారు.

1.4.5. వివిధ రకాల జాతీయ పాలసీలు మరియు ప్రభుత్వ జోక్యం :

ఆర్థిక మరియు రాజకీయ విధానాలు ఒక్కొక్క దేశంలో ఒక్కొక్క విధంగా ఉంటాయి. ముఖ్యంగా ఈ విధమైన పాలసీలు కలిసి ఉండు వ్యాపారం, వాణిజ్యం, ఎగుమతి మరియు దిగుమతులు, పన్నుల విధానం మొదలగున్నవి ఒక్కొక్క దేశంలో ఒక్కొక్క విదానాన్ని కలిగి ఉంటాయి. అంతే కాకుండా ఒకే విధమైన పాలసీలు ఎల్లప్పుడు ఒకే విధంగా ఆయా దేశాలలో ఉండవు. అంతర్జాతీయ వ్యాపారంలో సుంకాలు, ఎగుమతి కోటాలు సబ్సిడీలు మరియు అనేక ఇతర నియంత్రణలను ఎదుర్కొవడంతో ఆయా దేశాల ప్రభుత్వాలు దేశీయ వ్యాపారంలో మరియు అంతర్జాతీయ వ్యాపారం ఒక్కొక్క రకమైన విధానం ఒక్కొక్క దేశం అవలంభిస్తుంది.

1.4.6. వివిధ రకాలైన కరెన్సీలు :

అంతర్జాతీయ వ్యాపారంలో మరో ముఖ్యమైన లక్షణం వివిధ రకములైన కరెన్సీలను ఉపయోగించడం జరుగుతుంది. ఆయా దేశాలలో చలమణీలో ఉన్న ద్రవ్యం ఆయా దేశాల ద్రవ్య నియంత్రణలో మరియు ఎక్ఛేంజ్ రేట్లలో, విదేశీ మారకంలో వేర్వేరుగా ఉంటాయి.

1.5. అంతర్జాతీయ వ్యాపారం - ఆవశ్యకత :

అంతర్జాతీయ వాణిజ్యం యొక్క ఆవశ్యకతను ఈ క్రింది విధంగా పేర్కొనవచ్చును. అవి :

1. అంతర్జాతీయ వాణిజ్యం దేశాల మధ్య శ్రమ విబజన లేదా ప్రత్యేకీకరణ వలన వస్తువులను చౌకగా లభ్యమైయ్యేటట్లుగా చేస్తుంది.
2. వస్తువుల యొక్క సప్లయిని సమర్థవంతంగాను, పలు విధాలుగా అభివృద్ధి పరిచెదరు.
3. మార్కెట్ విస్తరణ కారణంగాభారీ స్థాయిలో ఉత్పత్తి జరుగుతుంది. దాని ఫలితంగా పెద్ద తరహా ఉత్పత్తి ఆదాలను ఆయా దేశాలకు చేకూరుతాయి.
4. అంతర్జాతీయ వాణిజ్యం వలన వాస్తవిక తలసరి ఆదాయం, వినియోగం గణనీయంగా పెరుగుతాయి. అందువలన ఆయా దేశాలలో ఉద్యోగిత, ఉత్పత్తి అభివృద్ధి చెందుతాయి.
5. డి.హెచ్. రాబర్ట్సన్ ప్రకారం అంతర్జాతీయ వ్యాపారం ఆర్థికాభివృద్ధికి యంత్రం లాంటిది అని పేర్కొన్నారు.
6. దేశీయంగా వస్తువులను ఉత్పత్తి చేసుకోలేని వస్తువులను అంతర్జాతీయ వ్యాపారం ద్వారా అతి సులువుగా, కొన్ని సందర్భాలలో అతి చౌకగా దిగుమతి చేసుకోవచ్చును.
7. అంతర్జాతీయ వ్యాపారం వనరుల వృధాను నివారిస్తుంది. కొరతగా ఉన్న వనరులను భవిష్యత్తు అవసరాలకు దాచుకోవచ్చు (ఉదాహరణకు అమెరికాలో చమురు నిల్వలు అధికంగా ఉన్నప్పటికీ వారు గల్ఫ్ దేశాల నుండి చమురును దిగుమతి చేసుకోవడం).

8. ప్రపంచంలోని అన్ని దేశాలలో ఏ ఒక్క దేశం కూడా అన్ని రంగాలలో స్వయం సంవృద్ధిని సాధించలేరు. ఇతర దేశాలతో వాణిజ్యం వలన వారి అవసరాలు తీర్చుకోవడం జరుగుతుంది.

1.6. అంతర్జాతీయ వ్యాపారం - ఆచారాలు :

అమెరికాలో వస్తువులు మరియు సేవల ఎగుమతి మరియు దిగుమతులలో పెద్ద మరియు చిన్న కంపెనీలను ప్రోత్సహించడానికి వివిధ అమెరికా అధ్యక్షులు ఆచారాలను నిర్వహించారు. అధ్యక్షుడు జార్జ్ డబ్ల్యూ. బుష్ 18-05-2001 వ సంవత్సరం మరియు 17-05-2002 వ సంవత్సరంలో ప్రపంచ వాణిజ్య వారోత్సవాన్ని పాటించారు. 13-05-2016వ సంవత్సరంలో అధ్యక్షుడు బరాక్ ఒబామా 15-05-2016వ సంవత్సరం నుండి 21-05-2016వ సంవత్సరం వరకు ప్రపంచ వాణిజ్య వారోత్సవం జరిపారు. 19-05-2017వ సంవత్సరంలో అధ్యక్షుడు డొనాల్డ్ ట్రంప్ 21-05-2017వ సంవత్సరం నుండి 27-05-2017 వరకు ప్రపంచ వాణిజ్య వారోత్సవాన్ని ప్రకటించారు. ప్రపంచ వాణిజ్య వారాన్ని మే నెల మూడవ వారం, ప్రతి సంవత్సరం అమెరికా రాష్ట్రపతి ఆ వారాన్ని ప్రపంచ వాణిజ్య వారోత్సవంగా ప్రకటిస్తారు.

1.7. అంతర్జాతీయ వ్యాపారం - వనరుల భద్రత :

వివిధ అంతర్జాతీయ సంస్థలలోని 189 దేశాలలో నీరు, శక్తి మరియు భూమి భద్రతపై క్రమ బద్ధమైన మరియు అంతర్జాతీయ వ్యాపారం కొరకు ఇది మొత్తం మరియు వివిధ రంగాల వినియోగాన్ని మూలాధారాలను అనుసంధానిస్తుంది. దేశాలు మరియు వివిధ రంగాలు అధిక దోపిడీకి, రక్షణ లేమి గురి అయ్యాయి. ఆర్థిక ప్రపంచీకరణతో అటువంటి వనరులు ప్రపంచ సరఫరా గొలుసుల భద్రతను తగ్గించాయి. 2020వ సంవత్సరంలో అధ్యయనం చాలా దేశాలు అంతర్జాతీయ వాణిజ్యం ద్వారా వనరుల నష్టాలకు ఎక్కువ బహిర్గతం చేస్తున్నాయని విశదీకరించబడినది.

1.8. గుణాత్మక వ్యత్యాసాలు - ఆర్థిక అంశాలు :

ప్రపంచ వ్యాప్తంగా వివిద ఉత్పత్తి ప్రాంతాల ప్రత్యామ్నాయ ఉత్పత్తుల మధ్య గుణాత్మక వ్యత్యాసాలు వివిధ చట్టపరమైన అవసరాలు మరియు నాణ్యత ప్రమాణాలు లేదా వనరుల భద్రత, పర్యావరణ పరిరక్షణ, ఉత్పత్తి నాణ్యత మరియు ఉత్పత్తి రూపకల్పనకు మించిన భద్రతకు సంబంధించిన అంశాలను కలిగి ఉండే స్థానిక ఉత్పత్తి మరియు పాలన వ్యవస్థలచే నియంత్రించబడే వివిధ స్థాయిల కారణంగా ఉండవచ్చును. అదే విధంగా స్థానిక ఉత్పత్తి అనేక సందర్భాలలో ఉపాధి పెంచుతుందని నివేదించబడినది. అంతర్జాతీయ వాణిజ్యం స్థానిక ఉపాధిని పెంచుతుందని నివేదించబడినది. అంతర్జాతీయ వాణిజ్యం స్థానిక ఉపాధిని పెంచుతుందని 2018వ సంవత్సరం అధ్యయనం పేర్కొన్నది. 2016వ సంవత్సరపు అధ్యయనం ప్రకారం, దిగుమతులకు పెరుగుతున్న బహిర్గతం కారణంగా తయరీ (ఉత్పత్తి) తయారీయేతర ఉత్పత్తి రెండింటిలోనూ స్థానిక ఉపాది మరియు మొత్తం కార్మికాదాయం ప్రతి కూలంగా ప్రభావితమైనది. అంతే కాకుండా సుదూర ప్రాంతాల కంటే అధిక ఆదాయ దేశాలలో స్థానిక ఉత్పత్తికి కార్మికులకు అధిక వేతనాలు అవసరమౌతాయి. అధిక వేతనాలు ఆటోమేషన్‌ను ప్రోత్సహిస్తాయి.

1.9. ముగింపు :

అంతర్జాతీయ వ్యాపారం దేశాలు తమ మార్కెట్లను విస్తరించుకోవడానికి మరియు దేశీయంగా అందుబాటులో లేని వస్తువులు మరియు సేవలను దిగుమతి చేసుకోవడానికి అనుమతిస్తుంది. అంతర్జాతీయ వ్యాపారం ఫలితంగా మార్కెట్ మరింత

పోటీగా ఉంటుంది. ఇది అంతిమంగా మరింత పోటీ ధరలకు దారి తీస్తుంది. మరియు వినియోగదారుని తక్కువ వ్యయం గల వస్తువులను అందిస్తుంది. అంతర్జాతీయ వ్యాపారానికి ఎగుమతులు మరియు దిగుమతులను కలిగి ఉన్న దేశాలకు మధ్య వస్తువుల లావాదేవీ సూచిస్తుంది. అంతర్జాతీయ వ్యాపారం ప్రపంచ ఆర్థిక వ్యవస్థను అభివృద్ధి చేస్తుంది.

ముఖ్యంగా అంతర్జాతీయ వ్యాపారం ఆయా దేశాల ముడి పదార్థాల లభ్యతను ఉపయోగించుకొని ఇతర దేశాలతో అంతర్జాతీయ వ్యాపారంలో ప్రధాన పాత్ర వహిస్తాయి. ముఖ్యంగా అంతర్జాతీయ వ్యాపారం దేశీయ వినియోగదారులను అంతర్జాతీయ వ్యాపారం ప్రపంచ అభివృద్ధిని సాధిస్తుంది.

1.10. మాదిరి పరీక్షా ప్రశ్నలు :

1. వ్యాసరూప ప్రశ్నలు

1. అంతర్జాతీయ వ్యాపారం అనగానేమి ? దాని ప్రాధాన్యతలను వివరించండి ?
2. అంతర్జాతీయ వ్యాపారం అనగానేమి ? కారణాలను వివరించుము ?
3. అంతర్జాతీయ వ్యాపారం అనగానేమి ? ప్రాధాన్యతను వివరించండి.

2. సంక్షిప్త ప్రశ్నలు :

1. అంతర్జాతీయ వ్యాపార ప్రాధాన్యత వివరించండి ?
2. అంతర్జాతీయ వ్యాపారం యొక్క లక్షణాలు ?
3. అంతర్జాతీయ వ్యాపారం ఆవశ్యకత

3. సంక్షిప్త గ్రంథాలు :

1. అంతర్జాతీయ వ్యాపారం
2. అంతర్జాతీయ వ్యాపారం అవకాశం
3. అంతర్జాతీయ వ్యాపారం ప్రత్యేకీకరణ

1.11. ఆధారిత గ్రంథాలు :

1. Kusum Mundra (18-10-2010). "Immigrant Networks and U.S. Bilateral Trade : The Role of Immigrant Income". Department of Economics, Rutgers University.
2. Jones, Ronald W. (1961). "Comparative Advantage and the Theory of Tariffs". The Review of Economic Studies. 28 (3) : PP 161-175
3. Malgouyres, Element (2017). The Impact of Chinese Import Competition on the Local Structure of Employment and wages, Evidence from France, Journal of Regional Science. 57 (3) : PP : 411-441

4. Dunphy, Siobhan (20-11-2020). "Is Globalization Compatible with subtainable and Resilient Supply Chins"?

5. MC Kenzie, Lionel W. (1954). "Specializationa and Efficiency in World Production" The Review of Economic Studies. 21 (3) : PP165-180

6. Taherzadeh, Oliver ; Bithell, Mike ; Richards, Keith (28-10-2020). "Water, Energy and Land insecurity in Global Supply Chains" Global Environmenttal Change. 67 : PP 102 - 158.

పాఠం - 2

వ్యాపారానికి సైద్ధాంతిక మూలం - సాంప్రదాయిక అంతర్జాతీయ వ్యాపార సిద్ధాంతం - ఆడమ్ స్మిత్ డేవిడ్ రికార్డో,

2.0 లక్ష్యం :

ఈ పాఠ్యభాగము చదివిన తరువాత, మీరు ఈ క్రింది అంశాలను తెలుసుకోగలరు

- ☆ అంతర్జాతీయ అర్థశాస్త్ర స్వరూప, స్వభావాలు
- ☆ దేశీయ, అంతర్జాతీయ వ్యాపారాల మధ్యగల తేడాలు
- ☆ సాంప్రదాయిక వ్యాపార సిద్ధాంతానికి పూర్వ రంగంలో అంతర్జాతీయ వ్యాపారంపై గల అభిప్రాయాలు
- ☆ సాంప్రదాయ అంతర్జాతీయ వ్యాపార సిద్ధాంతము - ఆడమ్ స్మిత్, డేవిడ్‌రికార్డో, జాన్ స్టువర్ట్ మిల్ ప్రతిపాదించిన సిద్ధాంతాలు - వాటి విశ్లేషణ

విషయ సూచిక :

2.1 పరిచయము
2.2 అంతర్జాతీయ అర్థశాస్త్రమనగానేమి ?
2.3 దేశీయ, అంతర్జాతీయ వ్యాపారాల మధ్య తేడాలు
2.4 మార్కెంటలిసమ్
2.5 సాంప్రదాయ అంతర్జాతీయ వ్యాపార సిద్ధాంతము
2.6 ఆడమ్ స్మిత్ వ్యాపార సిద్ధాంతము : సంపూర్ణ అనుకూలత సిద్ధాంతము
2.7 రికార్డో తులనాత్మక వ్యయ సిద్ధాంతము
2.7.1. ప్రమేయాలు
2.7.2. వివరణ
2.7.3. విమర్శలు
2.7.4. సాంఖ్యిక పరీక్షలు
2.7.5. తులనాత్మక వ్యయ సిద్ధాంతము : అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలు
2.8 సారాంశము ; వ్యయ సిద్ధాంతము - మెరుగులు
2.9 ముఖ్య పదాలు
2.10 నమూనా ప్రశ్నలు తులనాత్మక
2.11 చదువదగిన గ్రంథాలు

2.1 పరిచయము :

ఈ పాఠములో మనము అంతర్జాతీయ అర్థశాస్త్రము స్వరూప స్వభావాలు, అది పరిశీలించే అంశాలను ముందుగా తెలుసుకుంటాము. దేశీయ, అంతర్జాతీయ వ్యాపారాల మధ్యగల తేడాలు, అంతర్జాతీయ వ్యాపార సిద్ధాంతపు ఆవశ్యకతను గూర్చి పరిశీలిస్తాము. అంతర్జాతీయ వ్యాపార అధ్యయనానికి సంబంధించి ప్రతిపాదింపబడిన కొన్ని సిద్ధాంతాలను పరిశీలిస్తాము. సాంప్రదాయ వ్యాపార సిద్ధాంతాన్ని పరిశీలించే ముందుగా, అంతర్జాతీయ వ్యాపారంపై మర్కంట లిస్ట్ (Mercantalist) ఆర్థికవేత్తల అభిప్రాయాలను, వారి ఆలోచనలను అధ్యయనం చేస్తాము.

యీ పాఠములో, ముఖ్యముగా సాంప్రదాయ అంతర్జాతీయ వ్యాపార సిద్ధాంతముపై దృష్టి కేంద్రీకరించుతాము. అర్థశాస్త్ర మూల పురుషుడు ఆడమ్ స్మిత్, ప్రతిపాదించిన సంపూర్ణ అనుకూలత సిద్ధాంతపు అధ్యయనంలో, అంతర్జాతీయ వ్యాపారానికి ఆధారం సంపూర్ణ అనుకూలత అని తెలుసుకుంటాము. తర్వాత, రికార్డో ప్రతిపాదించిన తులనాత్మక వ్యయ సిద్ధాంతమును విపులంగా చర్చిస్తాము. దానిపై వచ్చిన విమర్శలు, తదనంతర కాలంలో ఆ సిద్ధాంతానికి పెట్టిన మెరుగులను పరిశీలిస్తాము. తర్వాత జాన్ స్టూవర్ట్ మిల్ ప్రతిపాదించిన పరస్పర డిమాండు సిద్ధాంతాన్ని అధ్యయనం చేస్తాము. స్థూలంగా యీ పాఠములో పరిగణించే విషయాలు యివే.

2.2 అంతర్జాతీయ అర్థశాస్త్రమనగానేమి ?

అంతర్జాతీయ అర్థశాస్త్రము, ప్రపంచంలో వివిధ దేశాలు పరస్పరం ఒకరి మీద ఒకరు ఆధారపడటాన్ని అధ్యయనం చేస్తుంది. ఒక దేశము మరియు మిగతా ప్రపంచము మధ్య వస్తువుల, సేవల ప్రవాహము, చెల్లింపులను, యీ ప్రవాహాన్ని నియంత్రించే విధానాలను మరియు ఆ దేశపు సంక్షేమంపై వీటన్నిటి ప్రభావాలను విశ్లేషిస్తుంది. దేశాల మధ్య యీ పరస్పర ఆధారిత రాజకీయ, సామాజిక, సాంస్కృతిక సంబంధాలపై ప్రభావము చూపుతుంది. అంతేకాక వాటి వల్ల ప్రభావితమవుతుంది.

ముఖ్యంగా అంతర్జాతీయ అర్థశాస్త్రము అంతర్జాతీయ వ్యాపార సిద్ధాంతాన్నీ (International Trade Theary) అంతర్జాతీయ వ్యాపార విధానాన్నీ (International Trade Policy) విదేశీ చెల్లింపుల శేషాన్ని, (Balance of Paymants) మరియు విదేశీ మారకపు మార్కెట్లను (Foreign Exchange Makes) విశ్లేషిస్తుంది.

అంతర్జాతీయ వ్యాపార సిద్ధాంతము, వ్యాపారానికి ఆధారము లేదా ప్రాతిపదికను (Basic), స్వేచ్ఛా వ్యాపారము వల్ల ఒనగూడే లాభాలను విశ్లేషిస్తుంది. అంతర్జాతీయ వ్యాపార విధానము, వ్యాపారాంపై ఆంక్షలలోగల కారణాలను, వాటి ప్రభావాల్ని, రక్షణ విధానాలను పరిశీలిస్తుంది. విదేశీ చెల్లింపుల శేషము, ఒక దేశానికి వచ్చే వివిధ రాబడులు, మిగతా ప్రపంచానికి ఆ దేశము చేసే చెల్లింపులను తెలియజేస్తుంది. యీ శేషములో, మిగులు లేదా లోటు సంభవించటానికి గల కారణాలను అన్వేషించి, వాటిని సర్దుబాటు చేసే వివిధ పద్ధతులను వివరిస్తుంది. ఒక దేశపు కరెన్సీ మారకపు రేటును నిర్ణయించే పద్ధతినీ, వివిధ అంశాలను, విదేశీ మారకపు మార్కెట్లు అధ్యయనం తెలియజేస్తుంది. యీ అంతర్జాతీయ అర్థశాస్త్ర సూక్ష్మ (Micro) మరియు స్థూల (Macro) అర్థశాస్త్ర అంశాలు యిమిడి ఉంటాయి. అర్థశాస్త్రములో ఒక విశిష్ట శాఖ ఈ అంతర్జాతీయ అర్థశాస్త్రము.

గత రెండు దశాబ్దాల కాలంలో, యీ అంతర్జాతీయ అర్థశాస్త్రము గణనీయంగా అభివృద్ధి చెందింది. ఆడమ్ స్మిత్, డేవిడ్ రికార్డో, జె.ఎస్. మిల్, మార్షల్, కీన్సు, శామ్యూల్ సన్ వంటి ప్రముఖ ఆర్థికవేత్తలు దీని అభివృద్ధికి తోడ్పడ్డారు. ప్రస్తుత పాఠములోనూ, తరువాతి పాఠాలలోను, వీరివేగాక మరి కొందరి ఆర్థిక వేత్తల సిద్ధాంతాలను అధ్యయనం చేస్తాము.

అంతర్జాతీయ వ్యాపార సిద్ధాంతాలను అధ్యయనం చేసే ముందుగా, దేశీయ, అంతర్జాతీయ వ్యాపారాల మధ్య గల తేడాలను పరిశీలించాలి. దానిని బట్టి అంతర్జాతీయ వ్యాపార విశ్లేషణలో ఒక ప్రత్యేక శాస్త్రీయం అవసరమా ? అన్న విషయాన్ని నిర్ధారించగలము. అందువలన ముందుగా మనము దేశీయ (Internal) మరియు అంతర్జాతీయ (International) వ్యాపారానికి మధ్యగల తేడాలను పరిశీలించాలి.

2.3 దేశీయ (Internal) అంతర్జాతీయ (International) వ్యాపారాల మధ్య తేడాలు

దేశీయ వ్యాపారానికి, అంతర్జాతీయ వ్యాపారానికి కొన్ని పోలికలు, సారూప్యాలు ఉన్నాయి. దేశీయ వ్యాపారంలో ఒక దేశపు వ్యక్తులు మధ్య వస్తు వినిమయము జరుగుతుంది. అంతర్జాతీయ వ్యాపారంలో, వేరు వేరు దేశాలలో నివసించే వ్యక్తుల మధ్య వస్తు మార్పిడి జరుగుతుంది. అంటే యీ రెండు రకాల వ్యాపారాలలో వ్యక్తుల మధ్య వస్తు వినిమయము (Exchange) జరుగుతుంది.

కాని, సాంప్రదాయిక ఆర్థికవేత్తలు దేశ, విదేశ వ్యాపారాలలో ప్రధాన వ్యత్యాసాలున్నాయనీ, అంతర్జాతీయ వ్యాపారము ఒక ప్రత్యేకతను కలిగి ఉందనీ, అందువలన అంతర్జాతీయ వ్యాపారాన్ని విడిగా అధ్యయనం చేయవలసిన ఆవశ్యకత ఉందనీ విశ్వసించారు. ఈ కారణాల వలన విడిగా అంతర్జాతీయ వ్యాపార సిద్ధాంతం అవసరమని వాదించారు. దేశీయ వ్యాపారానికి, అంతర్జాతీయ వ్యాపారానికి మధ్య వారు తెలియజేసిన వ్యత్యాసాలు.

1) ఉత్పత్తి కారకాల గమనశీలత : ఉత్పత్తి కారకాల గమనశీలతపై యీ రెండు వ్యాపారాల మధ్య ముఖ్యమైన తేడా ఉందని, సాంప్రదాయ ఆర్థికవేత్తలు వాదించారు. ఉత్పత్తి కారకాలు - శ్రమ, మూలధనం దేశీయంగా పూర్తి గమనశీలత కలిగి ఉంటాయి. అందువలన, అవి, వాటి ప్రతిఫలాలు ఎక్కువగా ఉండే కార్యకలాపాలలోకి కదలివెడతాయి. కాని అంతర్జాతీయంగా ఉత్పత్తి కారకాలు ముఖ్యంగా శ్రమ, మూలధనము గమనశీలత ఉండదనీ, అటువంటి గమనశీలత కష్టమని ఊహించారు.

దేశీయంగా అంటే ఒక దేశంలో వివిధ ప్రాంతాల మధ్య, పరిశ్రమల మధ్య, ఉత్పత్తి కారకాల పూర్తి గమనశీలత వలన, వాటి ప్రతిఫలాలు సమానంగా ఉంటాయి. అట్లా లేనపుడు, అవి తక్కువ ప్రతిఫలం వచ్చే చోటు నుండి, ఎక్కువ ప్రతిఫలం వచ్చే చోటుకు తరలిపోతాయి. అంతర్జాతీయంగా అటువంటి గమనశీలత సాధ్యపడదు. దీనికి అనేక కారణాలు భాషా బేధాలు ఆచార వ్యవహారాలు, కుటుంబ సంబంధాలు, వృత్తి నైపుణ్యతలలో తేడాలు, ఆంక్షలు వీటి వలన అంతర్జాతీయంగా ముఖ్యంగా శ్రామిక గమనశీలత ఉండదు. అందువలన యీ రెండింటి మధ్య తేడా ఉందని సాంప్రదాయిక ఆర్థికవేత్తలు అభిప్రాయపడ్డారు.

ఈ అభిప్రాయం తరువాతి కాలంలో విమర్శకు గురి అయింది. ఉత్పత్తి కారకాల గమనశీలతలో గల తేడా సంపూర్ణమైనది కాదని, అది కొంత మేరకేనని ఒక విమర్శ. దేశీయంగా కూడా, ఉత్పత్తి కారకాల గమనశీలత సంపూర్ణంగా ఉండదనీ, అనేక ఆంక్షలు ఉన్నాయని, విభిన్న దేశాల మధ్య గమనశీలత ఉందనీ, యీ విమర్శకులు సూచించారు. ఆడమ్‌స్మిత్ శ్రామికులు వలస పోవడాన్ని గుర్తించారు. జె.ఎస్.మిల్ కూడా మూలధనము, పెట్టుబడి రూపంలో, యితర దేశాలకు తరలి పోవడాన్ని గుర్తించారు. కెయర్న్స్ (Carins) దేశీయంగా పోటీలేని శ్రామిక వర్గాలు (Non - Competing Groups of Labour) ఉంటాయనీ, వీటి మధ్య గమనశీలత ఉండదనీ చెప్పారు. కానీ, దేశీయంగా, ఉత్పత్తి కారకాల గమనశీలత, అంతర్జాతీయంగా కంటే ఎక్కువగా ఉంటుంది. ఇది వాస్తవము. కాబట్టి యీ కారణము వలన, దేశీయ, అంతర్జాతీయ వ్యాపారాల మధ్య తేడా ఉందనడం సమంజసమనీ, ప్రముఖమైనదనీ చెప్పవచ్చు. అందువలన సాంప్రదాయ ఆర్థికవేత్తలు ప్రత్యేక అంతర్జాతీయ వ్యాపార సిద్ధాంతము అవసరమని వాదించారు.

వివిధ కరెన్సీలు : ఒక దేశంలో ఒకే రకమైన ద్రవ్యం చలామణీ అవుతుంది. దేశీయ వ్యాపారంలో ఆ దేశపు ద్రవ్యాన్ని ఉపయోగిస్తారు. అంతర్జాతీయ వ్యాపారంలో వివిధ ద్రవ్యాలనుపయోగించవలసి ఉంటుంది. భారతదేశంలో రూపాయి దేశ వ్యాప్తంగా చలామణీ అవుతుంది. కాని ఇంకొక దేశంలో మన దేశపు కరెన్సీ రూపాయి చలామణీ కాదు. ఆ దేశపు కరెన్సీలోకి మన రూపాయను మార్చి తద్వారా ఆ దేశపు వస్తువులను కొనుగోలు చేయాలి. అందువలన ద్రవ్య మారకము సమస్య ఎదురవుతుంది.

కాబట్టి అంతర్జాతీయ వ్యాపారంలో, కరెన్సీలలో తేడాలుంటాయి. అంతేకాక, వాటి సాపేక్ష విలువలలో మార్పులను గూడా గమనించవలసి ఉంటుంది. ఒక దేశపు కరెన్సీలో, ఇంకొక దేశపు కరెన్సీ విలువ మారినప్పడల్లా అనేక దేశపు కరెన్సీ విలువ మారకపు రేట్లు బాగా మార్పు చెందవచ్చు. అంతేకాకుండా, కొన్ని దేశాల కరెన్సీలను అమెరికన్ డాలర్లు, బ్రిటన్ పౌండ్లు స్టెర్లింగు - అంతర్జాతీయ లావాదేవీలలో విస్తారంగా ఉపయోగిస్తారు. అందువలన అంతర్జాతీయంగా అనేక సమస్యలుత్పన్నమవుతాయి. వివిధ దేశాలు వివిధ ద్రవ్య విధానాలు, విదేశీ మారకపు విధానాలను అవలంభించడం వలన, ఎగుమతుల సప్లయ్ గాని, దిగుమతుల డిమాండ్ కాని ప్రభావితమవుతాయి. అందువలన, యిటువంటి విధానాలలో తేడాల వల్ల అంతర్జాతీయ వ్యాపారానికి, దేశీయ వ్యాపారానికి మధ్య తేడా ప్రస్ఫుటమవుతుందని కిండెల్ బర్గర్ సూచించారు.

విదేశీ చెల్లింపుల శేషపు సమస్య : విదేశీ చెల్లింపుల శేషపు సమస్య అంతర్జాతీయ వ్యాపారానికి సంబంధించి ప్రత్యేక సమస్య. దేశీయంగా అటువంటి సమస్య ఉత్పన్నమవదు. ఎందుకంటే దేశీయంగా మూలధనము ఒక ప్రాంతము నుండి ఇంకొక ప్రాంతానికి తరలిపోవడానికి అవకాశం ఎక్కువ. చెల్లింపుల శేషములో అసమతౌల్యాన్ని పరిష్కరించటానికి అనుసరించే విధానాల వలన అనేక ఇతర సమస్యలు ఎదురవచ్చు. ప్రతి ద్రవ్యోల్బణము కాని, మూల్యహీనీకరణగాని, దిగుమతులపై ఆంక్షలు వల్ల గాని, మరికొన్ని సమస్యలు ఉత్పన్నమవుతాయి. దేశీయ వ్యాపారంలో ఇటువంటి సమస్యలుండవు.

వివిధ జాతీయ విధానాలు : ఇంకొక తేడా, వాణిజ్య, వ్యాపార, పన్నుల మరియు ఇతర విధానాలకు సంబంధించినది. దేశీయంగా యీ విధానాలు ఒకే రకంగా ఉంటాయి. కాని అంతర్జాతీయంగా టారిఫ్‌లు, కొటాలు, దిగుమతి సుంకాలు వంటి రూపంలో వ్యాపారంపై ఆంక్షలు ఉంటాయి. ఎగుమతి, దిగుమతి సుంకాలనేవి అంతర్జాతీయ వ్యాపారానికే పరిమితము. దేశీయంగా వివిధ ప్రాంతాల మధ్య వ్యాపారంపై యిటువంటి ఆంక్షలు ఉండవు. కానీ, వీటివల్ల అంతర్జాతీయ వ్యాపారంలో ఏర్పడే పరిణామాలను ప్రత్యేకంగా విశ్లేషించవలసి ఉంటుంది. యీ పరిస్థితులలో దేశీయంగా ఆర్థిక విధానాలలో కూడా మర్పులు ఉంటాయి.

జీవన ప్రమాణాలలో తేడాలు : అంతర్జాతీయ వ్యాపారం, విభిన్న జీవన ప్రమాణం గల ఉత్పత్తిదారుల మధ్య వస్తు వినిమయంగా హేరడ్ (Harrod) పేర్కొన్నాడు. అటువంటి వస్తు వినిమయ విషయంలో కొన్ని అంశాలలో వ్యత్యాసముంటుంది. ఈ కారణంగా, అంతర్జాతీయ వ్యాపారాన్ని, ఒక ప్రత్యేక శాస్త్రంగా అధ్యయనం చేయవలసిన అవసరం ఉందని హేరడ్ అభిప్రాయము. ఒకే రకపు శ్రామికులకు, వివిధ దేశాలలో జీవన ప్రమాణాలు ఒకే విధంగా ఉండక పోవచ్చు. కాని దేశీయంగా, అటువంటి వ్యత్యాసాలుండటానికి వీలు లేదు.

వివిధ దేశాల మధ్య ఉత్పత్తిదారుల జీవన ప్రమాణాలలో తేడాలుండటమే గాక, విభిన్న ఉత్పత్తి సౌకర్యాలుగల ఉత్పత్తి దారుల మధ్య జరిగే వినిమయంగా అంతర్జాతీయ వ్యాపారాన్ని గుర్తించడం జరిగింది. వివిధ దేశాలలో ప్రభుత్వ పరిపాలనా సామర్థ్యము వేరు వేరుగా ఉంటుంది. పైన పేర్కొన్నట్లు, ఒక దేశంలో ఉత్పత్తి దారులందరికీ ఒకే విధానం వర్తిస్తుంది. కాని వివిధ దేశాలలోని ఉత్పత్తి దారులకు ఉత్పత్తి సౌకర్యాలలో తేడాలుండటం వలన, అంతర్జాతీయ వ్యాపారానికి అవకాశం ఉంది.

పైన చెప్పిన కారణాల వలన, అంతర్జాతీయ వ్యాపారానికి, దేశీయ వ్యాపారానికి మధ్య మౌలికమైన తేడాలున్నాయి. అందువలన ప్రత్యేక అంతర్జాతీయ వ్యాపార సిద్ధాంతానికవసరం ఉందని సాంప్రదాయ ఆర్థికవేత్తలు భావించారు.

కాని బెర్టిల్ ఓహ్లిన్ (Bertil Ohlin) అంతర్జాతీయ వ్యాపారానికి, దేశీయ వ్యాపారానికి మధ్య తేడా ఏమీ లేదని వాదించాడు. అంతర్జాతీయ వ్యాపారము,దేశీయ వ్యాపారానికి చెందిన ఒక ప్రత్యేక అంశము. అందువలన ప్రత్యేక అంతర్జాతీయ వ్యాపార సిద్ధాంతానికవసరం లేదని అతని వాదన.

ఉత్పత్తి కారకాల గమనశీలత విషయంలో, సాంప్రదాయ ఆర్థికవేత్తల అభిప్రాయంతో, ఓహ్లిన్ విభేదించాడు. దేశీయంగా కూడా, ఉత్పత్తి కారకాల గమనశీలత సంపూర్ణంగా ఉండదని ఓహ్లిన్ వాదన దేశీయంగా కూడా వివిధ వృత్తుల, ప్రాంతాల మధ్య వేతనాలలోని వ్యత్యాసాలుంటాయి. అదే విధంగా వివిధ ప్రాంతాల మధ్య, ఉపయోగాలలోనూ వడ్డీ రేట్లలో తేడాలుండవచ్చు.

అదే విధంగా, శ్రమ, మూలధనము అంతర్జాతీయంగా గమనశీలత ఉండదని చెప్పలేము. గతంలో వీటి గమనశీలతకు ఉదాహరణలున్నాయి. 19, 20 శతాబ్దాలలో అమెరికా, కెనడా, ఆస్ట్రేలియా, న్యూజిలాండ్ దేశాల అభివృద్ధిలో, ఇంగ్లాండ్, యూరప్ నుంచి వెళ్ళిన శ్రమ, మూలధనము పాత్ర గణనీయమని యీ సందర్భంగా గుర్తించాలి.

వివిధ కరెన్సీలుండటం వలన, ప్రత్యేక అంతర్జాతీయ వ్యాపార సిద్ధాంతానికవసరం ఉత్పన్నమవుతుంది. రెండు దేశాల మధ్య మారకపు రేటు, ఆ రెండు దేశాల కరెన్సీల కొనుగోలు శక్తిని బట్టి నిర్ణయింపబడుతుంది. ఒక దేశపు కరెన్సీ, మరొక దేశపు కరెన్సీలోకి మార్పిడి చేసుకోవచ్చుంటే, అంతర్జాతీయ వ్యాపారానికి, ప్రాంతీయ వ్యాపారానికి మధ్య తేడా లేదు.

యీ కారణాల వలన, ప్రత్యేక అంతర్జాతీయ వ్యాపార సిద్ధాంతపు ఆవశ్యకత లేదనీ, దేశీయ వ్యాపారము యొక్క ప్రత్యేక అంశంగా అంతర్జాతీయ వ్యాపారాన్ని పరిగణించాలని ఓహ్లిన్ అభిప్రాయము. దేశీయంగా వస్తువుల ధరలు నిర్ణయింపబడినట్లే, అంతర్జాతీయంగా కూడా అదే విధంగా వస్తువుల ధరలు నిర్ణయింపబడతాయి. డిమాండ్, సప్లయ్‌ల మధ్య సమతౌల్యాన్ని బట్టి, దేశీయంగా ధరలు నిర్ణయింపబడతాయి. ఇది అంతర్జాతీయ వ్యాపారానికి కూడా వర్తిస్తుంది. టారిఫ్‌లు, కరెన్సీలతో తేడాలు, మిగతావన్నీ ఒకే రకంలో వివిధ స్థాయిలకు చెందినది కాని, వీరు రకరకాలుకు చెందినవారు (Differences of degree and not of kind)

కానీ, యీ రెండింటి మధ్య మౌలికమైన తేడాలున్నాయి. ప్రతీ దేశానికి, ఒక స్వంత కరెన్సీ ఉంది. దానితో దేశీయంగా వివిధ వస్తువులను, ఆ దేశపు ప్రజలు స్వేచ్ఛగా కొనుగోలు చేయవచ్చు. కానీ, విదేశీ వస్తువులను అట్లా కొనుగోలు చేయటం సాధ్యపడదు. వారి కరెన్సీలు స్వేచ్ఛగా అందుబాటులో ఉండవు. మార్పిడి కూడా సమస్యలతో కూడుకున్నది. కాబట్టి దేశీయ వ్యాపారంలో, మారకపు రేట్ల సమస్యలు చెల్లింపుల శేషము, టారిఫ్‌లు మున్నగు సమస్యలుండవు. అంతర్జాతీయ వ్యాపారంలో ఎదురయ్యే సమస్యలను పరిష్కరిండానికి, అంతర్జాతీయ ద్రవ్య నిధి, గాట్, ప్రపంచ వాణిజ్య సంస్థ (W.T.O.) అంక్టాడ్ (UNCTAD) మొదలైన అంతర్జాతీయ సంస్థలు ఆవిర్భవించాయి. వీటికి దేశీయ వ్యాపారంతో సంబంధం లేదు.

2.4. మర్కెంటలిజమ్ (Mercantalism) :

అంతర్జాతీయ వ్యాపార సిద్ధాంతాలను, సూత్రాలను అధ్యయనం చేసే ముందు, గతంలో విదేశీ వ్యాపారంపై ప్రబలంగా ఉన్న అభిప్రాయాలను, విధానాలను తెలుసుకోవాలి. యీ సందర్భంగా మర్కెంటలిస్ట్ వ్యవస్థను ప్రస్తావించాలి.

16వ శతాబ్దం, 18వ శతాబ్దం మధ్య తరహా, మర్కెంటలిజమ్, ప్రభుత్వాల ఆర్థిక విధానాలను, ముఖ్యంగా అంతర్జాతీయ వ్యాపార విధానాన్ని గణనీయంగా ప్రభావితం చేసింది. యీ ఆర్థికవేత్తలు (Mercantalists) ప్రభుత్వము పటిష్టంగా, శక్తివంతంగా ఉండటానికి అవసరమైన చర్యలను సూచించారు. ప్రభుత్వ శక్తి ఆ దేశ సంపదపై ఆధారపడుతుందని వారు భావించారు. దాని కొరకు, విలువైన లోహాన్ని ముఖ్యంగా బంగారము, వెండి అధిక పరిమాణంలో సంచయనం చేసుకోవాలి. ఇటువంటి విధానానికి, మార్కెంటలిజమ్ అని ఫిజియోక్రాట్స్ (Physiocrats) పేరు పెట్టారు. యీ లక్ష్య సాధనను, వారు వివిధ మార్గాలను అన్వేషించారు. వ్యాపారం ద్వారానే, యీ లోహాల సంచయనం సాధ్యపడుతుందని వారు భావించారు. దానికి వ్యాపార శేషము అనుకూలముగా ఉండాలని (Favourable Balance of Trade) విశ్వసించారు. అంటే, ఆ దేశపు ఎగుమతులు, దిగుమతుల కన్నా ఎక్కువగా ఉండాలి. అప్పుడు వ్యాపారశేషము అనుకూలముగా ఉండి, విదేశాల నుండి బంగారం వస్తుంది. దేశీయంగా బంగారపు నిల్వలు పెరిగి, దేశ సంపద పెరిగి, ప్రభుత్వ శక్తి పెరుగుతుంది. కాబట్టి అంతర్జాతీయ వ్యాపారంలో, వ్యాపార శేష సిద్ధాంతాన్ని (Balance of Trade Theory) ప్రతిపాదించారు. వ్యాపార శేషము అనుకూలముగా ఉండటానికి, వ్యాపారంపై నియంత్రణ అవసరమని భావించారు. తదనుగుణంగా మర్కెంటలిస్ట్ ఆర్థిక వ్యవస్థ విధానాలు యీ విధంగా ఉండాలని నిర్దేశించారు.

1. వ్యాపార, ప్రభుత్వ ఆంక్షలకు లోబడి జరగాలి. ప్రభుత్వం అనుమతించిన వస్తువుల ఎగుమతులను పెంచాలి. దిగుమతులు, సాధ్యమైనంత వరకు తక్కువగా ఉండాలి.

2. విదేశాలకు బంగారం ఎగుమతిని పూర్తిగా నిషేధించాలి. దేశంలోకి వచ్చిన బంగారము, వెండిని జాగ్రత్త పరచి, మరల విదేశాలకు పోకుండా జాగ్రత్త పడాలి.

3. విదేశీ వ్యాపారంలో ప్రభుత్వ ఏకస్వామ్యం (Monopoly) ఉండాలి. చాలా తక్కువ భాగము, వ్యక్తులు స్వేచ్ఛగా వదలాలి. అనుకూల వ్యాపార శేషం కోసం, టారిఫ్‌లు, కోటాలు, ఇతర వాణిజ్య విధానాల ద్వారా వ్యాపార నియంత్రణ చేయాలి.

స్థూలంగా అంతర్జాతీయ వ్యాపారానికి సంబంధించి, మర్కెంటులిస్ట్ విధానాలు యివే. 17, 18 వ శతాబ్దాలలో, యివి అనేక దేశాలలో ప్రభుత్వ విధానాలను గణనీయంగా ప్రభావితం చేసాయి.

తరువాతి కాలంలో, మర్కెంటలిస్ట్ ఆర్థిక విధానాలు తీవ్ర విమర్శలకు గురి అయ్యాయి. David Hume, Price - specie fl doctrine ప్రకారము, అనుకూల వ్యాపార శేషము స్వల్పకాలములోనే సాధ్యమని, కాలక్రమేణా అది పూర్తిగా అదృశ్యమవుతుందని వాదించా మర్కెంటలిస్ట్ విధానాలు, స్వల్పకాల ఆర్థిక ప్రయోజనాలను మాత్రమే అందజేస్తాయని, యీ సిద్ధాంతము నిరూపించింది.

2.5. సాంప్రదాయ అంతర్జాతీయ వ్యాపార సిద్ధాంతము :

ఈ నేపథ్యంలో, సాంప్రదాయ అంతర్జాతీయ వ్యాపార సిద్ధాంతము ప్రతిపాదింపబడినది. సాంప్రదాయ ఆర్థికవేత్తలు - ముఖ్యం ఆడమ్ స్మిత్ మరియు డేవిడ్ రికార్డో మర్కెంటలిస్ట్ వ్యాపార విధానాలను, తీవ్రంగా వ్యతిరేకించారు. వ్యాపారంపై ఆంక్షలు అ సందర్భమైనవ స్వేచ్ఛా వ్యాపారం వలన దేశ సంపద పెరుగుతుందనీ అభిప్రాయపడ్డారు.

ఆడమ్ స్మిత్, ఒక దేశ సంపద వస్తువులు కానీ, బంగారపు నిల్వలు కాదనీ, మొదటి సారిగా చెప్పారు. మర్కెంటులిస్ట్‌లు నిర్దేశించి ఆంక్షలు, విదేశీ వ్యాపారంపై తొలగిస్తేనే, దేశ సంపద త్వరితగతిని పెరుగుతుందని వాదించారు. స్వేచ్ఛా వ్యాపారం వలన, వివిధ దేశా జాతీయాదాయాలు, జాతీయసంపదలు పెరుగుతాయని తెలియజేసారు. స్వేచ్ఛా వ్యాపారం ఉత్పత్తి వనరుల సద్వినియోగానికి, మాన సంక్షేమానికి దోహదపడుతుందని వాదించారు.

స్వేచ్ఛా వ్యాపారం, అంతర్జాతీయ శ్రమ విభజనను ప్రోత్సహిస్తుందని అభిప్రాయపడ్డారు. దాని వలన ప్రతిదేశము తాను చౌక ఉత్పత్తి చేయగల వస్తువుల పైననే దృష్టి కేంద్రీకరిస్తుంది. తాను చౌకగా ఉత్పత్తి చేసి, సప్లయ్ చేయగల వస్తువులను ఎగుమతి చేసి, ఇత దేశాలు చౌకగా సప్లయ్ చేయగల వస్తువులను దిగుమతి చేసుకొంటుంది. ఇది ఉత్పత్తి సాధనాల సమర్థవంతంగా కేటాయింపబడటాని దారి తీస్తుంది. అంతర్జాతీయ శ్రమ విభజన వలన, అంతర్జాతీయ వ్యాపారం ద్వారా అన్ని దేశాలు లాభపడతాయని నిరూపించారు.

అంతర్జాతీయ వ్యాపారానికి, అంతర్జాతీయ శ్రమ విభజనే మూలాధారము. ఆడమ్ స్మిత్ స్వేచ్ఛా వ్యాపార వాది. స్వేచ్ఛా వ్యాపారం, అంతర్జాతీయ శ్రమ విభజనకు దోహదం చేస్తుందని వాదించారు. అయితే, యీ స్వేచ్ఛా వ్యాపార సూత్రానికి కొన్ని మినహాయింపులున్నాయని స్మిత్ గుర్తించారు. దేశ రక్షణ దృష్ట్యా కీలక పరిశ్రమలకు రక్షణ అవసరమని భావించారు. కాని ఆంక్షలు లేని వ్యాపారం వలన ఒనగూడే ప్రయోజనాలకే ఆడమ్ స్మిత్ ఎక్కువ ప్రాముఖ్యతనిచ్చారు. స్వేచ్ఛా వ్యాపారం వలన, మార్కెట్ విస్తరించి, ఉత్పాదకత పెరుగుతుంది.

2.6. ఆడమ్ స్మిత్ వ్యాపార సిద్ధాంతము : సంపూర్ణ అనుకూలత సిద్ధాంతము (Theory of Absolate Advantage)

దేశాల మధ్య వస్తుమార్పిడి, వ్యయాలలో తేడాలపై ఆధారపడుతుందనే ఆలోచనే ఆడమ్ స్మిత్ సిద్ధాంతానికి ఆధారము. అయితే, వ్యయాలలో తేడాలు ఎందుకుంటాయి ? ఉత్పత్తి కారకాల ఉత్పాదకతలలో తేడాలు, ఉత్పత్తి వ్యయాన్ని నిర్ణయించే ముఖ్య అంశము. ఉత్పాదకత శీతోష్ణస్థితి, నేల, ఖనిజ సంపద, ప్రత్యేక నైపుణ్యతలు, సాంకేతికతలు మున్నగు వాటిపై ఆధారపడుతుంది. దీనికే సంపూర్ణ అనుకూలత (Absolute Advantage) అని స్మిత్ వ్యవహరించారు.

స్మిత్ వ్యయ భావన శ్రమ విలువ సిద్ధాంతం (Labour Theory of Value) పై ఆధారపడినది. ఈ సిద్ధాంతము ప్రకారము, 1) ప్రతి దేశములోనూ శ్రమ ఒక్కటి ఉత్పత్తి కారకము 2) శ్రమ సజాతీయము (Homogeness) 3) ఒక వస్తువు యొక్క వ్యయము లేక ధర, ఆ వస్తువునుత్పత్తి చెయ్యడానికవసరమైన శ్రమపై ఆధారపడుతుంది.

ఈ ప్రమేయాలపై, శ్రమ విలువ సిద్ధాంతము ఆధారపడినది.

స్మిత్ యీ సిద్ధాంతము నాధారముగా చేసికొని, సంపూర్ణ అనుకూలత సూత్రము (Principle of Absolute Advartage) అనే వ్యాపార సూత్రాన్ని ప్రతిపాదించాడు. ఈ సూత్రము ప్రకారము, కొన్ని వస్తువుల ఉత్పత్తిలో ఒకే దేశానికి సంపూర్ణ అనుకూలత ఉంటే, ఇంకొన్ని వస్తువుల ఉత్పత్తిలో ఇంకొ దేశానికి సంపూర్ణ అనుకూలత ఉంటుంది. ఈ పరిస్థితిలో, ఆ దేశము తన సంపూర్ణ అనుకూలత ఉన్న వస్తువుల ఉత్పత్తిపైనే కేంద్రీకరించి, ఆ వస్తువులను ఇంకొక దేశపు వస్తువులతో (ఆ దేశానికి సంపూర్ణ అనుకూలత ఉన్నవి) వ్యాపారము ద్వారా మార్పిడి చేసుకొంటే, స్వేచ్ఛా వ్యాపార పరిస్థితులలో, అంతర్జాతీయ శ్రమ విభజనకు దారి తీసి ఉభయ దేశాలు లాభపడతాయి.

విశ్లేషణ సులభతరంగా ఉండటానికి, మనము రెండు దేశాలు, రెండు ఉత్పాదనలు విషయం పరిశీలించవచ్చు. ఒక్కొక ఉత్పత్తి కారకము శ్రమ. ఒక దేశము ఒక వస్తువుత్పత్తిలో సంపూర్ణ వ్యయ అనుకూలత (Absolute cost Advantage) ఉందనుకుందాము. అటు ఒక యూనిట్ వస్తూత్పత్తిలో తక్కువ శ్రమని ఉపయోగించడం. మరొక దేశానికి, యింకొక వస్తూత్పత్తిలో సంపూర్ణ వ్యయ అనుకూలత ఉందనుకుందాము. ఆయా వస్తువుల ఉత్పత్తిలో, ఆయా దేశాలు ప్రత్యేకీకరణ సలిపి, వ్యాపారంలో పాల్గొంటూ, రెండు దేశాలు లాభపడతాయి.

ఈ సూత్రాన్ని ఒక ఉదాహరణ ద్వారా విశదీకరించవచ్చు. మనము యీ ఉదాహరణలో రెండు దేశాలు (A, B) రెండు వస్తువులు (X,Y) ఒక ఉత్పత్తి కారకము (శ్రమ) ని పరిగణిస్తున్నాము.

పట్టిక 1.1

దేశీయ	వస్తువు X	వస్తువు Y
A	5	20
B	15	10

యీ పట్టిక ప్రకారము A దేశము, 1 శ్రామికునితో 5 యూనిట్ల X వస్తువును కాని, లేదా 20 యూనిట్ల Y వస్తువును కాని ఉత్పత్తి చెయ్యగలదు. అదే విధంగా B దేశము 1 శ్రామికునితో 15 యూనిట్ల X వస్తువును కాని, లేదా 10 యూనిట్ల Y వస్తువును కానీ ఉత్పత్తి చెయ్యగలదు.

దానిని బట్టి A దేశమునకు Y వస్తూత్పత్తిలో సంపూర్ణ అనుకూలత ఉన్నదని మనము గ్రహించవచ్చు. 1 శ్రామికులలో 20 యూనిట్ల Y వస్తువునుత్పత్తి చెయ్యగలదు. అదే విధంగా B దేశానికి X వస్తూత్పత్తిలో సంపూర్ణ అనుకూలత ఉందని గ్రహించవచ్చు. 1 శ్రామికునితో 15 యూనిట్ల X వస్తువునుత్పత్తి చెయ్యగలదు. Y వస్తూత్పత్తిలో A దేశములో శ్రామిక ఉత్పాదకత ఎక్కువ. అందువలన ఉత్పత్తి వ్యయము తక్కువ. అదే విధంగా X వస్తూత్పత్తిలో B దేశీయంలో ఉత్పత్తి వ్యయము తక్కువ.

యీ పరిస్థితిలో స్మిత్ ప్రకారము A దేశము Y వస్తూత్పత్తిలో ప్రత్యేకీకరణ సలిపి, B దేశము X వస్తూత్పత్తిలో ప్రత్యేకీకరణ సలిపి, వ్యాపారం ద్వారా రెండు వస్తువులను ఒక దానికొకటి పరస్పరం మార్పిడి చేసుకొనటం రెండు దేశాలలో లాభదాయకము.

పట్టిక 1.2
వ్యాపారం వలన లాభాలు

దేశము	వ్యాపారానికి ముందు ఉత్పత్తి		వ్యాపారానికి తర్వాత ఉత్పత్తి		వ్యాపారం వలన లాభము	
	X	Y	X	Y	X	Y
A	5	20	-	40	-5	+20
B	15	10	30	-	+15	-10
మొత్తము ఉత్పత్తి	20	30	30	40	+10	+10

యీ ఉదాహరణలో, వ్యాపారానికి ముందు, ఒక శ్రామిక యూనిటు వలన 25 యూనిట్ల X వస్తువుకాని, 25 యూనిట్ల Y వస్తువుకాని రెండు దేశాలు ఉత్పత్తి చేస్తున్నాయి. A కనుక Y వస్తూత్పత్తిలో ప్రత్యేకీకరణ సలిపితే, రెండు యూనిట్ల శ్రమ వలన 40 యూనిట్ల Y వస్తువు ఉత్పత్తి చెయ్యగలుగుతుంది. అదే విధంగా B దేశము X వస్తువుత్పత్తిలో ప్రత్యేకీకరణ సలిపితే, 30 యూనిట్ల X వస్తుత్పత్తి చెయ్యగలుగుతుంది. వ్యాపారం వలన రెండు దేశాలలో ఉండే ఉమ్మడి లాభాలు 10 యూనిట్ల X వస్తువు, 10 యూనిట్ల Y వస్తువు.

సంపూర్ణ అనుకూలత సూత్రాన్ననుసరించి, ప్రత్యేకీకరణ వలన, వనరులు సమర్థవంతంగా వినియోగింపబడి, ప్రపంచ ఉత్పత్తి పెరుగుతుంది. పెరిగిన ఉత్పత్తి, వ్యాపారం ద్వారా రెండు దేశాల మధ్య పంపిణీ అవుతుంది. పై ఉదాహరణ ద్వారా, మనము దీనిని గ్రహించవచ్చు.

కాని స్మిత్ సిద్ధాంతములో స్పష్టత కొరవడిందని విమర్శ. స్మిత్ ప్రకారము అంతర్జాతీయ వ్యాపారానికి, ఎగుమతిదారునికి సంపూర్ణ అనుకూలత ఉండాలి. ఉన్న ఉత్పత్తి కారకాలతో, ప్రత్యర్థి కన్నా ఎక్కువ పరిమాణములో వస్తువునుత్పత్తి చెయ్యవలె. కాని వ్యాపారానికి, యీ రకమైన ప్రాతిపదిక వాస్తవానికి దూరం. ఉదాహరణకు కొన్ని అభివృద్ధి చెందిన దేశాలకు, ఏ వస్తువుత్పత్తిలోనూ సంపూర్ణ అనుకూలత ఉండదు. అందువలన అవి వ్యాపారంలో పాల్గొనడానికి వీలులేదా ? అనే ప్రశ్న ఉత్పన్నమవుతుంది. అంతేగాక, ఆ పరిస్థితిలో, ఏ దేశము ఏ వస్తువునుత్పత్తి చెయ్యవలె ? ఏ వస్తువును దిగుమతి చేసుకోవాలి ? అనే ప్రశ్నలు కూడా తలెత్తుతాయి. అంతర్జాతీయ వ్యాపారంలో ప్రవేశించడానికి, ఆ వస్తువులు ఎట్లా అర్హతను సంపాదిస్తాయో చెప్పవలసి వుంటుంది. స్మిత్ ప్రతిపాదించిన సంపూర్ణ అనుకూలత సూత్రం, యీ ప్రశ్నలకు సమాధానం చెప్పలేదు.

యీ ప్రశ్నలకు సమాధానం చెప్పగలిగే విధంగా డేవిడ్ రికార్డో ఒక సూత్రాన్ని ప్రతిపాదించాడు. అదే తులనాత్మక వ్యయ సిద్ధాంతము. ఆ సిద్ధాంతాన్ని యిపుడు పరిశీలిద్దాము. స్మిత్‌ననుసరించి, వ్యాపారం ఉభయ దేశాలకు లాభసాటిగా ఉండాలంటే, ప్రతి దేశము కనీసం ఒక వస్తువునైనా కనిష్ఠ వ్యయంతో ఉత్పత్తి చేసి ఎగుమతి చెయ్యగలగాలి. కాని, ఒక దేశము తన ప్రత్యర్థి దేశము కన్నా, అన్ని వస్తువుల ఉత్పత్తిలోను, సామర్థ్యము కలిగి ఉండి ఏం చెయ్యాలి ? స్మిత్ సిద్ధాంతము దీనికి సమాధానమివ్వలేదు. డేవిడ్ రికార్డో (1772-1823) తన సిద్ధాంతము ద్వారా, ఒక దేశము అన్ని వస్తువుల ఉత్పత్తి లోనూ, సంపూర్ణ సామర్థ్యము కలిగి ఉన్నా, పరస్పర లాభసాటిగా వ్యాపారానికి అవకాశం ఉందని నిరూపించాడు. దీనినే తులనాత్మక అనుకూలత (Comparative Advantage) సిద్ధాంతమనిగూడా అంటారు.

2.7. రికార్డో తులనాత్మక వ్యయ సిద్ధాంతము (Ricardo's Theory of Comparative Costs) :

1817లో ప్రచురితమైన "Principles of Political Economy and Taxation" అనే గ్రంథంలో రికార్డో యీ తులనాత్మక వ్యయ సిద్ధాంతాన్ని ప్రతిపాదించాడు. అంతర్జాతీయ వ్యాపార సిద్ధాంతాలలో ఇది చాలా ముఖ్యమైనది. సాంప్రదాయిక వ్యాపార సిద్ధాంతానికి యిది మూల స్తంభము. యీ సూత్రాన్ని ముందుగా రాబర్ట్ టారెన్స్ (Robert Torrons) ప్రతిపాదించారని ఒక అభిప్రాయము ఉంది. కానీ, యీ సూత్రము రికార్డో పేరులోనే ముడిపడివుంది. రికార్డో తులనాత్మక వ్యయ సిద్ధాంతము యీ క్రింది ప్రమేయాలపై ఆధారపడి వుంది.

2.7.1 ప్రమేయాలు :

1. రెండు దేశాలున్నాయి.
2. అవి రెండే వస్తువులనుత్పత్తి చేస్తాయి
3. ఈ రెండు వస్తువులను, ఒకే ఉత్పత్తి కారకము - శ్రమతో ఉత్పత్తి చేస్తారు
4. శ్రమ దేశీయంగా పూర్తి గమనశీలత కలిగి ఉంటుంది. అంతర్జాతీయంగా గమనశీలత ఉండదు
5. శ్రమ సప్లయ్ స్థిరంగా ఉంటుంది.
6. శ్రమ యూనిట్లన్నీ సజాతీయాలు
7. సాంకేతిక విజ్ఞానము స్థిరంగా ఉంటుంది.
8. రెండు దేశాలలోనూ, ప్రజల అభిరుచులు ఒకే రకంగా ఉంటాయి.
9. వస్తువుల ధరలు శ్రామిక వ్యయాన్ని బట్టి నిర్ణయింపబడతాయి.
10. వస్తువుల ఉత్పత్తిలో స్థిర ప్రతిఫలాలుంటాయి.
11. దేశాల మధ్య స్వేచ్ఛా వ్యాపారం ఉంటుంది. వ్యాపారంపై ప్రభుత్వ ఆంక్షలేవీ ఉండవు.

12. రవాణా వ్యయాలుండవు

13. రెండు దేశాలలోనూ సంపూర్ణ ఉద్యోగిత

14. దేశీయంగాను, అంతర్జాతీయంగాను మార్కెట్లలో సంపూర్ణమైన పోటీ ఉంటుంది.

ఈ ప్రమేయాలాధారంగా ఒక దేశానికి రెండు వస్తువుల ఉత్పత్తిలోనూ సంపూర్ణ అనుకూలత ఉన్నా, ఒక వస్తువుత్పత్తిలో తులనాత్మక అనుకూలత ఉంటే వ్యాపారానికి అవకాశం ఉంది. ఇదే విషయాన్ని రికార్డో పోర్చుగల్, ఇంగ్లాండ్ దేశాల ఉదాహరణతో వివరించాడు.

2.7.2. వివరణ :

పట్టిక 1.3

దేశము	ద్రాక్ష సారా (Wine)	వస్త్రాలు (Clothes)
ఇంగ్లాండ్	120	100
పోర్చుగల్	80	90

పై పట్టికలో రెండు దేశాలలోను 1 యూనిట్ వస్తువుమత్పత్తి చేయడానికి కావలసిన శ్రామికులు (ఒక సంవత్సర కాలానికి) సంఖ్య యివ్వబడింది. ఇంగ్లాండ్‌లో ఒక యూనిట్ ద్రాక్షసారా ఉత్పత్తి చేయడానికి సంవత్సరానికి 120 మంది శ్రామికులవసరం. కాని 1 యూనిట్ వస్త్రాన్ని ఉత్పత్తి చేయడానికి 100 మంది శ్రామికులు మాత్రమే కావాలి. పోర్చుగల్‌లో 1 యూనిట్ ద్రాక్షసారాను ఉత్పత్తి చేయడానికి 80 మంది శ్రామికులు, 1 యూనిట్ వస్త్ర ఉత్పత్తికి 90 మంది శ్రామికులు అవసరం. దీనిని బట్టి ఇంగ్లాండ్ రెండు వస్తువుల ఉత్పత్తిలోనూ, ఎక్కువ మంది శ్రామికులనుపయోగిస్తున్నది. రెండు వస్తువుల ఉత్పత్తిలోనూ పోర్చుగల్ ఉత్పత్తి వ్యయము (శ్రమ వ్యయము) తక్కువగానే ఉంది. అంటే రెండు వస్తువుల ఉత్పత్తిలోనూ, పోర్చుగల్‌లో శ్రామికుల సామర్థ్యము (Efficiency) ఎక్కువగా ఉంది. అందువలన రెండు వస్తువుల ఉత్పత్తిలోనూ, పోర్చుగల్ సంపూర్ణ అనుకూలత ఉంది. కాని ఆ దేశానికి, ద్రాక్ష సారా ఉత్పత్తిలో తులనాత్మక అనుకూలత (Compaiative Advantage) ఉంది. మరొక విధంగా చెప్పాలంటే, రెండు వస్తువుల ఉత్పత్తిలోనూ ఇంగ్లాండ్‌కి అనుకూలత (Disadvantage) ఉంది. కాని ఆ అనుకూలత, ద్రాక్షసారా ఉత్పత్తిలోకన్నా వస్త్రాల ఉత్పత్తిలో తక్కువగా ఉంది. అంటే ఇంగ్లాండ్‌కు వస్త్రాల ఉత్పత్తిలో తులనాత్మక అనుకూలత ఉందని చెప్పవచ్చు.

ఇంగ్లాండ్‌లో వస్త్రాల ఉత్పత్తి వ్యయము (100 / 90) ద్రాక్షసారా ఉత్పత్తి వ్యయము (120/80) కన్నా తక్కువగా ఉంది. అదే విధంగా పోర్చుగల్‌లో ద్రాక్షసారా ఉత్పత్తి వ్యయం (80/120), వస్త్రాల ఉత్పత్తి వ్యయము (90/100) కన్నా తక్కువగా ఉంది. ఈ పరిస్థితులలో పోర్చుగల్ ద్రాక్షసారా ఉత్పత్తిలోనూ ఇంగ్లాండ్ వస్త్రాల ఉత్పత్తిలోనూ ప్రత్యేకీకరణ చేస్తాయి. పోర్చుగల్, ఇంగ్లాండ్ ద్రాక్షసారాలను ఎగుమతిచేసి వస్త్రాలను దిగుమతి చేసుకుంటుంది. ఇంగ్లాండ్ పోర్చుగల్‌కు వస్త్రాలను ఎగుమతి చేసి ద్రాక్షసారాను దిగుమతి చేసుకుంటుంది. ఈ విధమైన వ్యాపారం వలన ఉభయ దేశాలు లాభపడతాయి.

పై విశ్లేషణను బట్టి ఒక దేశానికి ఏ వస్తువు ఉత్పత్తిలో తులనాత్మక అనుకూలత ఎక్కువగా ఉంటుందో, ఆ వస్తువునుత్పత్తి చేస్తుందని తెలిసింది. రెండో దేశానికి ఏ వస్తువు ఉత్పత్తిలో అననుకూలత, తులనాత్మకంగా తక్కువగా ఉంటుందో ఆ వస్తువును ఉత్పత్తి చేస్తుందని చెప్పవచ్చు.

పై ఉదాహరణలో పోర్చుగల్‌కు ద్రాక్ష సారా ఉత్పత్తిలో తులనాత్మక అననుకూలత ఉంది. ఇంగ్లాండ్‌కి వస్త్రాల ఉత్పత్తిలో సంపూర్ణమైన అననుకూలత లేకపోయినప్పటికీ, తులనాత్మక అనుకూలత ఉంది. ఆ రెండు దేశాల మధ్య వ్యాపారం జరిగితే రెండు దేశాలు లాభం పొందుతాయి. దీనినే తులనాత్మక వ్యయ సిద్ధాంతం అంటారు.

ఈ ఉదాహరణలో లాభం ఏ మేరకు ఉంటుందో పరిశీలిద్దాము. రికార్డో, యీ వస్తు మార్పిడి ఏ నిష్పత్తిలో జరిగేదీ, రెండు దేశాలు ఏ మేరకు వ్యాపారం వలన లాభపడేదీ చర్చించలేదు. కాని మనము యీ విషయాలు పరిశీలిద్దాము.

వ్యాపారం లేనపుడు, దేశీయంగా (With each country) రెండు వస్తువుల వినిమయ నిష్పత్తి యీ క్రింది పట్టికలో చూడవచ్చు.

పట్టిక 1.4

దేశీయ వినిమయ నిష్పత్తులు (Domestic Exchange Rates)

ఇంగ్లాండ్	పోర్చుగల్
ద్రాక్షసారా 120 : వస్త్రాలు 100 (6/5)	ద్రాక్షసారా 80 : 90 వస్త్రాలు (8/9)
1 : 1.12	1 : 0.89
వస్త్రాలు 100 : ద్రాక్షసారా 120 (5/6)	వస్త్రాలు 90 : 80 ద్రాక్షసారా (9/8)
1 : 0.83	1 : 1.13

ఇంగ్లాండ్‌లో 1 యూనిట్ ద్రాక్షసారా ఉత్పత్తికి 120 మంది శ్రామికులవసరం, 1 యూనిట్ వస్త్రాల ఉత్పత్తికి 100 మంది శ్రామికులవసరం. అందువలన ఇంగ్లాండ్‌లో 1 యూనిట్ ద్రాక్షసారా, 1.2 యూనిట్ల వస్త్రాలతో వినిమయం జరుగుతుంది. పోర్చుగల్‌లో 1 యూనిట్ ద్రాక్షసారా ఉత్పత్తికి 80 మంది శ్రామికులవసరం, 1 యూనిట్ వస్త్రాల ఉత్పత్తికి 90 మంది శ్రామికులవసరం. వస్త్రాల ఉత్పత్తి వ్యయం, (ద్రాక్షసారా) ఉత్పత్తి వ్యయం కన్నా ఎక్కువ. అందువలన 1 యూనిట్ ద్రాక్షసారా పోర్చుగల్‌లో 0.89 యూనిట్ల వస్త్రాలకు వినిమయం జరుగుతుంది.

ఇప్పుడు రెండు దేశాల మధ్య వ్యాపారం జరిగిందనుకొందాము. ఇంగ్లాండ్, పోర్చుగల్ నుండి, 1.2 యూనిట్ల వస్త్రాల కన్నా తక్కువకు, 1 యూనిట్ ద్రాక్షసారాను దిగుమతి చేసుకోగలిగితే లాభపడుతుంది. అదే విధంగా పోర్చుగల్ 1 యూనిట్ ద్రాక్షసారా యిచ్చి, 0.89 యూనిట్ల కన్నా ఎక్కువ వస్త్రాలు దిగుమతి చేసుకోగలిగితే లాభం పొందుతుంది.

దేశీయంగా ఇంగ్లాండ్‌లో వినిమయ నిష్పత్తి, 1 యూనిట్ వస్త్రాలు = 0.8 యూనిట్ల ద్రాక్షసారా

దేశీయంగా పోర్చుగల్‌లో వినిమయ నిష్పత్తి, 1 యూనిట్ ద్రాక్షసారా = 0.89 యూనిట్ల వస్త్రాలు

యీ రెండు దేశాలు వ్యాపారంలో పాల్గొనేటపుడు వస్తు వినిమయ నిష్పత్తి 1 : 1 అనుకొంటారు. అంటే 1 యూనిట్ వస్త్రానికి, 1 యూనిట్ ద్రాక్షసారా లభ్యమవుతుంది. యీ పరిస్థితులలో ఇంగ్లాండ్ 1 యూనిట్ వస్త్రానికి (1 - 0.83) = 0.17 యూనిట్ల ద్రాక్షసారా అదనంగా పొందుతుంది. అదే విధంగా పోర్చుగల్ 1 యూనిట్ ద్రాక్షసారాను ఇంగ్లాండ్‌కు ఎగుమతిచేసి, (1 - 0.89) = 0.11 యూనిట్ల వస్త్రాన్ని అదనంగా పొదుతుంది. యీ విధంగా వ్యాపారం, ఉభయ దేశాలకు లాభసాటిగా ఉంటుంది.

కాబట్టి, తులనాత్మక వ్యయ సిద్ధాంతానన్ననుసరించి ఇంగ్లాండ్, పోర్చుగల్ ఒక వస్తువుత్పత్తిలోనే ప్రత్యేకీకరణ సలుపుతాయి. పైన ఉదాహరణలో ఇంగ్లాండ్ వస్త్రాల ఉత్పత్తిలో, పోర్చుగల్ ద్రాక్షసారా ఉత్పత్తిలోను ప్రత్యేకీకరణ జరుపుతాయి. ఉత్పత్తి కారకాలను తదనుగుణంగా కేటాయించి, తులనాత్మక అనుకూలత ఉన్న వస్తువును ఎగుమతిచేసి, తులనాత్మక అననుకూలత ఉన్న వస్తువును దిగుమతి చేసుకొంటాయి. వ్యాపారం వలన, రెండు దేశాలు లాభపడతాయి. రెండు వస్తువుల వినియోగము పెరుగుతుంది.

రికార్డో, రెండు దేశాలు, రెండు వస్తువులు, ఒక ఉత్పత్తి కారకము, (శ్రమ) పరిధిలో తన విశ్లేషణ కొనసాగించాడు. ఈ ఒక ఉత్పత్తి కారకుడు, ఒక దేశములోకన్నా, ఇంకొక దేశములో ఎక్కువ సామర్థ్యము కలిగి ఉంటుందని అతని విశ్లేషణలో ఆధారము.

.7.3. విమర్శలు : రికార్డో ప్రతిపాదించిన తులనాత్మక వ్యయ సిద్ధాంతం మొదటి ప్రపంచ యుద్ధకాలం వరకు, చాలా ప్రాచుర్యంలో ఉంది. సుమారు ఒక శతాబ్ద కాలం అంతర్జాతీయ వ్యాపారానికి ప్రతిపాదిక అయింది. సాంప్రదాయక వ్యాపార సిద్ధాంతానికి మూల

స్తంభమైన యీ సిద్ధాంతము అనేక తీవ్ర విమర్శలకు గురి అయింది. ముఖ్యంగా, చెర్టిల్ ఓహ్లిన్, ఫ్రాంక్ గ్రాహమ్ యీ సిద్ధాంతాన్ని అనేక అంశాలపై తీవ్రంగా విమర్శించారు. వాటిలో కొన్ని ముఖ్యమైన విమర్శలను పరిశీలిద్దాము. ఇది చాలా సంక్షిప్తీకరింపబడిన సిద్ధాంతమనీ, అవాస్తవికమనీ (Unrealistic) గా ఉందని విమర్శ.

నిశ్చల సిద్ధాంతం (Static Theory) : తులనాత్మక వ్యయ సిద్ధాంతము నిశ్చల ప్రమేయాల పై ఆధారపడినదని ఒక విమర్శ. ముఖ్యంగా, ఉత్పత్తి కారకాల పరిమాణాలు స్థిరంగా ఉంటాయని ప్రమేయం. ఇది వాస్తవ దూరము. చలన ప్రపంచంలో ఉత్పత్తి కారకాల సప్లయ్‌లలో అనేక మార్పులు ఉంటాయి. యీ మార్పులన్నీ, అంతర్జాతీయ వ్యాపారంపై ప్రభావం చూపిస్తాయి. అందువలన క్రొత్తరకపు విశ్లేషణ అవసరమని ఎల్స్‌వర్త్ (Ellswoth) భావించారు.

1) శ్రమ విలువ సిద్ధాంతము : శ్రమ విలువ సిద్ధాంత ప్రమేయము. ముఖ్యముగా, అది తీవ్ర విమర్శలకు గురి అయింది. తులనాత్మక వ్యయ సిద్ధాంతపు ప్రమేయాలలో యిది ముఖ్యమైనది. ఉత్పత్తి వ్యయాల గణనలో శ్రమ వ్యయాలనే పరిగణించి, శ్రమేతర ఉత్పత్తిలో వ్యయాలను, యీ సిద్ధాంతం పరిగణించదు. ఇది చాలా అవాస్తవికమని, ద్రవ్య వ్యయాలు వస్తు వినిమయ నిర్ణయక అంశాలని వాదన.

శ్రమ విలువ సిద్ధాంతము, శ్రమ సజాతీయమనే ప్రమేయంపై ఆధారపడింది. ఇది కూడా అవాస్తవికము. శ్రమ నైపుణ్యతలలో తేడాలుంటాయి.

అంతేకాక, పోటీలేని శ్రామిక వర్గాలు (Non - Competing groups of labour) వుంటాయని మనము గుర్తించాలి. దీని వలన శ్రమ సజాతీయం కాదనీ, అందువలన వేతనాలు అన్నీ పరిశ్రమలలోనూ ఒకే విధంగా ఉండవనీ, దేశీయంగా వస్తు వినిమయ నిష్పత్తి, శ్రమ నిష్పత్తికనుపాతంలో ఉందనీ, టౌసిగీ (Taussig) వాదించాడు. అంతర్జాతీయ వ్యాపారంలో కూడా ఇది నిజమనీ, అందువలన శ్రమ విలువ సిద్ధాంతంపై ఆధారపడిన తులనాత్మక వ్యయ సిద్ధాంతం, వ్యాపారానికి తగు వివరణ యివ్వలేదని విమర్శ.

2) డిమాండ్ విషయాల నిర్లక్ష్యం : ఈ సిద్ధాంతము సప్లయ్ అంశాలమీదనే కేంద్రీకృతమైనదనీ, డిమాండ్ పరిస్థితులను ఏ మాత్రమూ పరిగణించలేదనీ, అందువలన, అసంపూర్ణము (Incomplete) అని విమర్శ. సాంప్రదాయ వాదులు, వ్యయాలు స్థిరంగా ఉంటాయని భావించారు. ఈ ప్రమేయము వలన, వారు డిమాండ్ అంశాలను నిర్లక్ష్యం చేసారు. అంతర్జాతీయ ధరలు, వ్యయాలలో తేడాలను, సప్లయ్ అంశాల పరిస్థితులను బట్టి వివరించకలిగారు. ఉత్పాదనతో, యూనిట్ వ్యయాలు మారకపోతే, డిమాండ్ ఎంత వస్తువు ఉత్పత్తి చేయబడేదీ నిర్ణయిస్తుంది కానీ ఎక్కడ ఉత్పత్తి చెయ్యాలి అనేది నిర్ణయించదు. అనగా డిమాండ్, ధరను ప్రభావితం చేయదు. ఉత్పత్తిలో సంబంధం లేకుండా స్థిరంగా ఉంటుంది.

కానీ యూనిట్ వ్యయాలు ఉత్పత్తి స్థాయిని బట్టి మారతాయి. ఉత్పత్తి పెరిగినపుడు అవి పెరగవచ్చు. లేదా తగ్గవచ్చు. అప్పుడు, ఒక వస్తువు ధర, వ్యయము దాని సప్లయ్ పరిస్థితులపైననేగాక, డిమాండ్ పరిస్థితులపై గూడా ఆధారపడతాయి. పెరుగుతున్న వ్యయం పరిస్థితులలో (Increasing cost coalition) దిగుమతులతో పోటీ పడగల వస్తువును ఉత్పత్తి చెయ్యాలా ? వద్దా ? చేస్తే ఎంత పరిమాణములో ఉత్పత్తి చెయ్యాలి ? అనే అంశాలు దేశీయ, విదేశీ డిమాండ్లపై ఆధారపడి ఉంటుంది.

3) రెండు దేశాలు, రెండు వస్తువుల నమూనా : రికార్డో సిద్ధాంతము, రెండు దేశాల మధ్య, రెండు వస్తువుల వ్యాపారాన్ని గూర్చి సూత్రీకరించింది. కానీ, అనేక దేశాలు, అనేక వస్తువుల వ్యాపారంలో పాల్గొంటాయి. ఆ పరిస్థితులలో యీ సిద్ధాంతం వర్తించదు, ఉపయోగపడదు. ఇది అవాస్తవికము. వాస్తవ ప్రపంచంలో అనేక వస్తువులలో అంతర్జాతీయ వ్యాపారము జరుగుతుంది.

4) స్వేచ్ఛా వ్యాపారము (Force Trade) : ఈ సిద్ధాంతము, స్వేచ్ఛా వ్యాపార ప్రమేయంపై ఆధారపడినది. వాస్తవ ప్రపంచంలో, అంతర్జాతీయ వ్యాపారము, స్వేచ్ఛగా జరగదు. ప్రతి దేశము, కొన్ని వస్తువుల ఎగుమతుల, దిగుమతులపై వివిధ రకాల ఆంక్షలను విధిస్తుంది. టారిఫ్‌లు, కోటాలు, యితర ఆంక్షలు ప్రపంచంలో ఎగుమతులను, దిగుమతులను ప్రభావితం చేస్తాయి. వీటిని విస్మరించడం వలన యీ సిద్ధాంతము వాస్తవ పరిస్థితులలో వ్యాపారం ఎలా జరిగేదీ వివరించలేదు.

5) రవాణా వ్యయాలు : తులనాత్మక అనుకూలత పరిశీలనలో రికార్డో రవాణా వ్యయాలను పరిగణనలోకి తీసుకొనలేదు. రవాణా వ్యయాలుండవని ప్రమేయము. ఇది చాలా అవాస్తవికము. రవాణా వ్యయాలు, అంతర్జాతీయ వ్యాపార సరళిని నిర్ణయిస్తాయి. రవాణా వ్యయాలు అధికంగా ఉంటూ, తులనాత్మక అనుకూలత తగ్గుతుంది. అందువలన అంతర్జాతీయ వ్యాపారం వల్ల వచ్చే లాభాలు గూడా గణనీయంగా తగ్గుతాయి.

6) అసంపూర్ణ సిద్ధాంతము (Incomplete Theory) : అంతర్జాతీయ వ్యాపారం వలన, రెండు దేశాలు ఏ విధంగా లాభం పొందుతాయో, తులనాత్మక వ్యయ సిద్ధాంతం వివరిస్తుంది. కాని, యీ లాభాలు రెండు దేశాల మధ్య, ఎలా పంపిణీ అవుతాయో, యీ సిద్ధాంతము చెప్పలేదు. అందువలన యీ సిద్ధాంతము అసంపూర్ణమని విమర్శ.

పైన చెప్పిన విమర్శలు, అభ్యంతరాలు ఉన్నా, యీ సిద్ధాంతము యిప్పటికే ముఖ్యమైన అంతర్జాతీయ వ్యాపార సిద్ధాంతము. కాల పరీక్షకు నిలబడినది. శామ్యూల్సన్ అభిప్రాయంలో "సులభతరమైన సిద్ధాంతములో ఒక నిజం ఉంది. ఏ దేశమైనా దీనిని నిర్లక్ష్యం చేస్తే, జీవన ప్రమాణాలు మరియు సంచార వ్యయ వృద్ధి రేట్ల విషయంలో భారీ మూల్యాన్ని చెల్లించవలసి వస్తుంది".

.7.4. సాంఖ్యిక పరిక్షలు (Emprical Tests) : రికార్డో సిద్ధాంతాన్ని, సాంఖ్యిక పరిక్షల ద్వారా అధ్యయనం చేయడం జరిగింది. అటువంటి సాంఖ్యిక పరిక్షల ఫలితాలను ఇపుడు పరిశీలిద్దాము.

రికార్డో నమూనా యొక్క మొదటి సాంఖ్యిక పరీక్ష బ్రిటీష్ ఆర్థికవేత్త జి.డి.ఎ. మెగ్డోగల్ (G.D.A. McDougall) 1951 లో చేసిన అధ్యయనము. 1937 సంవత్సరానికి అమెరికా, బ్రిటన్ దేశాలలోని 25 పరిశ్రమల శ్రామిక ఉత్పాదకతను, ఎగుమతి రీతులను పరిశీలించారు. శ్రామిక ఉత్పాదకత ఎక్కువగా వున్న వస్తువులనే ఒక దేశము ఎగుమతి చేస్తుందనే రికార్డో అభిప్రాయాన్ని మెగ్డోగర్ పరీక్షించాడు. అతను అధ్యయనం చేసిన ప్రతి పరిశ్రమలోనూ, అమెరికన్ శ్రామికుల ఉత్పాదకత, బ్రిటిష్ శ్రామికుల ఉత్పాదకత కన్నా ఎక్కువగా ఉంది. అనగా అమెరికాకు ఆయా పరిశ్రమలలో సంపూర్ణ అనుకూలత ఉంది. కాని అమెరికాలో వేతనపు రేటు, బ్రిటిష్ వేతనపు రేటుకు రెండు రెట్లు అధికంగా ఉంది. అందువలన అమెరికాకు సంపూర్ణ వ్యయ అనుకూలత ఉంది. కాని, కొన్ని పరిశ్రమలలో, అమెరికాకు తులనాత్మక అనుకూలత ఉంది. అందువలన బ్రిటన్ కన్నా చౌకగా యీ వస్తువులను మూడో దేశాలనికి అమ్మగలదు. అదే విధంగా బ్రిటిష్ శ్రామికుల ఉత్పాదకత, అమెరికన్ శ్రామికుల ఉత్పాదకత కన్న,సగం కంటే ఎక్కువ వున్న పరిశ్రమలలో, బ్రటిన్‌కు తులనాత్మక అనుకూలత ఉంది. యీ వస్తువులను, బ్రిటన్ అమెరికా కంటే చౌకగా మూడో దేశానికి అమ్మగలదు. ఈ అధ్యయన ఫలితాలు, శ్రామిక ఉత్పాదకతకు, ఎగుమతులకు మధ్య ధనాత్మక సహ సంబంధముందని (Positive Coordination) చెప్పాయి. 20 పరిశ్రమలలో అమెరికన్ శ్రామిక ఉత్పాదకత ఎక్కువగా ఉంది. వాటి ఎగుమతులు కూడా బ్రిటన్ వాటి కన్నా ఎక్కువగా ఉన్నాయి. ఈ విధంగా మెగ్డోగల్ అధ్యయనం రికార్డో సిద్ధాంతాన్ని బలపరచింది.

వివిధ దత్తాంశాల (Data) ద్వారా, బెలాసా (Belasa) స్టెర్న్ (Stern) చేసిన అధ్యయనాలు కూడా రికార్డో సిద్ధాంతానికి అనుకూలంగా ఉన్న ఫలితాలనిచ్చాయి.

తాజా అధ్యయనం కూడా రికార్డో సిద్ధాంతానికి అనుకూలంగానే ఉంది. 1990 దత్తాంశముతో, స్టీఫెన్ గొలబ్ (Stephen Golub) శ్రామిక యూనిట్ వ్యయానికి, ఎగుమతులకు మధ్య గల సంబంధాన్ని అధ్యయనం చేసారు. అమెరికా కొన్ని దేశాలకు బ్రిటన్, జపాన్, జర్మనీ, కెనడా ఆస్ట్రేలియాలకు చేసే ఎగుమతుల తీరును పరిశీలించారు. సాపేక్ష శ్రామిక యూనిట్ వ్యయం ఎక్కువ ఉంటూ, అమెరికా ఎగుమతులు మిగతా దేశాలకు తక్కువగా ఉన్నాయి. ముఖ్యంగా, అమెరికా - జపాన్ దేశాల మధ్య వ్యాపారం, శ్రామిక వ్యయానికి, ఎగుమతులకు మధ్య ధృఢ సంబంధాన్ని సూచించింది. తద్వారా రికార్డో సిద్ధాంతాన్ని యీ తాజా అధ్యయనం గూడా గట్టిగా బలపరచింది.

మనము పై ఉటంకించిన సాంఖ్యిక పరీక్షలో రికార్డో సిద్ధాంతాన్ని బలపరచేదిగా ఉన్నాయి. అంటే రెండు దేశాల మధ్య వ్యాపారము, ఆయా దేశాలలోని వివిధ పరిశ్రమలలోని శ్రామిక ఉత్పాదకతలపై ఆధారపడి ఉంటుంది. మిగతా అంశాలు అంటూ శ్రమ ఉత్పత్తి వ్యయాలు, డిమాండ్ అంశాలు, రాజకీయ సంబంధాలు, వివిధ వ్యాపార ఆంక్షలు మొదలైనవి ఎగుమతులకూ, శ్రామిక ఉత్పాదకతకు మధ్య గల సంబంధాన్ని (రికార్డో చెప్పిన దానిని) ఛేదించలేకపోయాయి.

2.7.5. తులనాత్మక వ్యయ సిద్ధాంతము : అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలు : మనము ఇంత వరకు తులనాత్మక వ్యయ సిద్ధాంతము దానిపైన వచ్చిన విమర్శలను పరిశీలించారు. ఇప్పుడు యీ సిద్ధాంతము అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలకు ఎంతవరకూ వర్తిస్తుంది అనే అంశాన్ని పరిశీలిద్దాము. సాంప్రదాయిక వ్యాపార సిద్ధాంతము, అంతర్జాతీయ శ్రమ విభజనపైన, తులనాత్మక అనుకూలత సూత్రముపైన ఆధారపడినది. స్థూలంగా పరిశీలిస్తే, యీ సిద్ధాంతము అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలకు వర్తించదని చెప్పవచ్చు. యీ సిద్ధాంతపు ప్రమేయాలే దీనికి కారణమని చెప్పవచ్చు. ముఖ్యమైన ప్రమేయాలు, అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలకు వర్తించవు. యీ సందర్భంగా, ఆ ముఖ్య ప్రమేయాలను పునరావృతం చేసుకుందాము.

1. ఉత్పత్తి కారకాలు, గుణాత్మకంగాను, పరిమాణాత్మకంగాను స్థిరంగా ఉంటాయి.
2. ఉత్పత్తి కారకాల సంపూర్ణ ఉద్యోగిత
3. దేశీయంగా ఉత్పత్తి కారకాల పూర్తి గమనశీలత, అంతర్జాతీయంగా గమనశీలత ఉండదు.
4. ఉత్పత్తి పద్ధతి స్థిరంగా ఉంటుంది.
5. వినియోగదారుల అభిరుచులలో మార్పులుండవు.
6. సంపూర్ణమైన పోటీ
7. ప్రభుత్వ జోక్యము ఉండదు.

అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలలోగల పరిస్థితులను పరిశీలిస్తే, యీ ప్రమేయాలు ఎంత వరకూ వర్తిస్తాయని అనుమానించవలసి వస్తుంది.

1. మొదటి ప్రమేయము అవాస్తవికము-వాస్తవానికి, ఉత్పత్తి కారకాల పరిమాణము మార్పు చెందవచ్చు. వాటిలో గుణాత్మక మార్పులు రావచ్చు. అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలలో, మానవ, భౌతిక వనరులు త్వరితగతిని అభివృద్ధి చెందుతున్నాయి. విద్యారంగం అభివృద్ధి చెందటంతో, శ్రామికుల నైపుణ్యతలలో మార్పులు వస్తున్నాయి. మూలధన సంచయనం వలన, భౌతిక వనరులు కూడా అభివృద్ధి చెందుతున్నాయి. ఈ మార్పులు సంభవిస్తున్నా, అభివృద్ధి చెందిన దేశాలతో పోలిస్తే, యీ దేశాలకు తులనాత్మక అననుకూలత ఉన్నది. దీనికి కారణము అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలు ప్రాథమిక ఉత్పత్తులను, అభివృద్ధి చెందిన దేశాలు పారిశ్రామిక ఉత్పత్తులను ఉత్పత్తి చెయ్యడమే. యీ దేశాల మధ్య, స్వేచ్ఛా వ్యాపారం వలన, అభివృద్ధి చెందిన దేశాలు ఎక్కువగా లాభపడతాయి. ప్రాథమిక ఉత్పత్తుల ధరలు, పారిశ్రామిక ఉత్పత్తుల ధరలతో పోలిస్తే తక్కువగా ఉండడం, అంతర్జాతీయ మార్కెట్లలో వీటి డిమాండ్ అవ్యాకోచంగా ఉండడం దీనికి కారణము. స్వేచ్ఛా వ్యాపారం వలన, అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలు ఎక్కువగా నష్టపోవడానికి అవకాశం ఉంది. అందువలన ఆ దేశాలు ఎప్పుడూ పేద దేశాలుగానే ఉండిపోవచ్చు.

2. అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలలో, నిరుద్యోగిత ముఖ్యంగా ప్రచ్ఛన్న నిరుద్యోగిత ఎక్కువగా ఉంటుంది. అందువలన, సంపూర్ణ ఉద్యోగిత ప్రమేయము వర్తించదు. సాంప్రదాయ సిద్ధాంతము ననుసరించి, ఒక దేశము వ్యాపారంలో పాల్గొనేటప్పుడు, దిగుమతి చేసుకునే వస్తూత్పత్తిని తగ్గించి, ఎగుమతిని చెయ్యదలచుకునే వస్తూత్పత్తిని పెంచుతుంది. సంపూర్ణ ఉద్యోగిత వలన వనరులను ఎగుమతి చెయ్యదలచే వస్తూత్పత్తికి బదలాయిస్తుంది. కాని అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలలో, వనరుల నిరుద్యోగిత వలన, యీ విధంగా జరగదు.

3. ఉత్పత్తి కారకాల గమనశీలత ప్రమేయము గూడా అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలకు వర్తించదు. ఈ దేశాలకు ఒక పరిశ్రమ నుండి వేరొక పరిశ్రమకు గానీ, ఒక ప్రాంతము నుండి వేరొక ప్రాంతానికి గానీ, ఉత్పత్తి కారకాలు పూర్తిగా, స్వేచ్ఛగా కదలవు. బహుళ జాతి సంస్థల వలన, మూలధనము, సాంకేతికత యీ దేశాలకు వస్తున్నాయి.

4. ఉత్పత్తి పద్ధతులు స్థిరంగా ఉంటాయన్న ప్రమేయము గూడా వర్తించదు. పరిశోధన, నవకల్పనల వలన యీ దేశాల ఎగుమతులు ప్రభావితమవుతున్నాయి. యీ దేశాలు కూడా పారిశ్రామిక వస్తూత్పత్తిలో నిమగ్నమై ఉన్నాయి. అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలు,

వ్యవసాయోత్పత్తుల నెగుమతి చేసి, పారిశ్రామికోత్పత్తులను దిగుమతి చేసుకునే స్థితి నుండి మార్పు చెందుతున్నాయి. యీ దేశాలు కూడా పారిశ్రామిక వస్తూత్పత్తికి ప్రాముఖ్యతనిచ్చి, వాటిని ఎగుమతి చెయ్యగలిగే పరిస్థితిలో ఉంటున్నాయి. సాంకేతికతలలో వచ్చిన మార్పుల వల్లనే యిది సాధ్యపడింది.

5. అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలలో, వినియోగదారుల అభిరుచులు త్వరితగతిని మార్పు చెందుతున్నాయి. అందువలన అవి స్థిరంగా ఉంటాయన్న ప్రమేయం నిజం కాదు. ఆర్థిక వ్యవస్థ మార్పు చెందిన కొద్దీ, యీ దేశాలలో, వినియోగదారుల అభిరుచులలో మార్పులు వస్తాయి. యీ దేశాలలో బహుళజాతి సంస్థల విస్తరణ, వాటి కార్యకలాపాలు దీనికి కారణము.

6. ఈ సిద్ధాంతము సంపూర్ణమైన పోటీ ప్రమేయంపై ఆధారపడినది. కాని వాస్తవ ప్రపంచంలో, అంతర్జాతీయ మార్కెట్లలో ఏకస్వామ్య, పరిమిత స్వామ్య పోకడలు కనిపిస్తాయి. అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలు, అభివృద్ధి చెందిన దేశాలతో పోటీపడలేవు. వాటి బహుళ జాతి సంస్థలతో దీటుగాపోటీ చెయ్యలేవు. అందువలన పోటీ సంపూర్ణమైనదిగా ఉండదు.

7. సాంప్రదాయ సిద్ధాంతము అంతర్జాతీయ వ్యాపార సంబంధాలలో ప్రభుత్వ జోక్యముండదని భావించింది. కాని అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలలో, చాలా దేశాలు వలస పాలన నుండి విముక్తి పొందినవే. అభివృద్ధి కొరకు,ఆ దేశాలు కొన్ని దేశీయ పరిశ్రమలకు రక్షణ కల్పించాలి. అందువలన అవి టారిఫ్‌లు, కొటాలు, సబ్సిడీలు మొదలైనవి చేపడుతున్నాయి. అభివృద్ధి చెందిన దేశాలు కూడా యిటీవల కాలంలో రక్షణ విధానాలవలంబిస్తున్నాయి. వివిధ రూపాలో ప్రభుత్వ జోక్యము దాదాపు ప్రపంచ దేశాలన్నిటిలోను ఉంది.

కాబట్టి, అంతర్జాతీయ వ్యాపార రంగంలో వస్తున్న మార్పుల దృష్ట్యా, అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలలోని ప్రత్యేక పరిస్థితులను బట్టి, సాంప్రదాయిక సిద్ధాంతము తులనాత్మక వ్యయ సిద్ధాంతము యీ దేశాలకు వర్తించదని చెప్పవచ్చు.

2.7.6. తులనాత్మక వ్యయ సిద్ధాంతము : మెరుగులు : సాంప్రదాయక తులనాత్మక వ్యయ సిద్ధాంతము పైన గమనించినట్లు, అనేక ప్రమేయాలపై ఆధారపడినది. వాస్తవ ప్రపంచం చాలా సంక్లిష్టమైనది. విషయాలు చాలా జటిలంగా ఉంటాయి. విశ్లేషణ సులభతరం చెయటానికి, యీ ప్రమేయాలను చేయడం జరిగింది. తర్వాత కాలంలో, యీ సిద్ధాంతపు ప్రమేయాలను కొన్నిటిని సడలించి, సవరించి రికార్డో సిద్ధాంతానికి, కొంతమంది ఆర్థిక వేత్తలు మెరుగులుదిద్దారు. తద్వారా సిద్ధాంతం, వాస్తవ ప్రపంచాన్ని ప్రతిబింబించేటట్లు చేసారు. వాటిలో కొన్నిటిని యిప్పుడు పరిశీలిద్దాము.

1. తులనాత్మక వ్యయ సిద్ధాంతము, వస్తు మార్పిడిని గూర్చి ప్రస్తావించింది. ఉత్పత్తి వ్యయాన్ని, వస్తువుల ఉత్పత్తి వ్యయాలలోని తులనాత్మక వ్యత్యాసాలను, ధన రూపంలో చూపిస్తే, సిద్ధాంతము ఏమవుతుంది అనే ప్రశ్న ఉత్పన్నమవుతుంది. కానీ, వ్యయాలను ధన రూపంలో మార్చినా, వ్యాపార అవకాశాలు, వర్తక నిబంధనలేవీ మారవు. అందువలన తులనాత్మక వ్యయ సిద్ధాంతము చెప్పిన నిర్ణయాలేవీ మారవు.

2. ఈ సిద్ధాంతాన్ని పరిశీలిస్తే, ఒక దేశము తనకు సంపూర్ణ (Absolute) లేదా తులనాత్మక (Comparative) అనుకూలత ఉన్న వస్తువులకే ఉత్పత్తి చేస్తుందని భావించవచ్చు. మిగిలిన వస్తువులను, అటువంటి అనుకూలత గల దేశాల ఉత్పత్తులను, తన వస్తువులకు బదులుగా దిగుమతి చేసుకుంటుందని చెబుతోంది. ఈ అనుకూలతలకు, ఉత్పత్తి సామర్థ్యము కారణమని చెప్పడం జరిగింది. కాని, రెండు దేశాల మధ్య శ్రామిక వేతనాలు వేరుగా ఉన్నా, సామర్థ్యాలలో (Efficiencies) వ్యత్యాసం ఎక్కువగా ఉంటే, వ్యాపారానికి అవకాశం ఉంటుందని తెలుస్తోంది.

నిజానికి, ఒక దేశంలో అనేక వస్తువులు ఉత్పత్తి అవుతాయి. కొన్ని వస్తువులను దేశంలోనే ఉపయోగించుతారు. కొన్ని వస్తువులను మాత్రమే దిగుమతి చేసుకొంటారు. ఇంకా కొన్ని రకాల వస్తువులు ఎగుమతి అవుతాయి. ఉత్పత్తి వ్యయాల నిర్ధారణలో, శ్రామిక సామర్థ్యము, శ్రామిక వేతనాలు ముఖ్య అంశాలు. యిది అన్ని వస్తువులకు వర్తిస్తుంది. కొన్ని వస్తువుల ఉత్పత్తిలో శ్రామిక వేతనాలు ఎక్కువగా ఉన్నా, శ్రామిక సామర్థ్యం అంతకన్నా ఎక్కువగా ఉండవచ్చు. అపుడు, ఆ వస్తువుల ఉత్పత్తి వ్యయం తక్కువగా ఉండి, వాటిని రెండో దేశానికి ఎగుమతి చేయడం జరుగుతుంది. వ్యయాలలో తేడాల వల్ల, రెండు దేశాల మధ్య వ్యాపారం జరుగుతుంది.

3. అంతర్జాతీయ వ్యాపారంలో పాల్గొనే రెండు దేశాలలోనూ, శ్రామిక వేతనాలు ఒకే విధంగా ఉండవకపోవచ్చు. ఆ రెండు దేశాల శ్రామిక వేతనాల మధ్యగల వ్యత్యాసానికి, ఒక గరిష్ఠ పరిమితి, ఒక కనిష్ఠ పరిమితి ఉంటుందని చెప్పాలి. ఉత్పత్తి సామర్థ్యం ఎక్కువగా గల దేశంలో, వేతనం ఎక్కువగాను, తక్కువగా గల దేశంలో తక్కువగాను ఉంటుంది. వేతనంపై తుది నిర్ణయం ఆ దేశాల ఎగుమతులకు ఉండే పరస్పర డిమాండ్‌లపై ఆధారపడి ఉంటుంది. ఇది కేవలం, ఎగుమతి పరిశ్రమలకు సంబంధించినది మాత్రమే.

ఒక దేశంలో, శ్రామిక వేతనానికి గరిష్ఠ పరిమితిని ఎగుమతి పరిశ్రమలు నిర్ణయిస్తాయి. సంపూర్ణమైన పోటీ, ఉత్పత్తి కారకాల గమనశీలత పూర్తిగా ఉన్నపుడు, శ్రామిక వేతనాలు, ఆ మేరకు అన్ని పరిశ్రమలలోను మార్పు చెంది సమానమవుతాయి. విదేశీ వ్యాపారం చేసే రెండు దేశాలలోనూ, వ్యాపారం వలన శ్రామిక వేతనాలకు ఒక సంబంధం ఏర్పడుతుంది. తులనాత్మక అనుకూలత ఎక్కువగా ఉండి, ఆ వస్తువులకు విదేశీ డిమాండ్ ఎక్కువ ఉంటే, ఆ పరిశ్రమలలో శ్రామికుల వేతనం ఎక్కువగా ఉంటుంది. అందువలన వారి కొనుగోలు శక్తి ఎక్కువగా ఉండి, విదేశీ వస్తువులను కొనుగోలు చేస్తారు. ఆ వస్తువులు చౌకగా లభ్యం కొరడం వలన, నిజ ఆదాయము (Real Income) పెరుగుతుంది. దేశంలో వ్యాపారం వలన ఉత్పత్తి సామర్థ్యం ఎక్కువై, ఉత్పత్తి వ్యయాలు తగ్గుతాయి.

4. శ్రామికులందరూ సజాతీయులు (Homogereous) అని యీ సిద్ధాంతపు ప్రమేయం. అందువలన, శ్రామిక వేతనం ఒకే రకంగా ఉంటుందని చెప్పింది. నిజానికి, శ్రామికులు సజాతీయులైనా, గమనశీలత లేకపోతే, వేతనాలలో వ్యత్యాసాలుండవచ్చు. అంతేకాక, ప్రతి దేశంలోనూ, పోటీ లేని శ్రామిక వర్గాలు (Non - competeing Groups) ఉంటాయని, దాని వలన ఒక పరిశ్రమలోని శ్రామిక వేతనం చాలా తక్కువగా ఉండటానికి అవకాశం ఉందని, టౌసిగ్ (Taussig) అనే ఆర్థికవేత్త చెప్పారు. శ్రామిక వేతనాలలో తేడాల ప్రభావం, విదేశీ వ్యాపారంపై ఉంటుంది. శ్రమ రూప వ్యయాల నిష్పత్తి, ధన రూప వ్యయాల నిష్పత్తిలో ఉండదు. ఒక పరిశ్రమలో వేతనాలు, చాలా తక్కువగా ఉంటూ, ఉత్పత్తి వ్యయాలు తగ్గి ఆ వస్తువును ఆ దేశం ఇతర దేశాలకు ఎగుమతి చేసే అవకాశమేర్పడవచ్చు. ఇటువంటి శ్రామిక వర్గాల వలన వ్యాపార అవకాశాలు ఏ విధంగా ఏర్పడవచ్చో, టౌసిగ్ చూపించారు. కాని, దాని వలన సాంప్రదాయ సిద్ధాంతము ప్రాముఖ్యత ఏమీ తగ్గదు. శ్రామిక వర్గాల తీరు, వాటి అనుక్రమణిక (Hierarchy) ఆ రెండు దేశాలలోనూ ఒకే విధంగా ఉంటే, ఆ వర్గాల ప్రభావం అంతర్జాతీయ వ్యాపారంపై ఉండదని టౌసిగ్ చెప్పాడు. ఆ వర్గాల వేతనాల స్థాయి కూడా రెండు దేశాలలోనూ ఒకే విధంగా ఉంటే ఆ వర్గాల ప్రభావం ఉండదు. ఒక వేళ, వేతనాలు వేరుగా ఉన్నా, ఆటువంటి శ్రామిక వర్గాలనుపయోగించిన నిష్పత్తి, రెండు దేశాలలోనూ ఒకే విధంగా ఉంటే, ఉత్పత్తి వ్యయాలు రెండు దేశాలలోనూ ఒకే మేరకు పెరిగి, వ్యాపారం తులనాత్మక వ్యయ సిద్ధాంతం ప్రకారం జరుగుతుందని టౌసిగ్ చెప్పాడు.

శ్రామిక వర్గాలు, వాటి అనుక్రమణిక, వారి వేతనాలు, ఆటువంటి వర్గాలను ఉపయోగించిన నిష్పత్తి, రెండు దేశాలలోనూ వేరుగా ఉన్నపుడు, వాటి ప్రభావం వ్యాపారంపై తప్పక ఉంటుంది. పాశ్చాత్య దేశాలలో, యీ వర్గాల అనుక్రమణిక, వారి వేతనాల మధ్య తేడాలు ఒకే విధంగా ఉండడం వలన, ఆ దేశాల మధ్య జరిగే వ్యాపారానికి, తులనాత్మక వ్యయ సిద్ధాంతం వర్తిస్తుందనీ, పోటీలేని శ్రామిక వర్గాల ప్రభావం వ్యాపారంపై ఉండదనీ టౌసిగ్ చెప్పాడు.

5. వడ్డీ ఖర్చులు (Capital Charges) : తులనాత్మక వ్యయ సిద్ధాంతం, శ్రమ రూప వ్యయాలనే పరిగణించింది. ద్రవ్య వ్యయాలన్నీ వేతనాలే అని భావించింది. కానీ, ప్రతి వస్తువుత్పత్తిలోనూ, శ్రమతో పాటు, మూలధనాన్ని కూడా ఉపయోగిస్తారు. మూలధనముపై వడ్డీ కూడా ద్రవ్య వ్యయాలను నిర్ణయించే ఒక అంశము. సాంప్రదాయ సిద్ధాంతం యీ వ్యయాలను పరిగణనలోకి తీసుకోలేదు. అందువలన, వీటి ప్రభావం విదేశీ వ్యాపారంపై ఎలా ఉంటుందో సూచించలేదు. అయితే వడ్డీరేటు, శ్రమ : మూలధన నిష్పత్తి రెండు దేశాలలోని అన్ని పరిశ్రమలలోనూ ఒకే విధంగా ఉంటే, వస్తువుల ధరలు ఒకే విధంగా ప్రభావితమవుతాయి. అపుడు, సాంప్రదాయిక తులనాత్మక వ్యయ సిద్ధాంతాన్ని సవరించవక్కరలేదు. వ్యాపార సూత్రంగా అన్వయించుకోవచ్చు. వడ్డీ రేట్లలో కానీ, శ్రమ, మూలధన నిష్పత్తులలో కానీ, రెండు దేశాలలో తేడాలున్నా, అవి అన్ని వస్తువులకు ఒకే విధంగా అనువర్తితమయితే, సాంప్రదాయిక సిద్ధాంతం వర్తిస్తుంది. ఆటువంటి పరిస్థితులలో, ఎక్కువ వడ్డీ రేట్లున్న దేశపు ద్రవ్య వ్యయాలు ఒక స్థిర ప్రమాణంలో పెరిగితే, శ్రమ వ్యయాలు అనుపాతంలో ఉంటాయి. వడ్డీ ఖర్చుల భారము, వివిధ దేశాలలోని వివిధ పరిశ్రమలలో వివిధముగా ఉంటూ, సాంప్రదాయిక సిద్ధాంతాన్ని, ఆ మేరకు సవరించవలసి వుంటుందని టౌసిగ్ అభిప్రాయము. వడ్డీ ఖర్చులలో తేడాని, ఒక వ్యాపార సూత్రంగా అంగీకరించాలి.

టౌసిగ్ పై విధంగా చెప్పినప్పటికీ, అటువంటి అనుకూలతలు ఒక ప్రత్యేక స్థితిగానే గుర్తించాడు. అది సర్వసాధారణ విషయంగా తీసుకోనక్కరలేదని చెప్పాడు. అభివృద్ధి చెందిన దేశాలలో వడ్డీ రేట్లు, ఉత్పత్తిలో మూలధన ప్రాముఖ్యత, ఒకే మాదిరిగా ఉంటాయనీ అందువలన, వడ్డీ ఖర్చుల భారం ఆయా దేశాలలో సమానంగానే ఉంటుందనీ, కాబట్టి వ్యాపారంపై దాని ప్రభావం ఉండదని చెప్పవచ్చని, టౌసిగ్ వివరణ. యీ విమర్శల ద్వారా, సాంప్రదాయిక సిద్ధాంతాన్ని ఆ మేరకు వాస్తవ పరిస్థితులకు దగ్గరగా టౌసిగ్ తీసుకువచ్చాడు.

6. అనేక వస్తువులు (Many Goods) : రెండు దేశాల మధ్య, రెండు వస్తువులలో జరిగే వ్యాపారం గూర్చి సాంప్రదాయిక సిద్ధాంతం విశ్లేషించింది. రెండు దేశాల మధ్య అనేక వస్తువులలోనూ, అనేక దేశాల మధ్య అనేక వస్తువుల లోనూ జరిగే వ్యాపారానికి పై సూత్రం వర్తిస్తుందా ? అనే సందేహం కలగవచ్చు. రెండు దేశాల మధ్య వ్యాపారం అనేక వస్తువులలో జరిగినా, తులనాత్మక వ్యయ సిద్ధాంతం, వ్యాపార సూత్రంగా సరిపోతుంది.

ఒక దేశం ఎగుమతి చేసే వస్తువులన్నిటికీ, ఆ దేశం, రెండో దేశం నుండి దిగుమతి చేసుకునే వస్తువులన్నిటికన్నా తులనాత్మక అనుకూలత ఉంటుందని చెప్పవచ్చు. అదే విధంగా, రెండో దేశం ఎగుమతి చేసే వస్తువులన్నిటికీ, మొదటి దేశాల నుండి దిగుమతి చేసుకునే వస్తువులన్నిటికన్నా, తులనాత్మక అనుకూలత ఉంటుందని చెప్పక తప్పదు. కాని, పరస్పర డిమాండ్‌లు యీ సందర్భంలో ముఖ్యమైన నిర్ణయాంశమని గుర్తించాలి.

అంతర్జాతీయ వ్యాపారానికి మూలం వ్యత్యాసాలు. అందువలన, ధరల పట్టికతో పాటు, ద్రవ్య మారకపు రేటు, ఎగుమతులకు గల పరస్పర డిమాండ్ తెలిస్తేనే తప్ప, ఎగుమతులను, దిగుమతులను ఖచ్చితంగా నిర్ణయించలేము.

7. అనేక దేశాలు, అనేక వస్తువులు (Many Countries, Many Goods) : తులనాత్మక వ్యయ సిద్ధాంతం అనేక దేశాల మధ్య, అనేక వస్తువులలో జరిగే వ్యాపారానికి కూడా వర్తిస్తుంది. రెండు దేశాల మధ్య, అనేక వస్తువులలో జరిగే వ్యాపారాన్ని విశ్లేషించిన విధంగానే, అనేక దేశాల మధ్య, అనేక వస్తువులలో జరిగే వ్యాపారాన్ని కూడా విశ్లేషించవచ్చు.

ఒక దేశాన్ని విడిగాను, మిగతా దేశాలన్నిటినీ కలిపి (Rest of the world) మరొక దేశంగాను పరిగణించి, రెండు దేశాల మధ్య జరిగే వ్యాపారానికి సంబంధించిన సూత్రాలకు, వీటి మధ్య జరిగే వ్యాపారానికి కూడా అన్వయింపవచ్చు.

ఏ దేశము, ఏ వస్తువులను ఎగుమతి చేస్తుంది ? ఏఏ వస్తువులను దిగుమతి చేసుకుంటుంది ? - యీ విషయాలను నిర్ధారించాలంటూ, ఆయా దేశాలలో, ఆయా వస్తువుల ఉత్పత్తి వ్యయాల పట్టికే గాక, వర్తక నిబంధనలు (Terms of Trade) కూడా తెలియాలి. వర్తక నిబంధనలను బట్టి ఒక దేశీయ వ్యాపారంలో పాల్గొనే అవకాశమున్నదీ, లేనిదీ నిర్ధారణ చేయవచ్చు. అంటే వర్తక నిబంధనలు, లాభసాటిగా ఉంటేనే వ్యాపారంలో పాల్గొంటుంది. ఏ దేశం, ఏ వస్తువును ఉత్పత్తి చేసి ఎగుమతి చేస్తుంది ? ఏ వస్తువులను దిగుమతి చేసుకొంటుంది ? వీటిని నిర్ధారణ చేయడానికి, ఆయా వస్తువులకు విదేశాలలో గల డిమాండ్ల మీద ఆధారపడుతుంది. పరస్పర డిమాండ్ల సాపేక్ష బలబలాల్నీ (Relative Strongers of Reciprocal Demands) బట్టి యీ వస్తువులు నిర్ధారింపబడతాయి.

8. రవాణా వ్యయాలు (Transport Costs) : తులనాత్మక వ్యయ సిద్ధాంతం, రవాణా వ్యయాలుండవని ప్రమేయం చేసినది. వాస్తవ ప్రపంచంలో, రవాణా వ్యయాలుంటాయని, మనకు తెలుసు. కాబట్టి రవాణా వ్యయాల ప్రచారం ఒక దేశపు ఎగుమతుల, దిగుమతులపై తప్పక ఉంటుంది. అయితే సిద్ధాంతాన్ని ఏమీ మార్చనక్కర లేదు. కానీ, అవి వ్యాపారాన్ని మాత్రం తప్పక ప్రభావితం చేస్తాయి. వ్యాపార పరిమాణాన్ని తగ్గించడం, వ్యాపారం వల్ల వచ్చే లాభాలను తగ్గించడం, వ్యాపార తీరుపై నిర్ణయాత్మక ప్రభావాన్ని చూపుతాయి. కాబట్టి, రెండు దేశాల మధ్య రవాణా వ్యయాలను తగ్గించే ఏ ప్రయత్నమైనా, వ్యాపార పరిమాణాన్ని పెంచి, వ్యాపారం వల్ల వచ్చే లాభాలను పెంచి, వ్యాపార తీరుని మార్పు చేస్తాయి.

9. స్థిర ప్రతిఫలాలు : తులనాత్మక వ్యయ సిద్ధాంతము, స్థిర వ్యయాలు లేదా స్థిర ప్రతిఫలాల సూత్ర ప్రమేయంపై ఆధారపడినది. రెండు దేశాలలోను, స్థిర ప్రతిఫలాల సూత్రాన్ననుసరించి, వస్తూత్పత్తి జరుగుతుందని ప్రమేయము. కాని వాస్తవ ప్రపంచంలో, వ్యయాలు పెరిగే స్థితి, తగ్గే స్థితి కూడా వస్తూత్పత్తిలో ఉండవచ్చు. ఉత్పత్తి సాధారణంగా, క్షీణ ప్రతిఫలాల దశ (Diminishing Returns Stage) లో వస్తూత్పత్తి జరిగే అవకాశం ఎక్కువ. అందువలన, ఉత్పత్తి ఎక్కువైతే, ఉపాంత వ్యయము పెరుగుతుంది.

వ్యాపారం మొదలైన తర్వాత, ఒక దేశం తనకు తులనాత్మక అనుకూలత ఉన్న వస్తూత్పత్తిని పెంచినపుడు, ఆ వస్తూత్పత్తిలో గల తులనాత్మక అనుకూలత తగ్గుతుంది. అపుడు, వస్తూత్పత్తి రెండు దేశాల మధ్యగల వ్యయ వ్యత్యాసాలు తగ్గిపోయే వరకు కొనసాగుతుంది. అందువలన, పెరిగే వ్యయాలుండే పరిస్థితిలో, తులనాత్మక వ్యయ సిద్ధాంతంలో మౌళికమైన మార్పులేవీ అవసరం లేదు. వ్యాపారము లాభదాయకంగానే ఉంటుంది. కాని స్థిర వ్యయాలున్నపుడు ఉండే పరిమాణంలో లాభాలుండవు.

అదే విధంగా, వస్తూత్పత్తిలో వ్యయాలు తగ్గవచ్చు. అంతర్గత, బహిర్గత ఆదాలవలన, ఉత్పత్తి వ్యయాలు తగ్గవచ్చు. ఇవి తులనాత్మక అనుకూలతను సూచిస్తాయి. యీ వస్తువునుత్పత్తి చేసే దేశము, ఎక్కువ పరిమాణములో యీ వస్తువును ఎగుమతి చెయ్యగలుగుతుంది. ప్రత్యేకీకరణ పూర్తిగా జరుగుతుంది. వాస్తవానికి, తగ్గే వ్యయాలు, వ్యాపారానికి ఆధారము. అందువలన, స్థిర వ్యయాల ప్రమేయాన్ని సడలించినప్పటికీ, తులనాత్మక వ్యయ సిద్ధాంతాన్ని ఏ విధంగానూ మార్పు చేయనక్కరలేదు.

తులనాత్మక వ్యయ సిద్ధాంతపు ప్రమేయాలను సడలిస్తే నిర్ణయాలు ఏ విధంగా ఉండేదీ, కొంత మంది ఆర్థిక వేత్తలు పరిశీలించారు. పైన వివరించిన దానిని బట్టి, చాలా విషయాలలో, అటువంటి సడలింపుల వలన, సిద్ధాంతపు మౌళిక నిర్ధారణలలో, ఏ విధమైన మార్పు రాదని చెప్పవచ్చు.

2.8. సారాంశము :

అంతర్జాతీయ అర్థశాస్త్రము ప్రపంచంలో వివిధ దేశాల మధ్య గల పరస్పర ఆధారితను అధ్యయనం చేస్తుంది. వివిధ దేశాల మధ్య వస్తువుల, సేవల ప్రవాహాన్ని దానిని నియంత్రించే విధానాలను విశ్లేషిస్తుంది. అంతర్జాతీయ వ్యాపార సిద్ధాంతాలు, అంతర్జాతీయ అర్థశాస్త్రములో ఒక ముఖ్య భాగము. అంతర్జాతీయ వ్యాపారానికి, దేశీయ వ్యాపారానికి మధ్య అనేక విషయాలలో తేడాలున్నాయి. అందువలన ప్రత్యేక అంతర్జాతీయ వ్యాపార సిద్ధాంతపు ఆవశ్యకత ఉందని సాంప్రదాయ ఆర్థికవేత్తలు వాదించారు.

అంతర్జాతీయ వ్యాపారముపై మర్కెంట లిస్ట్ ఆలోచనలు ముఖ్యమైనవి. విలువైన లోహాల నిల్వలు, జాతి సంపదను తెలియజేస్తాయని వారి అభిప్రాయము. వ్యాపారంపై ఆంక్షల ద్వారా, దిగుమతులను పరిమితం చేసి, ఎగుమతులనధికం చేయాలని వారి వాదన. అప్పుడే ఒక దేశము విలువైన లోహాలను బంగారం, వెండి ఎక్కువగా సమకూర్చుకోగలదని వారి అభిప్రాయము.

సాంప్రదాయ ఆర్థికవేత్తలు యీ అభిప్రాయాలను తిరస్కరించారు. ఆడమ్ స్మిత్, మార్కెంటలిస్ట్ ఆలోచనలను, అభిప్రాయాలను గట్టిగా వ్యతిరేకించాడు. స్వేచ్ఛా వ్యాపారం వలన, ప్రత్యేకీకరణ జరిగి, ప్రపంచ ఉత్పత్తి గణనీయంగా పెరిగి, అన్ని దేశాలు లాభం పొందుతాయని ఆడమ్ స్మిత్ వాదించారు. సంపూర్ణ అనుకూలత సిద్ధాంతాన్ని దీనికనుగుణంగా ప్రతిపాదించారు. ఒక దేశము సంపూర్ణ అనుకూలత ఉన్న వస్తువులనుత్పత్తి చేసి, ఎగుమతి చేసి, వ్యాపారం ద్వారా లాభం పొందాలని యీ సిద్ధాంతము ద్వారా సూచించారు.

రికార్డో దీనితో విభేదించి, సంపూర్ణ అననుకూలత ఉన్నా, ఒక దేశము వ్యాపారం ద్వారా లాభం పొందవచ్చని నిరూపించారు. తులనాత్మక వ్యయ సిద్ధాంతాన్ని ప్రతిపాదించారు. తులనాత్మక అనుకూలత ఉన్న వస్తువునుత్పత్తి చేసి, ఎగుమతి చేసి లాభం పొందవచ్చని నిరూపించారు. ఈ సిద్ధాంతము అనేక ప్రమేయాలపై ఆధారపడినది. అందువలన అనేక విమర్శలకు గురైనది. సాంఖ్యక పరీక్షలు యీ సిద్ధాంతానికనుకూలంగా ఉన్నాయి. అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలకు యీ సిద్ధాంతము వర్తించదని కొందరి అభిప్రాయము. ఈ సిద్ధాంతపు ప్రమేయాలను కొన్నింటిని సడలించి, సవరించి, సిద్ధాంతానికి మెరుగులుదిద్దారు. తులనాత్మక వ్యయ సిద్ధాంతము, ఇప్పటికి ఒక ముఖ్యమైన అంతర్జాతీయ వ్యాపార సిద్ధాంతముగా కొనసాగుతున్నది.

2.9. ముఖ్య పదాలు

మార్కెంటలిజమ్

సంపూర్ణ అనుకూలత

తులనాత్మక అనుకూలత

శ్రమ విలువ సిద్ధాంతము

సంపూర్ణ అనుకూలత సిద్ధాంతము

తులనాత్మక వ్యయ సిద్ధాంతము

పరస్పర డిమాండ్ సిద్ధాంతము

పోటీ లేని శ్రామిక వర్గాలు.

2.10. స్వయం సమీక్షా ప్రశ్నలు :

1. అంతర్జాతీయ వ్యాపార సిద్ధాంతపు ఆవశ్యకతను వివరింపుము
2. అంతర్జాతీయ వ్యాపారంపై, మార్కెంటలిస్ట్ ఆలోచనలను పరిశీలింపుము
3. సంపూర్ణ అనుకూలత సిద్ధాంతమును వివరింపుము
4. తులనాత్మక వ్యయ సిద్ధాంతమును, విమర్శనాత్మకంగా పరిశీలింపుము

2.11. చదువవలసిన గ్రంథాలు

1.	P.T. Ellsworth	:	International Economy
2.	Bo Sodersten	:	International Economics. IV Edition
3.	D. Saluatore	:	International Economics
4.	J.N. Bhagwati	:	"The Pure Theory of International Trade:A Survey "Economic Journal Macro 1964. pp 1 - 84
5.	C.P. Kindle Berer	:	International Economics

ఆచార్య. ఎమ్. జగదీశ్వరరావు

నవ్య వ్యాపార సిద్ధాంతం - హెక్చర్ - ఓహ్లిన్ సిద్ధాంతం - ఉత్పత్తి కారకాల ధర సమానత్వ సిద్ధాంతము - ఉత్పత్తి కారకాల ధరలు - ఉత్పత్తి కారకాల సాంద్రతలో పరివర్తనలు

3.0 లక్ష్యం :-

ఈ పాఠ్య భాగం చదివిన తరువాత మీరు ఈ క్రింది అంశాలను తెలుసుకోగలరు.

* నవ్య వ్యాపారమైన హెక్చర్ - ఓహ్లిన్ సిద్ధాంతము, వ్యాపార తీరు పై దాని వివరణ.
* ఉత్పత్తి కారకాల ధర సమానత్వ సిద్ధాంతము.
* ఉత్పత్తి కారకాల సాంద్రతలో పరివర్తనలు, వాటి వలన పరిణామాలు.
* ఆదాయ పంపిణీ పై వ్యాపార ప్రభావము
* వ్యాపారము పై ఉత్పత్తి కారకాల సప్లయ్‌లలో పెరుగుదల ప్రభావము.

విషయసూచిక :-

3.1 పరిచయము

3.2 నవ్య వ్యాపార సిద్ధాంతము - మూలము

3.3 హెక్చర్ - ఓహ్లిన్ సిద్ధాంతము - ప్రమేయాలు

3.3.1 ఉత్పత్తి కారకాల సమృద్ధి - నిర్వచనాలు

3.3.2 ఉత్పత్తి కారక సాంద్రత

3.3.3 ఉత్పత్తి కారక సమృద్ధి - ఉత్పత్తి అవకాశాల రేఖ

3.4 హెక్చర్ - ఓహ్లిన్ సిద్ధాంతము

3.5 హెక్చర్ - ఓహ్లిన్ సిద్ధాంతము - వివరణ

3.6 హెక్చర్ - ఓహ్లిన్ సిద్ధాంతము - మెరుగైన అంశాలు

3.7 హెక్చర్ - ఓహ్లిన్ సిద్ధాంతము - విమర్శలు

3.8 హెక్చర్ - ఓహ్లిన్ సిద్ధాంతము - సాంఖ్యిక పరీక్షలు

3.14 సారాంశము

3.15 ముఖ్యపదాలు

3.16 నమూనా ప్రశ్నలు

3.17 చదువదగిన గ్రంథాలు

3.1 పరిచయము :-

ఈ పాఠములో, మనము నవ్య వ్యాపార సిద్ధాంతాన్ని గూర్చి విపులంగా తెలుసుకొంటాము. దీనికి ముందు పాఠములో తులనాత్మక అనుకూలత సిద్ధాంతాన్ని గూర్చి తెలుసుకొన్నాము. కాని, ఈ తులనాత్మక అనుకూలత ఏ విధంగా ఏర్పడేదీ, దానికి గల కారణాలనూ ఆ సిద్ధాంతము వివరించలేదు. ఈ లోటును భర్తీ చేయడానికి, నవ్య వ్యాపార సిద్ధాంతము రూపొందింది. హెక్స్షర్ - ఓహ్లిన్ సిద్ధాంతము యీ అంశాన్ని వివరించింది. ఉత్పత్తి కారకాల సమృద్ధి, ఉత్పత్తి కారకాల సాంద్రత భావనల పై ఆధారపడి యీ సిద్ధాంతము ఒక దేశము తన సమృద్ధి ఉత్పత్తి కారకమును ఎక్కువగా ఉపయోగించే వస్తువునుత్పత్తి చేసి, ఎగుమతి చేస్తుందని సూత్రీకరించింది. ఈ సిద్ధాంతపు ప్రమేయాలు, వివరణను తెలుసుకొన్న తర్వాత, అది సాంప్రదాయక వ్యాపార సిద్ధాంతం కన్నా ఎంత వరకూ మెరుగైనదీ పరిశీలిస్తాము. ఈ సిద్ధాంతము పై వచ్చిన విమర్శలను కూడా పరిశీలిస్తాము. వాస్తవ ప్రపంచంలో, వ్యాపారానికి యీ సిద్ధాంతము వర్తిస్తుందా? అనే అంశం పై అనేక సాంఖ్యక పరీక్షలు జరిగాయి. వాటిలో చెప్పుకోదగ్గది - లియోంటిఫ్ అధ్యయనము. లియోంటిఫ్ అధ్యయనపు ఫలితాలు హెక్స్షర్ - ఓహ్లిన్ సిద్ధాంతానికి వ్యతిరేకంగా ఉండి, తత్ఫలితంగా లియోంటిఫ్ వైపరీత్యము అనే అంశము ఉత్పన్నమయినది. దీనికి వివరణలను గూడా పరిశీలిస్తాము. వ్యాపారం వలన, దేశాల మధ్య ఉత్పత్తి కారకాల ధరలు సమానమవుతాయనే సిద్ధాంతాన్ని పరిశీలిద్దాము. ఉత్పత్తి కారకాల సాంద్రతలో పరివర్తనల వలన ఉత్పన్నమయ్యే పరిణామాలను పరిశీలిస్తాము. ఒక వస్తువు ధర పెరిగితే, ఉత్పత్తి కారకాల ధరపై ప్రభావాన్ని వివిరంచే స్టోల్పర్ - శామ్యూల్సన్ సిద్ధాంతాన్ని, ఉత్పత్తి కారకాల సప్లయ్‌లలో మార్పుల వల్ల వ్యాపారంలో వచ్చే మార్పులను వివరించే, రైబిన్ స్కీ సిద్ధాంతాన్ని పరిశీలిస్తాము. స్థూలంగా, యీ పాఠములో మనము అధ్యయనము చేసే విషయాలు యివే.

3.2 నవ్య వ్యాపార సిద్ధాంతము - మూలము :-

రికార్డో తులనాత్మక అనుకూలత సూత్రము ప్రత్యేకీకరణ, వ్యాపారము వలన ఉత్పత్తిదారులకు, వినియోగదారులకు లాభాలు ఎలా వస్తాయో వివరించింది. కాని ఒక దేశానికి, ఒక వస్తువు కన్నా మరొక వస్తూత్పత్తిలో తులనాత్మక అనుకూలత ఉండటానికి గల కారణాలను వివరించలేకపోయింది. శ్రామిక ఉత్పాదకతలలో తేడాల పై తులనాత్మక అనుకూలత ఆధారపడుతుందని, రికార్డో భావించాడు. అనగా, సాంకేతికతలలో తేడాల వల్ల, శ్రామిక ఉత్పాదకతలలో తేడాలు వస్తాయి. అయితే, యీ తేడాలకు ఆధారము ఏమిటి అనేది రికార్డో వివరించలేదు. శ్రమ అనే ఒక ఉత్పత్తి కారకముంటుందనే ప్రమేయం వలన, ఒక దేశంలో వ్యాపారం వలన ఆదాయ పంపిణీ ఎలా ప్రభావితం అయ్యేదో వివరించలేదు. కొంతమంది స్వేచ్ఛా వ్యాపారాన్ని ఎందుకు సమర్థించేదీ, మరికొందరు ఎందుకు వ్యతిరేకించేదీ వివరించలేదు.

1920, 30 దశకాలలో ఇద్దరు స్వీడిష్ ఆర్థికవేత్తలు - Eli Heckscher మరియు Bertie Ohleine - రికార్డో వివరించకుండా వదిలివేసిన రెండు అంశాలకు వివరణనిచ్చి ఒక సిద్ధాంతాన్ని ప్రతిపాదించారు. (ఎ) తులనాత్మ అనుకూలతకు గల కారణాలు, (బి) ఆదాయ పంపిణీ పై వ్యాపార ప్రభావము. స్మిత్, రికార్డో మరియు మిల్ వంటి సాంప్రదాయక ఆర్థికవేత్తలు వీటిని పరిగణించలేదు.

1919లో Eli Heckscher ప్రచురించిన "The Effect of Foreign Trade on the Distribution of Income" అనే వ్యాసము 1933లో Bertie Ohlein ప్రచురించిన Inter Repusil and International trade అనే గ్రంథము నవ్య వ్యాపార సిద్ధాంతానికి ఆధారాలు. యీ సిద్ధాంతాన్ని వారిద్దరి పేర్లతోనే హెక్చ్సర్ - ఓహ్లిన్ సిద్ధాంతమని వ్యవహరిస్తున్నారు. ఉత్పత్తి కారకాల సమృద్ధి తులనాత్మక అనుకూలతను నిర్ణయిస్తుందని వీరివాదన. అందువలన, యీ సిద్ధాంతాన్ని Factor Endowment Theory అని కూడా అంటారు. దీనికి మరొక పేరు Factor Proportion's Theory. ఓహ్లిన్ చేసిన కృషికి గుర్తింపుగా, 1977వ సంవత్సరంలో James Meare Commitee, ఓహ్లిన్‌కు అర్థికశాస్త్రములో నోబెల్ బహుమతిని ప్రధానం చేసారు. పైన చెప్పినట్లు, (ఎ) తులనాత్మక అనుకూలతలో ఆధారము, (బి) వ్యాపారం వలన, ఒక దేశములోని ఉత్పత్తి కారకపు ఆదాయాల పై ప్రభావము - యీ రెంటినీ నవ్య వ్యాపార సిద్ధాంతము పరిశీలించింది.

3.3 హెక్చ్సర్ - ఓహ్లిన్ సిద్ధాంతము - ప్రమేయాలు :-

ఈ సిద్ధాంతము, అనేక సులభతరమైన ప్రమేయాల పై ఆధారపడినది. విశ్లేషణ సౌలభ్యం దృష్ట్యా, యీ ప్రమేయాలు చేయబడినవి. వారి విశ్లేషణకు, యీ ప్రమేయాలు ఎంతో కీలకమైనవి, ఉపయుక్తమైనవి.

1. రెండు దేశాలు - A మరియు B ; రెండు వస్తువులు - X మరియు Y ; మరియు రెండు ఉత్పత్తి కారకాలు - శ్రమ (L) మరియు మూలధనము (K) ఉంటాయి. $2\times2\times2$ నమూనా అన్నమాట.
2. రెండు దేశాలు, వస్తూత్పత్తిలో ఒకే సాంకేతిక పద్ధతిని ఉపయోగిస్తాయి.
3. రెండు దేశాలలోనూ, X వస్తువు శ్రమ సాంద్రత వస్తువు ; Y వస్తువు మూలధన సాంద్రత వస్తువు.
4. రెండు దేశాలలోనూ, X, Y ల ఉత్పత్తిలో, తరహానుసరించి వచ్చే ప్రతిఫలాలు స్థిరంగా ఉంటాయి.
5. రెండు దేశాలలోనూ, ప్రత్యేకీకరణ అసంపూర్ణంగా ఉంటుంది.
6. రెండు దేశాలలోనూ, అభిరుచులు ఒకే విధంగా ఉంటాయి.
7. రెండు దేశాలలోనూ, వస్తు మార్కెట్లలో, ఉత్పత్తి కారకాల మార్కెట్లలో, సంపూర్ణ పోటీ పరిస్థితులు ఉంటాయి.
8. ప్రతి దేశంలోనూ, అంతర్గతంగా ఉత్పత్తి కారకాల గమనశీలత పూర్తిగా ఉంటుంది. అంతర్జాతీయంగా గమనశీలత ఉండదు.
9. రవాణా వ్యయాలుండవు.
10. టారిఫ్‌ల వంటి, వ్యాపారం పై ఆంక్షలేవీ ఉండవు.
11. రెండు దేశాలలోనూ, సంపూర్ణ ఉద్యోగిత ఉంటుంది.
12. రెండు దేశాల మధ్య వ్యాపారం సంతులితం.

3.3.1 ఉత్పత్తి కారకాల సమృద్ధి - నిర్వచనాలు (Factor Abundance - Definition) :- ఈ సిద్ధాంతమును ఉత్పత్తి కారకాల సమృద్ధి, ఉత్పత్తి కారకాల సాంద్రత భావనల పై ఆధారపడి ప్రతిపాదించారు. అందువలన, యీ భావనలను నిర్వచించాలి. ముందుగా ఉత్పత్తి కారకాల సమృద్ధి (Factor Abundance) భావనను పరిశీలిద్దాము.

ఉత్పత్తి కారకాల సమృద్ధిని రెండు విధాలుగా నిర్వచించవచ్చు.

1. భౌతిక రూపంలో నిర్వచనము (Definition in terms of physical units)
2. ధరల రూపంలో నిర్వచనము (Definition in terms of Factor Prices)

భౌతిక రూపంలో నిర్వచనములో ప్రతి దేశానికి గల మొత్తము శ్రమ, మూలధనమును భౌతిక యూనిట్లలో చెప్పుతాము. ఉత్పత్తి కారకాల సాపేక్ష ధరల రూపంలో కూడా వాటి సమృద్ధిని నిర్వచించవచ్చును. వీటినే భౌతిక సమృద్ధి, ఆర్థిక సమృద్ధి అని కూడా పేర్కొంటారు.

భౌతిక రూపంలో నిర్వచనము ప్రకారము, B దేశమును మూలధన సమృద్ధి దేశముగా పరిగణించాలంటే, ఆ దేశము మూలధనము/శ్రమ నిష్పత్తి, A దేశపు మూలధనము/శ్రమ నిష్పత్తి కన్నా ఎక్కువగా ఉండాలి.

అంటే $$\left[\frac{\text{మూలధనము (K)}}{\text{శ్రమ (L)}}\right]_B > \left[\frac{\text{మూలధనము (K)}}{\text{శ్రమ (L)}}\right]_A$$

ఇక్కడ, B దేశానికి గల మూలధనము, శ్రమ పరిమాణాలు కాదు, వాటి నిష్పత్తి ముఖ్యం. ఉదాహరణకు, B దేశానికి తక్కువ పరిమాణములో (A దేశంతో పోలిస్తే), మూలధనము ఉండవచ్చు. కానీ, $\left(\frac{K}{L}\right)$ ననుసరించి, మూలధన సమృద్ధి దేశముగా పరిగణిస్తాము.

ధరల రూపంలో నిర్వచనము - ఆర్థిక సమృద్ధి నిర్వచనము ననుసరించి, మూలధనపు ధర (Rental Price), శ్రామిక వేతనాల నిష్పత్తి A దేశములో కన్నా B దేశములో తక్కువగా ఉంటే, B దేశాన్ని మూలధన సమృద్ధి దేశముగా పరిగణిస్తాము.

$$\left(\frac{P_K}{P_L}\right)_B < \left(\frac{P_K}{P_L}\right)_A \qquad \begin{aligned} P_K &= \text{Price of capital} \\ P_C &= \text{Price of Labour} \end{aligned}$$

అనగా $$\left(\frac{r}{w}\right)_B < \left(\frac{r}{w}\right)_A \qquad \begin{aligned} r &= \text{rental price of capital} \\ w &= \text{wage rate} \end{aligned}$$

ఈ రెండు నిర్వచనాల మధ్య తేడా ఏమిటి? భౌతిక నిర్వచనము కేవలము సప్లయ్ మీద ఆధారపడినది. ఇది డిమాండ్ ప్రభావాన్ని, పూర్తిగా విస్మరించింది. ఆర్థిక సమృద్ధి లేదా ధరల రూపంలో నిర్వచనము, సప్లయ్, డిమాండ్ ప్రభావాలు రెంటినీ పరిగణిస్తుంది. ఒక వస్తువు ధర కానీ, ఉత్పత్తి కారకపు ధర కానీ, వాటి వాటి సప్లయ్, డిమాండ్‌లను బట్టి నిర్ణయింపబడుతుందని మనకు తెలుసు. అదే విధంగా ఒక ఉత్పత్తి కారకానికి డిమాండ్, ఉత్పన్న డిమాండ్ (derived demand) అని కూడా తెలుసు.

రెండు దేశాలలోనూ రుచులు, అభిరుచులు ఒకే రకంగా ఉంటాయని ప్రమేయము. కాబట్టి, రెండు నిర్వచనాలు ఒకే ఫలితానికి దారి తీస్తాయి.

మన ఉదాహరణలో, $\left(\frac{K}{L}\right)_B > \left(\frac{K}{L}\right)_A - B$ మూలధన సమృద్ధి దేశము. డిమాండ్ పరిస్థితులు, రెండు దేశాలలోను, ఒకే రకంగా ఉంటే,

$$\left(\frac{P_K}{P_L}\right)_B < \left(\frac{P_K}{P_L}\right)_A$$

అంటే రెండు నిర్వచనాల ప్రకారము, B దేశము మూలధన సమృద్ధి దేశమని చెప్పవచ్చు.

కాబట్టి, రెండు దేశాలలోనూ, అభిరుచులు ఒకే విధంగా ఉంటాయనే ప్రమేయం వలన, యీ రెండు నిర్వచనాల మధ్య వైరుధ్యమేమీ లేదు.

అయితే, యీ సమృద్ధి భావన ఒక సాపేక్ష భావనగా గుర్తించాలి. B దేశము, A దేశముతో పోలిస్తే మూలధన సమృద్ధి దేశము, అదే విధంగా A దేశము, B దేశముతో పోలిస్తే శ్రమ సమృద్ధి దేశము.

3.3.2 ఉత్పత్తి కారక సాంద్రత (Factor Intaxty) :- ఉత్పత్తి కారక సాంద్రత భావన పై హెక్స్చర్ - ఓహ్లిన్ సిద్ధాంతము ఆధారపడినది కాబట్టి ఈ భావనను కూడా మనం తెలుసుకోవాలి.

రెండు వస్తువులు - X మరియు Y ; రెండు ఉత్పత్తి కారకాలు - మూలధనము (K), మరియు శ్రమ (L) అనుకొందాము.

$$\left[\frac{\text{మూలధనము (K)}}{\text{శ్రమ (L)}}\right]_Y > \left[\frac{\text{మూలధనము (K)}}{\text{శ్రమ (L)}}\right]_X \text{ అయితే}$$

Y వస్తువు మూలధన సాంద్రత వస్తువని అంటాము. అంటే Y వస్తూత్పత్తిలో $\left(\frac{K}{L}\right)$ నిష్పత్తి, X వస్తూత్పత్తిలో $\left(\frac{K}{L}\right)$ నిష్పత్తి కన్నా ఎక్కువ.

ఉదాహరణకు, 1 యూనిట్ Y వస్తూత్పత్తికి, 2 యూనిట్ల మూలధనము (K), 2 యూనిట్ల శ్రమ (L) అవసరమనుకుందాము.

అపుడు మూలధన / శ్రమ నిష్పత్తి $\left(\frac{K}{L}\right) = \frac{2}{2} = 1$

1 యూనిట్ X వస్తూత్పత్తికి, 1 యూనిట్ మూలధనము (K), 4 యూనిట్లు శ్రమ (L) అవసరమయితే,

మూలధన / శ్రమ నిష్పత్తి $\left(\frac{K}{L}\right) = \frac{1}{4}$

Y వస్తూత్పత్తిలో, $\left(\frac{K}{L}\right) = 1$

X వస్తూత్పత్తిలో $\left(\frac{K}{L}\right) = \frac{1}{4}$

కాబట్టి X వస్తువు శ్రమ సాంద్రత (Labour - intensive) వస్తువని, Y వస్తువు మూలధన సాంద్రత (capital - intensive) వస్తువని అంటాము.

ఇక్కడ, మూలధన, శ్రమ, పరిమాణాలను బట్టి ఉత్పత్తి కారక సాంద్రత చెప్పము. కాని వాటిని నిష్పత్తి - 1 యూనిట్ శ్రమకు, ఎన్ని యూనిట్ల మూలధనమును ఉపయోగించాలి? అనే దాన్నిబట్టి చెప్తాము.

ఉదాహరణకు, 1 యూనిట్ X వస్తూత్పత్తికి, 3 యూనిట్ల మూలధనము (K) మరియు 12 యూనిట్ల శ్రమ (L) అవసరమనుకొందాము. 1 యూనిట్ Y వస్తూత్పత్తికి; 2 యూనిట్ల మూలధనము (K) మరియు 2 యూనిట్ల శ్రమ అవసరమనుకొందాము. ఈ ఉదాహణలలో 1 యూనిట్ X వస్తూత్పత్తికి 3 యూనిట్ల మూలధనము అవసరము. 1 యూనిట్ Y వ వస్తూత్పత్తికి, 2 యూనిట్ల మూలధనము అవసరము. కాబట్టి X వస్తువు మూలధన సాంద్రత వస్తువు అని అనము.

మూలధన / శ్రమ నిష్పత్తిని పరిగణించాలి. అపుడు

$$\left(\frac{K}{L}\right)_Y = \frac{2}{2} = 1$$

$$\left(\frac{K}{L}\right)_X = \frac{3}{12} = \frac{1}{4}$$

$$\left(\frac{K}{L}\right)_Y > \left(\frac{K}{L}\right)_X$$

దీని ప్రకారము, Y వస్తువు మూలధన సాంద్రత వస్తువు కాని X వస్తువు కాదు. ఉత్పత్తి కారక సాంద్రత, తులనాత్మక అనుకూలత వలెనే ఒక సాపేక్ష భావన Y వస్తువు, X వస్తువుతో పోలిస్తే మూలధన సాంద్రత వస్తువు అని చెపితే, X వస్తువు, Y వస్తువుతో పోలిస్తే శ్రమ సాంద్రత వస్తువని చెప్పాలి.

3.3.3 ఉత్పత్తి కారక సమృద్ధి - ఉత్పత్తి అవకాశాల రేఖ :- పై ప్రమేయాలననుసరించి, B దేశము మూలధన సమృద్ధి దేశము, Y వస్తువు మూలధన సాంద్రత వస్తువు కాబట్టి, B దేశము, (A దేశముతో పోలిస్తే), Y వస్తువును ఎక్కువగా ఉత్పత్తి చెయ్యగలదు. A దేశము శ్రమ సమృద్ధి దేశము మరియు X వస్తువు శ్రమ సాంద్రత వస్తువు కాబట్టి A దేశము X వస్తువును ఎక్కువగా ఉత్పత్తి చెయ్యగలదు. వీటి దృష్ట్యా రెండు దేశాల ఉత్పత్తి అవకాశాల వక్రరేఖల ఆకారాలలో తేడా ఉంటుంది.

పటం - 3.1

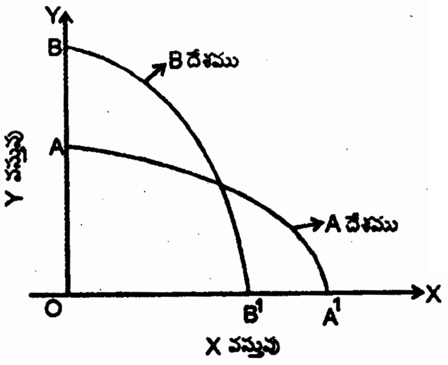

పటము 3.1లో X అక్షము పై X వస్తువును, Y అక్షం పై వస్తువును చూపించాము. $AA^1 - A$ దేశపు ఉత్పత్తి అవకాశాల వక్రరేఖ. $BB^1 - B$ దేశపు ఉత్పత్తి అవకాశాల వక్రరేఖ.

A దేశము శ్రమ సమృద్ధి దేశము మరియు X వస్తువు శ్రమ సాంద్రత వస్తువు. కాబట్టి A దేశపు ఉత్పత్తి అవకాశాల వక్రరేఖ, X అక్షము వైపు ఎక్కువగా వంగి ఉంటుంది. (Skewed towards, the X - axis) .

B దేశము మూలధన సమృద్ధి దేశము మరియు Y వస్తువు మూలధన సాంద్రత వస్తువు కాబట్టి ఆ దేశపు ఉత్పత్తి అవకాశాల వక్రరేఖ, Y అక్షము వైపు ఎక్కువగా వంగి ఉంటుంది. ఈ రెండు రేఖలనూ ఒకే పటములో చూపించడం వలన, వాటి ఆకారాలలో తేడాలను స్పష్టంగా గమనించవచ్చు.

ఉత్పత్తి కారక సమృద్ధి, ఉత్పత్తి కారక సాంద్రత భావనలు, వాటి అర్థాలను తెలుసుకొన్నాము. కాబట్టి, హెక్సర్ - ఓహ్లిన్ సిద్ధాంతాన్ని పరిశీలిద్దాము.

3.4 హెక్సర్ - ఓహ్లిన్ సిద్ధాంతము :-

వాస్తవానికి, యీ సిద్ధాంతాన్ని రెండు రూపాల్లో వివరించవచ్చు.

1. హెక్సర్ - ఓహ్లిన్ సిద్ధాంతము - ఇది వ్యాపార తీరును (Pattern of Trade) వివరిస్తుంది.

2. ఉత్పత్తి కారకాల ధర సమానత్వ సిద్ధాంతము - ఇది ఉత్పత్తి కారకాల ధరల పై వ్యాపార ప్రభావాన్ని వివరిస్తుంది.

ముందుగా మనము, హెక్సర్ - ఓహ్లిన్ సిద్ధాంతాన్ని పరిశీలిద్దాము.

ఒక దేశము, ఆ దేశములో సమృద్ధిగా ఉన్న ఉత్పత్తి కారకాన్ని ఎక్కువగా (సాంద్రంగా) ఉపయోగించే వస్తువునుత్పత్తి చేసి, ఎగుమతి చేసి, కొరతగా ఉన్న ఉత్పత్తి కారకాన్ని సాంద్రంగా ఉపయోగించే వస్తువును దిగుమతి చేసుకుంటుంది. అంటే శ్రమసమృద్ధి దేశము, శ్రమ సాంద్రత వస్తువును ఎగుమతి చేసి, మూలధన సాంద్రత వస్తువును దిగుమతి చేసుకుంటుంది. ఇదే హెక్సర్ - ఓహ్లిన్ సిద్ధాంతము.

పై ఉదాహరణలో X వస్తువు శ్రమ సాంద్రత వస్తువు, మరియు A దేశము శ్రమ సమృద్ధి దేశము. కాబట్టి A దేశము X వస్తువునుత్పత్తి చేసి ఎగుమతి చేస్తుంది.

B దేశము మూలధన సమృద్ధి దేశము, Y వస్తువు మూలధన సాంద్రత వస్తువు. కాబట్టి, B దేశము Y వస్తువునుత్పత్తి చేసి, ఎగుమతి చేస్తుంది. ఈ సందర్భంగా, $\left(\frac{r}{w}\right)_B < \left(\frac{r}{w}\right)_A$ అని గమనించాలి.

వస్తువుల సాపేక్ష ధరలలో, తులనాత్మక అనుకూలతలలో, దేశాల మధ్య గల తేడాలకు గల కారణాలన్నింటిలోనూ ఉత్పత్తి కారకాల సమృద్ధిలో గల తేడాలే కారణమని, యీ సిద్ధాంతము గుర్తించింది. అందువలన, హెక్సర్ - ఓహ్లిన్ సిద్ధాంతాన్ని ఉత్పత్తి కారకాల సమృద్ధి (లేదా నిధి) (Factor Endowment Theory) అనీ, ఉత్పత్తి కారకాల అనుపాతాల సిద్ధాంతమనీ (Factor proportions Theory) కూడా పేర్కొంటారు. దీనినిబట్టి, ప్రతి దేశము, తన దేశములో సమృద్ధిగా ఉండి, చౌకగా లభ్యమయ్యే ఉత్పత్తి కారకాన్ని సాంద్రంగా ఉపయోగించే వస్తువుత్పత్తిలో ప్రత్యేకీకరణ సలిపి, ఆ వస్తువును ఎగుమతి చేస్తుంది. కొరతగా ఉండే ఉత్పత్తికారక సాంద్రత వస్తువును దిగుమతి చేసుకుంటుంది.

దీనిని బట్టి ఒక విషయం సుస్పష్టం. యీ సిద్ధాంతము తులనాత్మక అనుకూలతకు గల కారణాన్ని వివరిస్తుంది. సాంప్రదాయ అర్థికవేత్తల వలె, తులనాత్మక అనుకూలత ఉందని ప్రమేయం చేయదు. వ్యాపారానికి ముందు, రెండు దేశాలలో వస్తువుల సాపేక్ష ధరలలో తేడాలకు, రెండు దేశాలలోని ఉత్పత్తి కారకాల సమృద్ధి, వాటి ధరలలో (సాపేక్ష) తేడాలే కారణమని యీ సిద్ధాంతము వివరించింది.

ఇపుడు, యీ సిద్ధాంతాన్ని వివరంగా పరిశీలిద్దాము.

3.4 హెక్ష్చర్ - ఓహ్లిన్ సిద్ధాంతము - వివరణ :-

పటము 3.2లో, యీ సిద్ధాంతము వివరింపబడినది. 3.2 (ఎ) పటమును పరిశీలించండి. ఇందులో, AA^1 - A దేశపు ఉత్పత్తి అవకాశాల వక్రరేఖ. BB^1 - B దేశపు ఉత్పత్తి అవకాశాల వక్రరేఖ. AA^1 ఆకారాన్ని బట్టి పైన చెప్పినట్లు, X వస్తువు శ్రమ సాంద్రత వస్తువు, మరియు A దేశము శ్రమ సమృద్ధి దేశము. Y వస్తువు మూలధన సాంద్రత వస్తువు మరియు B దేశము మూలధన సమృద్ధి దేశము. రెండు దేశాలు, ఒకే సాంకేతిక విజ్ఞానాన్ని ఉపయోగిస్తాయి. రెండు దేశాలలోనూ, రుచులు, అభిరుచులు ఒకే రకంగా ఉంటాయని ప్రమేయము. కాబట్టి రెండు దేశాలకు, ఉదాసీనతా వక్రరేఖ మ్యాపు (Indifference Map) ఒకటే. CI_1 రేఖ A దేశపు ఉత్పత్తి అవకాశాల వక్రరేఖ AA^1 కు E బిందువు వద్ద B దేశపు ఉత్పత్తి అవకాశాల వక్రరేఖ BB^1కు E^1 బిందువు వద్ద స్పర్శ రేఖగా ఉంది. వ్యాపారానికి ముందు (Before Trade) పరిస్థితి యిది. వ్యాపారం లేనపుడు, రెండు దేశాలు అందుకొనగలిగిన అత్యున్న ఉదాసీనతా వక్రరేఖ CI_1. A దేశము E బిందువు వద్ద, B దేశము E^1 బిందువు వద్ద సమతౌల్య స్థితిలో ఉంటాయి. వ్యాపారం లేనపుడు ఉత్పత్తి, వినియోగాలు, రెండు దేశాలలోనూ E, E^1వద్ద ఉంటాయి.

E, E^1 బిందువుల వద్ద, CI_1 రేఖ AA^1కు, BB^1కు స్పర్శ రేఖగా ఉంది. MN - A దేశములో ధర రేఖ. M^1N^1 - B దేశములో ధర రేఖ. ఇవి E, E^1 బిందువుల వద్ద స్పర్శ రేఖలుగా ఉన్నాయి. MN A దేశములో, M^1N^1 B దేశములోను వ్యాపారం లేనపుడు, వస్తువుల సాపేక్ష ధరలను తెలియజేస్తాయి. MN రేఖవాలు, M^1N^1 రేఖవాలు కన్నా తక్కువగా ఉన్నది. అంటే, X వస్తూత్పత్తిలో A దేశానికి, Y వస్తూత్పత్తిలో B దేశానికి తులనాత్మక అనుకూలత ఉన్నది. ఇది వ్యాపారానికి ముందు పరిస్థితి.

పటము - 3.2(ఎ)

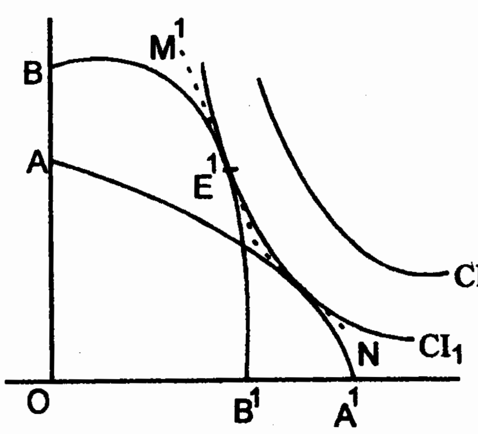

పటము - 3.2 (బి)

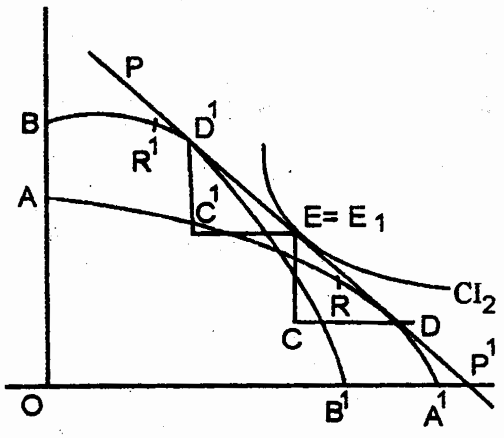

పటము 3.2(బి) వ్యాపారం తర్వాతి పరిస్థితిని తెలియజేస్తుంది. వ్యాపారం వలన, A దేశము X వస్తూత్పత్తిలో ప్రత్యేకీకరణ చేస్తుంది. B దేశము Y వస్తూత్పత్తిలో ప్రత్యేకీకరణ చేస్తుంది. A దేశము D బిందువు చేరే వరకూ, B దేశము D^1 బిందువు చేరే వరకు యీ ప్రత్యేకీకరణ కొనసాగుతుంది. ఈ బిందువుల వద్ద ఉమ్మడి సాపేక్ష ధర రేఖ - PP^1 - రెండు దేశాల ఉత్పత్తి అవకాశాల వక్రరేఖలకు స్పర్శరేఖగాఉంది. A దేశము ఇపుడు X వస్తువునెగుమతి చేసి, Y వస్తువును దిగుమతి చేసుకొని, CI_2 రేఖ పై E బిందువు వద్ద వినియోగము చేస్తుంది. ECD - వ్యాపార త్రిభుజము. B దేశము, Y వస్తువునెగుమతి చేసి, E^1 బిందువు వద్ద వినియోగము చేస్తుంది. (ఇది E బిందువుతో సమానము). $E^1C^1D^1$ - వ్యాపార త్రిభుజము.

A దేశపు X వస్తువు ఎగుమతులు, B దేశపు X వస్తువు దిగుమతులకు సమానమని గ్రహించాలి. అనగా $CD = C^1E^1$. అదే మాదిరి, B దేశపు Y వస్తువు ఎగుమతులు, A దేశపు Y వస్తువు దిగుమతులకు సమానము. అనగా $C^1D^1 = CE$. వస్తువుల ధర నిష్పత్తి $\frac{P_X}{P_Y} > PP^1$ అయితే, A దేశము, B దేశము ఇష్టపడే పరిమాణము కన్నా ఎక్కువగా X వస్తువుని ఎగుమతి చెయ్యాలనుకుంటుంది. అపుడు $\frac{P_X}{P_Y}$, PP^1 వాలుకు తగ్గుతుంది. $\frac{P_X}{P_Y} < PP^1$ అయితే, A దేశము, B దేశము యిష్టపడే పరిమాణము కన్నా తక్కువ దిగుమతి చేయాలనుకుంటుంది. అపుడు $\frac{P_X}{P_Y}$, PP^1 వాలుకు పెరుగుతుంది.

E బిందువు వద్ద R బిందువు వద్ద కన్నా ఎక్కువ Y తక్కువ X. కాని E బిందువు CI_2 రేఖ పై ఉంది. కాబట్టి A దేశము వ్యాపారం వలన లాభపడుతుంది. అదే విధంగా, E^1 బిందువు వద్ద, R^1 బిందువు వద్ద కన్నా ఎక్కువ X, తక్కువ Y. కాని E^1 బిందువు CI_2 రేఖ పై ఉంది కాబట్టి B దేశము కూడా వ్యాపారము వలన లాభపడుతుంది. ఏదైనా ఒక దేశంలో కాని, రెండు దేశాలలో కాని ఉత్పత్తి కారకాల మార్కెట్లలో కాని, ఉత్పత్తి మార్కెట్లలో కాని సప్లయ్ లేదా డిమాండ్ పరిస్థితులలో మార్పు రానంతవరకు యీ రకమైన ఉత్పత్తిలో ప్రత్యేకీకరణ, వ్యాపారము మరియు వినియోగము కొనసాగుతుంది.

ఈ వివరణను బట్టి, ఒక విషయం స్పష్టమవుతోంది. మూలధన సమృద్ధి దేశము, మూలధన సాంద్రత వస్తువును ఎగుమతి చేస్తుంది. శ్రమ సమృద్ధి దేశము, శ్రమ సాంద్రత వస్తువునెగుమతి చేస్తుంది. హెక్స్షర్ - ఓహ్లిన్ సిద్ధాంతము ఈ విషయాన్నే సూత్రీకరించింది. ఈ రకపు వ్యాపారం వలన, రెండు దేశాలు, గరిష్ఠ సంతృప్తి స్థాయిని పొందుతాయి. రెండు దేశాలు, సామాజిక ఉదాసీనతా వక్రరేఖ CI_2 పై ఉంటాయి. వ్యాపారానికి ముందు, అవి CI_1 రేఖ పైన ఉన్నాయి.

3.5 హెక్స్షర్ - ఓహ్లిన్ సిద్ధాంతము - మెరుగైన అంశాలు :-

హెక్స్షర్ - ఓహ్లిన్ సిద్ధాంతము, సాంప్రదాయ సిద్ధాంతము కన్నా ఎన్నో అంశాలలో మెరుగైనదని చెప్పవచ్చు.

1. హెక్స్షర్ - ఓహ్లిన్ సిద్ధాంతము, అవాస్తవికమైన శ్రమ విలువ సిద్ధాంతము నుండి, సాంప్రదాయ సిద్ధాంతాన్ని విముక్తి చేసింది.
2. సాంప్రదాయ సిద్ధాంతము, శ్రమ ఒక్కటినే పరిగణించింది. కాని యీ సిద్ధాంతము, రెండు ఉత్పత్తి కారకాలు - శ్రమ, మూలధనమును పరిగణించింది. అందువలన హెక్స్షర్ - ఓహ్లిన్ సిద్ధాంతము మెరుగైనది.

3. హెక్చర్ - ఓహ్లిన్ సిద్ధాంతము, రికార్డో సిద్ధాంతము కన్నా మెరుగైనది. ఉత్పత్తి కారకాల సప్లయిలలో తేడాలు, అంతర్జాతీయ వ్యాపార తీరు నిర్ణయములో కీలకమైనవని హెక్చర్ - ఓహ్లిన్ సిద్ధాంతము నిరూపించింది. కాని రికార్డో సిద్ధాంతము వీటిని పరిగణించలేదు.

4. ఈ సిద్ధాంతము, ఉత్పత్తి కారకాల సాపేక్ష ధరల పై ఆధారపడినది. ఇవి వస్తువుల సాపేక్ష ధరలను ప్రభావితం చేస్తాయని భావించింది. అందువలన యీ సిద్ధాంతము, ఎక్కువ వాస్తవికమైనది. రికార్డో సిద్ధాంతము, వస్తువుల సాపేక్ష ధరలను మాత్రమే పరిగణిస్తుంది.

5. హెక్చర్ - ఓహ్లిన్ సిద్ధాంతము, శ్రమ, మూలధన ఉత్పాదకతలలోని సాపేక్ష తేడాలు, అంతర్జాతీయ వ్యాపారానికి మూలమని భావించింది. కాని సాంప్రదాయిక సిద్ధాంతము, శ్రామిక ఉత్పాదకతలలోని తేడాలను మాత్రమే పరిగణించింది.

6. సాంప్రదాయ సిద్ధాంతము శ్రమ, ఉత్పత్తి కారకము యొక్క గుణాన్ని (quality) మాత్రమే పరిగణించింది. కాని నవ్య వ్యాపార సిద్ధాంతము, దేశాలలోని ఉత్పత్తి కారకాల సమృద్ధిలో తేడాల పై ఆధారపడినది. ఉత్పత్తి కారకాల గుణాల (Qualities) తో బాటు, వాటి పరిమాణాలు కూడా అంతర్జాతీయ విలువల నిర్ణయంలో కీలకమైనవని, హెక్చర్ - ఓహ్లిన్ సిద్ధాంతము అభిప్రాయము. అందువలన యీ సిద్ధాంతము, సాంప్రదాయిక సిద్ధాంతము కన్నా మెరుగైనది.

7. శామ్యూల్‌సన్ అభిప్రాయంలో, తులనాత్మక అనుకూలతలో తేడాలకు కారణాలను, రికార్డో సిద్ధాంతము వివరించలేదు. కాని హెక్చర్ - ఓహ్లిన్ సిద్ధాంతము యీ కారణాలను చెప్పగలిగింది. అందువలన, యిది మెరుగైనది.

8. హెక్చర్ - ఓహ్లిన్ సిద్ధాంతమునమసరించి, వ్యాపారం తర్వాత, వ్యాపారంలో పాల్గొనే దేశాలు, ఏదో ఒక వస్తూత్పత్తిలో సంపూర్ణ ప్రత్యేకీకరణ చేస్తాయి. కాని సాంప్రదాయ సిద్ధాంతమును బట్టి, రెండు దేశాల మధ్య వ్యాపారం వలన పూర్తి ప్రత్యేకీకరణ జరగవచ్చు, జరగకపోవచ్చు.

పైన వివరించిన వాటిని బట్టి హెక్చర్ - ఓహ్లిన్ సిద్ధాంతము, సాంప్రదాయిక సిద్ధాంతము కన్నా చాలా మెరుగైనది. రికార్డో తులనాత్మక వ్యయ సిద్ధాంతాన్ని మిల్ పరస్పర డిమాండ్ భావనను రెండింటినీ యీ సిద్ధాంతములో పొందు పరచడమే గాక వాటిని మెరుగుపరచారు. వ్యాపార తీరుకు దేశపు ఆర్థిక నిర్మితికి గల సంబంధమును నిర్ధారించింది. ఈ విధంగా వ్యాపారంలో మార్పుల వల్ల, దేశీయంగా ఆర్థిక నిర్మితిలో మరియు దేశంలో ఆర్థిక పంపిణీ పై ప్రభావాలను విశ్లేషణ చేసింది.

3.6 హెక్చర్ - ఓహ్లిన్ సిద్ధాంతము - విమర్శలు :-

పైన వివరించినట్లుగా, ఈ సిద్ధాంతము సాంప్రదాయక సిద్ధాంతము కన్నా అనేక అంశాలలో మెరుగైనది. అయినా, యీ సిద్ధాంతము కూడా అనేక విమర్శకులకు గురి అయినది. వాటిని యిప్పుడు పరిశీలిద్దాము.

1. ఈ సిద్ధాంతము $2 \times 2 \times 2$ నమూనా అని ఒక విమర్శ. చాలా సులభతరమైన ప్రమేయాల పై ఆధారపడినది. కాని యిది పలు దేశాలకు, పలు వస్తువులకు, పలు ఉత్పత్తికారకాలకు కూడా విస్తరింపవచ్చునని ఓహ్లిన్ తన పుస్తకము 'Mathematical Appendix' లో నిరూపించాడు.

2. సాంప్రదాయిక సిద్ధాంతము వలె, ఇది కూడా నిశ్చలన (static) సిద్ధాంతము. ఉత్పత్తి పరిస్థితులు మారితే, ఆర్థిక వ్యవస్థ ఎలా మారేదీ సూచించలేదు.

3. రెండు దేశాలలోనూ, ఉత్పత్తి కారకాలు సజాతీయాలని ప్రమేయము. అపుడే ఉత్పత్తి కారక సమృద్ధి, నిష్పత్తులను కనుగొనగలము. కాని, వాస్తవానికి ఏ రెండు ఉత్పత్తి కారకాలు, దేశాల మధ్య సజాతీయములుగా ఉండవు. ఒకే ఉత్పత్తి కారకము కూడా వివిధ రకాలుగా ఉండవచ్చు. ఉదాహరణకు, శ్రమ - నైపుణ్యము గల, నైపుణ్యము లేని

విధంగా ఉండవచ్చు. అలాగే, మూలధన వస్తువులు కూడా వివిధ రూపాలలో ఉండి, శ్రమ యొక్క విధులను కూడా నిర్వర్తించవచ్చు. అంటే శ్రమని పొదుపు చేయవచ్చు (labour saving).

4. ఈ సిద్ధాంతము, రెండు దేశాలలోనూ, ప్రతి వస్తువుకు ఒకే రకమైన ఉత్పత్తి పద్ధతులున్నాయని ప్రమేయము. కాని ఒకే వస్తువుకు ఉత్పత్తి పద్ధతులు రెండు దేశాలలోనూ ఒకే విధంగా ఉండవు. ఉదాహరణకు, వస్త్రాలు చేనేత మగ్గాల పై (ఎక్కువ పని వారితో) గానీ, మర మగ్గాల పై (తక్కువ పని వారితో) గానీ ఉత్పత్తి చెయ్యవచ్చు. అపుడు, వ్యాపార తీరు, యీ సిద్ధాంతానికనుగుణంగా ఉండకపోవచ్చు.

5. రెండు దేశాలలోనూ, వినియోగదారుల రుచులు, అభిరుచులు, డిమాండ్ తీరు ఒకే రకంగా ఉంటాయని యీ సిద్ధాంత ప్రమేయము. దీనిని బట్టి, వివిధ ఆదాయ వర్గాల వారి డిమాండ్ తీరు ఒకే రకంగా ఉంటుందని భావించాలి. నవకల్పనల వల్ల వినియోగ వస్తువులు క్రొత్తవి ప్రవేశించవచ్చు. వీటి వలన, అభివృద్ధి చెందిన దేశాలలో కూడా, వినియోగదారుల అభిరుచులలోనూ, వస్తు డిమాండ్ లోనూ మార్పులు రావచ్చు. అమెరికాలో వినియోగదారులు ఇష్టపడే వస్తువులు, జర్మనీలో వినియోగదారులు ఇష్టపడే వస్తువులు ఒకటి కాకపోవచ్చు. అందువలన వ్యాపారంలో పాల్గొనే దేశాలలో, అభిరుచులు ఒకే రకంగా ఉండవు.

6. తరహానుసరించి వచ్చే ప్రతిఫలాలు స్థిరంగా ఉంటాయనే ప్రమేయం అవాస్తవికమైనది. ఉత్పత్తికారక సమృద్ధి అధికంగా ఉన్నపుడు, తరహానుసరించి వచ్చే ఆదాలవల్ల, ఎక్కువ ఉత్పత్తి, ఎక్కువ ఎగుమతుల వలన ప్రయోజనం పొందవచ్చు. అందువలన, తరహానుసరించి పెరిగే ప్రతిఫలాలుండవచ్చు.

7. ఈ సిద్ధాంతము, రెండు దేశాల మధ్య రవాణా వ్యయాలుండవని భావించింది. ఇది అవాస్తవిక ప్రమేయము. రవాణా వ్యయాలతో పాటు, లోడింగ్, అన్ లోడింగ్ ఛార్జీలు, యితర రేవు ఛార్జీలు, రెండు దేశాలలోనూ, వస్తువుల ధరలను ప్రభావితం చేస్తాయి. రవాణా వ్యయాలను కూడా పరిగణిస్తే ఒకే వస్తువు ధరలలో తేడాలొచ్చి వ్యాపార సంబంధాలను ప్రభావితం చేయవచ్చు.

8. సంపూర్ణ పోటీ, సంపూర్ణ ఉద్యోగిత వంటి అవాస్తవిక ప్రమేయాల పై యీ సిద్ధాంతం ఆధారపడినది. ఏ దేశంలోనూ, యీ పరిస్థితులుండవు. అంతేకాక, దేశాల మధ్య స్వేచ్ఛా వ్యాపారం ఉండదు. వ్యాపారం పై అనేక ఆంక్షలుండవచ్చు.

9. ఓహ్లిన్ ఒక సమగ్ర సమతౌల్య భావనను అభివృద్ధి చేయలేదని హాబర్లర్ విమర్శ. ఓహ్లిన్‌ది చాలా వరకు పాక్షిక సమతౌల్య విశ్లేషణ అని హాబర్లర్ అభిప్రాయము.

10. ఈ సిద్ధాంతము అస్పష్టమైనది. అనేక నిబంధనలకు లోబడినదని (conditions) అని ఒక విమర్శ. అనేక ఉత్పత్తి కారకాలు, వివిధ దేశాలలో వాటిలో తేడాలు, వివిధ దేశాలలో వివిధ ఉత్పత్తి ఫలాలు - వీటన్నిటి వలన వ్యాపార తీరును నిర్దిష్టంగా చెప్పడం సాధ్యపడదని హాబర్లర్ అభిప్రాయము.

ఈ విమర్శలు ఉన్నా హెక్చర్ - ఓహ్లిన్ సిద్ధాంతము సాంప్రదాయిక సిద్ధాంతము కన్నా చాలా మెరుగైనదని చెప్పవచ్చు.

3.7 హెక్చర్ - ఓహ్లిన్ సిద్ధాంతము : సాంఖ్యిక పరీక్షలు :-

ఒక సిద్ధాంతము కానీ, నమూనా కానీ, సాంఖ్యిక పరీక్షలో విజయం సాధిస్తేనే దానిని ఆమోదించడం జరుగుతుంది. లేనపుడు, దానిని తిరస్కరించి, ప్రత్యామ్నాయ సిద్ధాంతాన్ని ప్రతిపాదించాలి. ఇపుడు మనము హెక్చర్ - ఓహ్లిన్ సిద్ధాంతాన్ని సాంఖ్యికంగా పరీక్షించిన అధ్యయనాలను పరిశీలిద్దాము.

వీటిలో ముఖ్యమైనది - 1951లో Wassily Leontief చేసిన అధ్యయనము. ఈ అధ్యయనము, అమెరికా దేశానికి సంబంధించి, 1947 సంవత్సరపు దత్తాంశమునాధారంగా చేసినది. అమెరికా ప్రపంచంలో అత్యంత మూలధన సమృద్ధి దేశము. కాబట్టి, ఆ దేశము మూలధన సాంద్రత వస్తువులనెగుమతి చేసి, శ్రమ సాంద్రత వస్తువులను దిగుమతి చేసుకుంటుందని నిరూపించవచ్చని లియోంటిఫ్ భావించాడు. కాని అతని అధ్యయన ఫలితాలు ఇందుకు పూర్తిగా వ్యతిరేకంగా వచ్చాయి. దీనినే 'లియోంటిఫ్ వైపరీత్యము' (Leontief Paradox) అని వ్యవహరిస్తారు. ఈ అధ్యయన వివరాలను యిపుడు మనము పరిశీలిద్దాము.

లియోంటిఫ్, యీ అధ్యయనానికి, 1947వ సంవత్సరపు అమెరికా దేశపు ఉత్పాదక - ఉత్పత్తుల మాత్రిక (Input - Output Matrix) నుపయోగించారు. ఈ మాత్రిక భావనను, విశ్లేషణను లియోంటిఫ్ అభివృద్ధి చేసారు. ఆయన కృషికి గాను, 1973లో ఆర్థిక శాస్త్రంలో నోబెల్ బహుమతి లభించినది.

సుమారు 200 పరిశ్రమలను, 50 రంగాలుగా (Sectors) విభజించాడు. వీటిలో 35 రంగాలు, ప్రత్యక్షంగా అంతర్జాతీయ మార్కెట్‌లో తమ ఉత్పత్తులను వ్యాపారం చేసాయి. ఉత్పత్తి కారకాలను రెండు రకాలుగా వర్గీకరించాడు. శ్రమ, మూలధనము. ఒక మిలియన్ డాలర్ల విలువ కలిగిన అమెరికన్ ఎగుమతుల సముదాయాన్ని, ఒక మిలియన్ డాలర్ల విలువ కలిగిన అమెరికన్ దిగుమతి ప్రత్యామ్నాయ వస్తువుల సముదాయాన్ని ఉత్పత్తి చేయడానికవసరమైన శ్రమ, మూలధన పరిమాణాలను అంచనా వేసాడు. ఈ అంచనాలు క్రింది పట్టికలో చూపించాము.

పట్టిక - 3.1

		దిగుమతి ప్రత్యామ్నాయ వస్తువులు	ఎగుమతులు	దిగుమతులు/ఎగుమతులు
1.	మూలధనము (వేల డాలర్లలో)	3091	2551	1.30
2.	శ్రమ (శ్రామిక సంవత్సరాలలో)	170	182	
3.	మూలధన/శ్రమ నిష్పత్తి (శ్రామిక సంవత్సరానికి వేల డాలర్లలో)	18.1	14.0	

పై పట్టికను పరిశీలిస్తే మూలధన/శ్రమ నిష్పత్తి, అమెరికన్ ఎగుమతి పరిశ్రమలలో తక్కువగా ఉంది. (శ్రామిక సంవత్సరానికి, సుమారు $ 14,000). కాని దిగుమతి ప్రత్యామ్నాయ పరిశ్రమలలో యీ నిష్పత్తి ఎక్కువగా ఉంది. (సుమారు $ 18,000). 30% ఎక్కువగా ఉంది. దీనిని బట్టి అమెరికన్ ఎగుమతుల మూలధన సాంద్రత, దిగుమతి ప్రత్యామ్నాయ వస్తువుల మూలధన సాంద్రత కన్నా తక్కువగా ఉంది. ఈ ఫలితాలు, హెక్సర్ - ఓహ్లిన్ సిద్ధాంతము చెప్పిన దానికి భిన్నంగా ఉన్నాయి. అంటే అమెరికా, మూలధన సమృద్ధి దేశమయినా, శ్రమ సాంద్రత వస్తువులను ఎగుమతి చేస్తోందని తేలింది. దీనినే 'లియోంటిఫ్ వైపరీత్యము' గా పేర్కొన్నారు. ఈ ఫలితాలు, లియోంటిఫ్‌నే గాక, పలు యితర ఆర్థికవేత్తలను కూడా ఆశ్చర్యపరచాయి.

లియోంటిఫ్ దత్తాంశము 1947 సంవత్సరమునకు సంబంధించినది. కాని 1947 సాధారణ సంవత్సరం (Normal Year) కాదని కొంతమంది ఆర్థికవేత్తల అభిప్రాయము. రెండవ ప్రపంచ యుద్ధము తర్వాత, ప్రపంచ ఆర్థిక వ్యవస్థ పునర్నిర్మాణము 1947 నాటికి యింకా పూర్తికాలేదు. అందువలన 1947 Normal Year కాదని విమర్శ. ఈ విమర్శకు బదులుగా, లియోంటిఫ్, 1951 సంవత్సరపు వ్యాపార దత్తాంశమునుపయోగించి, 1956లో మరల అధ్యయనం చేసాడు. ఈ అధ్యయనంలో 192 రంగాలను పరిశీలించాడు. ఈ అధ్యయనంలో కూడా, అమెరికా యొక్క దిగుమతి ప్రత్యామ్నాయ వస్తువుల మూలధన సాంద్రత, ఎగుమతుల కన్నా ఎక్కువగా ఉన్నట్లు తేలింది. మరల 'లియోంటిఫ్ వైపరీత్యము' ఉత్పన్నమయింది.

లియోంటిఫ్ వైపరీత్యము, అనేక సిద్ధాంతపరమైన సాంఖ్యక పరిశోధనలకు దారి తీసింది. ఇవన్నీ హెక్సర్ - ఓహ్లిన్ సిద్ధాంతము యొక్క బలాన్ని, బలహీనతలను గ్రహించడానికి తోడ్పడ్డాయి.

లియోంటిఫ్ వైపరీత్యము - వివరణలు :- లియోంటిఫ్ అధ్యయన ఫలితాలు 'లియోంటిఫ్ వైపరీత్యము' అనే దానికి దారి తీసినాయని మనము తెలుసుకున్నాము. అతని అధ్యయనము తర్వాత చేపట్టిన అనేక అధ్యయనాల ఫలితాలు కూడా 'లియోంటిఫ్ వైపరీత్యము' కనుగుణంగానే ఉన్నాయి.

భారతదేశానికి సంబంధించి, ఆచార్య భరద్వాజ్ చేసిన అధ్యయనము ప్రకారము, అమెరికాకు భారతదేశపు ఎగుమతులు మూలధన సాంద్రతగా ఉన్నవనీ, అమెరికా నుండి, భారతదేశపు దిగుమతులు శ్రమ సాంద్రతగా ఉన్నవని వెల్లడైంది.

అదే విధంగా, జపాన్ దేశానికి మిగతా ప్రపంచంతో వున్న వ్యాపారాన్ని పరిశీలిస్తే, ఒక అధ్యయనం లియోంటిఫ్ వైపరీత్యాన్ని బలపరచింది. జపాన్ శ్రమ సమృద్ధి దేశము. కాని శ్రమ సాంద్రత వస్తువులను దిగుమతి చేసుకొని, మూలధన సాంద్రత వస్తువులను ఎగుమతి చేసింది (ఈ అధ్యయనము ప్రకారము). ఇది కూడా హెక్సర్ - ఓహ్లిన్ సిద్ధాంతానికి వ్యతిరేక నిర్ధారణయే.

ఈ అధ్యయనాల దృష్ట్యా, హెక్సర్ - ఓహ్లిన్ సిద్ధాంతానికి లియోంటిఫ్ వైపరీత్యానికి మధ్యగల వైరుధ్యాన్ని ఎట్లు పరిష్కారము చెయ్యగలము? ఆర్థికవేత్తలు, కొన్ని వివరణల ద్వారా యీ రెంటి మధ్య వైరుధ్యమేమీలేదని నిరూపించడానికి ప్రయత్నించారు. వీటిని యిపుడు పరిశీలిద్దాము.

1. లియోంటిఫ్ తన ఫలితాలకు ఒక వివరణనిచ్చాడు. అమెరికా మూలధన సమృద్ధి దేశము అనే అభిప్రాయము ఒక భ్రమ మాత్రమే. వాస్తవానికి అమెరికా శ్రమ సమృద్ధి దేశమని చెప్పవచ్చని లియోంటిఫ్ వాదించాడు. అమెరికన్ శ్రామికుల సామర్థ్యము ఎక్కువ. అందువలన, విదేశీ శ్రామికుల కన్నా వారి ఉత్పాదకత ఎక్కువ. ఒక అమెరికన్ శ్రామిక సంవత్సరము, విదేశీ శ్రమ యొక్క 3 శ్రామిక సంవత్సరాలకు సమానము. ఈ అధిక ఉత్పాదకతకు అధిక మూలధన / శ్రమ నిష్పత్తి కారణము కాదు. మెరుగైన వ్యవస్థాపన, అనుకూల వాతావరణము కారణమని లియోంటిఫ్ వాదించాడు. ఈ వివరణను కొంతమంది ఆర్థికవేత్తలు అంగీకరించలేదు.

2. లియోంటిఫ్ తన గణనలో మానవ మూలధన విలువను చేర్చలేదు. అమెరికా ఎగుమతి పరిశ్రమలు, (దిగుమతి ప్రత్యామ్నాయ పరిశ్రమలతో పోలిస్తే) ఎక్కువ నైపుణ్యాత కలిగిన శ్రామికులను నియోగించాయి. చాలా మంది ఆర్థికవేత్తలు, మానవ మూలధనములో పెట్టుబడికి మరియు అమెరికా వ్యాపార తీరుకు మధ్య గల సంబంధాన్ని పరిశోధించారు. భౌతిక మూలధనము కన్నా, మానవ మూలధనమును పరిగణిస్తే, అమెరికా దేశపు ఎగుమతులు, (దిగుమతి ప్రత్యామ్నాయ వస్తువుల కంటే) ఎక్కువ మానవ మూలధన సాంద్రతగా ఉన్నవనీ, బాల్విన్ (Baldwin) అధ్యయనము నిర్ధారించింది. అందువలన మానవ మూలధనము, లియోంటిఫ్ వైపరీత్యాన్ని బలపరుస్తుంది.

3. లియోంటిఫ్, అమెరికా వ్యాపార తీరు నిర్ణయములో, సహజ వనరుల పాత్రను నిర్లక్ష్యం చేసాడు. J. VANEK, తన అధ్యయనములో, అమెరికాలో, కొన్ని సహజ వనరుల కొరత వున్నదని పేర్కొన్నాడు. ఉత్పత్తిలో సహజవనరులు, మూలధనము పూరకాలు. కాబట్టి అమెరికా వ్యాపార తీరు సహజవనరుల పరిరక్షణ కనుగుణంగా ఉంది. అమెరికా మూలధన సమృద్ధి దేశము కావచ్చు, కాని అమెరికన్ దిగుమతులు, దాని ఎగుమతుల కన్నా అధిక మూలధన సాంద్రతగలవిగా ఉన్నాయి. దీనికి కారణము, సమర్థవంతమైన ఉత్పత్తికి, మూలధన ఉపయోగము కొరతగా వున్న సహజవనరులనుపయోగించవలసి రావడం వలన అని వానెక్ వాదన. ఇది లియోంటిఫ్ వైపరీత్యాన్ని వివరిస్తుంది. వాస్తవానికి, అమెరికా సహజ వనరుల ఉత్పత్తులు - ఖనిజాలు, అటవీ సంబంధిత ఉత్పత్తులను దిగుమతి చేసుకొంటుంది. వీటి మూలధన/శ్రమ నిష్పత్తులు ఎక్కువగా ఉంటాయి. తక్కువ మూలధన/శ్రమ నిష్పత్తులుండే వ్యవసాయోత్పత్తులను

ఎగుమతి చేస్తుంది. కాబట్టి లియోంటిఫ్ వైపరీత్యాన్ని సరిగా మదింపు చేయాలంటే, అమెరికా ఎగుమతులు, దిగుమతులు సహజ వనరులను ఏ మేరకు ఉపయోగించేదీ నిర్ధారించవలసిన ఆవశ్యకత ఉంది.

4. ఈ సందర్భంగా ఉత్పత్తికారక సాంద్రత పరివర్తనలు అనే అంశాన్ని కూడా మనము గుర్తించాలి. వ్యాపారంలో పాల్గొనే దేశాలలో, ఉత్పత్తికారక సాంద్రతలో పరివర్తనలు ఉంటే, వ్యాపార తీరు (Pattern of Trade) హెక్స్చర్ - ఓహ్లిన్ సిద్ధాంతమునను సరించి ఉండదు. ఏదో ఒక దేశంలో, లియోంటిఫ్ వైపరీత్యము ఉత్పన్నమవుతుంది. మిన్హాస్ (Minhas) యీ పరివర్తనలను అధ్యయనం చేసారు. 19 దేశాలలో, 24 పరిశ్రమలను పరిశీలించగా, ఐదింటిలో ఉత్పత్తికారక సాంద్రత పరివర్తనలను కనుగొన్నారు. అమెరికా, జపాన్ దేశాలకు ఉమ్మడిగా ఉన్న 20 పరిశ్రమల మూలధన/శ్రమ నిష్పత్తులకు ర్యాంకులివ్వగా, ఎగుమతి, దిగుమతులలో ఉత్పత్తికారక సాంద్రత పరివర్తనలను కనుగొన్నారు. తర్వాత జరిగిన అధ్యయనాలు, మిన్హాస్ ఫలితాలను పూర్తిగా బలపరచలేదు. ఈ రకపు పరివర్తనలు ఉన్నాయని నిర్ధారించినా, అవి అమెరికన్ ఎగుమతులు ఎందువలన శ్రమ సాంద్రతగా ఉన్నదీ వివరించలేవు.

5. వ్యాపార ఆంక్షలు కూడా లియోంటిఫ్ వైపరీత్యానికి దారి తీయవచ్చు. ఉదాహరణకు, అమెరికా, వివిధ టారిఫ్, టారిఫేతర ఆంక్షలతో, శ్రమ సాంద్రత వస్తువుల దిగుమతిని నియంత్రిస్తుంది. దేశీయంగా ఉన్న శ్రమ సాంద్రత పరిశ్రమల (వస్త్రాలు, దుస్తులు)కు భారీగా రక్షణను కలుగజేస్తుంది. శ్రమ సాంద్రత వస్తువుల పై వ్యాపార ఆంక్షలను విధించడం ద్వారా, శ్రమ సాంద్రత వస్తువుల దిగుమతులను కట్టడి చేసి, అమెరికన్ మొత్తము దిగుమతుల శ్రమ సాంద్రత తగ్గిపోయింది. అయితే, లియోంటిఫ్ వైపరీత్యానికి, ఇవి ఏ పరిమాణములో దోహదం చేస్తాయో, పరిశోధనలు నిర్ధారించలేకపోయాయి.

6. అమెరికన్ ఎగుమతులు, దిగుమతుల పై వినియోగ తీరుల ప్రభావాన్ని లియోంటిఫ్ వైపరీత్యము పరిగణనలోకి తీసుకోలేదు. ఈ దిశగా చాలా అధ్యయనాలు జరిగాయి. తలసరి ఆదాయం పెరిగితే, వినియోగతీరులు శ్రమ సాంద్రత వస్తువుల వేపు మారుతాయి. A.J. Brown అధ్యయనము, అమెరికాలో వినియోగ తీరులు శ్రమ సాంద్రత వస్తువుల దిశగా ఉన్నాయని పేర్కొంది. ఈ ఫలితము, లియోంటిఫ్ వైపరీత్యమునకు వ్యతిరేకంగా ఉంది.

7. హెక్స్చర్ - ఓహ్లిన్ సిద్ధాంతము వలెనే, లియోంటిఫ్ వైపరీత్యము కూడా వ్యాపార తీరుల పై సాంకేతిక మార్పు ప్రభావాన్ని నిర్లక్ష్యం చేసింది. క్రొత్త ఉత్పత్తుల ప్రవేశం వలన, అమెరికన్ ఎగుమతుల తీరు ప్రభావితమయిందని, ఆర్థికవేత్తలు అభిప్రాయపడ్డారు. అమెరికన్ ఎగుమతులు, పరిశోధన, అభివృద్ధి (Research and Development) సాంద్రతగా ఉన్నవని నిరూపింపబడింది. ఒక పరిశ్రమలో R and D స్థాయి, సాంకేతిక స్థాయి యొక్క కొలమానము. అమెరికా దేశపు వ్యాపార తీరును, నిర్ణయించడంలో R and D కీలకపాత్ర నిర్వహించినదని నిర్ద్వంద్వంగా చెప్పవచ్చు.

3.13 సారాంశము :-

ఈ పాఠములో, హెక్సర్ - ఓహ్లిన్ సిద్ధాంతమును పరిశీలించాము. అనేక సులభతర ప్రమేయాల పై ఆధారపడి, ప్రతిపాదింపబడిన యీ సిద్ధాంతము, ఒక దేశము, ఆ దేశములో సమృద్ధిగా ఉండే ఉత్పత్తి కారకాన్ని సాంద్రంగా ఉపయోగించే వస్తువునుత్పత్తి చేసి, ఎగుమతి చేస్తుందని వివరించింది. సాంప్రదాయిక వ్యాపార సిద్ధాంతము కన్నా యీ సిద్ధాంతము అనేక విషయాలలో మెరుగైనది. యీ సిద్ధాంతము పై అనేక విమర్శలు వచ్చినప్పటికీ, తులనాత్మక అనుకూలతకు ఆధారాన్ని వివరించడంలో, యీ సిద్ధాంతము సఫలీకృతమయినది. వాస్తవ ప్రపంచంలో, వ్యాపార తీరు యీ సిద్ధాంతానికనుగుణంగా ఉందా? అనే అంశం పై అనేక సాంఖ్యక పరీక్షలు జరిగాయి. వాటిలో లియోంటిఫ్ పరిశీలన ముఖ్యమైనది. లియోంటిఫ్ పరిశీలన ఫలితాలు, అమెరికా దేశానికి సంబంధించి, హెక్సర్ - ఓహ్లిన్ సిద్ధాంతము చెప్పిన దానికి భిన్నంగా ఉన్నాయి. అమెరికా, మూలధన సమృద్ధి దేశమైనా, శ్రమ సాంద్ర వస్తువుల నెగుమతి చేస్తోందని అతని పరిశీలన తెలిపింది. దీనినే "లియోంటిఫ్ వైపరీత్యము"ని పేర్కొన్నారు. దీనికి గల కారణాలను కూడా పరిశీలించాము. హెక్సర్ - ఓహ్లిన్ సిద్ధాంతము ఆధారముగా ఉత్పత్తి కారకాల ధర సమానత్వ సిద్ధాంతము ప్రతిపాదింపబడినది. అంతర్జాతీయ వ్యాపారం వలన, దేశాల మధ్య ఉత్పత్తి కారకాల ధరలు సమానమవుతాయని యీ సిద్ధాంతము పేర్కొన్నది. వ్యాపారం వలన, ఆదాయ పంపిణీ పై ప్రభావాన్ని స్టోల్పర్ - శామ్యూల్‌సన్ సిద్ధాంతము విశ్లేషించింది. ఉత్పత్తి కారకాల సాంద్రతలో పరివర్తనలొస్తే, హెక్సర్ - ఓహ్లిన్ సిద్ధాంతము గాని, ఉత్పత్తి కారకాల ధర సమానత్వ సిద్ధాంతము కానీ చెల్లుబాటు కావని వివరించడం జరిగింది. ఉత్పత్తి కారకాల సప్లయ్‌లో మార్పులు వస్తే, వ్యాపార తీరును రైబిన్ స్కీ సిద్ధాంతము విశ్లేషించింది. స్థూలంగా, యీ పాఠములో మనము నవ్య వ్యాపార సిద్ధాంతము, దాని ఆధారంగా ప్రతిపాదింపబడిన యితర సిద్ధాంతాలను వివరంగా తెలుసుకొన్నాము.

3.14 ముఖ్య పదాలు:-

(1) నవ్య వ్యాపార సిద్ధాంతము

(2) హెక్సర్ - ఓహ్లిన్ సిద్ధాంతము

(3) ఉత్పత్తి కారకాల సమృద్ధి

(4) ఉత్పత్తి కారకాల సాంద్రత

(5) లియోంటిఫ్ వైపరీత్యము

3.15 నమూనా ప్రశ్నలు :-

1. హెక్సర్ - ఓహ్లిన్ సిద్ధాంతాన్ని విమర్శనాత్మకముగా పరిశీలింపుము.

2. లియోంటిఫ్ వైపరీత్యమనగా నేమి? దానిని నీవు సమర్థించెదవా?

3.16 చదువదగిన గ్రంథాలు :-

1. Bo. Soderston : International Economics
2. P.A. Samuelson : International Trade and Equalization of Factor Prices, Economic Journal, June 1948.
3. W.F. Stolper & P.A. Samuelson : Protection and Real Wages, Reveiw of Economic Study, November 1941.
4. T.M. Rybezynski : Factor Endowment and Relation Commdity Price, Economica, November, 1955.

- ఆచార్య యం. జగదీశ్వరరావు

పాఠం - 4

వర్తక నిబంధనలు - సాంకేతిక ప్రగతి మరియు అంతర్జాతీయ వ్యాపారము - అంతర్జాతీయ మూలధన కదలికలు మరియు అభివృద్ధి

4.0 లక్ష్యం :-

అంతర్జాతీయ వర్తకములో వర్తక నిబంధనలు కీలకమైన పాత్ర పోషిస్తున్నాయి. వర్తక నిబంధనలు అభివృద్ధి చెందిన దేశాలకు అనుకూలంగాను, అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలకు ప్రతికూలంగాను మారుతాయని కొంతమంది శాస్త్రవేత్తల వాదన. అందువలన ఈ పాఠ్యాంశములో వర్తక నిబంధనల యొక్క వివిధ రకాలు, వాటి ప్రయోజనాలు మరియు దీర్ఘకాలంలో వర్తక నిబంధనలలో వచ్చే మార్పులు తెలుసుకుంటాము.

సాంకేతిక ప్రగతి మరియు హిక్స్ యొక్క వర్గీకరణ, సాంకేతిక ప్రగతికి అంతర్జాతీయ వ్యాపారానికి గల సంబంధము కూడా తెలుసుకుంటాము. పై రెండు అంశాలతో పాటు అంతర్జాతీయ మూలధన కదలికలు - ఈ కదలికలను నిర్ణయించే అంశాలు మరియు ఆర్థికాభివృద్ధిలో మూలధన పాత్ర యీ పాఠ్యాంశములో ముఖ్యముగా తెలుసుకోవచ్చు.

విషయసూచిక :-

4.1 వర్తక నిబంధనలు

4.1.1 ఉపోద్ఘాతము

4.1.2 వర్తక నిబంధనలు - రకాలు

4.1.3 వర్తక నిబంధనల కదలిక

4.1.4 దీర్ఘకాలంలో తగ్గుతున్న వర్తక నిబంధనల ఉపకల్పన

4.1.5 వర్తక నిబంధనలు - ప్రయోజనాలు

4.2 సాంకేతిక ప్రగతి

4.2.1 సాంకేతిక ప్రగతి - వర్గీకరణ

4.2.2 హిక్స్ వర్గీకరించిన సాంకేతిక ప్రగతి - రేఖా లేఖనం

4.2.3 సాంకేతిక ప్రగతి, అంతర్జాతీయ వ్యాపారము మరియు సంక్షేమము

4.3 అంతర్జాతీయ మూలధన కదలికలు

4.3.1 మూలధన కదలిక - రకాలు

4.3.2 అంతర్జాతీయ మూలధన కదలికలను నిర్ణయించే అంశాలు

4.3.3 ఆర్థికాభివృద్ధిలో అంతర్జాతీయ మూలధన పాత్ర

4.4 సారాంశము

4.5 సాంకేతిక పదాలు

4.6 నమూనా ప్రశ్నలు

4.7 చదువదగిన గ్రంథాలు

4.1 వర్తక నిబంధనలు (Terms of Trade):-

4.1.1 ఉపోద్ఘాతము :- వర్తక నిబంధనలు ఆర్థికాభివృద్ధి పై అతి ముఖ్యమైన పాత్రను వహిస్తాయి. అభివృద్ధి చెందిన దేశాలకు వర్తక నిబంధనలు అనుకూలముగా ఉండుట వలన విదేశ వ్యాపార చెల్లింపులు అనుకూలముగాను, జాతీయాదాయ పెరుగుదల రేటు ఎక్కువగాను కనిపిస్తుంది. కాని అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలకు ఈ వర్తక నిబంధనలు అనుకూలముగా ఉండవు. దీని ఫలితముగా విదేశ వ్యాపార చెల్లింపులు అసమతౌల్యము, జాతీయాదాయము తక్కువగాను ఉంటుంది. అందుచేత రెండవ ప్రపంచ యుద్ధం తరువాత ఆర్థిక వ్యవస్థలో వచ్చిన కాలనుగుణ మార్పులు ఆర్థికవేత్తలు, విధాన నిర్ణయకర్తలు (Policy Makers) వర్తక నిబంధన ఆవశ్యకతను గుర్తించిరి.

ఒక దేశపు ఎగుమతుల ధరలకు, దిగుమతుల ధరలకున్న నిష్పత్తి విదేశ వ్యాపార వస్తు నిబంధనలు (Commodity terms of trade) తెలియజేస్తుంది. ఈ క్రింది ఉదాహరణ ద్వారా తెలపవచ్చును. 1991 సంవత్సరమును ప్రాతిపదికగా తీసుకొని ఎగుమతుల ధరల సూచిక, దిగుమతుల ధరల సూచిక 100 అనుకొనుము. 2001 సంవత్సరములో ఎగుమతుల ధరల సూచిక 90కి, దిగుమతుల ధరల సూచిక 110కి మారిన యెడల వ్యాపార నిబంధనలలో గల మార్పు

$$TC = \frac{\text{ఎగుమతుల ధరల సూచిక}}{\text{దిగుమతుల ధరల సూచిక}} \times 100$$

$$= \frac{90}{110} \times 100 = 81.82$$

అనగా ఆ దేశమునకు వ్యాపార నిబంధనలు 18 శాతం తగ్గినవి. విదేశ వ్యాపారపు వస్తు నిబంధనలు విదేశ వ్యాపారము నుండి లాభములు కొలుచుటకు ఉపయోగపడుతుంది.

4.1.2 వర్తక నిబంధనలు - రకాలు :- వర్తక నిబంధనలు అనగా అంతర్జాతీయ మార్పిడి నిష్పత్తి(International Exchange Ratio) వ్యయ మార్పుల పరిస్థితిని బట్టి, ఉత్పత్తి కారకాల గమనశీలతలో మార్పుల వలన గాని పై రెండు ఫలితాలలో మార్పు వలన వర్తక నిబంధనలు మారుతాయి అని మైర్ (Meier) అభిప్రాయం ప్రకారము వర్తక నిబంధనలు అనే భావనలను మూడు గ్రూపులుగా వర్గీకరించిరి. అవి -

1. వస్తు మార్పిడి నిష్పత్తి (Ratio of Exchange of Commodities) కి సంబంధించినవి. ఖచ్చితమైన వస్తుపరమైన వర్తక నిబంధనలు (Gross Barter) నికరమైన వస్తు వర్తక నిబంధనలు (Net Barter) మరియు ఆదాయ వర్తక నిబంధనలు (Income Terms of Trade) పై అంశాలు అన్ని ఈ గ్రూపు క్రిందకు వస్తాయి.

2. ఉత్పత్తి కారకాల మార్పిడికి సంబంధించినవి. ఒకే ఉత్పాదక వర్తక నిబంధనలు (Single Factoral Terms of Trade) ఉత్పత్తి కారకాల వర్తక నిబంధనలు (Double Factoral) ఈ కోవకు వస్తాయి.

3. ప్రయోజన విశ్లేషణ (Utility Analysis) ఆధారముగా వర్తక నిబంధనలు వలన అధిక వ్యాపార లాభాలు, ఇవి కాకుండా నిజ వ్యయం (Real Cost) ప్రయోజన వర్తక నిబంధనలు, ఒక్కొక్క రకపు వర్తక నిబంధనల భావనము ఒక దేశాన్ని దృష్టిలో ఉంచుకొని ఇంకా విశ్లేషణ చేయవచ్చును.

(A). **నికరమైన వస్తు వర్తక నిబంధనలు (Net Barter (or) Commodity Terms of Trade) :-** ఈ విషయమును ఈ క్రింది విధముగా చెప్పవచ్చును.

$$N = \frac{P_x}{P_m}$$

$N =$ నికరమైన వస్తు వర్తక నిబంధనలు

$P_x =$ ఎగుమతుల ధరల సూచీ సంఖ్య

$P_m =$ దిగుమతుల ధరల సూచీ సంఖ్య

దిగుమతుల పరిమాణము కంటే ఆ దేశము యొక్క ఎగుమతుల పరిమాణం ఎక్కువగా ఉంటే ఏ దేశానికైనా మంచిది. అయితే ధరల సూచిక ఆధారముగా వస్తు వినిమయ రేటు ఆధారపడి ఉంటుంది. కాబట్టి వ్యాపారంలోని వస్తువుల పరిమాణ మార్పిడిలోని వ్యత్యాసాలు ప్రతిబింబించవు.

ఉదా - ఖచ్చితమైన చెల్లింపులు ఖచ్చితమైన వస్తు వర్తక నిబంధనలను తెలియజేస్తుంది.

(B). **స్థూల వస్తు వర్తక నిబంధనలు (Gross Barter Terms of Trade) :-** దీనిలో ఎగుమతుల దిగుమతులలో వస్తు పరిమాణాన్ని మాత్రమే లెక్కిస్తారు.

$$G = \frac{Q_m}{Q_x}$$

$G =$ ఖచ్చితమైన వస్తు వర్తక నిబంధనలు

$Q_m =$ దిగుమతుల పరిమాణ సూచీ సంఖ్య

$Q_x =$ ఎగుమతుల పరిమాణ సూచీ సంఖ్య

ఎగుమతుల పరిమాణము కన్నా దిగుమతుల పరిమాణం తక్కువగా ఉంటే ఒక దేశానికి మాత్రమే వర్తక నిబంధనలు లాభదాయకము. కాని ఎగుమతుల విలువ, దిగుమతుల విలువ సమానము అయినపుడు ఖచ్చితమైన వర్తక నిబంధనలు నికరమైన వస్తు నిబంధనలకు సమానము.

(C) **ఆదాయ వర్తక నిబంధనలు (Income Terms of Trade) :-**

$$I = N \cdot Qx$$

$I =$ ఆదాయ వర్తక నిబంధనలు

$N =$ నికరమైన వర్తక నిబంధనలు

$Qx =$ ఎగుమతుల పరిమాణ సూచీ సంఖ్య

వర్తక నిబంధనలు లాభసాటిగా ఉన్నపుడు ఎక్కువ ఎగుమతులు పెరుగుదల వలన ఇంతకు ముందుకన్నా ఎక్కువ పరిమాణంలో దిగుమతి చేసుకోవచ్చును. దీనిని దిగుమతి సామర్థ్యంగా చెప్పవచ్చును. ఆదాయ వర్తక నిబంధనలు నికరమైన వస్తు వర్తన నిబంధనలు. పరస్పర వ్యతిరేకమైన మార్గములో పనిచేయును. దిగుమతుల ధరలు స్థిరముగా ఉండి ఎగుమతుల ధరలు తగ్గినచో నికర వర్తక నిబంధనలు తగ్గుతాయి. ఎగుమతుల పరిమాణం ఎగుమతుల ధరలోని తగ్గుదల కన్నా ఎక్కువగా పెరిగితే ఆదాయ వర్తక నిబంధనలు పెరుగుతాయి.

(D). **ఉత్పాదకతలోని మార్పులు వర్తక నిబంధనల పై ప్రభావం :-** ఇవి రెండు రకాలు. అవి -

1. ఒకే ఉత్పాదక వర్తక నిబంధనలు
2. ద్వంద్వ ఉత్పత్తి కారకాల వర్తక నిబంధనలు

1. **ఒకే ఉత్పాదక వర్తక నిబంధనలు** (Single Factoral Terms of Trade) :-

$S = NZx$

$S =$ ఒకే ఉత్పాదక వర్తక నిబంధనలు

$N =$ నికరమైన వర్తక నిబంధనలు

$Zx =$ ఎగుమతుల ఉత్పాదక సూచీ సంఖ్య

ఉత్పాదక పెరుగుదల ఆర్థికవ్యవస్థకు లాభదాయకం ఎందుచేతనంటే ఎగుమతుల ఉత్పత్తిలో ఉపయోగించే ఒక యూనిట్ ఉత్పత్తి కారకానికి బదులు ఇంతకు ముందుకంటే ఎక్కువ పరిమాణములో దిగుమతులు పొందవచ్చును.

2. **ద్వంద్వ ఉత్పత్తి కారకాల వర్తక నిబంధనలు** (Double Factoral Terms of Trade) :-

$D = N \cdot Zx / Zm$

$D =$ ద్వంద్వ ఉత్పత్తి కారకాల వర్తక నిబంధనలు

$Zx =$ ఎగుమతులలో ఉత్పాదక సూచీ సంఖ్య

$Zm =$ దిగుమతులలో ఉత్పాదక సూచీ సంఖ్య

$N =$ నికరమైన వస్తు వర్తక నిబంధనలు

పై సమీకరణము ఆధారముగా 'D' కనుక పెరిగినట్లయితే ఎగుమతులలో ఇమిడి ఉన్న ఒక యూనిట్ స్వదేశీయ ఉత్పత్తి కారకాలు దిగుమతులలో ఇంతకు ముందుకన్నా ఎక్కువ యూనిట్ల ఉత్పత్తి కారకాలు మార్పిడి జరుగుతుంది. ప్రతిఫలాలు ఉత్పత్తిలో ఉన్నట్లయితే ద్వంద్వ ఉత్పత్తి కారకాల వ్యాపార నిబంధనలు, నికర వస్తు వర్తక నిబంధనలు ఒకటే అవుతాయి. కాని ఉత్పాదకతలో కలిగిన మార్పులను లెక్కించటం చాలా కష్టం.

4.1.3 వర్తక నిబంధనల కదలిక (Movement) :- (అభివృద్ధి చెందిన, అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలు)

వర్తక నిబంధనల కదలిక అభివృద్ధి చెందిన దేశాలకు అనుకూలంగా ఉన్నదా అనే అంశం పై వివాదం రెండు రకాలుగా ఉన్నది. "బ్రిటీష్ స్కూలు"కి చెందిన సంప్రదాయ ఆర్థికవేత్తలు వర్తక నిబంధనల కదలిక దీర్ఘకాలంలో అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలకు అనుకూలంగా ఉంటుంది.

ఉదాహరణకు రెండు దేశాలు (అభివృద్ధి చెందిన, చెందుతున్న) ఒక దేశము పారిశ్రామిక వస్తువుల ఉత్పత్తి, మరొక దేశం ఆహారధాన్యాలను ఉత్పత్తిని చేస్తున్నాయి అనుకొందాం.

జనాభా వృద్ధి రేటు పెరిగే కొలది తక్కువ సారవంతమైన భూములను సాగుచేసే కొలది ఉత్పత్తి వ్యయం పెరిగి దీని ఫలితముగా వ్యవసాయ రంగంలో క్షీణ ప్రతిఫలాలు ఏర్పడతాయి. దీని వలన ఉత్పత్తి వ్యయం పెరిగి వస్తు ధరలు కూడా పెరుగుతాయి. కాబట్టి ఎగుమతుల విలువ పెరిగి వర్తక నిబంధనల పెరుగుదల కనిపిస్తుంది. సాధారణముగా అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలు ఆహారధాన్యాన్ని ఉత్పత్తి చేస్తాయి.

పారిశ్రామిక వస్తువులు వృద్ధి ప్రతిఫలాలు ప్రాతిపదికగా స్థిర ప్రతిఫలాలు ఆధారముగా ఉత్పత్తి జరుగుతుంది అనుకొంటే, వాటి వ్యయాలు తగ్గి వస్తువుల ధరలు తగ్గుతాయి. సర్వసాధారణముగా అభివృద్ధి చెందిన దేశము పారిశ్రామిక వస్తువులు ఉత్పత్తి చేస్తుంది. కాబట్టి దీర్ఘ కాలంలో వర్తక నిబంధనల కదలిక అభివృద్ధి చెందిన దేశాలకు వ్యతిరేకంగా ఉంటుంది అని కీన్స్ యొక్క అభిప్రాయము.

పై చెప్పిన సిద్ధాంతము వాస్తవానికి దూరమైన ప్రమేయాల పై ఆధారపడి ఉన్నదని ఆధునిక ఆర్థికవేత్తలు గమనించిరి.

ఆధునిక ఆర్థికవేత్తలు అయిన ప్రెబిష్ (Prebish), సింగర్ (singer), మిర్దాల్ (Myrdal) వర్తక నిబంధనలు అభివృద్ధి చెందిన దేశాలకు అనుకూలంగా, అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలకు వ్యతిరేకంగా ఉన్నాయి అని నిరూపించారు.

4.1.4 **దీర్ఘ కాలంలో తగ్గుతున్న వర్తక నిబంధనల ఉపకల్పన (Secular Deterioration Hypothesis) :-** ఆధునిక ఆర్థికవేత్తలు అయిన ప్రెబిష్, సింగర్, మిర్దాల్ మొదలగు ఆర్థికవేత్తల అభిప్రాయం ప్రకారం వర్తక నిబంధనల కదలిక అనేది మార్కెట్ శక్తుల పైన, ఎగుమతుల, దిగుమతుల విధానముల పైన, కార్మిక సంఘాల బేరమాడే శక్తి పైన ఆధారపడి ఉంటుంది.

ఇంగ్లాండ్ దేశాన్ని దృష్టిలో ఉంచుకొని 20వ శతాబ్దం మొదటి భాగంలో ప్రాథమిక వస్తువుల ధరలు పారిశ్రామిక వస్తువుల ధరలతో పోల్చి చూచినపుడు పారిశ్రామిక వస్తువుల ధరలు తగ్గిపోయినవి. వాస్తవానికి ఈ కాలంలో ప్రాథమిక ఎగుమతుల కొనుగోలు సామర్థ్యం 60% పడిపోయినదని ప్రెబిష్ (Prebish) అభిప్రాయము. కాని సాంప్రదాయ ఆర్థికవేత్తలు అనుకొన్నట్లుగా పెరుగుతున్న ప్రతిఫలాల మూలముగా పారిశ్రామిక వస్తువుల ధరలు నిజానికి తగ్గలేదు. పెరిగిన ఉత్పాదకత వలన కలిగే లాభాలు ఎక్కువ వేతనాలు గాను, అధిక లాభాలుగా మారాయి తప్ప ధరలు తగ్గలేదు.

ప్రాథమిక రంగంలో ఉత్పాదకత తక్కువ అయినప్పటికి ఏ కొద్దిగా ఉన్నా కూడా ధరలు తగ్గటానికి ఉపయోగపడింది. దీనికి కారణము వ్యాపార చక్రాల కదలిక, పారిశ్రామిక రంగంలోని ఏకస్వామ్యము, కార్మిక సంఘాల బేరమాడే సామర్థ్యం మొదలగునవి.

వ్యాపార చక్రాల ఊర్ధ్వ దిశలో ప్రాథమిక వస్తువుల ధరలు త్వరగా పెరుగుతాయి. వ్యాపార చక్రాల అథో రిచల్ అతి త్వరగాను ధరలు తగ్గిపోతాయి. కాని పారిశ్రామిక వస్తువుల ధరలు తగ్గవు.

అభివృద్ధి చెందిన దేశాలలో ఉండే శ్రామికుల బేరమాడే శక్తి వల్ల ఉత్పాదకతలోని పెరుగుదల అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలలో అయితే పెరిగిన వేతనాల రూపంలో కలుగుతుంది. అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాల్లో అయితే శ్రామికుల సరఫరా అధికముగా ఉంటుంది కాబట్టి బేరమాడే శక్తి లోపిస్తుంది. దీనివల్ల వేతనరేటు స్థిరంగా ఉండి సాంకేతికాభివృద్ధి వలన కలిగే లాభాలు ప్రాథమిక వస్తువుల తక్కువ ధరల రూపంలో అభివృద్ధి చెందిన దేశాలు కాజేస్తాయి.

డిమాండ్ ఆదాయ వ్యాకోచత్వము ప్రాథమిక వస్తువులకు తక్కువగాను తయారీ వస్తువులకు ఎక్కువగాను ఉంటుంది. ఏంజెల్స్ సూత్రం (Engel's Law) ప్రభావం దీనికి కారణం. అందువల్ల ఆదాయము పెరిగినకొలది ప్రాథమిక వస్తువు కొనుగోలు తగ్గుతుంది.. అదే పారిశ్రామిక వస్తువులయితే ఆదాయం పెరిగినకొలది వాటి కోనుగోలు పరిమాణం పెరుగుతుంది. సాంకేతిక నవ కల్పనల వల్ల కూడా యూనిట్ ఉత్పత్తికి అవసరమయ్యే ముడిసరుకుల సంఖ్య కూడా తగ్గుతుంది. ఈ విధముగా డిమాండ్, సరఫరా కలిసి వర్తక నిబంధనల కదలిక అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలకు వ్యతిరేకంగా ఉండటానికి తోడ్పడతాయి.

కిండల్ బర్గర్ చెప్పినట్లు అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలలో డిమాండ్, సరఫరా శక్తుల ఆధారంగా చెప్పుట కష్టం. డిమాండ్ తగ్గుతున్న వస్తువుల నుంచి ఉత్పత్తి కారకాలను తొలగించి డిమాండ్ పెరుగుతున్న వస్తువులకు ఉత్పత్తి కారకాలను సేకరించినట్లయితే ఈ సమస్య కొంతవరకు తగ్గుతుంది. ఇటువంటి సమన్వయం అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలలో జరగటం కష్టం. ఈ దేశాలు ప్రాథమిక వస్తువులను ఉత్పత్తి చేస్తాయి. కాబట్టి వాటి ఉత్పత్తిని తగ్గించడం గాని, నిషేధించడం గాని సంస్థలకు కష్ట సాధ్యం. ఇదే అభివృద్ధి చెందిన దేశాలల్లో అయితే సరఫరా సవరించడం సాధ్యపడుతుంది. దీని ఫలితంగా ధరలు కూడా మారుతాయి.

విమర్శ :- ప్రెబిష్ అనే ఆర్థికవేత్త అభివృద్ధి చెందిన ఇంగ్లాండ్‌ను ఆధారముగా చేసుకొని వర్తక నిబంధనలు అన్ని దేశాలకు నిదర్శనంగా చెప్పినారు. కాని దేశాల మధ్య ఎగుమతుల మిశ్రమము వేరు వేరుగా ఉంటుంది. ఇంగ్లాండ్ దేశంలో ప్రాథమిక వస్తువుల దిగుమతుల సూచీ సంఖ్య అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాల సూచీ సంఖ్యగా తీసుకొన్నందున ఇది సరిఅయిన పోలిక కాదని విమర్శకుల వాదన. వాస్తవానికి మిగిలిన అభివృద్ధి చెందిన దేశాల వర్తక నిబంధనల కదలిక వేరు వేరుగా ఉంటుంది అని పేర్కొన్నారు. దీర్ఘకాలంలో వర్తక నిబంధనల కదలిక అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలకు వ్యతిరేకంగా ఉంటుంది. అని ఎక్కువ మంది ఆర్థికవేత్తల అభిప్రాయము.

స్వల్ప కాలంలో వ్యాపార విధానములో మార్పు వల్ల గాని మారకపు రేట్ల మార్పు వల్ల గాని, వ్యాపార చక్రాల మార్పు వల్ల కాని వర్తక నిబంధనలు మారచ్చు. రెండు దేశాలు ఉన్నప్పుడు వాటిలో ఏ దేశము చిన్నదిగా ఉంటే ఆ దేశమునకు వర్తక నిబంధనలు అనుకూలంగా ఉంటాయి.

సాంప్రదాయ ఆర్థికవేత్తలు చెప్పిన వర్తక నిబంధనలు సిద్ధాంతాన్ని నవ్య సాంప్రదాయ ఆర్థికవేత్త అయిన జె.ఆర్. హిక్స్ (J.R. Hickes) కొన్ని మార్పులతో వర్తక నిబంధన కదలిక సిద్ధాంతాన్ని వివరించినాడు. సాంప్రదాయ ఆర్థికవేత్తలు చెప్పిన, స్థిర ప్రతిఫలాల ప్రమేయాన్ని తొలగించి ఆర్థికవృద్ధి వలన వర్తక నిబంధనలు ఏ విధముగా మారతాయో వివరించినాడు. దీర్ఘకాలంలో ఉత్పత్తి వినియోగాలల్లో నిర్మాణాత్మకమైన మార్పుల వల్ల వర్తక నిబంధనల్లో మార్పులు కలుగుతాయి అని వాదన.

ఉదాహరణకు A,B అను రెండు దేశాలు ఉన్నవి అనుకొనుము. ఆఫర్ రేఖల (offer curves) విశ్లేషణ ద్వారా ఈ సిద్ధాంతాన్ని వివరించినాడు. 'A' దేశంలో వృద్ధి ఉంటే 'B' దేశం ఆఫర్ రేఖ కదలిక ఏ విధముగా ఉంటుందో చెప్పవచ్చును. ఈ వృద్ధి పాక్షికత మీద ఆధారపడి ఉంటుంది. వృద్ధి కనుక తటస్థ పాక్షికత కల్గినా, ఎగుమతి పాక్షికత అయినా, దిగుమతి పాక్షికత అయినా 'A' దేశం వస్తు వర్తక నిబంధనలు క్షీణిస్తాయి. కాని వృద్ధి ఎక్కువ దిగుమతి పాక్షికత కల్గి ఉంటే 'A' దేశం వర్తక నిబంధనలు ఆ దేశానికి అనుకూలంగా మారుతాయి. A దేశం వర్తక నిబంధనల క్షీణత గరిష్ఠ స్థాయిలో ఉన్నప్పుడు

1. వృద్ధి పాక్షికత ఎగుమతులలో గరిష్ఠ స్థాయిలో ఉన్నప్పుడు
2. 'A' దేశంలో మొత్తం ఉత్పత్తి ఎక్కువగా ఉన్నప్పుడు

3. 'B' దేశం వస్తువులకు 'A' దేశంలో డిమాండ్ వ్యాకోచత్వం తక్కువగా ఉన్నప్పుడు, వృద్ధి కనుక రెండు దేశాలలో ఉన్నట్లయితే వర్తక నిబంధనల కదలిక వేరే విధంగా ఉంటుంది.

వృద్ధి పాక్షికత తటస్థంగా ఉంటే ఎక్కువ వృద్ధి కల్గిన దేశం వర్తక నిబంధనలు క్షీణిస్తాయి. వృద్ధి ఎగుమతుల పాక్షికతతో కాని, రెండు దేశాలలో ఉన్నట్లయితే వర్తక నిబంధనల కదలిక రెండు దేశాలకు స్థిరంగా ఉంటుంది. అయితే దిగుమతులకు డిమాండ్ వృద్ధి సమానంగా ఉండాలి. అలా కాకుండా తేడా వుంటే దిగుమతుల డిమాండ్ ఎక్కువగా ఉన్న దేశపు వర్తక నిబంధనలు క్షీణిస్తాయి. వృద్ధి ఫలాలు 'A' దేశంలో ఎగుమతుల పాక్షికతతోను 'B' దేశంలో ఎగుమతుల పాక్షికతలోను ఉండి, వృద్ధి రేటు రెండు దేశాలలో సమానంగా ఉంటే వర్తక నిబంధనలు 'A' దేశానికి క్షీణిస్తాయి. అయితే వృద్ధి రేటు 'B' దేశం కన్నా 'A' దేశానికి అనుకూలంగా ఉంటుంది. వృద్ధి మిక్కిలి దిగుమతుల పాక్షికతతో ఏదో ఒక దేశంలో ఉంటే ఆ దేశం వస్తు వర్తక నిబంధనలు పెరుగుతాయి. నవ్య సాంప్రదాయక ఆర్థికవేత్తల సిద్ధాంతము ప్రకారము వృద్ధిలో కదలిక, వర్తక నిబంధనల కదలిక ఒకే రకమైన సారూప్యం లేదు.

వృద్ధి పాక్షికతను బట్టి వృద్ధి రేటును బట్టి రెండు దేశాలలో తేడాలను బట్టి వర్తక నిబంధనల కదలిక అనుకూలంగాను, ప్రతికూలంగాను ఉండవచ్చును. అంతేకాని అభివృద్ధి చెందిన దేశాలకు అనుకూలంగాను, అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలకు ప్రతికూలంగాను ఉంటాయని ఖచ్చితంగా చెప్పటానికి వీలు ఉండదు.

4.1.5 వర్తక నిబంధనలు - ప్రయోజనాలు :- వర్తక నిబంధనలు మార్పు చేయుట వలన లాభం కాని, దేశ శ్రేయస్సును గాని అధ్యయనము చేయుట కష్టము. ఎందుకంటే వర్తక నిబంధనలు మార్పులకు కారణమైన కొన్ని శక్తుల పై ఇది ఆధారపడి ఉన్నది. వర్తక నిబంధనలు కొద్దిగా సడలించినందు వలన ఇంతకు ముందుకన్నా దిగుమతులు పెరిగి ఎగుమతులను కూడా మార్పు కలుగుతుంది. అయితే ఈ తగ్గుదల ఈ దేశపు ఎగుమతులకు విదేశీ డిమాండ్ తగ్గుదల కనుక కారణమయితే ఆ దేశ పరిస్థితి మరీ హీనముగా ఉంటుంది. కాని వర్తక నిబంధనల వెనులుబాటు సాంకేతిక మార్పులకు కారణమైతే దీని ఫలితముగా ఉత్పత్తి వ్యయాలు తగ్గి ఎగుమతి ధరలు తగ్గినట్లయితే, ఈ వ్యయాల తగ్గుదల వర్తక నిబంధనల తగ్గుదల కన్నా ఎక్కువగా ఉంటే ఆ దేశమునకు మంచిది.

ఎందుకంటే ఎగుమతులకు ఉపయోగించే ఒక యూనిట్ ఉత్పత్తి కారకాలకు ఇంతకు ముందుకన్నా ఎక్కువ దిగుమతులను పొందవచ్చు. కాబట్టి నికర లేక వస్తు వర్తక నిబంధనలు తగ్గినప్పటికి ఒకే ఉత్పత్తి కారకాల వర్తక నిబంధనలు అనుకూలంగా ఉంటాయి.

ఒక్కొక్కసారి దేశం ఆదాయ వర్తక నిబంధనలు పెరిగినప్పటికి నికర వర్తక నిబంధనలు తగ్గవచ్చు. ఎగుమతుల ధరలు తగ్గినప్పటికి ఎగుమతుల పరిమాణం అంతకన్నా పెరిగినట్లయితే ఆదాయవర్తక నిబంధనలు పెరుగుతాయి. ఈ పెరుగుదల దిగుమతుల సామర్థ్యాన్ని తెలుపుతుంది. కాబట్టి దేశ ఆర్థికాభివృద్ధికి దోహదం చేస్తూ తద్వారా కాలక్రమంలో దేశ శ్రేయస్సును పెంచుతుంది. నికర వర్తక నిబంధనలు తగ్గినప్పటికి దేశ శ్రేయస్సు పెరగవచ్చు. ఎందుకంటే వ్యాపార సంతులనంలో వస్తు వ్యాపారాన్ని మాత్రమే తెలుపుతుంది. అదృశ్య అంశాలు అనుకూలంగా ఉంటే వర్తక నిబంధనలు తగ్గినప్పటికి దేశ శ్రేయస్సుకు మంచిది. ఏమైనప్పటికి దేశ శ్రేయస్సు దృష్ట్యా నికర వర్తక నిబంధనల్లోను ఒకే ఉత్పత్తి కారకాల వర్తక నిబంధనల్లోను కూడా అనుకూలముగా ఉంటే మంచిది.

4.2 సాంకేతిక ప్రగతి (Technical Progress):-

సాంకేతిక ప్రగతి అనగా నూతన ఉత్పత్తి పద్ధతులు కనుగొనుట, నూతన ఉత్పత్తులను అభివృద్ధిపరుచుట, మరియు నూతన మార్కెటింగ్, మేనేజ్‌మెంట్ పద్ధతులను ప్రవేశపెట్టుట. ఉత్పత్తి ఫలములో మార్పును కూడా సాంకేతిక ప్రగతి అనవచ్చును.

4.2.1 సాంకేతిక ప్రగతి - వర్గీకరణ :- ప్రముఖ ఆర్థిక శాస్త్రవేత్త మరియు నోబెల్ బహుమతి గ్రహీత జె.ఆర్. హిక్స్ సాంకేతిక ప్రగతిని మూడు రకాలుగా వర్గీకరించిరి. అవి -

1. **తటస్థ సాంకేతిక ప్రగతి** (Neutral Technical Progress) :- సాంకేతిక ప్రగతి ద్వారా శ్రమ మరియు మూలధనముల యొక్క ఉపాంత ఉత్పాదకత ఒకే అనుపాతములో పెరిగితే దానిని తటస్థ సాంకేతిక ప్రగతి అందురు. (It increases the productivity of L and K in the same proportion so that K/L remains the same after the neutral technical progress as it was before at changed relative factor prices (w/r). There is no substitution of L for K or vice versa in production).

2. **శ్రమ ఆదా చేయు సాంకేతిక ప్రగతి** (Labour - Saving Technical Progress) :- మూలధనము యొక్క ఉపాంత ఉత్పాదకత సామర్థ్యము సాపేక్షముగా శ్రమ యొక్క ఉపాంత ఉత్పాదకత కన్నా అధికముగా ఉన్నచో దానిని శ్రమ ఆదా చేయు సాంకేతిక ప్రగతి అందురు. (It increases the productivity of K proportionately more than the productivity of L. As a result K is substituted for L in production and K/L rises at unchanged w/r. Since more K is used per unit of L, this type of techinical progress is called Labour Saving).

   K = Capital, L = Labour, W = Wage Rate and r = Rate of Return on Capital

3. **మూలధనము ఆదా చేయు సాంకేతిక ప్రగతి** (Capital - Saving Technical Progress) :- ఉత్పత్తి రంగములోసాంకేతిక ప్రగతి ద్వారా శ్రమ యొక్క ఉపాంత ఉత్పాదకత మూలధనము యొక్క ఉపాంత ఉత్పాదకత కంటే సాపేక్షకముగా అధికముగా ఉన్న యెడల దానిని మూలధనం ఆదా చేయు సాంకేతిక ప్రగతి అందురు. (It increases the productivity of L proportionately more than the productivity of K. As a result, L is substituted for K in production and K/L falls at unchanged W/r. Since more L is used per unit of K, this type of technical progress is called Capital - Saving).

4.2.2 హిక్స్ వర్గీకరించిన సాంకేతిక ప్రగతి - రేఖాలేఖనం :- హిక్స్ వర్గీకరించిన మూడు విధముల సాంకేతిక ప్రగతిని యీ క్రింది పటము ద్వారా తెలుసుకోవచ్చు. పటము 5.1లో తటస్థ శ్రమ ఆదాచేయు మరియు మూలధనము ఆదాచేయు సాంకేతిక ప్రగతి మూడు భాగములలో చూపబడినది. మొదటి భాగములో 100 యూనిట్లు 'X' వస్తువు 4 యూనిట్లు శ్రమ (L) మరియు 4 యూనిట్ల మూలధనము (K) తో సాంకేతిక ప్రగతి జరుగకముందు ఉత్పత్తి అయినది. అదే ఉత్పత్తి (100 యూనిట్ల X వస్తువు) తటస్థ సాంకేతిక ప్రగతి తరువాత 2 యూనిట్ల L మరియు 2 యూనిట్ల K తో ఉత్పత్తి చేయగలము. ఇది A_2 పాయింటు దగ్గర చూపబడినది.

పటములోని రెండవ భాగములో 100 యూనిట్ల X వస్తువు సాంకేతిక ప్రగతికి ముందు A_1 పాయింట్ దగ్గర 4 యూనిట్ల L మరియు 4 యూనిట్ల K ను ఉపయోగించి తయారు చేయబడినది. అయితే శ్రమ ఆదా చేయు (L - saving) సాంకేతిక ప్రగతి తరువాత అదే వస్తువును (100 యూనిట్ల X ను) 1 యూనిట్ L మరియు 3 యూనిట్ల K తో తయారు చేయగలము. ఇది A_3 పాయింట్ దగ్గర చూపబడినది.

Graphical Analysis of Hicksian Technical Progress :

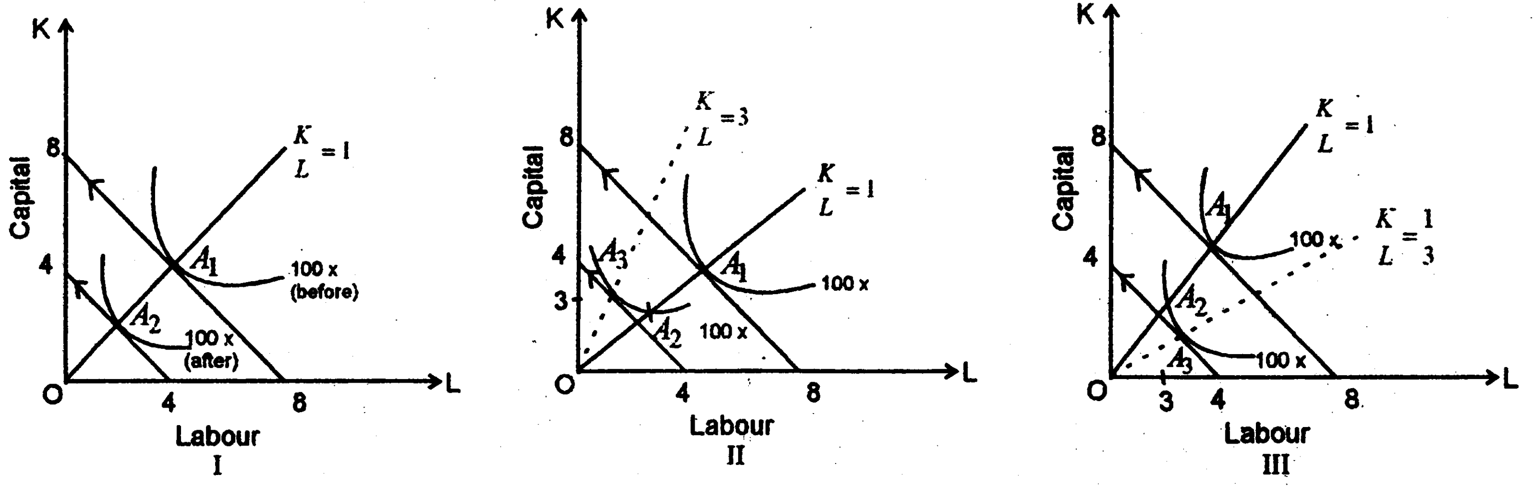

పటము 5.1 హిక్స్ యొక్క తటస్థ శ్రమ ఆదా చేయు మరియు మూలధనము ఆదా చేయు సాంకేతిక ప్రగతి

పటములోని మూడవ భాగములో మూలధనము (K) ఆదా చేయు సాంకేతిక ప్రగతి చూపబడినది. ఇందులో సాంకేతిక ప్రగతికి ముందు 100 యూనిట్ల X వస్తువు, 4 యూనిట్ల L మరియు 4 యూనిట్ల K తో చేయబడినది. అయితే మూలధనం ఆదా చేయు సాంకేతిక ప్రగతి జరిగిన తరువాత అదే వస్తు సముదాయమును (100 యూనిట్ల X ను) 3 యూనిట్ల L మరియు 1 యూనిట్ K తో ఉత్పత్తి చేయబడినది. ఇది A_3 బిందువు వద్ద చూపబడినది. పై మూడు భాగములలో సాంకేతిక ప్రగతి వలన ఉత్పత్తి కారకాల నిష్పత్తిలో మార్పును తెలుసుకోగలిగాము. అయితే యీ పటములో ఉత్పత్తి కారకాల సాపేక్ష ధరలో (w/r) మార్పు ఉండదని అనుకోవడం జరిగింది.

4.2.3 **సాంకేతిక ప్రగతి, అంతర్జాతీయ వ్యాపారము మరియు సంక్షేమము :-** తటస్థ సాంకేతిక ప్రగతి వస్తూత్పత్తి పెరుగుదలకు దోహదపడుతుందని మనకు తెలుసు. అయితే వస్తూత్పత్తితో బాటు వస్తు వినియోగము కూడా పెరుగుతుంది. అంటే అంతర్జాతీయ వ్యాపారము కూడా పెరుగుతుంది.

తటస్థ సాంకేతిక ప్రగతి ద్వారా వస్తూత్పత్తిలోని పెరుగుదల మరియు వస్తు వినియోగములోని మార్పు యీ క్రింది పటములో (5.2) చూపబడినది. పటములోని క్రింది భాగములో (Bottom Panel) చూపిన విధముగా ఒక దేశములో స్వేచ్ఛా వ్యాపారము జరుగక ముందు 60 యూనిట్ల 'X' వస్తువు 60 యూనిట్ల 'Y' వస్తువుతో మార్పిడి చేయబడినది. $\left(at \ {}^{P_X}\!/_{P_Y} = P_B = 1\right)$. అయితే స్వేచ్ఛా వాణిజ్యము జరిగిన తరువాత (after trade) ఆ దేశములో వస్తూత్పత్తులు పెరిగి 150 యూనిట్ల 'X' వస్తువు 150 యూనిట్ల 'Y' వస్తువుతో మార్పిడి చేయబడినది $\left(at \ {}^{P_X}\!/_{P_Y} = P_B = 1\right)$.

<u>Technical Progress, Trade and Welfare</u>

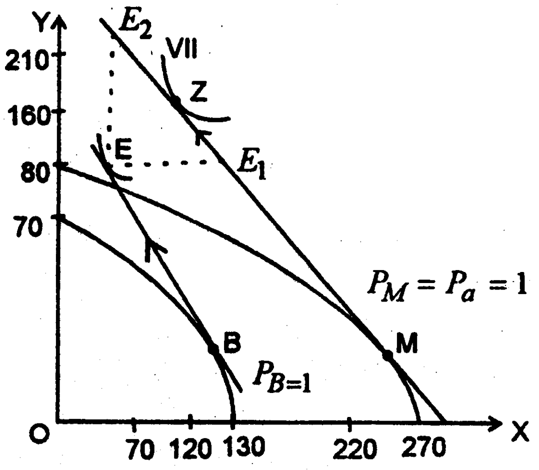

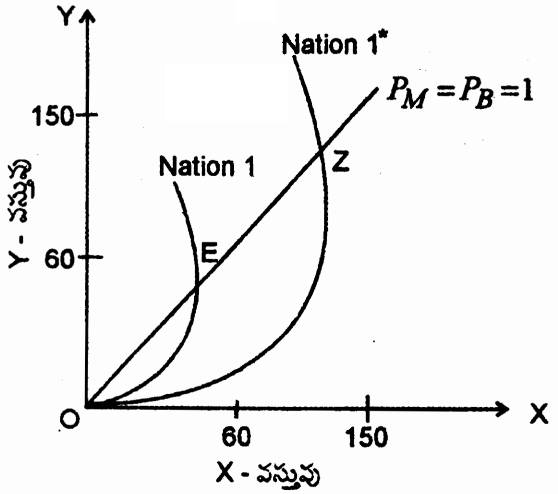

పటము 5.2 సాంకేతిక ప్రగతి, అంతర్జాతీయ వ్యాపారము మరియు సంక్షేమము

అయితే పటములోని పై భాగములో (top panel) చూపిన విధముగా సాంకేతిక ప్రగతి కారణముగా ఉత్పత్తి పెరిగి, వినియోగము పెరిగి, అంతర్జాతీయ వ్యాపారము పెరిగి ప్రజల సంక్షేమము పెరుగుతుంది. ఒక దేశములో జనాభా మరియు వర్తక నిబంధనలు నిలకడగా ఉన్నాయనుకుందాము. అంతర్జాతీయ వ్యాపారముకు ముందు X వస్తువు మరియు Y వస్తువును 'B' బిందువు దగ్గర ఉత్పత్తి చేసి 'E' దగ్గర కొనుగోలు చేస్తుండటము జరుగుతుంది. అయితే ఎగుమతి చేయు 'X' వస్తువు ఉత్పత్తి పెంచుటకే శ్రామికులను అధికం చేసి ఉత్పత్తిని 'M' బిందువుకు పెంచి, 150 యూనిట్ల 'X' వస్తువును 150 యూనిట్ల 'Y' వస్తువును ఆదేశము మార్పు చేసుకోగలుగుతుంది. $(at\ P_M = P_B = 1)$. దీనితో తన ప్రజలకు అధిక సంక్షేమము చేకూర్చగలుగుతుంది. అంతర్జాతీయ వాణిజ్యము ద్వారా ఎగువ గల ఉదాసీనతా వక్రరేఖ (VII) ను అందుకోవడానికి వీలు కలుగుతుంది. పై రెండు భాగములలో చూపినట్లు సాంకేతిక ప్రగతికి, ఉత్పత్తుల పెరుగుదలకు మరియు సంక్షేమమునకు దగ్గర సంబంధము ఉన్నది.

4.3 అంతర్జాతీయ మూలధన కదలికలు (International Capital Movements) :-

ఒక దేశం నుండి మరొక దేశానికి మూలధనము ప్రవాహమును అంతర్జాతీయ మూలధన కదలికగా చెప్పవచ్చును. 19వ శతాబ్దపు కాలము నుండి అభివృద్ధి చెందిన దేశాలు అంతర్జాతీయ మూలధన కదలికకు ప్రాధాన్యత కల్పించినందు వలన తమ దేశము యొక్క పొదుపు మొత్తము పెరుగుటకు దోహదం చేస్తుంది. ఆధునిక కాలంలో వ్యవసాయక, అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలు, పారిశ్రామికంగా, సాంకేతికంగా అభివృద్ధి చెందిన దేశాల నుంచి వచ్చిన మూలధనము, సాంకేతిక పరిజ్ఞానం ఎగుమతుల వల్ల అభివృద్ధి చెందుతాయి.

4.3.1 మూలధన కదలిక - రకాలు (Types of Capital Movements) :-

1. **స్వల్పకాలిక మూలధన కదలికలు (Short-Term Capital Movements) :-** ఒక అప్పు - లేక ఋణపత్రం ద్వారా ఒక దేశం నుండి మరొక దేశానికి ఒక సంవత్సరపు లోపు మూలధనాన్ని బదిలీ చేస్తే స్వల్పకాలిక మూలధన కదలిక అవుతుంది. ఆ ఋణపత్రం 3 నుండి 4 సంవత్సరాలకు లేదా ఆపైన ఉంటే మధ్య కాలిక మరియు దీర్ఘకాలిక మూలధన కదలికగా పేర్కొందురు.

Hawtrey మరియు కొంత మంది ప్రాచీన ఆర్థికవేత్తల అభిప్రాయం ప్రకారం డిస్కౌంట్ రేటు బంగారము ప్రమాణం క్రింద పనిచేయునప్పుడు ఋణాలు, ధరల మార్పిడిలోను, ఎగుమతుల దిగుమతుల పైన ప్రభావం చూపినవి. హాట్రే టోకు వర్తకులను లండన్ మార్కెట్‌లో ఋణాలను పొందిన నిధుల ద్వారా పని చేయాల్సిందని సలహా ఇచ్చారు. డిస్కౌంట్ రేటులో తగ్గుదల తమ ఇన్వెంటరీల పెంపుదల, ధరలు పెంచడం ద్వారా దోహదము చేస్తుంది. ఎగుమతులు తగ్గడం దిగుమతులు పెరగడం జరుగుతుంది. ఈ విధంగా డిస్కౌంట్ రేటు బంగారపు ప్రమాణం కింద చెల్లింపుల శేషంలో తన ప్రభావాన్ని తెలియజేస్తుంది.

వడ్డీరేట్లలో మార్పులు దేశీయ ద్రవ్య అవసరాలను కొంతవరకు సమకూర్చుటకు ఉపయోగపడుతుంది. వడ్డీరేటులో పెరుగుదల, తరుగుదల దేశీయంగా చూస్తే స్వల్పకాలిక మూలధన కదలికల్లో మార్పుల ద్వారా చెల్లింపుల శేషంలో తగిన సర్దుబాటు కలుగుతుంది.

స్వల్పకాలిక మూలధన కదలికలు ప్రపంచంలో స్థిరంగా ఉంటాయని అంచనాలు తెలియజేస్తున్నవి.

4. **మూలధన కదలికలో అస్థిరత (Destabiling Movements of Capital) :-** అంచనా వ్యాపారులు తనకు ఇష్టపూర్వకంగా మారకపు రిస్కులను భరిస్తున్నప్పుడు స్వల్పకాలిక కదలికలో స్థిరత్వము లేక అస్థిరత ఏర్పడును. ఈ పరిస్థితి ఏర్పడుటకు గల కారణము డిస్కౌంటు రేటులో పెరుగుదల వలన - మూలధనము బయటికి పోవును. డిస్కౌంట్ రేటులో తరుగుదల వలన మూలధనము లోపలికి వచ్చును. మూలధన out flow చెల్లింపుల శేషం పరిష్కరించవచ్చును. కాని కొన్ని సమయాలలో ఈ చర్యల ఫలితముగా మూల్యన్యూనీకరణకు దారి తీస్తుంది.

5. **దీర్ఘకాలిక మూలధన కదలికలు (Long Term Capital Movements) :-** వివిధ దేశాల మధ్య బాండ్లు, ఇతర సెక్యూరిటీలు కొనుగోలు, రవాణా రూపములో ఉండవచ్చును. ఒక దేశంలో ప్రయివేటు కంపెనీలు, కార్పోరేషన్‌లు, లేదా వ్యక్తులు విదేశాలలో నెలకొల్పిన పారిశ్రామిక సంస్థల ఈక్విటీలు బాండ్లు కొనుగోలు చేస్తారు. ఈ రెండు దేశాలలోని సంస్థలు ముడి సరుకులు, యంత్ర సామాగ్రి, ఇతర వస్తువులు ఎగుమతి దిగుమతి చేసుకొనుటకు దీర్ఘకాలిక ప్రాతిపదిక మీద ఒక పత్రం ద్వారా ఒప్పందము కుదుర్చుకొంటాయి.

6. **విదేశీయ, దేశీయ పెట్టుబడి (Foreign and Domestic Investment) :-** ఒక దేశం నుండి వేరొక దేశానికి ఎక్కువ పరిమాణములో ఎగుమతుల వలన ఆ దేశమునకు ఎగుమతులు మిగులు వలన మూలధనం పెరిగినందు వలన ఆ దేశములో ఆదాయము, ఉద్యోగిత పెరుగుతుంది. విదేశీయ పెట్టుబడుల వలన పెరిగిన ఆదాయము, దేశీయ పెట్టుబడులచే పెరిగిన ఆదాయానికి తేడా ఉండదు. విదేశీ మూలధనం పెరిగినందున దేశం యొక్క జాతీయాదాయం పెరుగుతుంది.

7. **స్థిరీకరణ ఋణాలు :-** ప్రభుత్వపరంగా సాధారణంగా ఋణాలు పొందడం రెండు రకాలు. అవి 1. స్థిరీకరణ ఋణాలు, 2. అవసరమైన వస్తువుల దిగుమతి కొరకు ఋణదాతకు ద్రవ్య సహాయం కొరకు లేక ఋణగ్రస్థుల దిగుమతులకు ద్రవ్య సహాయం కొరకు ఋణాలు పొందుట.

8. **దిగుమతుల కొరకై ఋణ సహాయం చేయుటకు (Borrowing to Finance Imports) :-** మొదటి ప్రపంచ యుద్ధానికి పూర్వం విదేశీ ఋణాలు స్వేచ్ఛగా లభించేవి. అంతేగాక స్వదేశంలో కంటే విదేశాలలో వడ్డీరేట్లు తక్కువగా ఉండేవి. విదేశీ పెట్టుబడిదారులు నష్టభయాన్ని భరించే శక్తి తక్కువగా ఉన్నప్పుడు ఆ దేశం లోటు బడ్జెట్ చూపిస్తూ ఇతర దేశముల నుండి ఋణాలు సేకరించేవి. తరువాత ఆర్థిక మాంద్య కాలములో నష్ట భయము పెరగడం వలన, అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలు చౌక ఆర్థిక విధానాలను అనుసరించినందున ద్రవ్య మార్కెట్‌లో వడ్డీరేట్లు తగ్గినవి.

స్వల్పకాలిక మూలధన పత్రం సాధారణంగా వాణిజ్య బ్యాంకుల డిపాజిట్ రూపేణా గాని, బిల్లులు, ఓవర్ డ్రాఫ్టులు, ఓపెన్ లుక్ క్రెడిట్ రూపేణా ఉంటుంది. ఒక దేశం బంగారపు ప్రమాణాన్ని అనుసరిస్తున్నట్లయితే స్వల్పకాలిక మూలధన కదలికలు చెల్లింపుల శేషమనే పత్ర రూపేణా ఉండును. కొన్ని సందర్భాల్లో కేంద్ర బాంకు విదేశ మారకపు నిధులను బంగారంలోనికి మార్పిడి చేయవచ్చు. ఈ విధంగా స్వల్పకాలిక మూలధనం గురించి మాట్లాడే అప్పు ఋణాలు, బాంకు డిపాజిట్లు గురించి పరిశీలిస్తాం. ఒక దేశం ఇతర దేశాల నుంచి స్వల్పకాలిక ఋణం ఎక్కువగా పొందితే, విదేశాలు ఒకేసారి తిరిగి చెల్లించమని ఒత్తిడి ఉంటే ఆ దేశ కేంద్ర బ్యాంకుకు అవసరమైన బంగారు నిల్వలు లేక కొంత ఇబ్బంది కలగవచ్చును.

2. **స్వల్పకాలిక మూలధన కదలికలు - ద్రవ్య మార్పులు** (Short - Term Capital Movements and Changes in Money Supply) :- కేంద్ర బాంకు వద్ద ఉన్న ఆస్తులు, అప్పులలో ఏ విధంగా మార్పులు ఉంటాయో స్వల్పకాలిక మూలధన కదలికలో మార్పుల వలన ద్రవ్య సప్లయిలో కొన్ని ముఖ్యమైన మార్పులు ఏర్పడతాయి. వ్యవసాయ, పారిశ్రామిక, సేవా రంగముల యొక్క ఎగుమతులు దిగుమతుల కన్నా పెరిగితే ఎగుమతిదారుల చేతుల్లో ద్రవ్యం పెరుగుతుంది. దీనికి వ్యతిరేకంగా దిగుమతులు, ఎగుమతుల కన్నా ఎక్కువగా ఉంటే దిగుమతిదారుల చేతిలో ద్రవ్యం ఎక్కువగా ఉంటుంది. ఈ ద్రవ్య సప్లయిలు పెరగటం, తగ్గటం అనేవి వ్యాపార చెల్లింపుల శేషం మీద ఆధారపడి ఉంటుంది. చెల్లింపుల శేషంలో మార్పు కలిగినపుడు ద్రవ్య సప్లయిలో మార్పు వచ్చును. స్వల్పకాలిక మూలధన కదలిక వలన ఆ దేశ కేంద్ర బాంకు ద్రవ్య నిధులలో మార్పువచ్చును. ఎగుమతులు కంటే దిగుమతులు తక్కువగా ఉన్నప్పుడు విదేశంలో ద్రవ్య సంస్థలలో ద్రవ్య నిల్వలు తగ్గుతాయి. ఎగుమతి చేసే దేశానికి ఆ దేశంలో కేంద్ర బాంకులో ద్రవ్య నిల్వలు పెరుగుతాయి. దీని ఫలితంగా కొత్త ఋణాలు పొందుటకు అవకాశం ఉంటుంది. దీనికి వ్యతిరేక పరిస్థితులు ఏర్పడినపుడు కేంద్ర బాంకులో ద్రవ్య సప్లయి తగ్గుతుంది. ఋణ వసతులు (సౌకర్యాలు) తగ్గుతాయి.

దేశంలో ఉన్న కేంద్ర బాంకు ద్వారా కాకుండా, మార్కెట్‌లో స్వల్పకాలిక మూలధన కదలికలు ద్రవ్య సరఫరాలో వచ్చిన మార్పు పైన కాకుండా వ్యతిరేకంగా ఉంటుంది. ఈ అంశమును క్రింది ఉదాహరణ ద్వారా చెప్పవచ్చును. అమెరికన్ అంచనాదారులు (స్పెక్యులేటర్లు) పౌండు మారకపు విలువ చౌకగా ఉన్నపుడు వాటిని ఎక్కువగా కొని, వాటి ధర పెరిగినపుడు తిరిగి అమ్ముతారు. దీని ఫలితంగా మూలధన కదలిక జరుగుతుంది.

స్వల్పకాలిక మూలధన కదలికలు బంగారపు నిల్వల మొత్తంలో మార్పును తెస్తాయి. చెల్లింపుల శేషం, కరెంటు ఖాతాకు సమానంగా ఉన్నప్పుడు స్వల్పకాలిక మూలధనము బయటకు వెలుతుంది. దీని వలన ద్రవ్య సప్లయి తగ్గుతుంది.

3. **స్పెక్యులేటివ్, స్వల్పకాలిక మూలధన కదలికలు, వడ్డీరేటు** (Speculative, Short-Term Capital Movements and Rate of Interest) :- 19వ శతాబ్ద కాలంలో బంగారము ప్రమాణం కింద వడ్డీరేటులో మార్పులు, స్వల్పకాలిక మూలధన కదలికలు చెప్పుకోదగ్గ మార్పులు తీసుకువచ్చాయి. దీనితోపాటు వడ్డీ రేట్లు చెల్లింపుల శేషంలో సర్దుబాటు కోసం కూడా తమ పాత్రను నిర్వహించాయి. వీటి ఫలితముగా డీలర్లు, బాంకర్లు, కేంద్ర బాంకులు, ద్రవ్య మార్కెట్‌లో ఉన్న ఇతర సంబంధిత సంస్థలు స్పెక్యులేషన్ చేయడానికి ఇష్టత చూపించినారు. స్వల్పకాలిక మూలధన చెల్లింపులు, విదేశీ కరెన్సీలో చూపిన ఋణాల మధ్య అసమతౌల్యం ఉండటం. దీనికి కారణం వడ్డీరేట్లలో మార్పు. వడ్డీరేట్లలో మార్పు వలన మూలధనము ముందుకు పోవునప్పుడు ముందుకు వెలుతున్న మార్కెట్‌లో రక్షణ కల్పిస్తూ మారకపు రిస్కును తొలగించడం జరుగుతుంది.

Hawtrey మరియు కొంత మంది ప్రాచీన ఆర్థికవేత్తల అభిప్రాయం ప్రకారం డిస్కౌంట్ రేటు బంగారము ప్రమాణం క్రింద పనిచేయునప్పుడు ఋణాలు, ధరల మార్పిడిలోను, ఎగుమతుల దిగుమతుల పైన ప్రభావం చూపినవి. హాట్రే టోకు వర్తకులను లండన్ మార్కెట్‌లో ఋణాలను పొందిన నిధుల ద్వారా పని చేయాల్సిందని సలహా ఇచ్చారు. డిస్కౌంట్ రేటులో తగ్గుదల తమ ఇన్వెంటరీల పెంపుదల, ధరలు పెంచడం ద్వారా దోహదము చేస్తుంది. ఎగుమతులు తగ్గడం దిగుమతులు పెరగడం జరుగుతుంది. ఈ విధంగా డిస్కౌంట్ రేటు బంగారపు ప్రమాణం కింద చెల్లింపుల శేషంలో తన ప్రభావాన్ని తెలియజేస్తుంది.

వడ్డీరేట్లలో మార్పులు దేశీయ ద్రవ్య అవసరాలను కొంతవరకు సమకూర్చుటకు ఉపయోగపడుతుంది. వడ్డీరేటులో పెరుగుదల, తరుగుదల దేశీయంగా చూస్తే స్వల్పకాలిక మూలధన కదలికల్లో మార్పుల ద్వారా చెల్లింపుల శేషంలో తగిన సర్దుబాటు కలుగుతుంది.

స్వల్పకాలిక మూలధన కదలికలు ప్రపంచంలో స్థిరంగా ఉంటాయని అంచనాలు తెలియజేస్తున్నవి.

4. **మూలధన కదలికలో అస్థిరత** (Destabiling Movements of Capital) :- అంచనా వ్యాపారులు తనకు ఇష్టపూర్వకంగా మారకపు రిస్కులను భరిస్తున్నప్పుడు స్వల్పకాలిక కదలికలో స్థిరత్వము లేక అస్థిరత ఏర్పడును. ఈ పరిస్థితి ఏర్పడుటకు గల కారణము డిస్కౌంటు రేటులో పెరుగుదల వలన - మూలధనము బయటికి పోవును. డిస్కౌంట్ రేటులో తరుగుదల వలన మూలధనము లోపలికి వచ్చును. మూలధన out flow చెల్లింపుల శేషం పరిష్కరించవచ్చును. కాని కొన్ని సమయాలలో ఈ చర్యల ఫలితముగా మూల్యన్యూనీకరణకు దారి తీస్తుంది.

5. **దీర్ఘకాలిక మూలధన కదలికలు** (Long Term Capital Movements) :- వివిధ దేశాల మధ్య బాండ్లు, ఇతర సెక్యూరిటీలు కొనుగోలు, రవాణా రూపములో ఉండవచ్చును. ఒక దేశంలో ప్రయివేటు కంపెనీలు, కార్పోరేషన్‌లు, లేదా వ్యక్తులు విదేశాలలో నెలకొల్పిన పారిశ్రామిక సంస్థల ఈక్విటీలు బాండ్లు కొనుగోలు చేస్తారు. ఈ రెండు దేశాలలోని సంస్థలు ముడి సరుకులు, యంత్ర సామాగ్రి, ఇతర వస్తువులు ఎగుమతి దిగుమతి చేసుకొనుటకు దీర్ఘకాలిక ప్రాతిపదిక మీద ఒక పత్రం ద్వారా ఒప్పందము కుదుర్చుకొంటాయి.

6. **విదేశీయ, దేశీయ పెట్టుబడి** (Foreign and Domestic Investment) :- ఒక దేశం నుండి వేరొక దేశానికి ఎక్కువ పరిమాణములో ఎగుమతుల వలన ఆ దేశమునకు ఎగుమతులు మిగులు వలన మూలధనం పెరిగినందు వలన ఆ దేశములో ఆదాయము, ఉద్యోగిత పెరుగుతుంది. విదేశీయ పెట్టుబడుల వలన పెరిగిన ఆదాయము, దేశీయ పెట్టుబడులచే పెరిగిన ఆదాయానికి తేడా ఉండదు. విదేశీ మూలధనం పెరిగినందున దేశం యొక్క జాతీయాదాయం పెరుగుతుంది.

7. **స్థిరీకరణ ఋణాలు** :- ప్రభుత్వపరంగా సాధారణంగా ఋణాలు పొందడం రెండు రకాలు. అవి 1. స్థిరీకరణ ఋణాలు, 2. అవసరమైన వస్తువుల దిగుమతి కొరకు ఋణదాతకు ద్రవ్య సహాయం కొరకు లేక ఋణగ్రస్థుల దిగుమతులకు ద్రవ్య సహాయం కొరకు ఋణాలు పొందుట.

8. **దిగుమతుల కొరకై ఋణ సహాయం చేయుటకు** (Borrowing to Finance Imports) :- మొదటి ప్రపంచ యుద్ధానికి పూర్వం విదేశీ ఋణాలు స్వేచ్ఛగా లభించేవి. అంతేగాక స్వదేశంలో కంటే విదేశాలలో వడ్డీరేట్లు తక్కువగా ఉండేవి. విదేశీ పెట్టుబడిదారులు నష్టభయాన్ని భరించే శక్తి తక్కువగా ఉన్నప్పుడు ఆ దేశం లోటు బడ్జెట్ చూపిస్తూ ఇతర దేశముల నుండి ఋణాలు సేకరించేవి. తరువాత ఆర్థిక మాంద్య కాలములో నష్ట భయము పెరగడం వలన, అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలు చౌక ఆర్థిక విధానాలను అనుసరించినందున ద్రవ్య మార్కెట్‌లో వడ్డీరేట్లు తగ్గినవి.

కాని దేశములో సాధారణ కొనుగోలు శక్తి పెంచడం జరుగుతుంది. కాని విదేశీ చెల్లింపుల శేషంలో లోటును పరిష్కరించుటకు విదేశీ ఋణాలు కోరడం జరుగుతుంది.

ఆధునిక కాలంలో తమ ఎగుమతులకు వ్యాకోచ డిమాండ్ ఉన్న విదేశాల నుండి ఋణాలు పొందుట వల్ల తమ దేశీయంగా ఉన్న పొదుపు లోటును భర్తీ చేయకలిగేవి. ఈ విధంగా పెట్టుబడులు పెంచడం ద్వారా తమ దేశీయ వనరులను దిగుమతులుగా మార్పిడి చేస్తారు. కాని దిగుమతి చేసుకొనే వస్తువుల మధ్య సామీప్యత లోపించింది.

ఉదాహరణకు ఆటోమొబైల్స్, ట్రక్కులు ఒక దేశంలో అధిక మొత్తములో ఉత్పత్తి అయితే వాటినన్నింటిని పని చేయించాలంటే పెట్రోలియం వస్తువులను చాలినంత ఇతర దేశాల నుంచి దిగుమతి చేసుకోవాల్సి ఉంటుంది. దేశంలో ఉన్న వనరులను ప్రస్తుతమున్న ఉత్పత్తి స్థానం వద్ద అన్ని రంగాలకు పంపిణీ చేయడంలో కొన్ని సమస్యలు ఉన్నా, ఎగుమతి వస్తువులకు అవ్యాకోచమైన డిమాండ్ ఉన్నప్పుడు గాని దేశీయ వనరులు దిగుమతులకు సరిపడ లేకపోవచ్చు. అప్పుడు దిగుమతులను అభివృద్ధి చేయుటకు విదేశాల నుంచి ఋణాలు చేయాల్సి ఉంటుంది.

4.3.2 అంతర్జాతీయ మూలధన కదలికలను నిర్ణయించే అంశాలు (Factors Affecting International Capital Movements) :- అంతర్జాతీయ మూలధన కదలికలను ఈ క్రింది అంశాలు నిర్ణయిస్తాయి.

1. **వడ్డీరేటు :-** వివిధ దేశాల మధ్య వడ్డీరేట్లలో తేడా అంతర్జాతీయ మూలధన కదలికలను నిర్దేశిస్తుంది. వడ్డీరేటు తక్కువగా యున్న దేశము నుండి వడ్డీరేటు అధికముగా యున్న దేశమునకు మూలధనము కదులుతుంది.

2. **అంచనా వ్యాపారము :-** స్వల్పకాలిక మూలధనము వడ్డీరేట్లలో మరియు విదేశీ మారకపు ద్రవ్య విలువలో వచ్చు మార్పుల అంచనాలను బట్టి ఒక దేశము నుండి మరియొక దేశమునకు ప్రవహిస్తుంది.

3. **వ్యాపార లాభాలు :-** పెట్టుబడుల పై వచ్చే లాభాలను బట్టి ముఖ్యముగా ప్రైవేటు అంతర్జాతీయ మూలధన కదలికలు (Private Foreign Capital Movements) జరుగుతాయి.

4. **ఉత్పత్తి వ్యయాలు :-** ఏ దేశములోనైతే ఉత్పత్తి వ్యయాలు తక్కువగా ఉంటాయో ఆ దేశానికి మూలధనము అధికంగా చేరుతుంది.

5. **దేశ ఆర్థిక పరిస్థితులు :-** ఒక దేశములో జనాభా ఆధారిత మార్కెట్ సైజు మరియు మౌళిక సదుపాయాలు అధికముగా యున్నచో ఆ దేశానికి ప్రైవేటు పెట్టుబడులు ఎక్కువగా చేరుతాయి.

6. **ప్రభుత్వ విధానాలు :-** దేశపు ద్రవ్య మరియు కోశ విధానాలు, సుంకాలు, రాయితీలు మొ॥ విదేశీ మూలధన కదలికలను నిర్ణయిస్తాయి.

7. **రాజకీయ పరిస్థితులు :-** ఒక దేశపు రాజకీయ సుస్థిరత, ఇతర దేశాలతో సంబంధాలు, రాజకీయ పార్టీల విధానాలు అంతర్జాతీయ మూలధన కదలికలను నిర్దేశిస్తాయి.

4.3.3 ఆర్థికాభివృద్ధిలో అంతర్జాతీయ మూలధన పాత్ర (Role of Foreign Capital in Economic Growth) :- అంతర్జాతీయ మూలధనము అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాల ఆర్థికాభివృద్ధికి ఎంతో దోహదపడుతుంది. అంతర్జాతీయ పెట్టుబడుల ద్వారా పారిశ్రామిక అభివృద్ధి జరుగుతుంది. పరిశ్రమలలో ఉపాధి (Employment) అవకాశాలు పెరుగుతాయి. మార్కెట్ విస్తరిస్తుంది. ఉత్పత్తి కారకాల ఆదాయాలు పెరుగుతాయి. బహిర్గత ఆదాలు పెరిగి ఉత్పత్తి సామర్థ్యము పెరుగుతుంది. జాతీయాధాయము

పెరుగుతుంది. దేశములో వినియోగదారులకు వస్తువులు తక్కువ ధరలకు అందుబాటులోకి వస్తాయి. మూలధన సంచయము జరిగి ఆర్థికాభివృద్ధి జరుగుతుంది. ప్రముఖ ఆర్థిక శాస్త్రవేత్తలైన పాల్ స్ట్రీటన్, జి. మియర్ మాటలలో అంతర్జాతీయ మూలధనము ద్వారా దేశంలో ఉత్పాదకత పెరిగి, నిజ ఆదాయాలు పెరుగుతాయి. ప్రైవేటు లాభాల కంటే సామాజిక పరమైన లాభాలు అధికముగా ఉంటాయి.

4.4 సారాంశము :-

అంతర్జాతీయ వర్తకములో వర్తక నిబంధనలు ప్రముఖ పాత్ర పోషిస్తున్నాయి. వర్తక నిబంధనలు అంతర్జాతీయ వస్తు మార్పిడి నిష్పత్తిని తెలియజేస్తాయి. వర్తక నిబంధనలు వివిధ రకాలుగా వర్గీకరించినప్పటికీ అంతర్జాతీయ వ్యాపారములో నిజమైన (లేక) నికరమైన వస్తు వర్తక నిబంధనలు (Net Barter Terms of Trade) అధికముగా చలామణీ అవుచున్నాయి.

దీర్ఘకాలంలో వర్తక నిబంధనలు అభివృద్ధి చెందుచున్న దేశాలలో క్షీణిస్తాయని మిర్డల్, ప్రెబిష్, సింగర్ అను శాస్త్రవేత్తలు వాదించారు. వర్తక నిబంధనలలో వచ్చే మార్పులు ఆ దేశపు జాతీయాదాయం పైన విదేశీ వ్యాపార చెల్లింపుల పైన ప్రభావం చూపుతాయి.

సాంకేతిక ప్రగతి మూడు రకాలుగా ఉంటుందని హిక్స్ అభిప్రాయము. అవి 1. తటస్థ సాంకేతిక ప్రగతి, 2. శ్రమ ఆదా చేయు సాంకేతిక ప్రగతి మరియు 3. మూలధనము ఆదా చేయు సాంకేతిక ప్రగతి. సాంకేతిక ప్రగతి అంతర్జాతీయ వ్యాపారాభివృద్ధికి మరియు వివిధ వర్గాల సంక్షేమానికి దోహదపడుతుంది.

అంతర్జాతీయార్థికాభివృద్ధిలో మూలధన కదలికలు కీలకమైనవి. వాటి ప్రభావము స్వల్ప కాలములో మరియు దీర్ఘ కాలములో కూడా చూడగలము. వివిధ దేశాలలో, ఉత్పాదకత, ఉద్యోగిత, ఆదాయము పెంపొందించుటలో మూలధన కదలికలు ముఖ్యమైనవి.

4.5 ముఖ్యమైన సాంకేతిక పదాలు :-

విదేశీ వ్యాపార సరుకుల నిబంధనలు	(Commodity Terms of Trade)
అంతర్జాతీయ మార్పిడి నిష్పత్తి	(International Exchange Ratio)
తటస్థ సాంకేతిక ప్రగతి	(Neutral Technical Progress)
శ్రమ ఆదా చేయు సాంకేతిక ప్రగతి	(Labour Saving Technical Progress)
మూలధనము ఆదా చేయు సాంకేతిక ప్రగతి	(Capital Saving Technical Progress)
అంతర్జాతీయ మూలధన కదలికలు	(International Capital Movements)

4.6 నమూనా ప్రశ్నలు :-

1. వర్తక నిబంధనలు అనగానేమి? వర్తక నిబంధనలలో గల రకాలు నిర్వచించుము?
2. వర్తక నిబంధనలు నిర్ణయించే అంశాలను తెలుపుము.
3. దీర్ఘ కాలములో తగ్గుతున్న వర్తక నిబంధనల ఉపకల్పన సిద్ధాంతమును విశ్లేషించుము?
4. సాంకేతిక ప్రగతి అనగానేమి? హిక్స్ వర్గీకరించిన సాంకేతిక ప్రగతి రకాలు వివరింపుము?

5. సాంకేతిక ప్రగతి అంతర్జాతీయ వ్యాపారానికి ఎట్లు దోహదపడును. తెలుపుము?

6. అంతర్జాతీయ మూలధన కదలికలు ఆర్థికాభివృద్ధిలో ఎటువంటి పాత్రను నిర్వహించునో తెలుపుము?

7. అంతర్జాతీయ మూలధన కదలికలను నిర్ణయించే అంశాలను పేర్కొనుము?

4.7 చదువదగిన గ్రంథాలు :-

1. Dominick Salvatore (2001) : International Economics
2. Bo Sodersten & Geoffrey Reed (1994) : International Economics
3. Francis Cheuenilam (2001) : International Economics
4. M.L. Jhingan (2002) : International Economics
5. K.C. Reddy et al (1992) : Antharjaatiya Artha Saastram (Telugu)

- ఆచార్య కె. శ్రీరామమూర్తి

పాఠం - 5

స్వేచ్ఛా వ్యాపారము - రక్షణ విధానము - రక్షణ వ్యాపార విధానము కొరకు వాదనలు - సుంకాలు -కోటాలు

5.0 లక్ష్యం :-

ఈ పాఠ్య భాగం చదివి యీ క్రింది అంశాలను తెలుసుకోగలరు.

* అంతర్జాతీయ వ్యాపార విధానాలు
* స్వేచ్ఛా వ్యాపార విధానము
* రక్షణ విధానము
* రక్షణ విధానము కొరకు వాదనలు
* సుంకాలు - వాటి ప్రభావాలు
* కోటాలు - వాటి ప్రభావాలు

విషయసూచిక :-

5.1 పరిచయము

5.2 స్వేచ్ఛా వ్యాపారము

5.3 రక్షణ విధానము

5.3.1 శైశవ పరిశ్రమల దశల వాదన

5.3.2 ఆర్థిక వ్యవస్థలో వైవిధ్యం - రక్షణ విధానము

5.3.3 కీలక పరిశ్రమల వాదన

5.3.4 ఉద్యోగిత వాదన

5.3.5 విదేశ వ్యాపార చెల్లింపుల శేషం రక్షణ విధానం

5.3.6 ఆర్థికేతర వాదనలు

5.3.7 రక్షణ విధానము - వెనుకబడిన దేశాలలో పారిశ్రామికీకరణ

5.4 సుంకములు

5.4.1 సుంకాలు - రకాలు

5.4.2 సుంకాల ప్రభావాలు

5.4.3 అభిలషణీయ దిగుమతి సుంకము

5.4.4 టారిఫ్ ఏతర అడ్డంకులు

5.5 **కోటాలు**

5.5.1 **కోటాలు - ప్రభావాలు**

5.5.2 **దిగుమతి సుంకాలకు - కోటాలకు మధ్యగల పోలికలు**

5.6 **సారాంశము**

5.7 **సాంకేతిక పదములు**

5.8 **నమూనా ప్రశ్నలు**

5.9 **చదువదగిన గ్రంథాలు**

5.1 పరిచయము :-

అంతర్జాతీయ వ్యాపార విధానాలు ముఖ్యముగా రెండు రకాలు. అవి - 1. స్వేచ్ఛా వ్యాపార విధానము (Free Trade Policy), 2. రక్షణ విధానము (Protection Policy).

సాంప్రదాయ అర్థశాస్త్రవేత్తలు స్వేచ్ఛా వ్యాపార విధానాన్ని ప్రవేశ పెట్టారు. ఇంగ్లాండ్‌లోని పారిశ్రామిక విప్లవము అనంతరము స్వేచ్ఛా వ్యాపార విధానము అంతర్జాతీయముగా ఊపు అందుకొంది. స్వేచ్ఛా వ్యాపార విధానములో మార్కెట్ శక్తులు అయిన డిమాండ్, సప్లైల అనుసంధానము ద్వారా అంతర్జాతీయముగా ధర నిర్ణయింపబడుతుంది. ఎటువంటి ఆంక్షలు లేకుండా స్వేచ్ఛా వ్యాపారము 17 మరియు 18 వ శతాబ్దాలలో జరిగినది. అయితే 1930లో ప్రపంచ ఆర్థికవ్యవస్థలో వచ్చిన ఆర్థిక మాంద్యం (Economic Depresstion) వలన స్వేచ్ఛా వ్యాపారమునకు ప్రత్యామ్నాయ విధానపు ఆవశ్యకత ఏర్పడినది. దీనితోపాటు మొదటి ప్రపంచ యుద్ధ కాలమందు (1914 - 1918) మరియు యుద్ధ అనంతరము జర్మనీ వంటి ఐరోపా దేశాలు రక్షణ వ్యాపార విధానాన్ని అవలంబించాయి. మరికొన్ని దేశాలు ఎంపిక చేసిన రంగాలలో రక్షణ వ్యాపార విధానాన్ని అమలు చేసినవి. రెండవ ప్రపంచ యుద్ధానంతరము (1939 - 45) ప్రపంచ వ్యాప్తముగా చాలా దేశములకు స్వాతంత్ర్యము లభించినది. ఈ దేశాలలో శైశవ పరిశ్రమల రక్షణ కోసం, రక్షణ వ్యాపార విధానము ప్రాముఖ్యతను సంతరించుకొన్నది.

5.2 స్వేచ్ఛా వ్యాపారము :-

స్వేచ్ఛా వ్యాపారము అనగా ఏ విధమైన ఆంక్షలు నిర్బంధాలు, చెల్లింపులు లేకుండా స్వచ్ఛందముగా వివిధ దేశాల మధ్య జరిగే వ్యాపారము. ఆచార్య జగదీష్ భగవతి మాటలలో స్వేచ్ఛా వ్యాపార విధానం అనగా "ఏ విధమైన సుంకాలు, కోటాలు, మారకపు రేటు నియమాలు, పన్నులు, సబ్సిడీలు, ఉత్పత్తి రంగములోనే కాకుండా వినిమయ రంగములో కూడా లేకుండా ఉండుట".

స్వేచ్ఛా వ్యాపారము వలన ఈ క్రింది లాభాలను పొందవచ్చు. అవి -

1. స్వేచ్ఛా వ్యాపారము వలన అంతర్జాతీయ శ్రమ విభజన జరిగి, వివిధ దేశాల మధ్య ఉత్పత్తుల ప్రత్యేకీకరణకు దోహదపడుతుంది.

2. దేశములో ఉండే వనరుల లభ్యతననుసరించి ఉత్పత్తి ప్రత్యేకీకరణ జరుగుతుంది. వనరులు సమర్థవంతముగా వినియోగించబడతాయి.

3. వివిధ వస్తువుల ఉత్పత్తిలో అధికముగా పాల్గొనడము వలన అనుభవం పెరిగి సాంకేతిక నైపుణ్యము మెరుగుపడుతుంది. అంతర్జాతీయముగా మార్కెట్ విస్తరణ జరిగి ఉత్పత్తి వ్యయం తగ్గుతుంది.

4. భారీ ఉత్పత్తులు జరిగి, భారీ ఉత్పత్తి ఆదాలు (Economy's of Scale) లభిస్తాయి. స్వేచ్ఛా వాణిజ్యము ఏ విధమైన ఏకస్వామ్య విధానాలను వృద్ధి చెందకుండా చూస్తుంది.

5. అంతర్జాతీయముగా ఆర్థిక, సాంకేతిక, సహకారాన్ని వృద్ధి చేస్తుంది.

స్వేచ్ఛా వ్యాపారము వలన కొన్ని నష్టాలు కూడా ఉన్నాయి. అవి -

1. స్వేచ్ఛా వ్యాపారము ఒక దేశ ఆర్థికవ్యవస్థలో కొన్ని రంగాల అభివృద్ధికే దోహదం చేస్తుంది. ముఖ్యముగా అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలలో వ్యవసాయ రంగానికి సరి అయిన ప్రాముఖ్యత లభించదు.

2. స్వేచ్ఛా వ్యాపారము వలన నాసిరకమైన, నిరుపయోగమైన, ప్రమాదకరమైన వస్తువులు ఎక్కువగా ఉత్పత్తి జరుగుతుంది.

3. బహుల జాతి సంస్థల అభివృద్ధికి ఈ విధానం దోహదపడుతుంది.

4. వ్యాపార చక్రాలు అభివృద్ధి చెందిన దేశాల నుండి, అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలకు స్వేచ్ఛా వ్యాపారము ద్వారా సరఫరా అవుతాయి.

5. పరిపూర్ణమైన పోటీ, వాస్తవ పరిస్థితిలో ఏ దేశములో కూడా సాధ్యపడదు. దీని మూలముగా అభివృద్ధి చెందిన దేశాలు మరియు బహుళ జాతి సంస్థలు, అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాల వనరులను దోపిడీ చేసే అవకాశం ఉంటుంది.

5.3 రక్షణ విధానం :-

ప్రభుత్వం విదేశీయ వస్తువుల దిగుమతుల పై సుంకాలు విధించి మరియు దేశీయ వస్తువుల ఉత్పత్తిలో సబ్సిడీలు మరియు ఇతర ప్రోత్సాహకాలు కల్పించి దేశీయ పరిశ్రమలకు రక్షణ కల్పించడం రక్షణ విధానం ద్వారా దేశీయ ఉత్పత్తులు పెరగడం ద్వారా కాకుండా విదేశీయ వస్తువులకు దీటుగా పరిశ్రమలు అభివృద్ధి చెందడానికి దోహదపడతాయి.

రక్షణ విధానంకు అనుకూలమైన ఎన్నో వాదనలు గలవు. హెబర్‌లర్ వీటిని రెండు విధములుగా విభజించినారు. అవి - 1. ఆర్థిక వాదనలు, 2. ఆర్థికేతర వాదనలు. ఆర్థిక వాదనలలో ముఖ్యమైనది శైశవ దశ పరిశ్రమల రక్షణ వాదము.

5.3.1 శైశవ దశ పరిశ్రమల వాదన (Infant Industry Argument) :-

శైశవ దశ పరిశ్రమలు అనగా అభివృద్ధి తొలి దశలో ఉన్న పరిశ్రమలు. అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలలో శైశవ పరిశ్రమలను విదేశీయ పరిశ్రమల పోటీ నుంచి రక్షించడానికి దిగుమతి సుంకాలను (Tariffs) విధించడం చాలా అవసరం అనే వాదనను అలెగ్జాండర్ హెమల్‌టన్ 1790లో ప్రవేశ పెట్టినాడు. ఈ వాదనను ఫెడరిక్ లిస్ట్ 1885లో బలపరిచిరి. ఒక దేశంలో క్రొత్తగా స్థాపించబడిన పరిశ్రమలు అదే రకమైన వస్తువులను ఉత్పత్తి చేసే అభివృద్ధి చెందిన, విదేశీ పరిశ్రమలతో పోటీకి నిలబడలేక క్రమంగా అదృశ్యమైపోవటానికి అవకాశం ఉంటుంది. అలా కాకుండా కొంతకాలంపాటు విదేశీ దిగుమతుల పై సుంకాలు విధించి దేశంలోని పరిశ్రమలకు రక్షణ కల్పించినట్లయితే ఆ పరిశ్రమలు అంతర్జాతీయ పోటిని తట్టుకొంటాయి. క్రమంగా అభివృద్ధి చెందుతాయి అని సూచించటం జరుగుతుంది. అంతేకాకుండా ఈ విధంగా అభివృద్ధి సాధించటం జరుగుతుంది. అభివృద్ధి పూర్తిగా సాధించిన తరువాత ప్రభుత్వం ఏ విధమైన రక్షణ కల్పించకపోయినా విదేశీ పరిశ్రమలతో పోటీ చేయగల సమర్థత స్వదేశీయ పరిశ్రమలకు కూడా ఉంటుంది.

శైశవ పరిశ్రమలకు రక్షణ కలిపించడం ద్వారా ఆ పరిశ్రమలలో భారీ ఉత్పత్తి ఆదాలు జరిగి ఉత్పత్తి వ్యయాలు తగ్గి దీర్ఘకాలంలో విదేశీయ పరిశ్రమలతో పోటీని తట్టుకోగలుగుతాయి. అయితే రక్షణ విధానం వలన దేశంలో వస్తువుల ధర పెరిగి వినియోగదారులకు కొంత ఇబ్బంది స్వల్పకాలంలో జరుగుతుంది. ఇది దేశంలో ఆర్థికాభివృద్ధి దిశగా లభించే

సాంఘిక సంక్షేమము చూచినట్లయితే వినియోగదారులపై పడే భారం స్వల్పకాలిక త్యాగంగా గుర్తించవలసి ఉంటుంది. ప్రముఖ ఆర్థికశాస్త్రవేత్తలు అయిన J.S. Mill మరియు బాస్టెబుల్ ఈ రక్షణ విధానాన్ని తాత్కాలికంగా దేశీయ పరిశ్రమలు విదేశీయ పోటీని తట్టుకొనేంత వరకు మరియు ఉత్పత్తి వ్యయాలను బాగా తగ్గించుకొనేంత వరకు అనుసరిస్తే చాలా మంచిది అని భావించిరి.

రక్షణ విధానం అనుసరించడంలో కొన్ని ఇబ్బందులు ఎదురవుతాయి. అవి -

1. ఏ పరిశ్రమకు ఎంతకాలం రక్షణ ఇవ్వవలసి ఉంటుందీ అన్నది ముందుగా తెలుసుకోవడం సాధ్యపడదు.
2. రక్షణ విధానాన్ని ఒక పరిశ్రమకు వర్తింపజేసి తరువాత దానిని ఏ తరుణములో నిల్పివేయాలన్నది నిర్ధారించడం కష్టం.
3. రక్షణ విధానం వలన కొన్ని పరిశ్రమలు అధిక లాభాలను ఆర్జించి ఏకస్వామ్యముగా ఆవిర్భవించే అవకాశం ఉన్నది.
4. ఆర్థిక శాస్త్రవేత్త అయిన హెబర్లలన్ శైశవ పరిశ్రమ వాదన అంతర్గత, బహిర్గత ఉత్పత్తి ఆదాలకు దారి తీస్తుంది అనే వాదనను తోసిపుచ్చిరి.

పైన పేర్కొనిన కొన్ని ఇబ్బందులు ఉన్నప్పటికి రక్షణ విధానం అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలలో చాలా వరకు అమలులో ఉన్నది.

5.3.2 **ఆర్థికవ్యవస్థలో వైవిధ్యం - రక్షణ విధానం :-** రక్షణ విధానం అనుసరించి ఆర్థికవ్యవస్థలో వైవిధ్యం తీసుకురావడం అవసరం అని కొంతమంది ఆర్థికవేత్తల వాదన. ఆర్థికవ్యవస్థలో వైవిధ్యం ఏర్పడితే దాని ద్వారా వివిధ రంగాలు అభివృద్ధి చెందడానికి వీలు కలుగుతుంది. ముఖ్యముగా అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలలో వ్యవసాయ ఆధారిత పరిశ్రమలు మరియు వ్యవసాయ అనుబంధ పరిశ్రమలు సమతౌల్యముగా అభివృద్ధి చెందవలసి ఉంది. సమతౌల్య ఆర్థికాభివృద్ధి కొరకు మరియు అంతర్జాతీయ ఒడిదుడుకుల నుండి దేశ ఆర్థికవ్యవస్థను కాపాడుట కొరకు దిగుమతుల పై సుంకం విధించి దేశీయ పరిశ్రమలకు రక్షణ కలిపించవలసి ఉంది.

5.3.3 **కీలక పరిశ్రమల వాదన :-** సాంఘీకపరముగా అత్యంత కీలక పరిశ్రమలు అయిన ఇనుము, ఉక్కు, భారీ రసాయనాలు యంత్ర సామాగ్రి, భారీ విద్యుత్ పరికరాలు మొదలగు పరిశ్రమల అభివృద్ధి కొరకు రక్షణ విధానము ఎంతో దోహదపడుతుంది. అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలలో పై వస్తువుల దిగుమతుల పై సుంకాలు విధించుట ద్వారా స్వదేశీయ పరిశ్రమలకు రక్షణ కలుగుతుంది.

5.3.4 **ఉద్యోగితా వాదము :-** అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలలో నిరుద్యోగము అతి పెద్ద సమస్య. రక్షణ విధానము వలన దిగుమతులు తగ్గించడము ద్వారా దేశీయ పరిశ్రమలలో పెట్టుబడులు పెరిగి, ఉద్యోగిత, ఉపాధి అవకాశాలు మెరుగుపడతాయి. ఒక భారీ పరిశ్రమలో ఉద్యోగిత అవకాశాలు పెరిగితే దాని అనుబంధ పరిశ్రమలలో కూడా అదే విధానం కొనసాగుతుంది. ఈ దృష్ట్యా ఉద్యోగిత అవకాశాలు పెంపొందించుటలో రక్షణ విధానం పేద దేశాలకు ఎంతో ఉపకరిస్తుంది.

సాధారణముగా అభివృద్ధి చెందిన దేశాలు మరియు బహుళ జాతీయ సంస్థలు, అంతర్జాతీయ మార్కెట్‌లో పట్టు సాధించడం కోసం డంపింగ్ విధానాన్ని అనుసరిస్తాయి. ఈ డంపింగ్ విధానములో ఒక వస్తువు స్వదేశీయ మార్కెట్‌లోకంటే విదేశీయ మార్కెట్‌లో ధర తగ్గించి అమ్మడం. అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలు ఈ డంపింగ్ విధానము నుండి తమ పరిశ్రమలను రక్షించి కొనే విధానంగా ప్రతి డపింగ్ సుంకాలను విధిస్తాయి. ఈ దేశాల పారిశ్రామికాభివృద్ధికి ప్రతి డంపింగ్ విధానం చాలా ముఖ్యమైనది.

5.3.5 విదేశీయ వ్యాపార చెల్లింపు శేషం - రక్షణ విధానం :- అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలు సర్వసాధారణముగా విదేశీయ వ్యాపార చెల్లింపు శేషంలో లోటు ఎక్కువగా ఉంటుంది. విదేశీయ వ్యాపార చెల్లింపు శేషాల సమతౌల్యంగా ఉండాలంటే ఈ దేశాలలో దిగుమతులు తగ్గి, ఎగుమతులు పెంచవలసి ఉంది. దీని కొరకు దిగుమతుల పై సుంకాలను, ఎగుమతుల పై సిబ్సడీలు మరియు రాయితీలు ఇచ్చి విదేశీయ వ్యాపార చెల్లింపు శేషంలో సమతౌల్య స్థితిని సాధించడానికి వీలు పడుతుంది. ఇది ఈ దేశాలలో వ్యాపార నిబంధనల పై బేరమాడు శక్తిని కూడా పెంపొందిస్తుంది.

5.3.6 ఆర్థికేతర వాదనలు :- ఈ క్రింది మూడు వాదనలు అతి ముఖ్యమైనవి. అవి -

1. **రక్షణ విధానము :-** దేశ రక్షణ దృష్ట్యా రక్షణ పరిశ్రమలను అభివృద్ధి పరుచుకోవలసిన ఆవశ్యకత ప్రతి దేశానికి ఉంది. "అర్థశాస్త్ర పితామహుడైన" ఆడమ్‌స్మిత్ కూడా దేశ రక్షణ, దేశ సంపద కంటే ముఖ్యమైనది అని పేర్కొన్నాడు. రక్షణ పరిశ్రమలు అభివృద్ధి చెందాలంటే రక్షణ సామాగ్రికై విదేశాల మీద ఆధారపడరాదు. రక్షణ సామాగ్రి దిగుమతుల పై భారీగా సుంకాలు విధించి వాటిని దేశీయంగా ఉత్పత్తి చేయుటకు ప్రోత్సాహకాలు కలిపించవలసి ఉంది. దేశ రక్షణ దృష్ట్యా రక్షణ పరికరాల ఉత్పత్తిలో సమృద్ధి సాధించుట అతికీలకమైన అంశము.

2. **ఆచార విచారాలు పరిరక్షించే విధానము :-** ప్రతి దేశములో కొన్ని ప్రత్యేక ఆచారాలు విచారాలు ఉంటాయి. వ్యవసాయము, చేతి వృత్తులు, కొన్ని దేశములకు జీవన విధానముగా ఉంటుంది. వ్యవసాయ ఉత్పత్తుల దిగుమతుల పై మరియు చేతి వృత్తుల ద్వారా ఉత్పత్తి అయిన వస్తువుల దిగుమతుల పై సుంకాలు విధించడం ద్వారా దేశీయంగా ఈ రంగాలలో పని చేస్తున్న వారి ఆచార, విచారాలను పరిరక్షించుకోగలవు. హెబర్లోల్ వాదన ప్రకారము వ్యవసాయం, మానవ జాతి మనుగడకు మరియు పునరుద్దరణకు ఒక నిరంతర జలపాతం వంటిది. అందుచేత వ్యవసాయ రంగాన్ని ప్రతి దేశం జీవనాధార రంగముగా భావించి రక్షించుకోవలసి ఉంది.

3. దేశభక్తి మరియు జాతీయత దృక్పథం పెంపొందే వాదన :- భారతదేశం వంటి దేశాలలో స్వదేశీ పరిశ్రమలు అయిన ఖాదీ మరియు అద్దకం, బొమ్మల తయారీ, కళా ఖండాల తయారీ మొదలగు పరిశ్రమలు దేశభక్తిని, జాతీయత భావాన్ని పెంపొందించే పరిశ్రమలు. మహాత్మాగాంధీ స్వదేశీ విధానం అవలంభించడం ద్వారా జాతికి స్వాతంత్ర్యం సాధించుటలో సఫలీకృతుడు అయినాడు.

   స్వదేశీయ విధానము ద్వారా దేశభక్తిని, జాతీయతా భావాన్ని పెంపొందించగలమని మహాత్మాగాంధీ రుజువు చేసిరి. అందుచేత ఏ దేశములోనైనా దేశభక్తిని ప్రజలలో పెంపొందించుటకు స్వదేశీయ పరిశ్రమలకు రక్షణ కలిపించటం ఎంతో అవసరం.

5.3.7 రక్షణ విధానం - వెనుకబడిన దేశాలలో పారిశ్రామికీకరణ :- వెనుకబడిన దేశాలలో పారిశ్రామికీకరణ చాలా ప్రముఖ పాత్ర పోషిస్తుంది. ఈ దేశాలు త్వరితగతిన ఆర్థికాభివృద్ధి సాధించాలంటే పారిశ్రామికీకరణ జరగవలసి ఉంది. దీని కొరకు రక్షణ విధానం ఎంతో అవసరం. వెనుకబడిన దేశాలు రక్షణ విధానం అనుసరించడం ద్వారా ఆ దేశాలలో శైశవ పరిశ్రమల అభివృద్ధి మరియు ఆర్థికవ్యవస్థలో వైవిధ్యం జరుగుతుంది. అంతేకాకుండా విదేశీయ చెల్లింపుల శేషంలో సమతౌల్యం, మూలధన సంచయనము, విదేశీయ పెట్టుబడులు, భారీ ఉత్పత్తి, ఆదాల సాధన, ఆర్థికవ్యవస్థలో స్వయం సమృద్ధి మరియు త్వరితగతిన ఆర్థికాభివృద్ధి సాధించుటకు రక్షణ విధానం వెనుకబడిన దేశాలకు చాలా అవసరం.

5.4 సుంకములు (Traiffs):-

వస్తువులు ఒక దేశపు సరిహద్దు దాటి మరి ఒక దేశములో ప్రవేశించినపుడు విధించే పన్ను (లేదా) సుంకాన్ని 'tariffs' అందురు. ఇవి దేశపు దిగుమతి పై విధిస్తే దిగుమతి సుంకాలుగాను, ఎగుమతుల పై విధిస్తే ఎగుమతుల సుంకాలుగాను పరిగణించబడతాయి. సాధారణముగా అంతర్జాతీయ వ్యాపారములో సుంకాలు దిగుమతి సుంకాలుగా, పరిగణలోనికి వచ్చాయి. ఇవి అంతర్జాతీయ వ్యాపార రక్షణలో ప్రముఖ పాత్ర వహిస్తున్నాయి.

5.4.1 సుంకాలు - రకాలు :- సుంకాలు అనేక రకములు. వాటిని ఈ క్రింది నాలుగు విధములుగా వర్గీకరించవచ్చు.

I వస్తువుల మూలము మరియు గమ్యము (Origin and Destination) ఆధారంగా విధించే సుంకాలు :-

1. **ఎగుమతి సుంకాలు (Export Duties) :-** వస్తువులు ఎగుమతి చేసే దేశంలోనే ఆ దేశపు ఎగుమతుల పై సుంకాలను విధించిన యెడల వాటిని ఎగుమతి సుంకాలుగా పిలుస్తారు.

2. **దిగుమతి సుంకాలు (Import Duties) :-** ఒక దేశము దిగుమతి చేసుకున్న వస్తువుల పై సుంకాలను విధించిన యెడల అవి దిగుమతి సుంకాలుగా పిలువబడతాయి. ఇవి వస్తు గమ్యము ఆధారముగా విధింపబడిన సుంకాలు.

3. **రవాణా సుంకాలు (Transit Duties) :-** ఒక వస్తువు ఉత్పత్తి చేయబడిన దేశం నుండి వేరొక దేశం గుండా రవాణా చేయబడి దిగుమతి చేసుకొన్న దేశాలకు చేరే లోపు విధించే సుంకాలను రవాణా సుంకాలుగా పేర్కొనవచ్చు. ఉదాహరణకు ఒక వస్తువు బంగ్లాదేశ్ నుండి భారత భూభాగం ద్వారా నేపాల్‌కు రవాణా జరిగినపుడు భారతదేశం విధించే సుంకాన్ని రవాణా సుంకంగా పిలుస్తారు.

II. పరిమాణాత్మక విభజన (Quantification) ఆధారంగా విధించే సుంకాలు :-

1. **దిగుమతి వస్తువు విలువ ప్రాతిపదికగా విధించే సుంకాలు (Advalorem Duties) :-** దిగుమతి చేయు వస్తువుల విలువ ఆధారంగా కొంత శాతం సుంకాన్ని విధిస్తే అది విలువ ప్రాతిపదికగా విధించే సుంకంగా పిలువబడుతుంది.

2. **దిగుమతి వస్తువు పరిమాణం ప్రాతిపదికగా విధించే సుంకాలు (Specific Duties) :-** దిగుమతుల పరిమాణాన్ని ఆధారంగా తీసుకొని ఒక నిర్ణీత రేటులో సుంకాలను విధించిన యెడల అవి పరిమాణ ఆధారిత సుంకాలుగా పిలువబడతాయి.

3. **విలువ మరియు పరిమాణం ఆధారిత సుంకాలు (Compound Duties) :-** దిగుమతి చేయు వస్తువుల యొక్క విలువ మరియు పరిమాణము పరిగణనలోకి తీసుకొని సుంకాలను విధిస్తే అవి విలువ మరియు పరిమాణం ఆధారిత మిశ్రమ సుంకాలు.

III. వివిధ దేశాల మధ్య విచక్షణతో విధించే సుంకాలు :-

1. **సింగిల్ కాలమ్ సుంకం (Single - Column Tariff) :-** వివిధ దేశాల నుండి దిగుమతి చేయు వస్తువుల పై ఎటువంటి విచక్షణ లేకుండా ఒకే రేటు సుంకాన్ని విధిస్తే అది సింగిల్ కాలమ్ సుంకంగా పిలువబడుతుంది.

2. **డబుల్ కాలమ్ సుంక్ (Double - Column Tariff) :-** దిగుమతుల పై రెండు విధములైన రేట్లు విధించి వివిధ దేశాల మధ్య విచక్షణ చూపిన యెడల అవి డబుల్ కాలం సుంకాలుగా పిలువబడతాయి.

3. ట్రిపుల్ కాలమ్ సుంకాలు (Triple - Column Tariff) :- వివిధ దిగుమతి వస్తువుల పై సాధ రణ, మధ్యస్థ మరియు ప్రాధాన్య రేట్లుగా మూడు రకాల సుంకాల రేట్లు విధించిన యెడల ఆ విధానాన్ని ట్రిపుల్ కాలమ్ సుంకాలుగా పిలుస్తారు.

IV. ప్రయోజనం (Purpose) ఆధారంగా విధించే సుంకాలు :-

1. **ఆదాయ సుంకాలు (Revenue Tariffs) :-** దేశపు ఆదాయాన్ని దృష్టిలో పెట్టుకొని దిగుమతుల పై విధించే సుంకాన్ని ఆదాయ సుంకంగా పిలుస్తారు. ఈ సుంకాలు దేశపు దిగుమతులను నిరోధించుట కంటే దేశపు ఆదాయాన్ని పెంచుటయే ప్రధాన లక్ష్యంగా విధించబడతాయి.

2. **రక్షక సుంకాలు (Protective Tariffs) :-** విదేశీ పరిశ్రమల పోటీ నుండి స్వదేశీ పరిశ్రమలను కాపాడుటకై అత్యధిక రేటులో విధించే సుంకాలను రక్షక సుంకాలుగా పిలుస్తారు.

3. **ప్రతి డంపింగ్ సుంకాలు (Anti - Dumping Duties) :-** సాధారణముగా దిగుమతుల పై విధించే సుంకాలతో బాటు, ఒక దేశపు మార్కెట్‌లో అతి తక్కువ ధరలో డంపింగ్ చేయబడుచున్న విదేశీ వస్తువుల పై ప్రత్యేకంగా విధించే సుంకాలను ప్రతి డంపింగ్ సుంకాలందురు.

5.4.2 సుంకాల ప్రభావాలు (Effects of Tariffs) :- ఒక ఆర్థిక వ్యవస్థ పై సుంకాల యొక్క ప్రభావము అనేక విధములుగా ఉంటుంది. ప్రొఫెసర్ కిండిల్ బర్గర్ సుంకాల ప్రభావాన్ని ఎనిమిది రకములుగా వర్ణించాడు. అవి -

1. రక్షణ ప్రభావము (Protective Effect)
2. వినియోగ ప్రభావము (Consumption Effect)
3. రాబడి ప్రభావము (Revenue Effect)
4. పునః పంపిణీ ప్రభావము (Redistributive Effect)
5. విదేశీ వ్యాపార నిబంధనల ప్రభావము (Terms of Trade Effect)
6. పోటీ ప్రభావము (Competitive Effect)
7. ఆదాయ ప్రభావము (Income Effect) మరియు
8. విదేశీ చెల్లింపుల ప్రభావము (Balance of Payments Effect)

1. **రక్షణ ప్రభావము :-** దిగుమతి వస్తువుల పై సుంకం విధించడం వలన వాటి ధర పెరుగుతుంది. దిగుమతి వస్తువుల ధర పెరగడం వలన వాటి డిమాండ్ తగ్గి దేశీయ వస్తువులకు డిమాండ్ పెరుగుతుంది. స్వదేశీయ పరిశ్రమలకు ఉత్పత్తి పెరిగి భారీ ఉత్పత్తి ఆదాలు లభిస్తాయి.

2. **వినియోగ ప్రభావము :-** దిగుమతుల పై సుంకం విధించినపుడు వాటి ధర పెరిగి, వాటి వినియోగం తగ్గుతుంది. ఈ కారణముగా వినియోగదారుల మిగులు క్షీణిస్తుంది. అందుచేత సుంకాలు వినియోగదారుల సంక్షేమానికి అవరోధాలని కొంతమంది వాదన.

3. **రాబడి ప్రభావము :-** దిగుమతి సుంకాలు ప్రభుత్వానికి అతి విలువైన ఆదాయాలను సమకూర్చుతాయి. దిగుమతి సుంకాలు, దిగుమతులను పూర్తిగా నిరోధించే సుంకాలు (Prohibitive Tariffs) గా మారనంతవరకు ప్రభుత్వానికి ఆదాయాన్ని చేకూరుస్తాయి.

4. **పునః పంపిణీ ప్రభావము :-** దిగుమతి సుంకాలు, దిగుమతులను నిరోధించడంతో పాటు స్వదేశీ వస్తువులకు అధిక గిరాకీ ధరను చేకూరుస్తాయి. ఈ కారణముగా స్వదేశీ ఉత్పత్తులు పెరిగి వినియోగదారుల మధ్య మరియు ఉత్పత్తిదారుల మధ్య ఆదాయాలు పునః పంపిణీ జరుగుతుంది.

5. **విదేశీయ వ్యాపార నిబంధనలు ప్రభావము :-** దిగుమతి సుంకాలు విధించడం ద్వారా ఆ వస్తువుల డిమాండ్ తగ్గి, ఆ వస్తువులను ఉత్పత్తి చేసే దేశాలు వాటి ధరను తగ్గించేటట్లు ప్రభావితం చేస్తాయి. ఈ కారణముగా దిగుమతి చేసుకొంటున్న దేశానికి సరళమైన వ్యాపార నిబంధనలు అనుకూలంగా లభిస్తాయి.

6. **పోటీ ప్రభావము :-** దేశీయ పరిశ్రమలను అభివృద్ధి చెందిన విదేశీయ పరిశ్రమల పోటి నుండి కాపాడడంలో దిగుమతి సుంకాలు ప్రముఖ పాత్ర వహిస్తాయి. అయితే ఈ రక్షణ దీర్ఘకాలముగా ఉండకూడదు. ఇది దీర్ఘకాలంగా ఉంటే స్వదేశములో ఏకస్వామ్యం ఏర్పడే ప్రమాదం ఉంది.

7. **జాతీయ ఆదాయ ప్రభావము :-** దిగుమతి సుంకాలు విధించడం వలన ఆ దేశ ప్రజలు దిగుమతి వస్తువులు కొనుగోలు చేయడానికి బదులు స్వదేశీయ వస్తువులను కొనుగోలు చేస్తారు. దీని కారణముగా స్వదేశీయ పరిశ్రమలలో ఉద్యోగితా మరియు ఆదాయాలు మెరుగుపడతాయి. పొదుపు పెట్టుబడులు కూడా పెరుగుతాయి. ఈ విధముగా దిగుమతి సుంకాలు జాతీయ ఆదాయాన్ని, ఉద్యోగితను పెంచుతాయి.

8. **విదేశీయ చెల్లింపుల ప్రభావము :-** దిగుమతి సుంకాలను విధించడం ద్వారా దిగుమతులను తగ్గించి, విదేశీయ చెల్లింపు లోటును భర్తీ చేయడం వీలుపడుతుంది. అంతేకాకుండా విదేశీయ చెల్లింపుల సమతౌల్యాన్ని సాధించుటకు ఇవి దోహదపడతాయి.

పైన పేర్కొన్న వివిధ దిగుమతి సుంకాల ఫలితాన్ని ఈ క్రింది రేఖా పటము ద్వారా తెలుసుకోవచ్చును.

పటము - 5.1

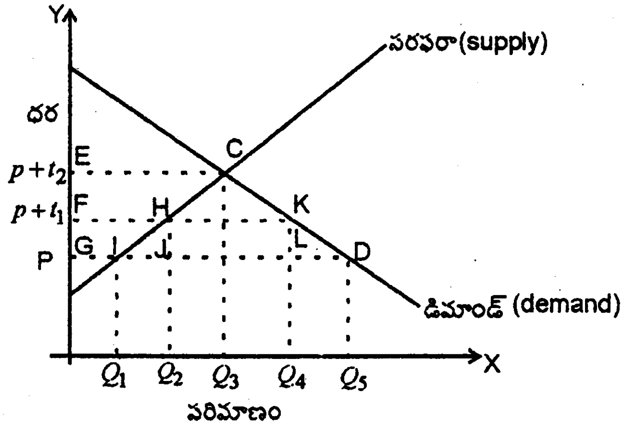

రేఖా పట వివరణ :- పై పటములో వస్తువు ధర పెరగటం టారిఫ్ (Tariff) ఫలితం మాత్రమే. టారిఫ్‌కు ముందు ధర 'OP' అయితే 'OQ_5' పరిమాణంలో వస్తు వినియోగం జరిగింది. దీనిలో "OQ_1" పరిమాణాన్ని స్వదేశంలో ఉత్పత్తి చేస్తే "Q_1Q_5" వస్తు పరిమాణం దిగుమతి అయింది. ఇప్పుడు "t_1" టారిఫ్ విధించినందు వల్ల ధర "$P+t_1$"కు పెరిగింది. ధర

పెరిగినందు వల్ల వినియోగం 'OQ_4'కు తగ్గింది. అందులో దేశీయ ఉత్పత్తి "OQ_2" కు పెరిగి దిగుమతులు "Q_2Q_4"కి పడిపోయాయి. ఇంకా ఎక్కువ మొత్తంలో అంటే "t_2" టారిఫ్ విధిస్తే, వస్తువు ధర "$P+t_2$"కు పెరిగి దేశీయ ఉత్పత్తిని 'OQ_3'కు పెంచుతుంది. వినియోగం 'OQ_3'కు పడిపోతుంది.

ఇక్కడ దిగుమతులు పూర్తిగా పడిపోయి దేశీయ వస్తు ఉత్పత్తి వస్తు వినియోగానికి సమానంగా ఉంటుంది. ఇటువంటి టారిఫ్‌ను నిషేధపు టారిఫ్ అందురు. కాబట్టి టారిఫ్ వస్తువు ధరను, వినియోగాన్ని, ఉత్పత్తిని, దిగుమతులను మారుస్తుంది. ఈ టారిఫ్ వ్యయం ఎంతో పరిశీలింపవచ్చు.

పై రేఖా పటంలో "FKDG" వినియోగదారుల మిగులులో నష్టం

"JHKL" ప్రభుత్వ ఆదాయం

"GIHF" ఉత్పత్తిదారుల మిగులు

"IJH" రక్షణ వల్ల ఉత్పత్తి వ్యయం

అంటే టారిఫ్ వల్ల వనరుల కేటాయింపు సక్రమంగా జరగలేదన్న మాట. అదే వస్తువును దిగుమతి చేసుకుంటే ఇంకా తక్కువ ధరకు వచ్చుండేది కదా! "KLD" రక్షణ వల్ల వినియోగ వ్యయాన్ని కొలుస్తుంది.

అంటే టారిఫ్ వేయడం వల్ల ఒక యూనిట్ వస్తు విలువ అంతర్జాతీయ ఉత్పత్తిదారుని కన్నా దేశీయ వినియోగదారునికి ఎక్కువ.

టారిఫ్ (Tariff) వేసినందువల్ల వర్తక నిబంధనలు మారవని చెప్పటానికి వీలులేదు. టారిఫ్ వల్ల దిగుమతులు పడిపోతాయి. కాబట్టి ఇతర దేశాలు ఎగుమతి వస్తు ధరలను తగ్గించి అమ్మటానికి ప్రయత్నిస్తారు. అందువల్ల వర్తక నిబంధనలు ఈ దేశానికి అనుకూలంగా ఉంటాయి. తద్వారా దేశపు నికర ఆదాయం పెరుగుతుంది. కాని ఆదాయ పంపిణీ మారవచ్చు. Stolpher, Samuelson అనే ఆర్థికవేత్తలు టారిఫ్ వల్ల దిగుమతి ప్రత్యామ్నాయ రంగంలో ఎక్కువ ఉపయోగించే ఉత్పత్తి కారకం ప్రతిఫలం పెరుగుతుందని చెప్పారు.

5.4.3 **అభిలషణీయ దిగుమతి సుంకము (Optimum Tariff) :-** ఒక దేశము యొక్క వ్యాపార ఉదాసీనతా రేఖ విదేశము యొక్క బదులు ఇచ్చు రేఖ అనగా సప్లయి రేఖకు స్పర్శ రేఖగా నున్నప్పుడు అభిలషణీయ దిగుమతి సుంకము ఏర్పడుతుంది. ఎగుమతులు, దిగుమతుల మధ్య ఉన్న వివిధ సమాన తృప్తి రేఖలు ఆ దేశము యొక్క వ్యాపార ఉదాసీనతా రేఖలు. గత వ్యాపార ఉదాసీనత కన్నా ఎగువ వున్నది ఎక్కువ వ్యాపారమును దిగువనున్నది తక్కువ వ్యాపారమును సూచిస్తుంది. దిగుమతుల పై సుంకములు విధించినపుడు దిగుమతులు తగ్గినందున విదేశ వ్యాపార నిబంధనలు అనుకూలమవుతాయి. అందుచేత వ్యాపార ఉదాసీనతా రేఖ ఎగువ స్థాయికి కదులుతుంది. ఇలా దిగుమతి సుంకముల వలన విదేశ వ్యాపార నిబంధనలు అనుకూలమగుకొలది వ్యాపార ఉదాసీనత రేఖ ఎగువ స్థాయికి కదులుతుంటుంది. అయితే ఇది నిరవధికంగా ఎగువ స్థాయికి కదులుటకు వీలుండదు. ఎంత మేరకు వ్యాపార ఉదాసీనత రేఖ ఎగువస్థాయికి చేరగలదు అన్నది ఆ వస్తువు ఎగుమతి చేయు దేశపు offer curve పై ఆధారపడి ఉంటుంది. దిగుమతి చేసుకొను దేశపు వ్యాపార ఉదాసీనతా రేఖ ఎగుమతి చేయు దేశపు ఆఫర్ రేఖకు ఏ బిందువు దగ్గర స్పర్శరేఖ అవుతుందో అది సమతౌల్యపు అభిలషణీయ సుంకము తెలిపే స్థాయి. దీనిని మించి సుంకము విధించిన యెడల అది రెండు దేశాలకు లాభదాయకము కాదు. అభిలషణీయ టారిఫ్ ఈ క్రింది రేఖా పటములో చూడగలము.

పటము - 5.2 అభిలషణీయ సుంకము

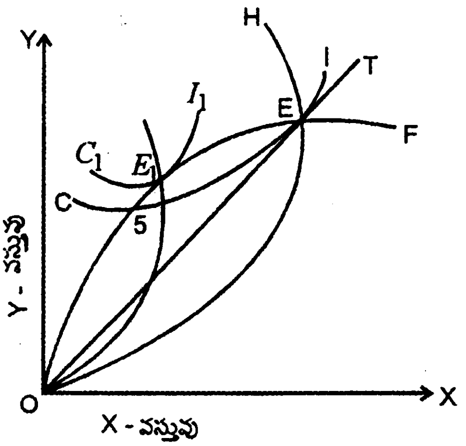

పై రేఖా పటములో OH మరియు OF రేఖలు స్వదేశము యొక్క మరియు విదేశము యొక్క ఆఫర్ రేఖలు. స్వేచ్ఛా వాణిజ్యము ద్వారా ఆ రెండు రేఖలు "E" అను బిందువు వద్ద ఖండించుకొని "OT" సమతౌల్య వర్తక నిబంధనలతో అంతర్జాతీయ వర్తకము జరుపుచుండెను. IC రేఖ స్వదేశము యొక్క వాణిజ్య ఉదాసీనతా రేఖ.

అయితే స్వదేశము, విదేశముల నుండి దిగుమతి చేయు వస్తువు పై సుంకము విధించిన యెడల ఆ దేశపు వ్యాపార ఆఫర్‌రేఖ విదేశ ఆఫర్ రేఖను 'E' మరియు 'S' బిందువుల మధ్య ఖండించుకొనెను. ఈ రెండు బిందువుల మధ్య 'E_1' బిందువు వద్ద దిగుమతి చేసుకొనుచున్న దేశపు వ్యాపార ఉదాసీనత రేఖ "C_1I_1" రేఖ విదేశపు ఆఫర్ రేఖకు స్పర్శరేఖగా ఉన్నది. ఇది స్వదేశము విధించగల అత్యధిక సుంకపు స్థాయిని తెలియజేయుచున్నది. అంతే కాకుండా స్వదేశపు సంక్షేమము గరిష్టముగా ఉన్నట్లు తెలియుచున్నది. (C_1I_1) ఉదాసీనతా రేఖ CI ఉదాసీనత రేఖకు పై స్థాయిలో ఉన్నది. ఈ రేఖా పటము ద్వారా ఎంత మేరకు ఒక దేశము తన యొక్క దిగుమతుల పై గరిష్టముగా సుంకాలను విధించగలదో తెలుపుచున్నది.

5.4.4 టారిఫ్ ఏతర వ్యాపార అడ్డంకులు (Non-Tariff Barriers to Trade) :- 1980 దశాబ్దం నుండి అంతర్జాతీయ వ్యాపారములో కొన్ని టారిఫ్ ఏతర వ్యాపార నిరోధకాలు అమలు జరుగుచున్నవి. ప్రపంచ బ్యాంక్ అంచనా ప్రకారం సుమారు 1/3 వంతు పారిశ్రామిక దేశపు దిగుమతులు ఈ అవరోధాలు ద్వారా అభివృద్ధి చెందిన దేశాలు నుండి ప్రవేశించలేకపోతున్నాయి. ఈ అవరోధాలు రెండు రకాలు. అవి

1. సాంప్రదాయక టారిఫ్ యేతర అవరోధాలు, ఉదా - దిగుమతి లైసెన్సింగ్, కోటాలు, విదేశీయ మారకపు నియమాలు మొదలగునవి.

2. నూతన టారిఫ్‌యేతర అవరోధాలు, ఉదా - స్వచ్ఛంధ ఎగుమతి అవరోధాలు (Volentary Export Restraint), పర్యావరణ సంబంధిత నియమాలు మొదలగునవి.

ఈ టారిఫ్ యేతర అవరోధాలు అభివృద్ధి చెందిన దేశాలు, అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాల నుండి వచ్చే దిగుమతుల పై ఎక్కువగా విధించడం జరుగుతుంది.

5.5 కోటాలు (Quota) :-

దేశీయ పరిశ్రమల రక్షణ నిమిత్తమై దిగుమతి సుంకాలకు ప్రత్యామ్నాయంగా దిగుమతి కోటాలు అమలులోనికి వచ్చాయి. దిగుమతి కోటా అనగా "ఒక దేశము దిగుమతి చేసుకొనే వస్తు పరిమాణమును నిర్ణయించుట". ఇవి ఐదు విధములుగా ఉంటాయి. అవి -

1. **సుంకముల కోటా (Tariff Quota) :-** ఒక దేశము నిర్ణయించిన పరిమాణములో దిగుమతులను సుంకము లేకుండా మరియు ఆపైన సుంకములతో దిగుమతులను అనుమతించిన యెడల అది సుంకముల మరియు కోటా యొక్క లక్షణాలు కలిగి ఉంటుంది.

2. **ఏకపక్ష కోటా (Unilateral Quota) :-** ఇతర దేశాల అంగీకారముతో నిమిత్తము లేకుండా ఒక నిర్ణీత పరిమాణములో దిగుమతులను అనుమతిస్తే అది ఏక పక్ష కోటాగా పిలువబడుతుంది.

3. **ద్వి పక్ష కోటా (Bilateral Quota) :-** దిగుమతి చేసుకొన్న దేశము ఎగుమతి చేసుకొన్న దేశము ఒక అంగీకారముతో దిగుమతుల పరిమాణం నిర్ణయిస్తే దానిని ద్వి పక్ష కోటా అందురు.

4. **ముడి పదార్థాల కోటా (Mixing Quota) :-** వస్తు ఉత్పత్తిలో దేశీయ ఉత్పత్తిదారులు దేశీయ ముడి పదార్థాలను ఒక నిర్ణీత నిష్పత్తిలో వాడి మిగిలిన ముడి పదార్థాలు దిగుమతి చేసుకొనుటను ముడి పదార్థాల కోట అందురు.

5. **దిగుమతి లైసెన్స్‌లు :-** కోటాలు దిగుమతి లైసెన్స్‌ల ద్వారా అమలు చేయబడతాయి. ప్రభుత్వము దిగుమతిదారులకు వస్తు దిగుమతి పరిమాణమును తెలియజేస్తూ కొంత ఫీజు వసూలు చేస్తూ దిగుమతి లైసెన్సులను జారీ చేస్తుంది.

5.5.1 **కోటాలు - ప్రభావాలు :-** సుంకాల వలె, దిగుమతి కోటాలు కూడా ఆర్థికవ్యవస్థ పై అనేక విధములుగా ప్రభావం చూపుతాయి.

1. **ధరల పై ప్రభావము :-** దిగుమతి కోటాల వలన వస్తు పరిమాణపు సప్లై తగ్గి ధర పెరుగుతుంది. దిగుమతి చేయు వస్తువుకు డిమాండ్ అధికముగా ఉండి కోటా మూలంగా సప్లయి తగ్గడం వలన దాని ధర ఎక్కువగా పెరుగుతుంది.

2. **వినియోగ ప్రభావము :-** దిగుమతి కోటాల కారణముగా వినియోగదారులు ఆ వస్తువుల వినియోగం తగ్గించుకోవలసిన ఆవశ్యకత ఏర్పడుతుంది. దీనికి దిగుమతుల వస్తువుల ధర పెరగడం ముఖ్య కారణం.

3. **రక్షణ ప్రభావం :-** దిగుమతి కోటాల మూలముగా స్వదేశీయ పరిశ్రమలకు రక్షణ ఏర్పడి, స్వదేశీయ పరిశ్రమల పెరుగుదలకు దోహదపడుతుంది.

4. **పున: పంపిణీ ప్రభావము (Redistribution Effect) :-** కోటాలు విధించడం వలన దిగుమతి చేయు వస్తువుల ధర పెరుగుతుంది. ఈ కారణముగా దిగుమతి చేయు వస్తువులకు ప్రత్యామ్నాయ వస్తువులయిన స్వదేశీ వస్తువుల ధర పెరుగుతుంది. స్వదేశీ ఉత్పత్తులు పెరిగి ఆదాయాలు కూడా పెరుగుతాయి. ఇది ఆదాయాలు వినియోగదారుని నుండి ఉత్పత్తిదారులకు పున: పంపిణీ అవడానికి దోహదం చేస్తుంది.

5. **ఆదాయ ప్రభావం (Revenue Effect) :-** కోటాలు అమలు చేయడానికి ప్రభుత్వం దిగుమతి లైసెన్స్‌లు మంజూరు చేస్తుంది. లైసెన్స్‌లు జారీ చేయునప్పుడు ప్రభుత్వానికి ఫీజు రూపంలో చాలా ఆదాయం వస్తుంది.

దిగుమతి కోటాల ప్రభావం ఈ క్రింది రేఖా పటములో తెలుపగలము.

పటము - 5.3 కోటా ప్రభావములు

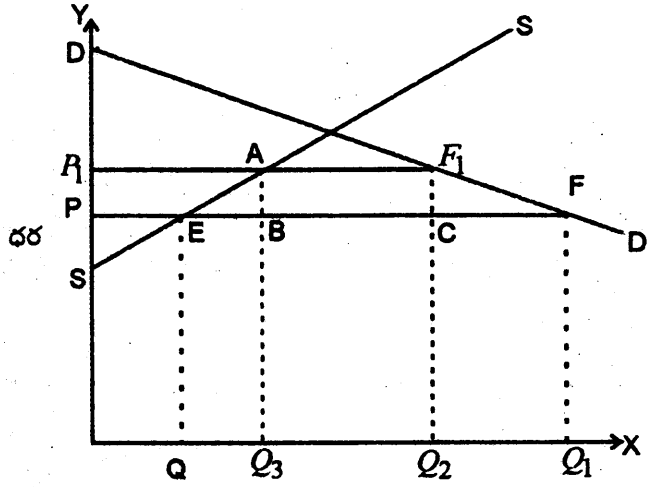

పై రేఖా పటములో 'DD' ఒక వస్తువు యొక్క స్వదేశీ డిమాండ్‌ను, 'SS' ఒక వస్తువు యొక్క స్వదేశీ సప్లయిని తెలియజేస్తాయి. ఆ వస్తువు విదేశపు సప్లయి పూర్తి వ్యాకోచత్వము కలిగి ఉంటుంది. ఆ వస్తువు యొక్క ధర 'OP' గా ఉన్నప్పుడు దాని డిమాండ్ OQ_1. అయితే OQ_1 వస్తు పరిమాణంలో OQ పరిమాణం స్వదేశములో లభ్యము కాగా QQ_1 పరిమాణం దిగుమతి చేయబడినది. అయితే ఆ వస్తు దిగుమతి పరిమాణం పై ప్రభుత్వము 'Q_3Q_2'గా నిర్ణయించింది అనుకొందాము. దీని కారణముగా ఆ దేశములో ఆ వస్తు లభ్యత తగ్గిపోయి దాని ధర P నుండి P_1కు పెరుగుమ. ఈ నూతన ధర వద్ద ఆ వస్తు డిమాండ్ OQ_2కి తగ్గుమ. దాని స్వదేశీయ ఉత్పత్తి OQ_3 పెరుగుతుంది. ఈ రేఖా పటములో '$PEAP_1$' భాగము పునః పంపిణీ ప్రభావాన్ని, "ABE" రక్షణ ప్రభావాన్ని మరియు "CFF_1" భాగం వినియోగ ప్రభావాన్ని తెలియజేస్తాయి. దిగుమతి లైసెన్స్‌లు జారీ ద్వారా ప్రభుత్వానికి '$ABCF$' భాగము ఆదాయముగా లభిస్తుంది.

5.5.2 దిగుమతి సుంకాలకు మరియు కోటాలకు మధ్య గల తేడాలు :-

1. దిగుమతి సుంకాల వలె, దిగుమతి కోటాలు కూడా దిగుమతులను నియంత్రణ చేసి వాటి ధర పెరిగేందుకు దోహదం చేస్తాయి. అంతే కాకుండా దేశీయముగా ఆ వస్తువుల ఉత్పత్తికి ఆదాయ పునః పంపిణీకి ఉపయోగపడతాయి. అయితే ఈ రెండింటికి మధ్య కొన్ని తేడాలు ఉన్నవి.

2. దిగుమతుల పరిమాణం తగ్గించుటలో సుంకాల కంటే దిగుమతి కోటాలు పటిష్టముగా పని చేసి వెంటనే ఫలితాన్ని ఇస్తాయి.

3. దిగుమతి కోటాలు ప్రవేశ పెట్టడం, ఉపసంహరించడం జరిగినంత అనువుగా సుంకాలను ప్రవేశ పెట్టడం, తొలగించడం సాధ్యపడదు.

4. దిగుమతి సుంకాల వలన ప్రభుత్వానికి అధికముగా ఆదాయం వస్తున్నప్పటికి, దిగుమతులను నియంత్రణ చేసే శక్తి కోటాల వలె ఉండదు.

5. కోటాలు అంతర్జాతీయ వ్యాపారము స్వేచ్ఛగా జరగడానికి చాలా ముఖ్యమైన అవరోధంగా అంతర్జాతీయ వాణిజ్య సంస్థ అభిప్రాయం. WTO ప్రకారం దిగుమతి సుంకాలు దిగుమతి కోటాల కంటే మేలు అయినవి.

5.6 సారాంశము :-

అంతర్జాతీయ వ్యాపార విధానాలు రెండు రకాలు. అవి 1. స్వేచ్ఛా వ్యాపార విధానము మరియు 2. రక్షణ విధానము. పారిశ్రామిక విప్లవము జరిగిన నాటి నుండి స్వేచ్ఛా వ్యాపార విధానము అమలులో ఉన్నప్పటికీ 1930లో వచ్చిన ఆర్థిక మాంద్యము కారణంగా కొన్ని దేశాలలో రక్షణ విధానము అవసరమైంది. రెండు ప్రపంచ యుద్ధాలు కూడా రక్షణ విధానానికి పునాదులు వేశాయి. అయితే అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలలో శైశవ పరిశ్రమల పరిరక్షణకు విదేశీ వ్యాపార చెల్లింపు శేషములో లోటును భర్తీ చేసేందుకు కీలక పరిశ్రమల స్థాపనకు రక్షణ విధానము అవసరమైంది.

రక్షణ విధానము సుంకాల ద్వారా, కోటాల ద్వారా మరియు సుంకాలేతర వ్యాపార నిరోధకాల ద్వారా అమలు చేయగలము. అయితే వీని ప్రభావము ఆర్థిక వ్యవస్థలో ధర, వినియోగము, ఆదాయ పంపిణీ మొ॥ వాని పై ఉన్నట్లు తేలింది. సుంకాలు, కోటాల మధ్య కొన్ని తేడాలు మరియు పోలికలు ఉన్నాయి. సుంకాలతో పోల్చి చూస్తే కోటాలు అంతర్జాతీయ వర్తకములో ముఖ్యమైన అవరోధాలుగా ప్రపంచ వాణిజ్య సంస్థ (W.T.O.) పేర్కొంది.

5.7 సాంకేతిక పదములు :-

స్వేచ్ఛా వ్యాపార విధానము	-	(Free Trade)
రక్షణ విధానము	-	(Policy of Protection)
సుంకాలు	-	(Tariffes)
శైశవ దశ పరిశ్రమలు	-	(Infant Industries)
దిగుమతులను పూర్తిగా నిరోధించే సుంకాలు	-	(Prohibitive Tariffs)
అభిలషణీయ సుంకము	-	(Optimum Tariff)
టారిఫ్ ఏతర అడ్డంకులు	-	(NonTariff Barriers Tariff)
కోటాలు	-	(Quotas)

5.8 నమూనా ప్రశ్నలు :-

1. స్వేచ్ఛా వాణిజ్యము యొక్క లాభాలను, నష్టాలను తెలుపుము?
2. శైశవ దశ పరిశ్రమల అభివృద్ధిలో రక్షణ విధానము ఎట్లు ఉపకరిస్తుందో చర్చించుము?
3. సుంకాలు అనగానేమి? సుంకాల రకాలను తెలుపుము?
4. సుంకాల వలన ఆదాయ పంపిణీలో ఎటువంటి ప్రభావము ఏర్పడునో తెలుపుము?
5. అభిలషణీయ టారిఫ్ అనగానేమి?
6. దిగుమతి కోటాల వలన ఆర్థిక వ్యవస్థల పై ఎటువంటి ప్రభావము చూపును?

5.9 చదువదగిన గ్రంథాలు :-

1. Bo Sodersten & Geoffrey Reed (1994) : International Economics
2. Dominick Salvatore (2001) : International Economics
3. Francis Cherunilam (2001) : International Economics
4. P.T. Ellsworth & Clark J. Leith : The International Economy

- ఆచార్య కె. శ్రీరామమూర్తి

పాఠం -6

చెల్లింపుల శేషము

లక్ష్యము :

ఈ భాగంలో విదేశీ వ్యాపార చెల్లింపులకు సంబంధించిన వివిధ అంశాలను ప్రధానంగా వివరిస్తుంది. ఈ భాగాన్ని చదివాక క్రింది అంశాలు అర్థం చేసుకోగలము

విదేశీ వ్యాపార చెల్లింపుల శేషం, నిర్వచన స్వభావాలు

విదేశీ వ్యాపార చెల్లింపుల పట్టికలోని అంశాలు

చెల్లింపుల శేషంలో సమతౌల్య, అసమతౌల్య భావనలు

చెల్లింపుల అసమతౌల్యాన్ని నిర్ధారించు అంశాలు మరియు అసమతౌల్యాన్ని సరిదిద్దే పద్ధతులు.

ముఖ్యాంశాలు :

6.1 ఉపోద్ఘాతము

6.2 చెల్లింపుల శేషం - నిర్వచనాలు, స్వభావాలు

6.3 చెల్లింపుల శేషంలో పొందుపరచిన వివిధ అంశాలు

6.4 చెల్లింపుల శేషం ఖాతా - మిగులు - లోటు మరియు సమతౌల్య వివరణ

6.5 విదేశీ చెల్లింపుల ఖాతా వాస్తవ అసమతౌల్య భావనలు

6.6 విదేశీ చెల్లింపుల శేషంలోని అసమతౌల్యంలో గల వివిధ రకాలు

6.7 చెల్లింపుల శేషంలో అసమతౌల్యాన్ని నివారించు చర్యలు / పద్ధతులు

6.8 సారాంశము

6.9 ముఖ్య పదాలు

6.10 స్వయం సమీక్షా ప్రశ్నలు

6.11 చదువవలసిన గ్రంథాలు

6.1 పరిచయం / ఉపోద్ఘాతము :

ఆధునిక ప్రపంచదేశాల ఆర్థిక వ్యవస్థలో వస్తున్న మార్పుల వల్ల ఏ ఒక్క దేశం కూడా నియమిత ఆర్థిక వ్యవస్థగా, లేదా మూయబడిన ఆర్థిక వ్యవస్థ (Closed Economy) గా మన జాలలేని స్థితిలో ఉండి విదేశీ వ్యాపార వ్యవహారాలలో పాల్గొనే విస్తృత ఆర్థిక వ్యవస్థగా కొనసాగిస్తున్నాయి. వివిధ ప్రపంచ దేశాలు తమ తమ దేశాలలో తక్కువ వ్యయంతో, సామర్థ్యంతో తయారు చేయగల వస్తుసేవల ఉత్పత్తిపై దృష్టి కేంద్రీకరించి వాటిని ఇతర దేశాలకు ఎగుమతి చేసి ఆ దేశాలకు అవసరమయిన ఇతర వస్తువులను ఇతర దేశాల నుండి దిగుమతి చేసుకుంటాయి. ఈ రకమయిన అంతర్జాతీయ వ్యాపారాన్ని కొంత నిర్ణీత కాలంలో రెండు దేశాల మధ్య జరిగే ఆర్థిక వ్యవహారాలను ఒక క్రమ పద్ధతిలో నమోదు చేస్తారు. ఎగుమతి మరియు దిగుమతి వ్యవహారాలు జరిగేటప్పుడు విదేశీయులకు ఇవ్వవలసిన మొత్తాలను, విదేశస్థుల నుండి రావలసిన మొత్తాలను చూపించే ఖాతాను విదేశీ చెల్లింపుల ఖాతాగా పేర్కొంటారు. దీనిలో ఆ దేశ అంతర్జాతీయ ఆర్థిక వ్యవహారాలన్నీ సూక్ష్మీకరిస్తుంది. అంతర్జాతీయ వ్యాపారంతో పాటు ఆ దేశాభివృద్ధికి అవసరమయిన విదేశీ సహాయం, విదేశీ మూలధనం, పెట్టుబడుల ప్రవాహాలు వంటి అంశాలను కూడా ఈ ఖాతాలో వివరిస్తారు. వీటన్నిటిని సూక్ష్మీకరించి చెప్పిన అంతర్జాతీయ ఆర్థిక వ్యవహారాల పట్టికను దేశీయ జాతీయాదాయాల ఖాతాకు అనుసంధానం చేసినపుడు విస్తృత ఆర్థిక వ్యవస్థలో వివిధ దేశాల నికర మొత్తం జాతీయాదాయం లెక్కకడతారు. విదేశీ చెల్లింపులు జాతీయాదాయాల మధ్య గల పరస్పర సంబంధాల దృష్ట్యా, అంతర్జాతీయ చెల్లింపుల శేషం ఎంతో ప్రాధాన్యత సంతరించుకుంది. కాబట్టి దానికి సంబంధించిన వివిధ అంశాలను తెలుసుకోవలసిన అవసరం ఎంతైనా ఉంది.

6.2 చెల్లింపుల శేషం - నిర్వచన స్వభావాలు

చెల్లింపుల శేషం అనునది అంతర్జాతీయ ఆర్థిక వ్యవహారాలకు సంబంధించిన ఆ దేశ ఆదాయ వ్యయాలను తెలిపే ప్రకటనగా పేర్కొనవచ్చు. అంతర్జాతీయ చెల్లింపుల శేషం ఒక దేశం ఇతర దేశాలకు చెల్లించిన మొత్తం చెల్లింపులను, ఇతర దేశాల నుండి ఆ దేశంలోకి తరలి వచ్చిన మొత్తాలను తెలియజేస్తుంది. అంటే ఒక నిర్ణీత కాలంలో ఒక దేశ పౌరులు, కంపెనీలు, సంస్థలు, ప్రభుత్వాలు, ఇతర దేశాల పౌరులు, కంపెనీలు, సంస్థలతోను, అంతర్జాతీయ సంస్థలతోను జరిపే అన్ని కార్యకలాపాలను ఒక పట్టికగా క్రమపద్ధతిలో సాధారణంగా విదేశీ చెల్లింపుల శేషంగా పరిగణిస్తారు. ఇవే అంశాలను వివిధ ఆర్థిక వేత్తలు వివిధ రూపాల్లో రూపొందించి వివరించడం జరిగింది. "ఒక దేశం వారు ఇతర దేశాలతో ఒక నిర్ణీత కాలంలో జరిపే అన్ని రకాల ఆర్థిక వ్యవహారాలను ప్రతిబింబించే ఒక క్రమబద్ధమయిన పట్టికగా వ్యాపార చెల్లింపుల (ఖాతా) శేషాన్ని W. W. స్కామోల్ నిర్వచించడం జరిగింది. విదేశీ చెల్లింపుల శేషాన్ని రూపొందించే సమయంలో చాలా అంశాలను పరిగణనలోకి తీసుకోవలసి ఉంటుంది. ప్రధానంగా ఎవరిని దేశవాసులుగాను, విదేశీవాసులుగాను పరిగణించాలో తెలుసుకోవలసి ఉంటుంది. అదే విధంగా దేశీయ, విదేశీయ వ్యాపార సంస్థలను వర్గీకరించే సమయంలో కూడా జాగ్రత్తగా వ్యవహరించవలసి ఉంటుంది. ఈ విధంగా అంతర్జాతీయ వ్యవహారాలన్నిటిని వర్గీకరించిన తరువాత వాటిని జంట పద్దుల విధానంలో అంతర్జాతీయ చెల్లింపుల శేషంగా తయారు చేస్తారు. ఇలా తయారు చేయబడిన చెల్లింపుల శేషం ఖాతా ఆయా సిద్ధాంతాల లేదా నిర్వచనాల స్వభావాలకు సాధారణ పోలికలు ఉంటాయి. ఈ ఖాతాలో గల సర్దుబాటు విషయంలో కాలానుగుణంగా మార్పులు జరుగుతూ వివిధ రూపాలలో సిద్ధాంతపరంగా వాస్తవ అంశాలను క్రోడీకరించి వివరణ ఇవ్వడం జరుగుచున్నది. ఈ పాఠంలో ముందు ముందు ఆయా అంశాలను చర్చించడం జరిగింది.

6.3 విదేశీ చెల్లింపుల శేషంలో పొందు పరచే వివిధ అంశాలు

పైన తెలిపిన విధంగా ఒక దేశం యొక్క అంతర్జాతీయ వ్యవహారాలన్నిటిని చెల్లింపుల శేషంగా రూపొందించి వాటిని జంట పద్దుల విధానంలో అంతర్జాతీయ చెల్లింపుల శేషాన్ని తయారుచేస్తారు. జంట పద్దుల విధానమంటే ప్రతి ఆర్థిక వ్యవహారాలన్నీ ఒకసారి రాబడిగాను మరో మారు చెల్లింపులుగాను చేస్తారు. అంటే ప్రతి వ్యవహార ఖాతాలో రెండు వైపులా (రాబడి, చెల్లింపు) చూపడం జరుగుతుంది. వ్యాపార ఖాతాలో మాదిరిగానే విదేశీ చెల్లింపుల శేషాన్ని కూడా ఒక దేశ సంపదను పెంచేదిగాను వ్యాపారాన్ని పెంచే వ్యాపారాన్ని రాబడిగాను, తగ్గించే వ్యాపారాన్ని చెల్లింపులుగాను సూచిస్తుంది. ఈ ఖాతాలో జమ మరియు ఖర్చులు ఎల్లప్పుడు సమానంగా సదా సమతౌల్యంగా ఉంటుంది. క్రింది పట్టిక ఈ విషయాలను ధృవ పరుస్తుంది.

పట్టిక : విదేశీ చెల్లింపుల శేషం ఖాతా నమూనా పట్టిక (కోట్ల రూపాయలలో)

క్రమ సంఖ్య	రాబడులు (జమ)		క్రమ సంఖ్య	చెల్లింపులు	
1.	వస్తు / దృశ్య ఎగుమతులు	800	6.	వస్తు / దృశ్య దిగుమతులు	900
2.	విదేశీయులకు మనం అందించిన సేవలు (అదృశ్య అంశాలు)	90	7.	విదేశీయులు మనకు అందించిన సేవలు (అదృశ్య అంశాలు)	60
			బదిలీలు / మూలధన ఖాతా		
3.	ప్రతిఫలహీన రాబడులు	20	8.	ప్రతిఫలహీన చెల్లింపులు	10
4.	మూలధన రాబడులు	90	9.	మూలధన చెల్లింపులు	30
5.	తప్పులు మినహాయింపులు	--	10.	తప్పులు, మినహాయింపులు	--
	మొత్తం రాబడులు	1000		మొత్తం చెల్లింపులు	1000

పైన చూపిన పట్టిక ఒక దేశం ఏ విధంగా విదేశీ ద్రవ్యాన్ని కొనుగోలు శక్తిని సంపాదిస్తుందో తెలియజేస్తుంది. ఈ విధంగా సమకూరిన శక్తిని విదేశీ మార్కెటులో ఏ రకంగా ఉపయోగించుకోవాలో తెలుపుతుంది. పట్టిక ఆధారంగా విదేశీ వ్యాపార చెల్లింపుల శేషంను పరిశీలిస్తే విదేశీ చెల్లింపు శేషం రెండు భాగాలుగా విభజింపబడి ఎడమవైపున ఆ దేశానికి వివిధ రూపాల్లో వచ్చే అన్ని రకాల రాబడులను కుడివైపున వివిధ రూపాల్లో ఇతర దేశాలకు చెల్లింపులను వివరిస్తుంది. అదే విధంగా ఈ ఖాతాను రెండు రకాలుగా విభజింపబడుతుంది. అవి. 1. కరెంటు ఖాతా మరియు 2. మూలధన ఖాతా. సంప్రదాయ బద్ధంగా విదేశీ చెల్లింపు శేషంలోని వివిధ అంశాలను వాటి వాటి స్వభావాన్ని బట్టి ఈ విధంగా విభజింపబడుతుంది. ముఖ్యంగా ఒక దేశం వివిధ రకాలయిన వస్తువులను, సేవలను ఎగుమతి చేయడం ద్వారా ఆ దేశం విదేశీ ద్రవ్యాన్ని సంపాదిస్తుంది. పట్టికలో ఎడమ వైపున రాబడి (జమ) ఖాతాగా చూపడమయినది. అదే సమయంలో దిగుమతుల మీద చెల్లించిన ద్రవ్యాన్ని చెల్లింపు పద్దులో చూపించి దిగుమతులు చేసుకున్న వస్తువులను వస్తుఖాతాలో రాబడిగా చూపబడుతుంది. ఈ విధంగా వివిధ దేశాలమధ్య జరిగే ప్రతి ఆర్థిక వ్యవహారానికి ఉన్న రెండు లక్షణములు లేదా రూపాలను పరిగణనలోకి తీసుకోడాన్ని జంటు పద్దు పద్ధతిగా వ్యవహరిస్తారు. ఈ జంట పద్దుల అంశాల్లో గల కరెంటు ఖాతా మరియు మూలధన ఖాతాల్లో అనేక అంశాలు కలిగి ఉంటాయి. వాటిని క్రింద ఇవ్వడం జరిగింది.

6.3.1. కరెంటు ఖాతాలోని అంశాలు : ఒక దేశం నుండి మరొక దేశానికి వస్తు సేవలు వాస్తవంగా బదిలీ అయ్యే వ్యవహారాలను వాస్తవిక వ్యవహారాలు అంటారు. ఇవి ఆదాయాన్ని సృష్టించేవి. అందువల్ల ఈ అంశాలను కరెంటుఖాతాలో ఉంచుతారు. అంటే కరెంటు ఖాతాలో ఆ దేశ ఉన్నత దేశీయ ఆదాయ వ్యయాలకు సంబంధించిన అన్ని అంతర్జాతీయ ఆర్థిక వ్యవహారాలను చూపిస్తాయి. నియమిత కాలంలో జరిగే ప్రవాహ వ్యవహారాలన్నీ ఈ ఖాతాలో ఉంటాయి. కరెంటు ఖాతాలోని వ్యాపారాంశాలను దృశ్యాంశాలు మరియు అదృశ్యాంశాలుగా పునర్విభజన చేస్తారు. వస్తు ఎగుమతి దిగుమతులను దృశ్యాంశాలు అంటారు. అలాగే సేవలు ఎగుమతి మరియు దిగుమతులను అదృశ్య అంశాలు అంటారు. ఈ అంశాలను పట్టికలో వివరంగా వివరించటం జరిగింది. పట్టికలో గల 1,6 అంశాలుగా వస్తు దృశ్యాంశాలుగాను 2 మరియు 7 అంశాలు అదృశ్య అంశాలుగాను ఇవ్వడం జరిగింది. అదృశ్యాలలో ముఖ్యమయినవి అంతర్జాతీయంగా

బదిలీ అయిన వివిధ రకాల సేవలు ఉంటాయి. అదృశ్య ఎగుమతుల విషయంలో విదేశీయులకు మనం అందించిన భీమా, బ్యాంకు సేవలు, రవాణా సేవలు, పర్యటనలు, రుణాలపై వడ్డీ, డివిడెండ్ల రూపంలో విదేశీయుల నుంచి ఈ సేవలకు ప్రతిఫలంగా వచ్చిన రాబడులు ఉంటాయి. అలాగే వివిధ అదృశ్య దిగుమతులలో విదేశీయులు మనకు అందించిన భీమా, బ్యాంకులు, రవాణా, పర్యాటనలు, రుణాలపై వడ్డీ, డివిడెండ్లు, సేవలకు ప్రతిఫలంగా మనం విదేశీయులకు చేసిన చెల్లింపులు ఇవ్వటం జరుగుతుంది.

6.3.2. మూలధన ఖాతాలోని అంశాలు : మూలధన ఖాతాలో ఆయా దేశాల ఆదాయ స్థాయిని ప్రత్యక్షంగా ప్రభావితం చేయని ద్రవ్య పరమయిన వ్యవహారాలను పొందుపరుస్తారు. అంటే మూలధన ఖాతాలో ఒక దేశపు ద్రవ్య పరమయిన ఆస్తులలో లేదా సంపద రాశులలో కలిగే మార్పులను లేదా దేశపు ప్రస్తుత ఆదాయానికి సంబంధం లేకుండా భవిష్యత్‌లో మార్పులు కలిగించే వ్యవహారాలను పొందు పరుస్తారు. ఉదాహరణకు మన దేశీయులెవరైనా ఇతర దేశాల కంపెనీల షేర్లు కొని లేదా విదేశీయులకు రుణాలు ఇస్తే అవి భవిష్యత్‌లో విదేశాల నుంచి మన దేశానికి వచ్చే రాబడిని మారుస్తుంది. ప్రస్తుత కాలంలో ఈ వ్యవహారాలు ఆ దేశ ఆదాయాలలో ఎటువంటి మార్పులు కలిగించదు. అందువల్ల అట్లాంటి వ్యాపార వ్యవహారాలను ఈ ఖాతాలో పొందుపర్చుతారు. ఒక నియమిత కాలానికి నియమించబడని నిల్వలకు సంబంధించిన ఆర్థిక వ్యవహారాలన్నీ ఈ ఖాతాలో చోటు చేసుకుంటాయి. అలాగే మన దేశస్తులు ఇతర దేశాల నుండి అంతర్జాతీయ సంస్థలతో చేసే దీర్ఘకాలిక ఆర్థిక వ్యవహారాలు కూడా మూలధన ఖాతాలో చేర్చబడతాయి. పైన ఇచ్చిన పట్టికలో మూలధన ఖాతాలో మొదటిగా ఇరువైపులా 3 మరియు 8 అంశాలుగా ప్రతిఫలహీన రాబడులు, చెల్లింపులు ఇవ్వడం జరిగింది.

విదేశాల నుండి మనదేశానికి వచ్చేవి మరియు తిరిగి చెల్లించనవసరం లేని బహుమతులు అలాగే విదేశాలలో ఉన్న మన పౌరులు ఈ దేశాలలో ఉన్న వారి కుటుంబాలకు పంపే వారి ఆదాయాలు, విపరీత పరిస్థితులలో వివిధ దేశాలు, అంతర్జాతీయ సంస్థలు చేసే విరాళాలు రూపాలలో వచ్చే రాబడులను తిరిగి చెల్లించనవసరంలేని రాబడులుగా చూపిస్తారు. ఏమైనప్పటికి ఈ రాబడులు, చెల్లింపుల మధ్య పెద్దగా వ్యత్యాసం ఉండకపోవడంవల్ల చెల్లింపుల ఖాతాలోని ఇతర అంశాలతో పోల్చినపుడు ఇవి తక్కువగా ఉండటం వల్ల అప్రధాన్యతా అంశాలుగా వీటిని పరిగణించడం మూలంగా వీటిని కరెంటు లేదా మూలధన ఖాతాలోనైనా చూపించవచ్చు. ప్రాధాన్యతా అంశాలుగా మూలధన ఖాతాలో పట్టిక నమూనాలో రెండువైపులా ఇచ్చిన 4, 9, అంశాలుగా గల మూలధన రాబడులు, చెల్లింపులను తెలుపుతారు. ఒక దేశం ఇతర దేశాల నుంచి పొందిన రుణాలు, విదేశీయులకు దేశీయ ఆస్తులు అమ్మగా వచ్చిన రాబడులు మొదలయినవి మూలధన రాబడులుగా పేర్కొంటారు. వీటిలో దీర్ఘకాల, స్వల్పకాల రుణాలు, బంగారం, విదేశీ మారక నిల్వల అధికారిక మార్పులు కూడా చూపబడతాయి. ఒక దేశీయులు ఇతర దేశాలలో పెట్టిన ప్రత్యక్షమైన లేదా పోర్టుపోలియో పెట్టుబడులను ఇందులో జమ చేస్తారు.

చెల్లింపుల శేషంలో తెలుసుకోవలసిన మరో అంశం ఏమంటే కరెంటు మరియు మూలధన ఖాతాలతో పాటు చివరిగా పద్దులను సమానం చేసే అంశాలుగా తప్పులు, మినహాయింపులను కూడా పొందుపరచడం గురించి నమూనా పట్టిక 1. లో 5 మరియు 10 వ అంశాలు వీటి గురించి వివరిస్తాయి. రాబడి చెల్లింపులకు మధ్య ఉన్న తేడాను బట్టి ఈ అంశాన్ని అవసరానుగుణంగా అటు రాబడి వైపుగాని, ఇటు చెల్లింపుల వైపుగాని చూపించి అకౌంటింగ్ పరంగా విదేశీ చెల్లింపు శేషంలో రాబడి, చెల్లింపులను సమానం చేస్తే సమతౌల్యం ఉండేలా చేస్తాయి. ఈ తప్పులు, మినహాయింపు అంశం ఎక్కువ మోతాదులో ఉంటే అంచనాలలో చాలా పొరపాట్లు జరిగి ఉంటుంది. అందువల్ల జాగ్రత్త వహించవలసి ఉంటుంది. వీటిని సమతౌల్యం ఇచ్చే అంశాలుగా కూడా పరిగణిస్తారు.

.3.3. కరెంటు మరియు మూలధన ఖాతాల పరస్పర సంబంధం : విదేశీ చెల్లింపుల ఖాతాలలో కరెంటు మరియు మూలధన ఖాతాలలో పాటుగా చివరగా పద్దులను సమానం చేసే అంశాలుగా తప్పులు, మినహాయింపులను కూడా పొందు పరుస్తారని చదివాం. ఈ ఖాతాలో అన్ని అంశాలు పరస్పరం సంబంధం కలిగినవే. సాధారణంగా వ్యక్తులు, సంస్థలు, కంపెనీలు, విదేశీ చెల్లింపు శేషంలోని ఇతర అంశాలతో సంబంధం లేకుండా వారికి వారు నియమిత కాలానికి లోబడి చేసే ప్రవాహక అంశాలన్నీ కరెంటు ఖాతాలో పొందుపరుస్తారని మనకు తెలుసు. ఈ అంశాలు ఎవరికి వారుగా చేసేవి కాబట్టి కరెంటు ఖాతాలో రాబడి చెల్లింపుల వ్యవహారాల మధ్య పొంతన లేకుండటం మిగులు లేదా లోటు ఉండటం సర్వసాధారణం. ఇందువల్ల విదేశీ చెల్లింపుల శేషాన్ని అకౌంటింగ్ విధానంలో

సమతౌల్యంలో ఉంచడానికి కరెంటు ఖాతా మిగులు లేదా లోటుని బట్టి మూలధన ఖాతాలోని అంశాలను మార్పుచేసి ఉంటుంది. ఎందువల్లనంటే మూలధన ఖాతాలోని అంశాలు ఒక నియమిత కాలానికి లోబడని నిల్వలకు సంబంధించినవిగా ఉంటాయి. కాబట్టి కరెంటు ఖాతాలో లోటు నిల్వలను ఉపయోగిస్తారు. అలాగే కరెంటు ఖాతాలో మిగులు ఏర్పడినపుడు ఈ నిల్వలకు అదనంగా చేరుస్తారు. కాబట్టి కరెంటు ఖాతాను స్వయం ప్రతిపత్తి గల ఖాతాగాను దానిలో ఏర్పడే పరిణామాలను అనుసరించి వాటిని సర్దుబాటు చేసే ఖాతాలుగా మూలధన ఖాతాను పేర్కొంటారు. ఈ విధంగా కరెంటు, కేపిటల్ ఖాతాలకు ఒకదానికి ఒకటి సంబంధం ఉండటం వల్లనే జంటపద్దు పద్ధతిలో రూపొందించబడి అంతర్జాతీయ చెల్లింపుల శేషంలోని మొత్తం రాబడులకు, మొత్తం చెల్లింపులకు సమానమైన చెల్లింపుల శేషం సమతౌల్యంగా ఉంటుంది. ఈ విధానంలో ఈ రెండు ఖాతాలకు గల సంబంధాన్ని విడదీయలేము.

6.4. చెల్లింపుల శేషం ఖాతా - మిగులు - లోటు - సమతౌల్య వివరణ :

జంటు పద్దు పద్ధతిలో ఈ చెల్లింపుల ఖాతాను తయరు చేయుటవల్ల జమ, ఖర్చు అంశాలు సమానంగా ఉంటాయి. ఆదాయ విభాగాన్ని పరిగణనలోకి తీసుకొని చెల్లింపుల ఖాతాలో మిగులు ఉన్నదా లేదా లోటు ఉందా అనే అంశం సాంప్రదాయకంగా వస్తుంది. వస్తువుల, సేవలు, బదిలీ చెల్లింపులు, వీటివల్ల రావలసిన వసూళ్ళు కంటే చెల్లింపులు ఎక్కువగా ఉంటే లోటు ఉన్నదని, చెల్లింపుల కన్నా వసూళ్ళు ఎక్కువగా ఉంటే మిగులున్నదని అంటారు. అయితే ఇటీవల కాలంలో ఆదాయ విభాగాన్నే కాక కొన్ని మూలధన చలాంకాలను కూడా కలిపి చెల్లింపుల శేషాన్ని అంచనా వేస్తున్నారు. ఆదాయ విభాగంలోని మిగులు నుంచి మూలధన చెల్లింపులు తీసుకోవడం, ఆదాయ విభాగంలో లోటు ఉంటే దీర్ఘకాల మూలధన వసూళ్ళను కలపడం వల్ల మరియు అంతర్జాతీయ చెల్లింపులోని మొత్తం డెబెట్, క్రెడిట్ అంశాల మొత్తాన్ని పరిగణనలోకి తీసుకొని చెల్లింపుల ఖాతాను తయారుచేస్తున్నారు. గుర్తుంచుకోవలసిన విషయమేమంటే చెల్లింపుల ఖాతాలో లోటు ఉంటే ప్రమాదంగాను మిగులుంటే మంచిదిగాను భావించనవసరం లేదు. ఏదైనా ఒక దేశం విదేశాలనుంచి మూలధనాన్ని రుణం ద్వారా తెచ్చుకొన్నపుడు లోటు ఉండి తీరుతుంది. ముఖ్యంగా అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాల్లో ఈ పరిస్థితి కొనసాగుతుంది. క్రమేపీ లోటు తగ్గు ముఖం పడుతుంది.

క్లుప్తంగా చెప్పాలంటే చెల్లింపుల శేషం ఎల్లపుడు సమతౌల్యంలో ఉంటుంది. ఉదాహరణకు ఒక దేశం కరెంటు ఖాతాలో 1000 కోట్లు లోటు ఉందనుకొనుము. మూలధన ఖాతాలో ఏ వ్యవహారం లేనపుడు ఆ దేశం కనీసం 1000 రూ. సరిపోయినటు వంటి మూలధనాన్ని దిగుమతి చేసుకోవాలి. అనగా ఇతర దేశాల నుంచి రుణాలు తీసుకోవందువల్ల విదేశీ ద్రవ్య నిధులలో తరుగుదల గోచరిస్తుంది. అలా కాకుండా ఆ దేశం కరెంటు ఖాతాలో మిగులు ఉన్నట్లయితే దాని అర్థం ఆ దేశం దిగుమతుల కంటే ఎగుమతులు ఎక్కువ చేసిందని భావించాలి. మూలధన ఖాతాలో ఏ వ్యవహారాలు లేనపుడు ఆ దేశంలో నమోదైన మిగులుకు సరిపోవు మూలధనాన్ని ఎగుమతి చేయవలసి ఉంది. ఇది విదేశాలకు అప్పుల రూపంలో ఇవ్వవచ్చు. ఇతర అంశాలలో ఎలాంటి మార్పు లేనప్పటికీ ఇలాంటి అవిశిష్ట వ్యవహారం చెల్లింపు శేషంలో సమతౌల్యం వచ్చుటకు సహకరిస్తుంది. అయితే ఈ సమతౌల్యం వాస్తవమైనదా లేదా అని చర్చించాల్సి ఉంటుంది. ఈ విషయాన్ని చర్చించే ముందు చెల్లింపుల శేషంలోని వివిధ అంశాల మధ్యగల సమతులను పరిశీలించవలసి ఉంటుంది.

6.5. విదేశీ చెల్లింపుల ఖాతాలోని సమతౌల్య మరియు - అసమతౌల్య భావనలు

చెల్లింపుల శేషం సమతౌల్యం గురించి తెలుసుకునే ముందు ముందుగా తెలుసుకోవలసిన అంశం ఒకటి ఉంది. ఆ అంశమేమిటంటే విదేశీ వ్యాపారం, విదేశీ చెల్లింపుల శేషం ఒకటి కాదని వాటి మధ్య తేడా ఉందని గమనించాలి. వ్యాపార శేషమనగా అంతర్జాతీయంగా రెండు దేశాల మధ్య దృశ్యాంశాల కోసం జరిగే ఎగుమతులు, దిగుమతుల తేడా. అదే విధంగా దిగుమతుల కంటే ఎగుమతులు ఎక్కువగా ఉంటే ఆ దేశానికి వ్యాపార శేషం అనుకూలంగా ఉందని అలాగే దిగుమతులు ఆ దేశం ఎగుమతుల కంటే ఎక్కువగా ఉన్నట్లయితే ప్రతికూల శేషం ఉందని అర్థం. అలాకాక అంతర్జాతీయ చెల్లింపుల శేషం ఒక నిర్ణీత కాల వ్యవధిలో ఒక దేశానికి ప్రపంచంలోని ఇతర దేశాలకు మధ్య వ్రాసిపెట్టి అన్ని రకాల చెల్లింపులు, పుచ్చుకొనే వాటిని విదేశీ వ్యాపార చెల్లింపుల శేషం అంటారు. పట్టిక 1 లో వస్తు ఎగుమతులు, దిగుమతుల మధ్య గల తేడా (800 - 900 = 100) దృశ్యాంశాల మధ్య గల శేషాన్ని తెలపగా సేవల ఎగుమతులు,

దిగుమతుల మధ్య గల తేడా (90-60 = 30) అదృశ్యాంశాల శేషాన్ని తెలియజేస్తుంది. ఈ దృశ్య, అదృశ్యాంశాల మొత్తం మధ్య గల తేడా కరెంటు ఖాతా మొత్తం రాబడులు, చెల్లింపులను సూచిస్తాయి. కరెంటు ఖాతా శేషం కూడా పట్టిక నుండి రాబట్టవచ్చు. ఈ ఖాతాలో గల తేడాను మూలధన ఖాతాలో సర్దుబాటు చేస్తారు. ఈ విధంగా విదేశీ చెల్లింపుల శేషంలో మొత్తం రాబడులు మొత్తం చెల్లింపులకు సమానమయిన చోటు (1000 = 1000) సమానమై అకౌంటింగ్ విధానంలో సమతౌల్యం ఏర్పడతాయి. అయినప్పటికీ ఈ అకౌంటింగ్ సమతౌల్య స్థితిని ఏ మాత్రం ఆ దేశ విదేశీ చెల్లింపుల వాస్తవ పరిస్థితిని తెలపలేదు. కారణం సర్దుబాట్లు చేయడం. కాబట్టి వాస్తవ పరిస్థితిని తెలుసుకోవలసి ఉంటుంది. సాధారణంగా, వాస్తవంగా ఏ దేశమైన ఎప్పుడోగాని సమతౌల్య స్థితిలో ఉండలేదు. వాస్తవంగా వాటికి మొత్తం మీద లోటు గాని, మిగులుగాని ఉంటుంది. కాబట్టి నిజానికి విదేశీ చెల్లింపుల శేషంలో ఉండేవి అసమతౌల్య స్థితే గాని సమతౌల్య స్థితి కాదని చెప్పవచ్చు. అందువల్ల విదేశీ చెల్లింపుల ఖాతాలో వాస్తవంగా ఎంత అసమతౌల్యం ఉందో తెలుసుకోవడం కష్టంగా ఉంటుంది.

6.5.1. చెల్లింపుల శేషంలోని వాస్తవ అసమతౌల్య స్థితిని మదింపు పద్ధతులు : చెల్లింపుల శేషంలో సమతౌల్యం అను భావనను వివరించడం ఇప్పుడున్నటువంటి అంతర్జాతీయంగా వస్తున్న మార్పులు, ఆయా దేశాల పరిస్థితుల దృష్ట్యా చాలా కష్టసాధ్యమయినదిగా చెప్పవచ్చు. అయినప్పటికీ వివిధ దేశాల చెల్లింపుల శేషంలో సర్వసాధారణంగా ఉండే అసమతౌల్య స్థితిని అది ఎంత వరకు ఉందో మదింపు చేయడానికి వివిధ పద్ధతులను ఆర్థికవేత్తలు తెలిపారు. అందులో ప్రధానమయినవిగా అంతర్జాతీయ ఖాతాలోని అంశాలను ప్రేరిత, నిర్దేశిక వ్యాపార అంశాలుగా విభజించి పరిశీలించటం జరుగుతుంది. స్వయం ప్రేరిత వ్యవహారాల స్వరూప స్వభావాలు వాటి మధ్య గల తేడాలను క్రింద తెలిపిన విధంగా చెప్పుకోవచ్చు.

ఏదైనా ఒక దేశంలోని వ్యక్తులు, సంస్థలు, కార్పొరేషన్లు, ప్రభుత్వం వారికి ఎటువంటి సంబంధం లేకుండా స్వయం సిద్ధంగా జరిపే అన్ని రకాల ఆర్థిక వ్యవహారాలను స్వయం ప్రేరిత వ్యవహారాలుగా వ్యవహరిస్తారు. అలా కాకుండా సంస్థలు, ప్రభుత్వం స్వయం ప్రేరిత వ్యవహారాల మధ్య గల తేడాను సరిదిద్దడానికి నిర్దేశించి జరిపే అన్ని రకాల కరెంటు మూలధన ఖాతాల అంశాలన్నీ నిర్దేశించిన వ్యవహారాలుగా తెలుపుతారు. దీనిని బట్టి ఒక దేశ సంస్థలు, ప్రభుత్వం ఎంత మేరకు నిర్దేశించిన వ్యవహారాలను జరుపుతాయో అవి ఆ దేశ అంతర్జాతీయ చెల్లింపుల శేషంలోని వాస్తవ అసమతౌల్యాన్ని తెలియజేస్తాయి. ఈ వివరణ ఆధారంగా చెల్లింపుల శేషంలో గల అసమతౌల్యాన్ని "విదేశీ చెల్లింపులకు అవసరమయిన స్వయం ప్రేరిత వ్యాపారాల విలువ విదేశాల నుంచి రాబడులను రప్పించే స్వయం ప్రేరిత వ్యాపారాల విలువ అధికమైనపుడు ఆ దేశానికి అంతర్జాతీయ చెల్లింపుల శేషంలో లోటు కనిపిస్తుంది. అదే విధంగా రాబడులను రప్పించే స్వయంప్రేరిత వ్యాపార విలువ చెల్లింపులను కలిగించే స్వయం సర్దుబాటు వ్యాపారాల కంటే అధికమైతే ఆ దేశ అంతర్జాతీయ ఖాతాలో రాబడి, చెల్లింపుల అంశాలకున్న తేడానే లోటు లేదు మిగులు లేదా "వాస్తవ అసమతౌల్యం" గా వివరించవచ్చు.

6.5.2. చెల్లింపు శేషంలోని అసమతౌల్య స్థితిని మదింపు పద్ధతులు పట్టిక సహాయంతో వివరణ : ఒక దేశ అంతర్జాతీయ చెల్లింపులలోని అంశాలను స్వయం ప్రేరిత, సర్దుబాటు వ్యవహారాలుగా విభజించడం జరుగుతుందని మనకు తెలుసును. వాస్తవ అసమతౌల్యాన్ని ఎదుర్కొను సందర్భంలో ఈ విధమయిన అంశాలను పరిగణనలోనికి తీసుకోవడం జరుగుతుంది. చెల్లింపులు మరియు రాబడులు పట్టిక మాదిరిగానే అసమతౌల్య సర్దుబాటు అంశాలను పట్టిక ద్వారా తెలుసుకోవచ్చు. వాస్తవ అసమతౌల్య అంశాన్ని వివరంగా తెలుసుకోవడాన్ని దిగువ నమూనా పట్టిక 2.2 సహరిస్తుంది.

పట్టిక 2.2. స్వయం ప్రేరిత, సర్దుబాటు వ్యవహారాల విభజన (కోట్ల రూపాయల విలువ)

రాబడులు		చెల్లింపులు	
1. స్వయం ప్రేరిత రాబడులు		3. స్వయం ప్రేరిత చెల్లింపులు	
(ఎ) స్వయం ప్రేరిత వస్తు సేవల ఎగుమతులు	960	(ఎ) స్వయం ప్రేరిత వస్తు సేవల దిగుమతులు	1080

(బి) స్వయం ప్రేరిత తిరిగి చెల్లించనవసరం లేని రాబడులు	20	(బి) స్వయం ప్రేరిత తిరగి చెల్లించనవసరం లేని చెల్లింపులు	
(సి) స్వయం ప్రేరిత మూలధన రాబడులు	40	(సి) స్వయం ప్రేరిత మూలధన చెల్లింపులు	40
మొత్తం స్వయం ప్రేరిత రాబడులు	1020	మొత్తం స్వయం ప్రేరిత చెల్లింపులు (ఎ+బి+సి)	1145
2. సర్దుబాటు		సర్దుబాటు	
(ఎ) సర్దుబాటు వస్తు సేవల ఎగుమతులు	30	(ఎ) సర్దుబాటు వస్తు సేవల దిగుమతులు	---
(బి) సర్దుబాటు చెల్లించనవసరం లేని రాబడులు	50	(బి) సర్దుబాటు చెల్లించనవసరం లేని చెల్లింపులు	15
(సి) సర్దుబాటు మూలధనం	100	(సి) సర్దుబాటు మూలధన చెల్లింపులు	40
మొత్తం నిర్దేశిత రాబడులు	180	మొత్తం నిర్దేశిత చెల్లింపులు	55
మొత్తం రాబడులు (1+2)	1200	మొత్తం చెల్లింపులు	1200

పై పట్టికలో స్వయంప్రేరిత వ్యాపారాంశాల శేషం 960-1080 = 120 కోట్ల రూపాయలుగాను స్వయం ప్రేరిత బదిలీ అంశాల శేషం 20-25 40=5 కోట్లుగాను వెరసి మొత్తం స్వయం ప్రేరిత వ్యాపారాంశాలలోని లోటు 125 కోట్లుగాను గుర్తించవచ్చు. స్వయంప్రేరిత వ్యవహారాల మధ్య గల లోటును నిర్దేశిత వ్యాపారాంశాలను వినియోగించి వాటిని సర్దుబాటు చేసి 125 కోట్లు మిగులును నిర్దేశిత వ్యాపారాంశాల శేషంగా తీసుకొని వచ్చి స్వయం ప్రేరిత వ్యవహారాలలోని లోటు చక్కదిద్ది విదేశీ చెల్లింపు శేషంలోని మొత్తం రాబడులు, మొత్తం చెల్లింపులకు సమానంగా చేయడం జరుగుతుంది. అందువల్ల ఇందులో విదేశీ చెల్లింపుల శేషంలోని వాస్తవ సమతౌల్యాన్ని స్వయంప్రేరిత వ్యవహారాల శేషం బట్టి లేదా నిర్దేశిత వ్యాపారాంశాలను బట్టి మొత్తం మీద 125 కోట్లు లోటుగా చెప్పవచ్చు. ఈ స్వయంప్రేరిత నిర్దేశిత వ్యవహారాల విభజనను అనుసరించి కనుక్కొని వాస్తవ అసమతౌల్య విషయంలో కొన్ని లోటుపాట్లున్నాయి. ముఖ్యంగా విదేశీ వ్యాపారానికి సంబంధించిన అంశాలను స్పష్టంగా ఇవి నిర్దేశిక అంశాలను నిర్ధారణ చేయడం కష్టం. ఈ కారణంగా వాస్తవ అసమతౌల్యాన్ని కనుగొనడానికి ఆర్థికవేత్తలు ప్రభుత్వ సెటిల్‌మెంటు పద్ధతి, మౌళిక వ్యవహారాల భావన, ద్రవ్యత్వ భావన వంటి వాస్తవ అసమతౌల్యాన్ని మదింపు చేసే పద్ధతులను సూచించారు. వివిధ దేశాలలో ఈ పద్ధతులు మదింపు చేయుటలో అమలు పరుస్తున్నారు.

6.6. విదేశీ చెల్లింపుల శేషంలో అసమతౌల్యంలో గల వివిధ రకాలు

చెల్లింపుల శేషంలో ఒకే రకమయిన అసమతౌల్యం ఏర్పడదు. అనేక రకాలుగా ఇవి ఏర్పడతాయి. అసమతౌల్యాన్ని గురించి చర్చించేటపుడు, కరెంటు ఖాతాలోని వ్యవహారాలుగా మాత్రమే గుర్తించుకోవాలి. చెల్లింపు శేషంలో మిగులు లేదా లోటుగాని ఉన్నట్లయితే ఆ దేశం విదేశీ మూలధన పెట్టుబడుల స్థాయి ఏ విధంగా ఉందో తెలుపుతుంది. అంతే కాక ఆ దేశం ఆర్థిక స్థోమత లేదా దాని బలహీనత తెలుపుతుంది. ఏమయినప్పటికీ చెల్లింపుల శేషంలో అసమతౌల్యం ప్రధానంగా 5 రకాలుగా గుర్తించారు. అవి క్రింది విధంగా ఉన్నాయి.

1. చక్రీయ అసమతౌల్యం (Cyclical disequilibrium) : ఈ రకమయిన అసమతౌల్యం దేశీయ అంతర్గత కారణాల వల్ల కాకుండా అంతర్జాతీయ వ్యాపార చక్రాల ప్రభావం వల్ల ఏర్పడుతాయి. ఒక దేశంలో ఆదాయం, ఉత్పత్తి పెరుగుదల రేటు నిర్ణయించడం కష్టంతో కూడిన పనిగా చెప్పవచ్చు. దీర్ఘకాలంలో ఆదాయాలలో మార్పు స్వల్పకాలిక వ్యాపార విజృంభణలు, మాంద్యం వల్ల వస్తాయి. ఈ

చక్రీయ అసమతౌల్యం వివిధ దేశాల్లో వ్యాపార చక్రాల ప్రభావం వల్ల, దిగుమతులలో డిమాండు ఆదాయ వ్యాకోచత్వాలు తేడాగా ఉండటం వల్ల సంభవిస్తాయి. అంటే ఒక దేశంలో అంతర్జాతీయ వ్యాపారంలో పాల్గొనే వివిధ వ్యాపార భాగస్వామ్య దేశాలు ఏ దేశం వ్యాపార చక్రాల ప్రభావానికి లోనైనా వాటివల్ల ఆ దేశ ఎగుమతి, దిగుమతులలో వచ్చే మార్పు దాని వ్యాపార భాగస్వామ్య దేశాల చెల్లింపుల శేషాలను ప్రభావితం చేసి ఎంతో కొంత అసమతౌల్యాన్ని కలుగజేస్తుంది. ఈ రకంగా ఏర్పడిన అసమతౌల్యాన్ని చక్రియ అసమతౌల్యంగా పేర్కొంటారు.

2. తాత్కాలిక మరియు ప్రాధమిక అసమతౌల్యం : సాధారణంగా స్వల్పకాలంలో తాత్కాలికంగా చెల్లింపుల శేషంలో ఏర్పడే అసమతౌల్యం అన్ని దేశాలలోను సర్వసాధారణ అంశం. ఏ రకమైన ప్రత్యేక విధానాలు, ప్రయత్నాలు లేకుండానే ఇది సర్దుబాటు అవుతుంది. కాని దీర్ఘకాలంలో కాలపరిణామ క్రమంలో సంచయనం అయి పెరిగే అసమతౌల్యాన్ని శాశ్వత అసమతౌల్యం లేదా ప్రాధమిక అసమతౌల్యంగా పేర్కొనడం జరుగును. ఈ రకమయిన అసమతౌల్యాన్ని సర్దుబాటు చేయుటకు ప్రభుత్వ పరమయిన విధానాల అమలు ఎంతో అవసరం. అభివృద్ధి చెందిన దేశాలు శేషంలో ఈ రకమయిన అసమతౌల్యాన్ని ఎదుర్కొంటాయి. వివిధ దేశీయ అంతర్జాతీయ కారణాల వల్ల చాలా కాలంగా చెల్లింపు శేషంలో పేరుకుపోతున్న లోట్లు ఈ రకమయిన శాశ్వత అసమతౌల్యాన్ని కలగజేస్తాయి. దీని వల్ల దేశ ఆర్థిక వ్యవస్థకు హాని కలుగుతుంది / హానికరమయినది.

ప్రాధమిక అసమతౌల్యం ఏర్పడడానికి అనేక కారణాలు దోహదం చేస్తాయి. అందులో ప్రధానమయినవి :

1. అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాల్లో ఆర్థిక కార్యకలాపాల కోసం అధిక మొత్తంలో వివిధ రకాల మూలధన వస్తువులను దిగుమతి చేసుకోవడం వల్ల ఎగుమతులు కన్నా దిగుమతులు పెరిగి అసమతౌల్యం ఏర్పడుతుంది.

2. ఆదాయ మరియు ధరల ప్రకారం ఆర్థికాభివృద్ధి వల్ల ఒక దేశంలో తలసరి ఆదాయాలు పెరగడం వల్ల దిగుమతులు పెరిగి ఉపాంత దిగుమతి ప్రవృత్తి ఎక్కువగా ఉంటుంది. అదే విధంగా దేశీయంగా ఉపాంత వినియోగ ప్రవృత్తి ఎక్కువ కావడం వల్ల ధరలలో పెరుగుదల కనిపించడం వల్ల ఎగుమతులు తగ్గడం వల్ల చెల్లింపుల శేషం లోటు ఏర్పడుతుంది.

3. ఎగుమతి దిగుమతి వ్యాకోచం విషయంలో సాధారణంగా అభివృద్ధి చెందని దేశాలు వ్యవసాయం ఉత్పత్తులను ఎగుమతి చేస్తాయి. వాటి ఆదాయ, డిమాండు వ్యాకోచత్వం తక్కువగా ఉంటుంది. పారిశ్రామిక దేశాల ఎగుమతులు పారిశ్రామిక వస్తువులు అవ్వడం వల్ల వెనుకబడిన దేశాల ఆదాయ, వస్తు డిమాండుల కన్నా భిన్నంగా ఉండి చెల్లింపుల శేషంలో అసమతౌల్యం తక్కువగా ఉంటుంది.

4. జనాభా పెరుగుదల ఎక్కువగా ఉండి పారిశ్రామిక దేశాలు కాని దేశాల్లో దిగుమతుల పెరుగుదల ఎక్కువగా ఉండి లోటుకు దారి తీస్తుంది.

5. ఎగుమతి వస్తువులకు పోటీ ఏర్పడినా, ద్రవ్యోల్బణం లేదా ప్రభుత్వం అమిత వ్యయం వల్ల ఎగుమతులు తగ్గిపోవచ్చు.

6. పై అంశాలతోపాటు మరికొన్ని ఆర్థికేతర అంశాలయిన రాజకీయ పరిస్థితులు, సాంఘిక పరిస్థితులలో మార్పులు, సాంస్కృతిక, మతపరమయిన పరిణామాలు దేశాల అంతర్జాతీయ ఆర్థిక వ్యవహారాలను ప్రభావితం చేస్తాయి. అనిశ్చిత స్థితి గల ప్రభుత్వం వల్ల అంతర్జాతీయ వ్యవహారాలపై దుష్ప్రభావం కలుగుతుంది. అలాగే కమ్యూనిస్టు దేశాల్లో నియమిత ఆర్థిక విధానాల వల్ల ఎగుమతి, దిగుమతుల్లో ప్రభావాలు చెల్లింపుల శేషంలో అసమతౌల్యాన్ని కలగజేస్తాయి.

3. దీర్ఘకాలిక అసమతౌల్యం (Secular disequilibrium) : ఒక దేశంలో ఆర్థికాభివృద్ధి జరుగుచున్నపుడు కొంత కాలంలో వివిధ రంగాలలో మార్పు ఒక దశ నుంచి మరొక దశకు పెరుగుచున్నపుడు ఈ రకమయిన అసమతౌల్యం సంభవిస్తుంది. మూలధన కల్పన, సాంకేతిక పరమయిన మార్పులు, జనాభా పెరుగుదల, మార్కెటు పెరుగుదల, వనరులలో మార్పులు మొదలైన ఇతర కారణాలు దీనికి దోహదం చేస్తాయి. ఈ విధంగా కాకుండా ఒక దేశం పూర్తి అభివృద్ధి దశలను చేరుకున్నట్లయితే దేశంలోని పొదుపు మొత్తాలు చాలా ఎక్కువగా ఉండటం వల్ల లాభదాయకమైన పెట్టుబడులలో అవకాశం ఉంటుంది. దీని ద్వారా ఎగుమతులు దిగుమతుల కన్నా

పెరిగి మిగులు పెరుగుతుంది. జనాభా పెరుగుదల ఉండే వస్తు డిమాండు పెరిగి దిగుమతులు పెరిగి చెల్లింపుల శేషంలో దీర్ఘకాలిక అసమతౌల్యం ఏర్పడవచ్చు.

4. నిర్మితీయ అసమతౌల్యం (Structural disequilibrium) : ఒక దేశం ఎగుమతులు మరొక దేశ వస్తువుల డిమాండుపై ఆధారపడి ఉంటాయి. ఎగుమతి, దిగుమతులు డిమాండు, సప్లయి పరిస్థితులలో మార్పులు వచ్చినపుడు నిర్మాణ పరమయిన అసమతౌల్యం ఏర్పడుతుంది. పంటలు నష్టాల వల్ల ఎగుమతి శక్తి తగ్గుతుంది. ఇతర దేశాలకు ఎగుమతికి అవకాశం లేనపుడు దేశీయంగా ఆయా ఉత్పత్తులు తగ్గి ఎగుమతులు తగ్గుతాయి. అలాగే దేశీయంగా సమ్మెలు రాజకీయ అస్థిరత మొదలైన కారణాలు కూడా ఎగుమతి, దిగుమతి డిమాండు సప్లయి పరిస్థితులలో మార్పులు కలిగి నిర్మితమయిన అసమతౌల్యానికి దారి తీస్తుంది.

6.7. చెల్లింపుల శేషంలో అసమతౌల్యాన్ని నివారించు మార్గాలు :

విదేశీ చెల్లింపుల శేషంలో ఏర్పడే అసమతౌల్యాన్ని నివారించుటకు అనేక పద్ధతులను ఆర్థికవేత్తలు రూపొందించుట జరిగింది. అసమతౌల్య పరిష్కారమార్గంలో అనేక అంశాలు చోటుచేసుకున్నప్పటికీ వీరు రూపొందించిన పద్ధతులను ప్రధానంగా స్వయం సిద్ధంగా జరిగే సర్దుబాటు చర్యలు మరియు ప్రభుత్వపరంగా జరిగే సర్దుబాటు చర్యలుగా విభజించడం వల్ల అవగాహన సులభతరం అవుతుంది. ఈ అంశాలు క్రింద వివరించబడినవి.

అసమతౌల్యాన్ని పరిదిద్దు చర్యలు :

6.7.1. ధరల యంత్రాంగం లేదా స్వయంసిద్ధంగా జరిగే సర్దుబాటు పద్ధతులు : ఈ అంశాలను ప్రతిపాదించిన వారుగా ప్రధానంగా సాంప్రదాయ ఆర్థికవేత్తలుగా పేర్కొనవచ్చు. స్వేచ్ఛా వ్యాపార విధానం ద్వారా ప్రభుత్వం జోక్యం లేకుంటే విదేశీ చెల్లింపుల శేషంలో అసమతౌల్యం దానంతట అదే సహజంగా సర్దుబాటు జరుగుతుందని వారు భావించారు అంతర్జాతీయ స్వర్ణ ప్రమాణ సూత్రాల ఆధారంగా దేశాల మధ్య జరిపే బంగారు నిల్వల మార్పిడులు ఆయాదేశాలలో దేశీయంగా ద్రవ్య సరఫరాకు తద్వారా ధరలలోను మార్పులు తీసుకువచ్చి వస్తు సేవల ధరలు అంతర్జాతీయ వ్యవస్థలో దేశాల మధ్య మార్పు చెందటం ద్వారా ఆయా దేశాల అంతర్జాతీయ చెల్లింపుల శేషాలలోని అసమతౌల్యం సర్దుబాటు అవుతుందని అంతర్జాతీయ వస్తుసేవల ధరలు ఒక స్థాయికి వచ్చిన స్థితిలో అన్ని దేశాలు వాటి వాటి చెల్లింపుల శేషాలలో సమతౌల్యాన్ని సహజంగా పొందుతాయిని సంప్రదాయులు భావించారు. అంతేకాక పేపరు కరెన్సీ వ్యవస్థలో కూడా స్వేచ్ఛా వ్యాపారం కొనసాగుతున్నపుడు అంతర్జాతీయ వ్యవస్థలోని ప్రధాన మార్కెటు శక్తులు స్వేచ్ఛగా ఉండటం వల్ల దీర్ఘకాలంలో ఆయా దేశాలు వాటి వాటి అంతర్జాతీయ చెల్లింపుల శేషాలలో సహజంగా సమతౌల్యాన్ని పొందుతాయని వారు అభిప్రాయపడ్డారు. ఈ విధంగా ధరల యంత్రాంగంలో సర్దుబాట్లు ప్రధాన పాత్ర వహిస్తాయి. అంటే విదేశీ మారక, సప్లయి డిమాండు బట్టి మారకపు విలువలో వచ్చే మార్పులు ఎగుమతి, దిగుమతి, డిమాండుల విషయంలో మార్పులు తీసుకువచ్చి తద్వారా చెల్లింపుల శేషంలో అసమతౌల్యాన్ని సరిదిద్దుతాయి. అసమతౌల్యం తాత్కాలికమైతే వర్తకపు పద్ధతిలో మార్పు ద్వారా సమస్యను పరిష్కరించవచ్చు. అసమతౌల్యం ప్రాథమికంగా ఉంటే కరెన్సీ విలువను పునర్ మూల్యాంకనం ద్వారా లేదా మూల్య హీనీకరణ ద్వారా పరిష్కరించవచ్చు. ఈ విధంగా మార్కెటు ధరల యంత్రాంగాలు, మారకపు రేట్ల వల్ల జరిగే సవరింపు చర్యలును స్వేచ్ఛా విదేశీ వ్యాపార పరిస్థితులలోనూ, మారక నియంత్రణ గల దేశాల్లో ప్రభుత్వ చర్యల వల్ల ఈ అసమతౌల్యాన్ని నివారించవచ్చు.

6.7.2. ప్రభుత్వ చర్యల ద్వారా అసమతౌల్య నివారణా చర్యలు : విదేశీ చెల్లింపుల శేషంలో లోటును సరిదిద్దుటకు విదేశీ మారకపు నియంత్రణను అనుసరించే దేశాల ప్రభుత్వాలు వివిధ రకాల విధానాలను అమలు పరుస్తాయి. వాటిని ద్రవ్య పర చర్యలుగాను ద్రవ్యేతర చర్యలుగా విభజిస్తారు.

1. ద్రవ్యపర చర్యలు : ద్రవ్యపర చర్యలలో ప్రధానంగా ప్రతి ద్రవ్యోల్బణం మారకపురేటు తరుగుదల, మూల్యహీనీకరణ, మారక నియంత్రణ వంటి చర్యలు కలిగి ఉంటాయి.

(ఎ) ప్రతి ద్రవ్యోల్బణం : చలామణిలో ఉన్న ద్రవ్యాన్ని బ్యాంకులు ఇచ్చే పరపతిని తగ్గించి మరియు ద్రవ్య సప్లయిని తగ్గించి విదేశీ వ్యాపార చెల్లింపులలో లోటును తొలగించవచ్చు. తద్వారా దేశీయంగా వస్తు ధరలు తగ్గి ఎగుమతులు పెరుగుతాయి. అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలలో దీని వల్ల తక్కువ ఫలితాలు ఉన్నప్పటికీ చెల్లింపుల శేషం సమతౌల్యానికి ప్రతి ద్రవ్యోల్బణ విధానాన్ని అనుసరిస్తుంటారు.

(బి) మూల్యహీనీకరణ : ప్రభుత్వం అధికారికంగా కరెన్సీ బహిర్గత విలువను తగ్గించడాన్ని మూల్యహీనీకరణ అంటారు. ఇలా జరగడం వల్ల ఆదేశ ఎగుమతులు చౌకగాను, దిగుమతులు హెచ్చు ధరలలోను లభించడం వల్ల ఎగుమతులు పెరిగి దిగుమతులు తగ్గి ఫలితంగా చెల్లింపుల శేషంలోని లోటు సర్దుబాటవుతుంది. అయితే దీనివల్ల ఆ దేశం ఎగుమతులు దిగుమతులకున్న ధర డిమాండ్ వ్యాకోచత్వం అత్యధికంగా ఉండటం వల్ల ప్రతికూల శేషం సర్దుబాటు అవుతుందని చెప్పలేం. మూల్యహీనీకరణ సమయంలో ఉత్పత్తి వ్యయాలు, ధరలు పెరగకూడదు. అలా పెరిగితే ఎగుమతులు పెరగవు. అదే సమయంలో ఇతర దేశాలు కూడా మూల్యహీనీకరణ చేయకూడదు. అలా చేస్తే వ్యాపార ఫలితాలుండవు.

(సి) మారకం రేటు తరుగుదల : అంతర్జాతీయ ద్రవ్య మార్కెటులో ఒక దేశపు కరెన్సీ బహిర్గత విలువ మార్కెటు శక్తుల వల్ల తగ్గింపు జరగడాన్ని మారకపు రేటు తరుగుదల అంటారు. ఇలా జరిగినపుడు ఆ దేశ ఎగుమతుల ధరలు తగ్గటం వల్ల ఎగుమతి, డిమాండు పెరుగుతుంది. ఇతర దేశాల కరెన్సీ ధరలు ఈ దేశ కరెన్సీ ధరలతో పోల్చినపుడు ఎక్కువగా ఉండటం వల్ల ఆ దేశ దిగుమతి డిమాండు తగ్గి తద్వారా చెల్లింపుల శేషంలోని లోటు సర్దుబాటు అవుతుంది. అయితే చెల్లింపు శేషం సర్దుబాటుకు ఇది సరైన పద్ధతి కాదు. మారకం రేటులో తరచుగా వచ్చే మార్పులు విదేశీ వ్యాపారంపై ప్రతికూల ప్రభావాన్ని చూపుతాయి.

(డి) విదేశీ మారక నియంత్రణ : ఈ విధానంలో వ్యాపార విధానం ప్రభుత్వ నియంత్రణలో ఉంటుంది. ఎగుమతి దిగుమతులన్నీ ప్రభుత్వ అనుమతి ద్వారా జరుగుతాయి. ప్రతికూల పరిస్థితుల్లో దిగుమతులను తగ్గించి ఎగుమతులను ప్రోత్సహించడం జరుగుతుంది.. అయితే దీనివల్ల సహజమయిన రీతిలో వ్యాపారం జరగకపోవచ్చు. అందువల్ల కొన్ని సందర్భాలలో నష్టదాయకంగాను, కృత్రిమంగాను విదేశీ వ్యాపారం గోచరిస్తుంది. ఏమైనప్పటికీ విదేశీ వ్యాపార నియంత్రణ వల్ల వ్యాపార చెల్లింపులలో ఏర్పడిన అసమతౌల్యాన్ని అసలు కారణాలు సరిదిద్దలేదు.

2. ద్రవ్యేతర చర్యలు : ద్రవ్యేతర చర్యల్లో ప్రధానంగా దిగుమతి సుంకాలు, ఎగుమతుల ప్రోత్సాహం వంటి చర్యలు తీసుకోబడతాయి.

దిగుమతి సుంకాలను విధించడం వల్ల లేదా దిగుమతి సుంకాలను పెంచడం వల్ల వాటి ధరలు పెరిగి దిగుమతులు తగ్గుతాయి. అలాగే దిగుమతి కోటాలు నిర్ణయించడం వల్ల కూడా దిగుమతులు తగ్గి విదేశీ పోటీ నుండి దేశీయ పరిశ్రమలకు రక్షణ లభించుటయే కాక చెల్లింపు శేషం సర్దుబాటు వీలుంటుంది. మరోవైపు ప్రతికూల చెల్లింపుల శేషాన్ని తగ్గించుటకు ఎగుమతులు పెంచుటకు సబ్సిడీలను, బోనస్‌లను దేశీయ ఉత్పత్తిదారులకు వ్యాపారులకు కల్పించి ప్రోత్సహించాలి. ఎందుకంటే అంతర్జాతీయ వ్యాపారాన్ని పెంపొందించుటకు ఎగుమతులే ప్రాముఖ్యమయినవి. ఇటీవల కాలంలో ప్రపంచీకరణ ధోరణుల ప్రభావం వల్ల దిగుమతుల నియంత్రణ కంటే ఎగుమతుల పెంపుదలకే ప్రాధాన్యతనిస్తున్నారు.

ఈ విధంగా అసమతౌల్య నివారణకు అనేక చర్యలు / పద్ధతులు అవలంబిస్తున్నప్పటికీ వీటికి అనేక పరిమితులున్నాయి. కాబట్టి ఏ ఒక్క పద్ధతిపైనా ఆధారపడటం కంటే వివిధ పద్ధతులను పరిస్థితులకు అనుగుణంగా మిళితం చేసి ఉపయోగించినట్లయితే అనుకూల ఫలితాలు వస్తాయి. తద్వారా చెల్లింపుల శేషంలోని అసమతౌల్యతను నివారించవచ్చు.

6.8. సారాంశము :

ఏ దేశ ఆర్థికాభివృద్ధైనా ఆ దేశం ఇతర దేశాలతో చేసే విదేశీ వ్యాపారం పై ప్రభావితం చెందుతుంది. ఒక దేశపు విదేశీ వ్యాపార చెల్లింపుల శేషం ఆ దేశపు ఆర్థిక స్థితి సూచిక అని చెప్పవచ్చు. చెల్లింపుల శేషాన్ని ఎగుమతి, దిగుమతులు పరిమాణాన్ని ఇతర దేశాల నుంచి తీసుకునే రుణాలను, బంగార నిల్వల స్థితిని మొదలగు విషయాలను వివరిస్తుంది. దానిని బట్టి అంతర్జాతీయ ద్రవ్య మార్కెటులో ఒక దేశ కరెన్సీకి ఉన్న డిమాండు ఆ దేశం విదేశీ కరెన్సీని చేసుకుంటున్న సప్లయి, పరిస్థితులను తెలియజేయడం ద్వారా ఆ దేశ కరెన్సీ

మారక విలువ చెల్లింపుల శేషంలోని అంశాలను బట్టి నిర్ణయించడం జరుగుతుంది. ఈ కారణాల వల్ల విదేశీ వ్యాపార చెల్లింపుల శేషం ఎన్నో విధాలుగా ప్రాధాన్యతను సంతరించుకుంది. అందువల్ల చెల్లింపుల శేషానికి సంబంధించిన వివిధ అంశాలను ఈ అధ్యాయంలో విపులంగా వివరించడం జరిగింది.

6.9. ముఖ్య పదాలు

1. విదేశీ చెల్లింపుల శేషం పట్టిక : ఒక నిర్ణీత కాలంలో ఒక దేశం వివిధ ప్రపంచ దేశాలతో జరిపిన ఆర్థిక కార్యకలాపాలను పొందుపరచబడే అంశాలను సూచించే పట్టిక

2. విదేశీ చెల్లింపుల శేషం : ఒక దేశం ఇతర దేశాలకు చెల్లించిన మొత్తాలను, ఇతర దేశాల నుంచి ఆ దేశానికి తరలి వచ్చిన మొత్తం రాబడుల మధ్య తేడాను వివరించునది.

3. కరెంటు ఖాతా : నిర్దిష్ట కాలంలో వ్యక్తులు, సంస్థలు వారికి వారుగా నిర్వహించు విదేశీ ఆర్థిక కార్యకలాపాలు. ప్రస్తుత ఆదాయ వ్యయాలకు సంబంధించిన అన్ని అంతర్జాతీయ ఆర్థిక వ్యవహారాలను ఇందులో చూపుతారు.

4. మూలధన ఖాతా : ఒక దేశ ఆదాయ స్థాయిని ప్రత్యక్షంగా ప్రభావితం చేయని ద్రవ్య రూపమైన ఆస్తులు, సంపద రాశులలో కలిగే మార్పులు గురించి వివరించునది. ఒక నియమిత కాలానికి లోబడని నిల్వలకు సంబంధించిన ఆర్థిక వ్యవహారాలన్నీ ఈ ఖాతాలో చోటు చేసుకుంటాయి.

5. స్వయం ప్రేరిత అంశాలు : వ్యక్తులు, సంస్థలు వారికి వారు స్వతహాగా నిర్వహించే ఆర్థిక కార్యకలాపాలు

6. నిర్దేశిత వ్యవహారాలు : విదేశీ చెల్లింపుల శేషంలోని అంశాల దృష్ట్యా వానిని సర్దుబాటు చేయుటకు నిర్దేశించబడిన ఆర్థికాంశాలు

7. చక్రీయ అసమతౌల్యం : అంతర్జాతీయ వ్యాపార చక్రాల ప్రభావాల వలన వివిధ దేశాల అంతర్జాతీయ చెల్లింపుల ఖాతాలలో ఏర్పడే అసమతౌల్యం

8. మూల్యహీనీకరణ : ఒక దేశ కరెన్సీ విలువను ఇతర దేశాల కరెన్సీల దృష్ట్యా అధికారికంగా తగ్గించడం

9. దృశ్యాంశాలు : అంతర్జాతీయ వ్యాపారంలో గల ఎగుమతి మరియు దిగుమతి వస్తువులను దృశ్యాంశాలు అంటారు.

10. అదృశ్యాంశాలు : సేవల ఎగుమతి మరి దిగుమతులు

6.10. స్వయం సమీక్షా ప్రశ్నలు :

1. చెల్లింపుల శేషంలో గల వివిధ అంశాల గురించి వివరించుము
2. సమతౌల్యం, అసమతౌల్యం మధ్య గల తేడాను వివరిస్తూ అసమతౌల్యానికి గల కారణాలు విశదీకరించండి.
3. చెల్లింపుల శేషంలోని అసమతౌల్యాన్ని నివారించు చర్యలు వివరించండి.

6.11. చదువవలసిన గ్రంథాలు

1. B.O. Sodesten : International Economy
2. J.E. Meade : The balance of payments
3. Peter. B. Kenen : The International Economy
4. David Young : International Economics
5. Waltes, Ingo : International Economics.

పాఠం - 7

అంతర్జాతీయ ద్రవ్య వ్యవస్థ : సమస్యలు - అంతర్జాతీయ ద్రవ్యత్వము - అంతర్జాతీయ ద్రవ్య నిధి, ఎస్.డి.ఆర్‌లు - యూరో డాలరు మార్కెట్టు

లక్ష్యాలు :

1. అంతర్జాతీయ ద్రవ్య వ్యవస్థ - స్వర్ణ ప్రమాణము నుండి బ్రెట్టన్ వుడ్స్ వ్యవస్థ వరకు పరిణామక్రమాన్ని తెలుసుకోవడం
2. అంతర్జాతీయ ద్రవ్యత్వ సమస్యను, దానిని పరిష్కరించటంలో అంతర్జాతీయ ద్రవ్యనిధి పాత్రను పరిశీలించడం
3. స్పెషల్ డ్రాయింగ్ రైట్స్, ఏ విధంగా ద్రవ్యత్వ సమస్యను పరిష్కరించగలిగాయో తెలుసుకోవడం
4. యూరో డాలరు మార్కెటు స్వరూప, స్వభావాలను తెలుసుకోవడం

విషయసూచిక :

7.0 పరిచయము

7.1 అంతర్జాతీయ ద్రవ్యవ్యవస్థ

7.2 స్వర్ణప్రమాణము (1870-1914)

7.3 అంతరయుద్ధ కాలపు అనుభవము

7.4 బ్రెట్టన్ వుడ్స్ వ్యవస్థ

7.4.1 స్వర్ణ వినిమయ ప్రమాణము.

7.4.2 బ్రెట్టన్ వుడ్స్ వ్యవస్థ : సమస్యలు

7.5 అంతర్జాతీయ ద్రవ్య నిధి

7.6 అంతర్జాతీయ ద్రవ్యత్వము

7.7 స్పెషల్ డ్రాయింగ్ రైట్సు

7.7.1 ఎస్.డి.ఆర్ ల ఉపయోగాలు

7.9 సారాంశము

7.10 ముఖ్యపదాలు

7.11 నమూనా ప్రశ్నలు

7.12 చదువదగిన గ్రంథాలు

7.0 పరిచయం :

ఈ పాఠములో మనము అంతర్జాతీయ ద్రవ్య వ్యవస్థ, దాని పరిణామ క్రమాన్ని గూర్చి తెలుసుకుందాము.

స్వర్ణప్రమాణము నుండి, బ్రెట్టన్ వుడ్స్ వ్యవస్థ వరకు పరిణామం చెందిన ఈ వ్యవస్థ అనేక ఆటుపోట్లనెదుర్కొన్నది. బ్రెట్టన్ వుడ్స్ వ్యవస్థ కుప్పకూలడానికి కారణాలను కూడా పరిశీలిస్తాము. ముఖ్యంగా అంతర్జాతీయ ద్రవ్యత్వసమస్య - అంతర్జాతీయ ద్రవ్య వ్యవస్థ ఎదుర్కొంటున్న ప్రధాన సమస్యలలో ఒకటి . దీని స్వరూప, స్వభావాలను, బ్రెట్టన్ వుడ్స్ వ్యవస్థలో అంతర్భాగమైన అంతర్జాతీయ ద్రవ్య నిధి ఈ సమస్యను ఏ విధంగా పరిష్కరించ యత్నించిందీ పరిశీలిస్తారు. స్పెషల్ డ్రాయింగ్ రైట్సును సృష్టించటం ద్వారా, ఈ సమస్య నెదుర్కోవటానికి జరిగిన ప్రయత్నాలు, అవి ఎంతవరకూ సఫలీకృతమైనవవీ తెలుసుకుందాము. చివరగా, అంతర్జాతీయ ద్రవ్య వ్యవస్థలో ముఖ్య పాత్రను పోషిస్తున్న యూరోడాలరు మార్కెటు దాని పని తీరును పరిశీలిస్తారు. ఈ పాఠములో, మనము అధ్యయనము చెసే విషయాలివే. ముందుగా మనము అంతర్జాతీయ ద్రవ్య వ్యవస్థ అంటే ఏమిటో తెలుసుకుందాము.

7.1 అంతర్జాతీయ ద్రవ్య వ్యవస్థ :

అంతర్జాతీయంగా, ద్రవ్యపరంగా దేశాలు అనుసరించవలసిన నియమాలు, నిబంధనలే అంతర్జాతీయ ద్రవ్య వ్యవస్థ దేశాల మధ్య ద్రవ్య సంబంధాలను నిర్దేశించే వ్యవస్థ. అంతర్జాతీయ ద్రవ్య వ్యవస్థ ఏ రూపంలోనైనా వుండవచ్చు. వివిధ ప్రామాణికాల (criteria) ప్రకారము, ఆర్థికవేత్తలు ఈ వ్యవస్థను వర్గీకరిస్తారు. ముఖ్యంగా రెండు ప్రమాణికాలు పరిగణిస్తారు. 1) మారకపు రేట్ల పాత్ర 2) రిజర్వు ఆస్తుల స్వభావము. అంతర్జాతీయ ద్రవ్య వ్యవస్థను, ఈ రెంటిని బట్టి వర్గీకరింపవచ్చును. మారకపు రేట్లు నిర్ణయింపబడే పద్ధతినిబట్టి కానీ, అంతర్జాతీయ రిజర్వు ఎస్సెట్ల బట్టికానీ, వర్గీకరింపవచ్చును. స్థిర మారకపు రేట్ల పద్ధతిగానీ, సరళ మారకపు రేట్ల పద్ధతిగానీ, స్థిరీకరింపబడిన మారకపు రేటు పద్ధతి కానీ, లేదా స్వేచ్ఛగా మారే మారకపు రేటు పద్ధతి కానీ వుండవచ్చు. అదే విధంగా, అంతర్జాతీయ రిజర్వుల వర్గీకరణలో, స్వర్ణప్రమాణము కానీ, స్వర్ణ వినిమయప్రమాణము కానీ, Pure Fiduciary Standard కానీ వుండవచ్చు. వీటి స్వభావాలను బట్టి, మనము అంతర్జాతీయ ద్రవ్య వ్యవస్థను వర్గీకరింపవచ్చు.

అంతర్జాతీయ వ్యాపారాన్నీ, పెట్టుబడుల పరిణామాన్ని గరిష్టీకరించి, వ్యాపారం వల్ల వచ్చే లాభాలను అన్ని దేశాల మధ్య సమంగా పంపిణీ చేసే వ్యవస్థను ఉత్తమ అంతర్జాతీయ ద్రవ్యవ్యవస్థగా పరిగణిస్తాము.

ఒక అంతర్జాతీయ ద్రవ్య వ్యవస్థను మూడు ప్రామాణికాలాధారంగా మదింపు చేయవచ్చు.

1. సర్దుబాటు (adjustment) 2. ద్రవ్యత్వము(liquidity) నమ్మకము(confidence). సర్దుబాటు, విదేశీ చెల్లింపుల శేషములో అసమతుల్యాన్ని సరిదిద్దే ప్రక్రియకు, సర్దుబాటు సంబంధించినది ఈ అసమతుల్యాన్ని పరిష్కరించటానికి అంతర్జాతీయ

రిజర్వులు అందుబాటులో ఉన్నాయా అనే అంశము ద్రవ్యత్వానికి సంబంధించినది. ద్రవ్యోల్బణానికిగానీ, ప్రతిద్రవ్యోల్బణమునకుగానీ, దారితీయకుండా, అసమతుల్యాన్ని పరిష్కరించటానికి అవసరమైన అంతర్జాతీయ రిజర్వులు అందజేసేదే ఉత్తమ అంతర్జాతీయ ద్రవ్యవ్యవస్థ. ఈ సర్దుబాటు విధానము సరిగా పనిచేస్తోందని, అంతర్జాతీయ రిజర్వు విలువలు అదే విధంగా వుంటాయనే అంశం నమ్మకానికి సంబంధించినది.

7.2 స్వర్ణప్రమాణము (1870-1914) :

ఈ పద్ధతి, 1870లో ఆవిర్భవించి, 1914, మొదటి ప్రపంచ యుద్ధం జరిగే వరకు కొనసాగింది. ఈ స్వర్ణ ప్రమాణములో ప్రతి దేశము తన కరెన్సీ యొక్క స్వర్ణభాగాన్ని నిర్వచించింది. ఈ ధర వద్ద బంగారాన్ని ఎంత పరిమాణములోనైనా అమ్మడానికి, కొనడానికి సుముఖంగా ఉంది. ప్రతి కరెన్సీ యూనిట్టు స్వర్ణభాగము స్థిరంగా ఉంది కాబట్టి, మారకపు రేటు కూడా స్థిరంగా ఉంటుంది. దీనికే 'మింట్ పారిటీ ' (mint parity) అని అంటారు. దీనికంటూ అధికంగా కానీ, తక్కువగా కానీ మారకపు రేటులో మార్పులుండవచ్చు.

వీటనే స్వర్ణ బిందువులు (Gold Points) అని అంటారు. ఈ స్వర్ణ బిందువుల మధ్య ఉంటేటట్లు, మారకపు రేటు, డిమాండ్ సప్లయ్ శక్తులను బట్టే నిర్ణయింపబడుతుంది. మారకషు రేటు ఈ బిందువు వెలుపల ఉండకుండా, బంగారాన్ని తగు విధంగా తరలించేవారు. స్వర్ణ ఎగుమతి బిందువుకు దిగువగా కరెన్సీ విలువపడిపోకుండా, బంగారము బయటకు తరలేది. బయటకు తరలే బంగారమే, దేశపు విదేశీ చెల్లింపుల శేషములో లోటు. అదేవిధంగా, స్వర్ణ దిగుమతి బిందువును దాటి దేశపు కరెన్సీ విలువ పెరగకుండా, దేశంలోకి బంగారాన్ని రప్పించేవారు. ఈ బంగారపు రాకలు, దేశపు విదేశీ చెల్లింపుల శేషములో మిగులును సూచిస్తాయి. ఈ విధంగా చెల్లింపుల శేషములోని లోట్లను బంగారం రూపంలో పరిష్కరించటం వలన, దేశాల బంగారపు నిల్వలు (reserves) పరిమితంగా ఉండటం వలన, ఈ లోట్లు ఎక్కువ కాలం కొనసాగకుండా, త్వరగా పరిష్కరించవలసిన ఆవశ్యకత ఉంది.

స్వర్ణ ప్రమాణములో, David Hurro చెప్పిన Price-Specie Flow Mechanism ద్వారా సర్దుబాటు జరిగేది. బంగారం కానీ, పేపరు కరెన్సీ (బంగారం back up వున్న) ప్రతి దేశపు ద్రవ్యపు సప్లయ్‌గా ఉండేది. అందువలన లోటు గల దేశములో ద్రవ్యపు సప్లయ్ తగ్గి; మిగులు గల దేశములో ద్రవ్యపు సప్లయ్ పెరిగేది. లోటు గల దేశములో అంతర్గతంగా ధరలు తగ్గి, మిగులు గల దేశములో ధరలు పెరిగేవి. ద్రవ్య రాశి సిద్ధాంతం ప్రకారము, లోటు దేశము యొక్క ఎగుమతులు పెరిగి, దిగుమతులు తగ్గేవి. ఈ ప్రక్రియ విదేశీ చెల్లింపుల శేషములో లోటు తగ్గే వరకు కొనసాగేది. మిగులు గల దేశములో, దీనికి పూర్తిగా విరుద్ధమైన ప్రక్రియ జరిగేది.

విదేశీ చెల్లింపుల శేషములో మార్పులను బట్టి, దేశీయంగా ద్రవ్యపు సప్లయ్ మారేది. అందువలన ద్రవ్యోల్బణ రహిత సంపూర్ణ ఉద్యోగితను సాధించటానికి ఒక దేశము ద్రవ్య విధానాన్నుపయోగించలేని పరిస్థితి ఉండేది. కాని సాంప్రదాయక ఆర్థిక వేత్తలకు ఇది ఒక సమస్యగా కనిపించలేదు. వారి ఆలోచన ప్రకారము, ఆర్థిక వ్యవస్థ, సంపూర్ణ ఉద్యోగితా స్థాయిని చేరటానికి, స్వయంచాలక శక్తులు పని చేస్తాయి.

ఈ రకపు సర్దుబాటు ప్రక్రియ పనిచేయుటకు, దేశపు ద్రవ్యపు సప్లయ్‌పై, విదేశీ చెల్లింపుల శేషములోని లోటులో, మిగులు యొక్క ప్రభావాన్ని తొలగించే చర్యలేవీ, ఆ దేశం చేపట్టరాదు. కానీ, స్వర్ణ ప్రమాణ నియమాల ప్రకారం, లోటు దేశపు

పరపతిని నియంత్రించి, మిగులు దేశపు పరపతిని విస్తరించి, యీ సర్దుబాటు ప్రక్రియను బలోపేతం చేయాలి. కాని స్వర్ణ ప్రమాణ కాలంలో, ద్రవ్య అధికారులు, ఈ నిబంధనలను పాటించక, విదేశీ చెల్లింపుల శేషములోని అసమతుల్యము వల్ల, ద్రవ్యపు సప్లయ్‌లో సంభవించే మార్పులను, పాక్షికంగానైనా తగ్గించటానికి ప్రయత్నం చేసారు. కాని లోటు దేశపు ద్రవ్యసప్లయ్‌లో అధిక తగ్గుదలను, మిగులు దేశపు ద్రవ్యసప్లయ్‌లో అధిక పెరుగుదలను నివారించటానికి సర్దుబాటు ప్రక్రియలో, ఈ రకమైన నియంత్రణ అవసరమని కొందరి వాదన.

స్వర్ణ ప్రమాణ వ్యవస్థలో, సర్దుబాటు ప్రక్రియ ఈ విధంగా పనిచేయాలి. కాని టౌసిగ్ ప్రకారము, 1920లలో ఈ సర్దుబాటు ప్రక్రియ చాలా వేగంగా, సులభంగా, దేశాల మధ్య బంగారం తరలించకుండా, పనిచేసింది. కాని టౌసిగ్ ప్రకారము, అంతర్జాతీయ మూలధన ప్రవాహాల వలన, విదేశీ చెల్లింపుల శేషములోని, అసమతుల్యాలు పరిష్కరింపబడ్డాయి. బంగారపు తరలింపులతో నిమిత్తం లేకుండా, ఈ సర్దుబాటు జరిగింది. బ్రిటన్ దేశానికి, దాని విదేశీ చెల్లింపుల శేషములో లోటు ఉన్నపుడు, దాని ద్రవ్య సప్లయ్ తగ్గి, వడ్డీ రేట్లు పెరిగి, స్వల్పకాలిక మూలధన ప్రవాహాలు దేశంలోనికి వచ్చి, లోటును సరిదిద్దింది.

బ్యాంకు రేటుని పెంచి, తద్వారా వడ్డీరేట్లను పెంచి, దేశంలోకి మూలధం రావటాన్ని ప్రోత్సహించింది. లోటు వలన, బ్రిటన్ ద్రవ్య సప్లయ్ తగ్గుదల, దేశీయంగా ఆర్థిక కార్యకలాపాలను, ధరలకన్నా ఎక్కువ తగ్గించింది. బ్రిటన్ విదేశీ చెల్లింపుల శేషములో మిగులును, దీనికి విరుద్ధమైన ప్రక్రియ పరిష్కరించింది.

Price - Specie Flow Mechanism నిర్దేశించినట్లు, సర్దుబాటు జరుగలేదు. కానీ, శీఘ్రంగా, సులభంగా సర్దుబాటు ప్రక్రియ జరగటానికి, స్వర్ణ ప్రమాణంలోని ప్రత్యేక పరిస్థితులే కారణము. ప్రపంచంలో, ఆ కాలంలో ఆర్థిక విస్తరణ జరిగింది. స్థిరత్వం కూడా ఉంది. పౌండ్ స్టెర్లింగ్ ఒకటే ముఖ్యమైన అంతర్జాతీయ కరెన్సీ. లండన్ ఏకైక అంతర్జాతీయ ద్రవ్య కేంద్రము. అయినా, పౌండ్‌లో నమ్మకరాహిత్యమను ప్రశ్న ఉదయించలేదు. మిగతా కరెన్సీలలోని మార్పులుకానీ, యితర ప్రత్యర్థి ద్రవ్య కేంద్రాలలో మార్పులు కానీ సంభవించలేదు. వర్తమాన పరిస్థితులకు భిన్నంగా, అప్పుడు ధర సరళత ఉంది. దేశాలు బహిర్గత సమతుల్యానికి, అంతర్గత సమతుల్యానికన్నా, ఎక్కువ ప్రాముఖ్యతనిచ్చాయి. ఆ పరిస్థితులలో ఏ అంతర్జాతీయ ద్రవ్య వ్యవస్థ అయినా బహుశా సులభంగా పనిచేసేది.

7.2.1 స్వర్ణ ప్రమాణ వ్యయ, లాభాలు :

బహిర్గత అసమతుల్యాన్ని బట్టి, ధరలస్థాయి, ఉత్పత్తి స్వయంచాలకంగా సర్దుబాటు అయ్యేవి. ఇది స్వర్ణ ప్రమాణము యొక్క ముఖ్య లాభము. ఒకసారి ఒక దేశము తన కరెన్సీ యొక్క స్వర్ణ అంశాన్ని సూచించిన తర్వాత, ఆ ధర వద్ద తన దేశపు కరెన్సీ (బంగారాన్ని) అమ్మడానికి కానీ, కొనడానికి కానీ సంసిద్ధం కావాలి. అపుడు అంతర్జాతీయ ద్రవ్య వ్యవస్థ స్వయంచాలకంగానే పనిచేసేది. స్వర్ణ ప్రమాణాన్ని పాటించినంత కాలము, అమెరికాలో కేంద్రబ్యాంకుదేమీ లేదు. అమెరికా దేశపు రెండవ బ్యాంకు 1837లో మూసివేసారు. ఇప్పుడున్న ఫెడరల్ రిజర్వు సిస్టమ్ 1913లో స్థాపింపబడింది. ఈ కాలంలో, అమెరికాలో విచక్షణా ద్రవ్య విధానమేది లేదు. స్వర్ణ ప్రమాణము యొక్క ఊరటనిచ్చే స్వభావమిదే. విదేశీ చెల్లింపుల శేషములోని అసమతుల్యము వల్ల ఒక దేశానికి ఏమి జరుగుతుందనే ప్రశ్న ఎప్పుడూ ఉత్పన్నమవలేదు.

స్వర్ణ ప్రమాణము యొక్క రెండవ లాభము - దీర్ఘకాల ధర స్థిరత్వము. ఉదాహరణకు, అమెరికాలో స్వర్ణ ప్రమాణ కాలములో, సగటు సాలుసరి ద్రవ్యోల్బణములు 0.1 శాతము మాత్రమే. బ్రిటన్‌లో, స్వర్ణ ప్రమాణ కాలములో సగటు సాలుసరి

ద్రవ్యోల్బణరేటు - 0.7 శాతము. అంటూ, స్వర్ణ ప్రమాణ కాలములో, బ్రిటన్‌లో ధరలు పడిపోయాయి. ప్రస్తుత ద్రవ్యోల్బణ పరిస్థితులను బట్టి చూస్తే, ఇది నమ్మశక్యమైన విషయం కాదు. కాని స్వర్ణ ప్రమాణ ప్రతిపాదనలు, స్వల్పకాలాన్ని విస్మరించారు. స్వర్ణ ప్రమాణం, స్వల్పకాల ధరస్థిరత్వాన్ని అందజేస్తుందని గ్యారంటీ యివ్వలేక పోయారు. ఒక సంవత్సరము, తర్వాత సంవత్సరాల మధ్య స్వర్ణ ప్రమాణంలో ధరలు బాగా మారేవి. కానీ, స్వర్ణ ప్రమాణ వ్యవస్థలో, ధర మార్పుల స్వభావము, ఇటీవల కాలపు అనుభవానికి భిన్నంగా ఉంది. ఉదాహరణకు రెండవ ప్రపంచ యుద్ధం తర్వాత, ధరలు మారాయి - కానీ అవి ఎప్పుడు పెరిగాయి. అయితే, ఏ మేరకు పెరిగాయన్నది ప్రశ్న ? స్వర్ణప్రమాణకాలంలో, ఒక దేశంలో ధరలు కొన్ని సంవత్సరాలలో పెరగవచ్చు (ద్రవ్యోల్బణము) మరికొన్ని సంవత్సరాలలో తగ్గవచ్చు (ప్రతి ద్రవ్యోల్బణము) సంవత్సరానికి, సంవత్సరానికి మధ్య మార్పులున్నా, దీర్ఘకాలంలో ధరలు స్థిరంగా ఉంటాయి. అంటూ ద్రవ్యోల్బణము వలె, ప్రతి ద్రవ్యోల్బణము కూడా సాధారణ పరిస్థితే. ద్రవ్యోల్బణము వల్ల కానీ, ప్రతి ద్రవ్యోల్బణము వల్ల కానీ, ఉత్పన్నమయ్యే విపత్కర పరిస్థితులు మనకు తెలుసు. కాబట్టి, స్వర్ణ ప్రమాణము ధర స్థిరత్వాన్ని చేకూరుస్తుందని చెప్పేటప్పుడు కొంత జాగరూకత ఉండాలి. దీర్ఘకాలంలోనే యిది ఉంటుందనీ, స్వల్పకాలంలో ధరలు మారతాయని గ్రహించాలి.

కాబట్టి, స్వర్ణ ప్రమాణమునకు అంతర్జాతీయ ద్రవ్య వ్యవస్థ వల్ల రెండు లాభాలున్నాయి. కానీ, స్వర్ణ ప్రమాణాన్ని పాటించే దేశాలకు, ఈ వ్యవస్థ వల్ల, ఒక ముఖ్యమైన సమస్య కూడా ఉంది. విదేశీ చెల్లింపుల శేషములో లోటు వల్ల, ద్రవ్యపు సప్లయ్ తగ్గి, ఆర్థిక వ్యవస్థ క్షీణిస్తుంది. కానీ, శేషములో మిగులు వలన, ద్రవ్యోల్బణ పరిస్థితులేర్పడతాయి. ఉదాహరణకు, స్వర్ణ ప్రమాణ కాలంలో, అమెరికా దేశపు తలసరి నిజ ఆదాయ పెరుగుదల సంవత్సరానికి సగటున 1-4%. స్థూల దేశీయోత్పత్తి సగటు పెరుగుదల ఆరోగ్యకరంగా ఉన్నా, సగటు నుండి హాని తేడా గణనీయంగా ఉంది. స్వర్ణ ప్రమాణం వలన, స్థిర మారకపు రేట్ల వ్యవస్థ ఉండేది కానీ, స్థూల దేశీయోత్పత్తి వృద్ధి రేటులో అస్థిరత ఉండేది.

1870-1914 ఈ నాలుగు దశాబ్దాలు - స్వర్ణ ప్రమాణం యొక్క 'స్వర్ణయుగం' గా వర్ణిస్తారు. ఈ కాలంలో, ప్రపంచ వాణిజ్యము, పెట్టుబడి విస్తరించి, అంతర్జాతీయ ప్రత్యేకీకరణకు, ప్రపంచ సంక్షేమానికి దోహదం చేసాయి. విదేశీ చెల్లింపుల శేషపు యంత్రాంగము చక్కగా పనిచేసింది. దేశాలమధ్య, విధానపరంగా ఎటువంటి సంఘర్షణలు తలెత్తలేదు. అందువలనే, మొదటి ప్రపంచ యుద్ధానంతరం, స్వర్ణ ప్రమాణపు వైపు, ప్రపంచదేశాలన్నీ మరల దృష్టి సారించాయి.

7.3 అంతర - యుద్ధకాలపు అనుభవము : (Inter - War Experience)

స్వర్ణప్రమాణముపై ఆధారపడిన అంతర్జాతీయ ద్రవ్యవ్యవస్థ; మొదటి ప్రపంచ యుద్ధంరాగానే, అంతరించింది. దానితో, స్వర్ణయుగము అంతరించింది. 1919-1924 మధ్యకాలంలో, మారకపురేట్లు విపరీతమైన ఒడుదుడుకుల నెదుర్కొన్నాయి. ఆరంభంలో, కొన్నిదేశాలు, తమ కరెన్సీలను బంగారంలోనికి మార్పు చేయడాన్ని నిలుపుచేసి, బంగారపు ఎగుమతులపై నిషేధం విధించి, తమ బంగారపు నిల్వలను రక్షించుకొనే ప్రయత్నాలు చేసాయి. తర్వాత చాలా దేశాలు ఇదే విధానాన్ని అవలంబించాయి. ఫలితంగా, సాంప్రదాయ స్వర్ణప్రమాణము అంతరించింది.

ఈ పరిస్థితులలో, స్వర్ణప్రమాణపు స్థిరత్వంపై చాలా దేశాలకు తిరిగి నమ్మకం కలిగింది. దానిని మరల పునరుద్ధరించాలని కోరిక తలెత్తింది. 1925 ఏప్రిల్‌లో, బ్రిటన్, పౌండ్‌ను, యుద్ధానికి పూర్వపు ధర వద్ద, బంగారంలోకి మార్చడానికి సిద్ధపడింది. బంగారపు ఎగుమతులపై నిషేధాన్ని తొలగించింది. మిగతా దేశాలు కూడా బ్రిటన్ మార్గములో, స్వర్ణప్రమాణానికి తిరిగి వెళ్ళే ప్రయత్నాలు చేసాయి. (1919లో అమెరికా స్వర్ణ ప్రమాణానికి అంతకు మునుపే వెళ్ళింది.) కానీ ఈ నూతన వ్యవస్థ, అంతకు

ముందున్న శుద్ధ స్వర్ణ ప్రమాణము(pure gold standard) కాదు. దీనిని స్వర్ణ వినిమయ ప్రమాణము (Gold Exchange standard) అని అనవచ్చు. బంగారము, బంగారంలోకి మార్చగలిగే కరెన్సీలు (ఎక్కువగా పౌండ్లు, కాని అమెరికన్ డాలర్లుకానీ, ఫ్రెంచి ఫ్రాండ్లుకాని) అంతర్జాతీయ రిజర్వులుగా ఉపయోగింపబడినాయి.

బ్రిటన్ దేశము, తన పోటీ పటిమను చాలా వరకు పోగొట్టుకొంది. (ముఖ్యంగా అమెరికా దేశానికి) తన విదేశీ పెట్టుబడిలో చాలా భాగాన్ని, యుద్ధ వ్యయానికి చెల్లించవలసి వచ్చింది. యుద్ధానికి ముందువున్న సామ్యము(parity) పునరుద్ధరింపబడింది. కానీ, దీని వలన బ్రిటిష్ పౌండ్, అధిక మూల్యీకరణ (over valued) అయింది. ఫలితంగా విదేశీ చెల్లింపుల శేషములో లోట్లు ఏర్పడి, వీటిని నియంత్రించే ప్రయత్నంలో, ప్రతి ద్రవ్యోల్బణం ఏర్పడింది. దీనికి భిన్నంగా, ఫ్రాన్స్‌దేశపు విదేశీ చెల్లింపుల శేషములో మిగులు ఏర్పడింది.

కానీ, ఈ స్వర్ణ వినిమయ ప్రమాణము కూడా కుప్పకూలింది. ప్రపంచంలో ఆర్థిక మాంద్యం ఏర్పడింది. 1931-36 సంవత్సరాల మధ్య, అస్థిర పరిస్థితులేర్పడ్డాయి. దేశాలు, పోటాపోటీగా, మూల్యహీనీకరణకు పాల్పడి, తమ నిరుద్యోగితను ఎగుమతి చేయడానికి ప్రయత్నించాయి. 1931-35 సంవత్సరాల మధ్య, అంతర్జాతీయ సహకారము పూర్తిగా క్షీణించింది. దేశాలు అధిక సుంకాలను విధించాయి. దిగుమతులపై ఇతర ఆంక్షలు విధించాయి. ఫలితంగా, అంతర్జాతీయ వాణిజ్యం సగానికి తగ్గిపోయింది.

1936వ సం॥లో బ్రిటన్, ఫ్రాన్స్, అమెరికా దేశాల మధ్య ఒక త్రైపాక్షిక ఒప్పందం కుదిరింది. అధిక మూల్యీకరణమయిన ఫ్రెంచి ఫ్రాంకును, మూల్యహీనీకరణ చేయటానికి ఫ్రాన్సుకు వెసులుబాటు కల్పించారు. ఈ అంతర్జాతీయ సహకారము కూడా, రెండవ ప్రపంచ యుద్ధం రావడంతో, ఆగిపోయింది. అర్థవంతమైన అంతర్జాతీయ ద్రవ్య సహకారము యుద్ధానంతరకాలం వరకు వేచి ఉండవలసి వచ్చింది. అంతర యుద్ధకాలపు అనుభవము, అస్థిరపరచే స్పెక్యులేషన్, అస్థిర మారకపు రేట్లను సూచించింది. ఈ అనుభవము, రెండవ ప్రపంచ యుద్ధానంతరం, మిత్రదేశాలను ప్రభావితం చేసి, యుద్ధానంతరకాలంలో, కొంత సరళత ఉండే అంతర్జాతీయ ద్రవ్య వ్యవస్థను నెలకొల్పవలసిన ఆవశ్యకతను వారు గుర్తించేటట్లు చేసింది. ఈ వ్యవస్థలో, మారకపు రేట్లు సంబంధించినంత వరకు వాటి స్థిరత్వానికి ప్రాముఖ్యత ఉండేటట్లుగా గుర్తించారు. ఇటీవల కాలంలో, ఈ అంతర యుద్ధకాలపు అనుభవాన్ని మరొక విధంగా కూడా వివరించారు. 1919-24 మధ్యకాలంలో, ఉత్పన్నమయిన మారకపు రేట్లలో విపరీతమయిన ఒడుదుడుకులు, మొదటి ప్రపంచ యుద్ధకాలంలో తీవ్రమైన అసమతుల్యం వలననూ, యుద్ధానంతర పునర్నిర్మాణ కార్యక్రమంతో ముడిపడిన అస్థిరత్వం వలననూ, ఏర్పడ్డాయని ఒక వివరణ. అటువంటి పరిస్థితులలో, ఏ స్థిరమారకపు రేటు వ్యవస్థ కూడా బ్రతికి బట్టకట్ట లేకపోయేది.

7.4. బ్రెట్టన్ వుడ్స్ వ్యవస్థ : (Bretton Woods System)

7.4.1 స్వర్ణ వినిమయ ప్రమాణము (1947-71) :

1944వ సంవత్సరంలో, 44 కమ్యూనిస్టేతర దేశాలు ప్రతినిధుల, అమెరికాలోని న్యూ హాంప్‌షైరు రాష్ట్రములోని బ్రెట్టన్ వుడ్స్‌లో, యుద్ధానంతరం ఎటువంటి అంతర్జాతీయ ద్రవ్య వ్యవస్థను నెలకొల్పాలనే అంశంపై నిర్ణయించటానికి సమావేశమయ్యారు. అంతర్జాతీయ ద్రవ్య వ్యవస్థను సంస్కరించటమే, ఈ సమావేశ ముఖ్య లక్ష్యము. ఈ దిశగా, ప్రతినిధులు రెండు రకాల ప్రణాళికలను పరిశీలించారు. ఒకటి : బ్రిటన్‌కి చెందిన లార్డ్ కీన్సు ప్రతిపాదించిన బ్రిటిష్ ప్రణాళిక (Keynes Plan) రెండవది : అమెరికన్ ట్రెజరీ డిపార్టుమెంటుకి చెందిన హారీవైటు ప్రతిపాదించిన అమెరికన్ ప్రణాళిక. (Whites Plan)

కీన్సు, ఓవర్ డ్రాఫ్ట్ సౌకర్యంతో గూడిన క్లియరింగ్ యూనియన్ స్థాపించాలని, ప్రతిపాదించారు. దీనికి, రిజర్వులను సృష్టించకలిగే శక్తి కూడా ఉంటుంది. క్రొత్త అంతర్జాతీయ యూనిట్ ఆఫ్ అకౌంట్, 'బాంకర్, (Banker) ని సృష్టించాలని ప్రతిపాదించారు. ఈ బాంకర్‌ను అప్పుగా తీసుకొనేవారు, పరపతిదార్లు తమ తమ నిల్వలపై వడ్డీని చెల్లించాలి. దీనివలన, మిగులు దేశాలపై, సర్దుబాటు బాధ్యత పాక్షికంగానైనా వుండే విధంగా దీనిని ప్రతిపాదించారు.

కానీ, ప్రతినిధులు ఆమోదించిన ప్రణాళిక, వైట్ ప్రణాళికకు దగ్గరగా వుంది. ఇదే బ్రెట్టన్ వుడ్స్ వ్యవస్థ అని పేర్కొన బడింది. 1944 నుండి 1971 వరకు ఈ వ్యవస్థ కొనసాగించి ఈ 27 సంవత్సరాల కాలాన్ని, బ్రెట్టన్ వుడ్స్ శకంగా పేర్కొంటారు.

ఈ బ్రెట్టన్ వుడ్స్ సమావేశము, అంతర్జాతీయ ద్రవ్య సహకారానికి, నిర్దిష్టమైన విధులు, అధికారాలు కలిగిన ఒక అంతర్జాతీయ సంస్థ అవసరమని అంగీకరించింది. ద్రవ్య విషయాలపై చర్చలకు, సహకారానికి, వేదికగా ఉపయోగపడే ఒక శాశ్వత సంస్థ అవసరమని అభిప్రాయపడ్డారు. ఈ ఉద్దేశానికనుగుణంగా, అంతర్జాతీయ ద్రవ్య నిధి(International Monetary Fund)ని నెలకొల్పడానికి అంగీకరించారు. యుద్ధానంతర అంతర్జాతీయ ద్రవ్య వ్యవస్థకు ప్రవర్తనా నియమావళిని, యీ సంస్థయే నిర్దేశించింది.

బ్రెట్టన్ వుడ్స్ వ్యవస్థను స్వర్ణ వినిమయ ప్రమాణంగా పేర్కొనవచ్చు. బంగారం ధర, ఔన్సుకి \$35 "డాలర్లు" గా ఉండేటట్లు, ఈ ధర వద్ద ఎటువంటి నిర్బంధాలు, పరిమితులు లేకుండా, బంగారానికి బదులుగా, డాలర్లను మారకం చేయడానికి మరికా అంగీకరించింది. మిగతా దేశాలు, తమ కరెన్సీ విలువలను, డాలర్ల రూపంలో నిర్ణయిస్తాయి. సామ్యవిలువ(par value) కన్నా, ఒక శాతం ఎక్కువగా కానీ, తక్కువగా కానీ, మారకపు రేటు మార్పు చెందకుండా, విదేశీ మారకపు మార్కెట్లలో దేశాలు జోక్యం చేసుకుంటాయి. అనుమతింపబడిన మార్పు పరిమితులలో, డిమాండ్, సప్లయశక్తులు మారకపు రేటును నిర్ణయిస్తాయి.

సామ్యవిలువ కన్నా 1 శాతం తక్కువకంటూ కరెన్సీ విలువ పడిపోతే, ఒక దేశీయ డాలరు నిల్వలనుపయోగించి, తన కరెన్సీని కొనుగోలు చేయాలి. అదే విధంగా, కరెన్సీ విలువ, సామ్యవిలువపై 1 శాతం కన్నా అధికంగా పెరిగితే, తన కరెన్సీతో డాలర్లను కొనుగోలు చేయాలి. 1950 ల ఉత్తరార్థంలోనూ, 1960 ల ఉత్తరార్థంలోను మిగతా కరెన్సీలు, డాలర్లలోకి పూర్తిగా మారేవి. అమెరికన్ డాలరు ఒక్కటే అంతర్జాతీయ కరెన్సీ. అందువలన, ఈ నూతన వ్యవస్థను స్వర్ణ - డాలర్ ప్రమాణము అని అంటారు. అమెరికన్ డాలరు కీలక కరెన్సీ. అమెరికా మాత్రము, విదేశీ మారకపు మార్కెటులో జోక్యం చేసుకొనవసరం లేదు. మిగతా దేశాలు మాత్రం తమ స్థిర డాలరు ధరలను కొనసాగించాలి.

దేశాలు, తమ విదేశీ చెల్లింపుల శేషాలలోని తాత్కాలిక లోట్లను, తమ అంతర్జాతీయ రిజర్వులను, IMF నుంచి అప్పు చేయడం ద్వారా భర్తీ చేయాలి. ద్రవ్య నిధి అనుమతితో, ప్రాథమిక అసమతుల్య(Fundamental disequilibrium) ఉన్నపుడే, ఒక కరెన్సీ యొక్క సామ్య విలువను మార్చడానికి వీలవుతుంది. అయితే యీ ప్రాథమిక అసమతుల్యాన్ని ఎక్కడా స్పష్టంగా నిర్వచించలేదు. కాని స్థూలంగా, విదేశీ చెల్లింపుల శేషములో, లోటుకానీ, మిగులు కానీ ఎక్కువగా ఉండి, అది కొంతకాలంపాటు, అదే విధంగా కొనసాగితే, అది ప్రాథమిక అసమతుల్యంగా పరిగణించేవారు. 10 శాతం కన్నా, తక్కువగా వుండే మారకపు రేటులో మార్పులకు, ద్రవ్యనిధి ఆమోదం అవసరం లేదు అంటే యీ బ్రెట్టన్ వుడ్స్ వ్యవస్థ -Adjustable peg- అని చెప్పవచ్చు. స్థిర, సరళ మారకపు రేట్ల వ్యవస్థల రెండింటి ప్రయోజనాలు కలిగివున్న వ్యవస్థ యిది. దీని వలన, స్వల్ప కాలంలో, మారకపురేటు స్థిరత్వం ఉండాలి. కానీ, విదేశీ చెల్లింపుల శేషములో ప్రాథమిక అసమతుల్యమేర్పడినపుడు, మారకపురేటు సర్దుబాటుకవకాశం ఉంటుంది. (సరళమారకపు రేటు వ్యవస్థలో లాగా) అంతర యుద్ధకాలంలో, అంతర్జాతీయ వాణిజ్యంలో ఏర్పడిన చిన్నాభిన్న పరిస్థితులను దృష్టిలో వుంచుకొని, చాలా దేశాలు ఇటువంటి స్థిరత్వంపై ఆసక్తిని కనపరచాయి.

యుద్ధానంతరం కొంత సంధికాలం తర్వాత, దేశాలన్నీ తమ తమ కరెన్సీలను యితర కరెన్సీల్లోకి, అమెరికా డాలరు పూర్తి మార్పుకు అవరోధాలన్నీ తొలగించాలి. దేశాలు అదనంగా వ్యాపార నిర్బంధాలేవీ విధించరాదు. ప్రస్తుతం అమలులో వున్న నిర్బంధాలన్నీ బహు పాక్షిక (Multi lateral) సంప్రదింపుల ద్వారా క్రమేపీ తొలగించాలి. మూలధన ప్రవాహాల (capital flows) పై మాత్రం నిర్బంధాలను అనుమతించారు.

అంతర్జాతీయ ద్రవ్య నిధి నుండి, విదేశీ చెల్లింపుల శేషములోని తాత్కాలిక లోటును పూడ్చడానికి మాత్రమే అప్పుతీసుకోవచ్చు. దీర్ఘకాలిక అభివృద్ధి సహాయము ప్రపంచ బ్యాంకు(world bank), దాని అనుబంధ సంస్థ, అంతర్జాతీయ అభివృద్ధి సంస్థ (IDA) అందజేస్తాయి.

7.4.2 బ్రెట్టన్ వుడ్స్ వ్యవస్థ : సమస్యలు :-

1950 లలోను, 1960 లలోనూ, బ్రెట్టన్ వుడ్స్ వ్యవస్థ బాగానే పని చేసింది. ప్రాథమిక అసమతుల్యమున్నపుడు కరెన్సీల సామ్య విలువలలో మార్పునకు అనుమతిని ఈ వ్యవస్థ నిర్దేశించింది. అయితే, పారిశ్రామిక దేశాలు, దీని కనుగుణంగా, తమ కరెన్సీల సామ్య విలువలను మార్చడానికి అయిష్టతను చూపారు. గత్యంతరం లేనప్పుడూ, స్పెక్యులేషన్ వల్ల అస్థిర పరిస్థితి ఏర్పడుతుందని పరిస్థితులలోను మాత్రమే, మార్పులకంగీకరించారు. విదేశీ చెల్లింపుల శేషములో లోటు ఉన్న దేశాలు, తమ కరెన్సీలను మూల్యహీనీకరణ చేయడానికి యిష్టపడలేదు. అట్లా చేయడం, తమ దేశాల బలహీనతకు చిహ్నమని భావించారు. మిగులు దేశాలు తమ కరెన్సీల పునర్మూల్యాంకనము(Revaluation) చేయకుండా, అంతర్జాతీయ రిజర్వులను పెంపొందించుకునే ప్రయత్నం చేసారు. అయితే, అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలు మాత్రం, తమ కరెన్సీలను చాలాసార్లు మూల్యహీనీకరణము చేసాయి. మిగులు దేశాలు, నిర్దేశించిన విధంగా అనుసరించకపోతే, వారిని ఎదుర్కొనే మార్గము బ్రెట్టన్ వుడ్స్ వ్యవస్థలో లేదు.

ప్రాథమిక అసమతౌల్యమున్నపుడు, కరెన్సీ సామ్య విలువలు మార్చడానికి పారిశ్రామిక దేశాలు యిష్టపడక పోవడం వలన రెండు రకాల ప్రభావాలు కన్పించాయి.

1. బ్రెట్టన్ వుడ్స్ వ్యవస్థలోని సరళత, విదేశీ చెల్లింపుల శేషములోని అసమతుల్యాన్ని సర్దుబాటు చేయడానికి అది నిర్దేశించిన యంత్రాంగము పని చేయడానికి వీలు కల్పించలేదు. అందువలన బ్రెట్టన్ వుడ్స్ వ్యవస్థ 1971లో కుప్పకూలింది.

2. ప్రాథమిక అసమతుల్యమున్నపుడు, తమ కరెన్సీల సామ్య విలువలను మార్చడానికి, పారిశ్రామిక దేశాలు కనపరచిన అయిష్టత స్పెక్యులేషన్ను ప్రోత్సహించి, అధిక మూలధన ప్రవాహం ద్వారా అస్థిరత ఏర్పడటానికి కారణ భూతమయింది.

బ్రెట్టన్ వుడ్స్ వ్యవస్థ పనిచేయడంతో, యింకొక తీవ్రమైన సమస్య ఉత్పన్నమయింది. అన్ని కరెన్సీలు డాలరుకు ముడి పడడంవలన, అమెరికా దేశాము స్థిర ధర వద్ద, డాలర్లకు బదులుగా, బంగారాన్ని మారకము చేయడానికి సిద్ధపడాలి. అమెరికా దేశపు విదేశీ చెల్లింపుల శేషములో సంతులనమున్నంత కాలము, ఇది పని చేసింది. కాని 1960 మధ్య కాలము నుండి, అమెరికా దేశపు విదేశీ చెల్లింపుల శేషములో లోటు ఏర్పడి, కొనసాగింది. డాలరు, ప్రపంచపు ముఖ్య రిజర్వు కరెన్సీ కాబట్టి మిగతా దేశాలన్నీ డాలర్లను తమవద్దే వుంచుకున్నాయి. అందువలన అమెరికా, ఈ అసమతుల్యాన్ని పరిష్కరించడానికి ప్రయత్నం చేయలేదు. బహిర్గతా అసమతుల్యాన్ని సరి చేయటానికి, దేశీయ ద్రవ్య విధానంలో కాని, కోశ విధానంలో కాని మార్పులు చేయనవసరము లేదని భావించింది. అందువలన విదేశీ కేంద్ర బ్యాంకులలో - డాలరు నిల్వలు పెరిగాయి. మిగులు దేశాలు, డాలర్లను కొనుగోలు

చేసి తమ కరెన్సీలను అమ్మవలసి వచ్చింది. తర్వాత, తమ కరెన్సీ విలువలు పెరగకుండా నిరోధించాయి. 1960 దశకం అంతంలో, అనుకొన్నట్లుగానే సమస్యలెదురయ్యాయి. విదేశీ కేంద్ర బ్యాంకులలో ఉన్న డాలర్లు, అమెరికా వద్ద నున్న బంగారపు నిల్వల కన్నా ఎక్కువ. అమెరికా, తన విధానాలను మార్చుకోవడానికి యిష్టపడకపోతే, పరిస్థితి తీవ్రతరమవుతుంది.

ఈ పరిస్థితులలో, బ్రెట్టన్ వుడ్స్ వ్యవస్థ అంతరించడం వూహించిన పరిణామమే. అమెరికాకు ప్రత్యామ్నాయ మార్గాలు:

1. బహిర్గతలోటును తగ్గించటానికి లేదా పూర్తిగా నిర్మూలించుటకు తన స్థూల ఆర్థిక విధానాలను మార్చుకొనడం

2. విదేశీ కేంద్ర బ్యాంకులు తమ డాలర్లను, బంగారానికి మారకము చేయడం.

3. డాలరును మూల్యహీనీకరణ చేయడం.

అమెరికా మూడో ప్రత్యామ్నాయాన్ని ఎంచుకొంది. 1971 ఆగష్టులో అమెరికా తాను ఇంకెంత మాత్రము డాలర్ల సమానం బంగారం మారకం చెయ్యనని స్పష్టం చెయ్యడంతో, బ్రెట్టన్ వుడ్స్ వ్యవస్థ అంతరించిందని చెప్పనచ్చు. తరువాత రెండు సంవత్సరాలలో, ఈ వ్యవస్థను పునర్నిర్మించడానికి సభ్య దేశాలు ప్రయత్నం చేసాయి. కాని అసలు సమస్యలు దారి తీసిన తన విధానాలను మార్చుకోడానికి అమెరికా తన అయిష్టతను ప్రదర్శించడంలో, ఈ ప్రయత్నాలేవీ సఫలీకృతం కాలేదు. 1973లో, చమురు ధరల పెరుగుదల వలన ఉత్పన్నమయిన ప్రపంచ వ్యాప్త సంక్షోభము సభ్య దేశాల ప్రయత్నాలను, వ్యవస్థను పునర్నిర్మించే ప్రయత్నాలను భగ్నం చేసింది. గత 30 సంవత్సరాలలో, ప్రపంచంలో ఒక నిర్దిష్ట ద్రవ్య వ్యవస్థ అనేదేమీ లేదు.

7.5 అంతర్జాతీయ ద్రవ్య నిధి: (International Monetary Fund)

మనము పైన చర్చించిన బ్రెట్టన్ వుడ్స్ వ్యవస్థకు రూపకల్పన చేసిన సంస్థ : అంతర్జాతీయ ద్రవ్యనిధి 1944, సంవత్సరము జూలై నెలలో, 44 దేశాలు బ్రెట్టన్ వుడ్స్‌తో సమావేశమయినప్పుడు కుదిరిన ఒప్పందం ప్రకారము ఆవిర్భవించిన సంస్థే అంతర్జాతీయ ద్రవ్యనిధి. 1945లో ద్రవ్యనిధి వాషింగ్టన్, డి.సి. కేంద్ర కార్యలయంగా, తన కార్యకలాపాలను ఆరంభించింది. ఈ రోజున 180 కన్నా ఎక్కువ ప్రపంచదేశాలు ఈ ద్రవ్యనిధిలో సభ్యులుగా ఉన్నాయి. ప్రారంభంలో దాని ముఖ్యవిధి - ప్రపంచ అంతర్జాతీయ చెల్లింపుల వ్యవస్థను పునర్నిర్మించడం ఒప్పందపు నిబంధనల ప్రకారము, తాత్కాలికంగా, విదేశీ చెల్లింపుల శేషములో సమస్యలున్న దేశాలకు, అందుబాటులో ఉండే విధంగా అంతర్జాతీయ రిజర్వులపూల్‌ను ఏర్పాటు చేయడం.

అంతర్జాతీయ ద్రవ్య నిధి ముఖ్య లక్ష్యాలు :

1. అంతర్జాతీయ ద్రవ్య సమస్యల పై సభ్యులలో సంప్రదింపులకవకాశమిచ్చే, యంత్రాంగము ద్వారా, అంతర్జాతీయ సహకారాన్ని పెంపొందించడం.

2. అంతర్జాతీయ వ్యాపారంలో విస్తరణ, సంతులిత వృద్ధి సాధించడం.

3. విదేశీ మారకపు రేట్ల స్థిరత్వాన్ని పెంపొందించడం, అంతర్జాతీయ వ్యాపారాభివృద్ధికి అవరోధంగా ఉండే విదేశీ మారక నిర్బంధాలను తొలగించడంలో సహాయ, సహకారాలనందించడం.

4. బహుపాక్షిక చెల్లింపుల వ్యవస్థను పెంపొందించడం.

5. సభ్య దేశాలకు ద్రవ్య వనరులనంద జేసి, వారికి ఆత్మ స్థైర్యం కలిగించడం., తద్వారా జాతీయ, అంతర్జాతీయ అభివృద్ధికి అడ్డ పడే విధానాలనవలంబించకుండా, వారి అంతర్జాతీయ చెల్లింపుల శేషములో లోట్లను సరిదిద్దు కొనేటట్ల చేయడం.

6. పై సూత్రాల ప్రకారం, సభ్య దేశాల అంతర్జాతీయ చెల్లింపుల శేషములో అసమతుల్యపు తీవ్రతను, వ్యవధిని తగ్గించడం.

అంతర్జాతీయ ద్రవ్య నిధిని, సభ్య దేశాల కేంద్ర బ్యాంకులకు కేంద్ర బ్యాంకుగా పరిగణించవచ్చు. కొన్ని సభ్య దేశాల విదేశీ చెల్లింపుల శేషములో మిగులు ఉండవచ్చు; మరికొన్ని వాటాకి లోటుండవచ్చు. చెల్లింపుల శేషములో లోటు ఉన్న దేశము, తన అంతర్జాతీయ రిజర్వుల నిల్వలనుపయోగించి - అనగా డాలర్లనుపయోగించి - చెల్లింపులు చేయవచ్చు. కాని ఒక్కొక్కప్పుడు, లోటు దేశాలను తగు పరిమాణములో అంతర్జాతీయ రిజర్వులుండక పోవచ్చు. అప్పుడు, మిగతా దేశాలు, ద్రవ్య నిధి ద్వారా ఈ దేశానికి సహాయాన్నందించవచ్చు. మిగులు దేశాలు, తమ అంతర్జాతీయ రిజర్వులను ద్రవ్యనిధికందజేసి, నిధులను తాత్కాలికంగా చెల్లింపుల శేషములో లోటు నెదుర్కొనే దేశాల కందజేయవచ్చు. దీర్ఘకాలంలో, చెల్లింపుల శేషములో లోట్లను సరిదిద్దాలి. ఈ సర్దుబాటు త్వరితంగాను, క్రమ పద్ధతిలోను జరిగేటట్లు ద్రవ్య నిధి ప్రయత్నిస్తుంది.

అంతర్జాతీయ ద్రవ్య నిధి ఋణంగా అందజేయగల రిజర్వులు రెండు రకాలు :

1. కోటాలు

2. అప్పులు

ప్రతి సభ్య దేశానికి, IMF ఉమ్మడి పూల్‌కు, చందాగా అందజేయవలసిన కోటా నిర్దేశించబడింది. ఈ కోటాలో నాల్గొవ వంతు బంగారం రూపంలోనూ, మిగతాది ఆ దేశపు కరెన్సీ రూపంలోనూ అందజేయాలి. ఈ కోటా పరిమాణాన్ని బట్టి, ద్రవ్య నిధి నుండి ఒక దేశము ఏ మేరకు అప్పు చేయగలదో నిర్ణయింపబడుతుంది. ఒక సభ్య దేశపు కోటా, ప్రపంచంలో దాని ఆర్థిక ప్రాముఖ్యతను బట్టి నిర్ణయింపబడుతుంది. ఆర్థిక ప్రాముఖ్యత ఎక్కువగా ఉన్న దేశాల కోటాలు ఎక్కువగా ఉంటాయి. ఈ కోటాలను కాలక్రమేణా పెంచి, అంతర్జాతీయ ద్రవ్య నిధి వనరులను పెంచుతారు. అప్పులివ్వడానికి అనువైన వనరులను సభ్య దేశాల నుండి అప్పుల ద్వారా కూడా ద్రవ్యనిధి పొందుతుంది.

ఏ దేశమైన, తన కోటాలా నాల్గవ భాగము ఎప్పుడైనా, ఎట్టి షరతులు లేకుండా అప్పులుగా తీసుకొనచ్చు. అయితే ద్రవ్య నిధి నుండి ఎక్కువగా అప్పు తీసుకొని, తన విదేశీ చెల్లింపుల శేషములోని అసమతుల్యాన్ని పరిష్కరించుటలో, ద్రవ్య నిధి కొన్ని షరతులను విధిస్తుంది. ఈ షరతులు - ముఖ్యంగా అప్పు తీసుకొనే దేశము, దీర్ఘకాలంలో బహిర్గత సమతుల్యాన్ని సాధించే ద్రవ్య, కోశ విధానాలనవలంబించాలి. అప్పు తీసుకొనే దేశాలు, ఎక్కువ లోటు గల దేశాలు కావడం వలన, అవి కఠిన ద్రవ్య కోశ విధానాలనవలంబించ వలసి వస్తుంది. ఒక దేశము, తన స్వంత రిజర్వులన్నీ పూర్తిగా ఉపయోగించిన తర్వాత, అసంబద్ధ విధానాలనవలంభించటానికి ఒక పరిమితి ఉంటుందన్నమాట. అంతర్జాతీయ ద్రవ్య నిధి అందించే ఋణాలు స్వల్ప కాలికమైనవి; వీటి కాల పరిమితి 3 లేక 5 సంవత్సరాలు మాత్రమే.

ఆచరణలో, ఈ అప్పులన్నీ సమస్యాత్మకంగా మారాయి. అంతర్జాతీయ ద్రవ్య నిధి నుండి అప్పులు తీసుకొనే దేశాలన్నింటికీ, విదేశీ చెల్లింపుల శేషములలో తీవ్ర అసమతుల్యాలున్నాయి. ఇవి స్వల్ప కాలంలో సరిదిద్దటానికి వీలులేనివి. అందువలన సమస్యలుత్పన్నమయ్యాయి. స్వల్ప కాలంలో, ఈ సమస్యలు సరిదిద్దటానికి ద్రవ్య నిధి విధించిన షరతుల మేరకు అవలంబించ వలసిన ద్రవ్య, కోశ విధానాల వలన, ఒక దేశము స్వల్ప కాల ఆర్థిక కుదింపు(Contraction) కు గురి అవవచ్చు. విదేశీ చెల్లింపుల శేషములోని లోటు సమస్య తీరవచ్చు. కానీ అందువలన ఉత్పత్తిలో ఎక్కువగా నష్టపోవచ్చు. ఈ రకంగా, ఒక సార్వభౌమ దేశపు ఆర్థిక విధానాలను, ఆంతర్జాతీయ ద్రవ్య నిధి నిర్దేశించినట్లవుతుంది. అందువలన అంతర్జాతీయ ద్రవ్య నిధి ప్రజాదరణ కోల్పోయింది. అయితే, చెల్లింపుల శేషములో లోటు ఏర్పడడానికి కారణభూతమైన ఆర్థిక విధానాలకు అంతర్జాతీయ ద్రవ్య నిధి కారణం కాదు. వాటి పరిష్కారానికి అవసరమైన ఆర్థిక విధానాల నిర్దేశంలో అంతర్జాతీయ ద్రవ్యనిధి జోక్యం చేసుకున్నట్లవుతుంది. అందువలన, చాలా అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలు, అంతర్జాతీయ ద్రవ్యనిధిని ఒక విలన్‌గా పరిగణిస్తారు.

7.6 అంత ర్జాతీయ ద్రవ్యత్వము :

అంతర్జాతీయ ద్రవ్య వ్యవస్థ పని తీరుని మదింపు చేయటానికి మూడు ప్రామాణికాలున్నాయనీ, అవి :

1. సర్దుబాటు (Adjustment)

2. ద్రవ్యత్వము మరియు (Liquidity)

3. నమ్మకము (Confidence)

అనీ ఇంతకు ముందు చెప్పాము. వీటిలో ద్రవ్యత్వము చాలా ముఖ్యమైనది. తగుపరిమాణంలో రిజర్వులు ఉండాలి. బహిర్గత అసమతుల్యాలను finance చెయ్యటానికి తగు పరిమాణములో రిజర్వులుండాలి.

అంతర యుద్ధ కాలపు అనుభవాన్ని దృష్టిలో పెట్టుకొని, బ్రెట్టన్ వుడ్స్ సమావేశము, తగిన అంతర్జాతీయ ద్రవ్య రిజర్వులుండాలని, అభిప్రాయపడింది. దీనికనుగుణంగా, అంతర్జాతీయ ద్రవ్య నిధికి కోటాలను, చందాలను నిర్దేశించింది.

అయితే, Robert Triffin, 1959లో బ్రెట్టన్ వుడ్స్ వ్యవస్థలో, అంతర్జాతీయ ద్రవ్య రిజర్వులు తగు వేగంగా పెరగటం లేదని గ్రహించారు. ఈ వ్యవస్థ తగు పరిమాణంలో, రిజర్వులను సృష్టించగలదా అని కూడా సందేహం వెలిబుచ్చారు. 1960లో ఈ అంతర్జాతీయ ద్రవ్యత్వ సమస్య ఏర్పడింది. ఈ సమస్యను గూర్చి యిప్పుడు వివరంగా తెలుసుకుందాము.

అంతర్జాతీయ ద్రవ్యత్వము, ఒక దేశానికి గల రిజర్వులను గూర్చి, ఆ దేశపు విదేశీ చెల్లింపులశేషములోని లోటును పరిష్కరించటానికి అవసరమైన రిజర్వులను గూర్చి తెలియ జేస్తుంది. సర్దుబాటు చర్యలు చేపట్టకుండా, విదేశీ చెల్లింపుల శేషములోని లోటును finance చెయ్యగల శక్తిని అంతర్జాతీయ ద్రవ్యత్వంగా పరిగణిస్తాము.

సామాన్యంగా, అంతర్జాతీయ ద్రవ్యత్వము, అంతర్జాతీయ రిజర్వుల పర్యాయ పదంగా వాడతారు. ఒక దేశపు అధికారిక బంగారపు నిల్వలు, మార్చుకునేందుకు వీలున్న విదేశీ కరెన్సీలు, ఎస్. డి. ఆర్లు, మరియు అంతర్జాతీయ ద్రవ్య నిధి వద్దనున్న నికర రిజర్వులు - వీటన్నిటి మొత్తాన్ని అంతర్జాతీయ రిజర్వులుగా పరిగణిస్తాము. కానీ, స్థూలంగా చూస్తే, అంతర్జాతీయ ద్రవ్యత్వము - ప్రభుత్వం వద్దనున్న పై assets గాక ప్రైవేటుగావున్న వాటిని గూర్చి అంతర్జాతీయ ద్రవ్యత్వంగా పరిగణించవచ్చు.

అయితే, అంతర్జాతీయ ద్రవ్యత్వాన్ని చర్చించేటప్పుడు, స్వంత రిజర్వులు, అప్పు చేసిన రిజర్వులు అని తేడాలుంటాయి. కరెంటు, మూలధన ఖాతాలోని బాధ్యతలన్నీ (Obligations) తీర్చిన తర్వాత, మిగిలిన విదేశీ మారకపు నిల్వలు స్వంత రిజర్వులు. అధికారిక బంగారపు నిల్వలు కూడా ఈ తరగతి క్రిందకే వస్తాయి. విదేశాల్నించి అప్పులుగా తీసుకొన్న మూలధన దిగుమతులు, విదేశాల ప్రత్యక్ష పెట్టుబడులను అప్పులుచేసిన రిజర్వులుగా పరిగణిస్తాము. స్వంత మరియు అప్పులు చేసిన రిజర్వులను రెండూ కలిపి అంతర్జాతీయ ద్రవ్యత్వముగా పరిగణిస్తాము.

అంతర్జాతీయ ద్రవ్యత్వపు డిమాండ్, దాని సప్లయ్ కన్నా ఎక్కువగా పెరుగుతుండడం వల్ల, అంతర్జాతీయ ద్రవ్యత్వపు సమస్య (కొరత) ఉత్పన్నమవుతోంది. ప్రపంచంలో, అనేక దేశాల చెల్లింపుల శేషములలో లోట్లు పెరగటం వలన ఈ సమస్య ఎదురవుతోంది. ముఖ్యంగా అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలు, ఈ రకమైన సమస్య నెదుర్కొంటున్నాయి. వాటి ఎగుమతుల డిమాండ్, ధరలలో ఒడుదుడుకుల వలన ఈ పరిస్థితి ఏర్పడుతుంది. మరొకవైపు, వాటి దిగుమతి అవసరాలు పెరుగుతున్నాయి. అందువలన, విదేశీ మారకపు సమస్య ఎదురవుతోంది.

ప్రపంచ వాణిజ్యము పెరిగినంత మేరకు, అంతర్జాతీయ రిజర్వులు పెరగటం లేదు. అందువలన అంతర్జాతీయ ద్రవ్యత్వ సమస్య ఎదురవుతోంది. ముఖ్యంగా అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాల ఈ సమస్యనెదుర్కొంటున్నాయి.

1960కి పూర్వము ఈ సమస్య లేదు. బ్రెట్టన్ వుడ్స్ వ్యవస్థ ఒప్పందం ప్రకారము, దేశాల మారకపు రేట్లు, బంగారంలోకి గాని, అమెరికన్ డాలర్లకు గాని, 1 ఔన్సు బంగారం $35 డాలర్ల వద్ద నిర్ణయింపబడ్డాయి. సభ్య దేశాలు, తాత్కాలికంగా తప్ప, వ్యాపారంపై గాని, చెల్లింపులపై కాని ఎటువంటి ఆంక్షలు విధించరాదు. తమ ద్రవ్య నిల్వలను, కొంత బంగారం రూపంలోనూ, కొంత డాలర్లలోగానీ, పౌండ్ స్టెర్లింగ్‌లలో కాని ఉంచుకొనవచ్చు. ఈ ద్రవ్య నిల్వలను, సభ్యదేశాలు తమ చెల్లంపుల శేషములో ఏర్పడే తాత్కాలిక లోటును సరిదిద్దటానికి ఉపయోగించుకోవచ్చు. తద్వారా మారకపు రేట్లను స్థిరంగా ఉంచుకోవచ్చు. వ్యయ నియంత్రణ విధానాల ద్వారా, మరియు మూల్యహీనీకరణ ద్వారా, చెల్లింపుల శేషములోని లోటును సరిదిద్దాలని అంతర్జాతీయ ద్రవ్యనిధి నిర్దేశించింది. కాబట్టి, ద్రవ్యనిధి నుండి అంటే తాత్కాలిక ఋణాలుకాకుండా, ప్రపంచ వాణిజ్య విస్తరణను ఫైనాన్స్ చేయడాని కవసరమైన ద్రవ్యత్వము - బంగారము మరియు డాలరు, పౌండ్ స్టెర్లింగ్‌ల విస్తరణ ద్వారా రావలసి ఉంది. అయితే, బంగారపు సప్లయ్ దక్షిణాఫ్రికా, మరియు సోవియట్ యూనియన్‌లలోని బంగారపు గనుల ఉత్పత్తికే పరిమితమయింది. అంతర్జాతీయ ద్రవ్య నిధి వ్యవస్థలలో, డాలరు, ద్రవ్యపు విధులన్నిటినీ నిర్వర్తిస్తూండడం వలన, ప్రతి దేశము తన డాలరు నిల్వలనధికం చేయడానికి ప్రయత్నించింది. అందువలన, అవసరమైన వాటికన్నా, ఎక్కువ డాలరు నిల్వల నుంచుకోవడం జరిగింది. ఫలితంగా, అమెరికా దేశపు బంగారపు నిల్వలు పడిపోయి, దాని విదేశీ చెల్లింపులశేషము క్షీణింపసాగింది. ఇది గమనించే, మనము పైన చెప్పినట్లు, Robert Triffin, 1959లో ప్రపంచ ద్రవ్యత్వానికి డిమాండ్, దాని సప్లయ్ కన్నా అధిక రేటులో పెరుగుతుందని సూచించారు. దీనికి కారణము - బంగారపు సప్లయ్‌లో పెరుగుదల తక్కువగా ఉండడం. డాలరుని, బంగారంలోనికి మార్చవచ్చు కనుక, మిగతా దేశపు ద్రవ్యత్వపు అవసరాలతో పోలిస్తే, అమెరికన్ డాలర్ల సప్లయ్ తక్కువగా ఉంది. అందువలన, దేశాలు వ్యాపారంపై ఆంక్షలు విధించి, తద్వారా చెల్లింపుల శేషములో మిగులును సాధించి, నిల్వలను పెంచే అవకాశం ఉంది. అందువలన పెరిగే ద్రవ్యత్వపు కొరత, ప్రపంచ ఆర్థిక వ్యవస్థ విస్తరణలో బెడదగా పరిణమించి, 1930 నాటి ఆర్థికమాంద్య పరిస్థితులకు దారి తీస్తుందని Triffin హెచ్చరించారు. ఫలితంగా నమ్మకము (Confidence) సమస్య ఉత్పన్నమయింది. 1967 నవంబరులో, పౌండ్ మూల్యహీనీకరణమయింది. ప్రపంచ బంగారపు మార్కెటుపై నియంత్రణ ఏమీ లేదు. బహిరంగ మార్కెటులో ప్రత్యేక ధర ఉండటం వలన, 1970 ఆగష్టు 15వ, అమెరికా డాలర్లను బంగారంలోకి మార్చడాన్ని రద్దు చేసింది. మారకపు రేటు స్థిరత్వానికై,

విదేశీమారకపు మార్కెట్లలో జోక్యం చేసుకోడానికి నిరాకరించింది. పారిశ్రామిక దేశాల "Group of 10" వాషింగ్టన్‌లోని Smith sonian Institute లో 1971 డిసెంబరులో సమావేశమయి, ముఖ్య కరెన్సీల Realignment కి ఒప్పందాన్ని కుదుర్చుకున్నాయి. డాలరు, 10 శాతము మూల్యహీనీకరణ చేసి, మిగతా కరెన్సీలను పునర్మూల్యాంకన చేయటానికంగీకరించాయి. అయితే, అమెరికా 1937 ఫిబ్రవరిలో డాలరును మరల మూల్యహీనీకరణ చేయడం వలన, యీ ఒప్పందం భగ్నమయింది. 1973 మార్చిలో, అనేక దేశాలు Flowing Exchange Rates ను కలిగివున్నాయి. EEC దేశాల వారి కరెన్సీలు, Joint Flow గా ఉన్నాయి. 1976 జనవరిలో జమైకా ఒప్పందం ఈ రకపు వ్యవస్థను ధృవపరిచింది. అంతర్జాతీయ ద్రవ్య నిధి Charter కు 1978లో రెండవ సవరణ ద్వారా, సభ్య దేశాలు బంగారంలోగానీ, డాలరులో కానీ సామ్య విలువలను నిర్ధారించటంగానీ, కొనసాగించడం కానీ చెయ్యకూడదు. సభ్య దేశాల మారకపు రేటు సర్దుబాటు విధానాలపై అంతర్జాతీయ ద్రవ్య నిధికి నియంత్రణ లేదు. అయితే యీ విధానాలపై దాని నిఘా మాత్రం ఉంది. సరళమారకపు రేట్ల పద్ధతి వలన, ఎక్కువ రిజర్వుల ఆవశ్యకత తగ్గిపోయింది.

7.7 ఎస్. డి. ఆర్స్ :- (Special Drawing Rights)

డాలరు, బంగారముపై ఆధారపడిన స్వర్ణ వినిమయ ప్రమాణము వలన, ద్రవ్యత్వము (Liquidity) మరియు నమ్మకము (Confidence) సమస్య ఎదురయ్యాయి. అందువలన 1970లో, అంతర్జాతీయ ద్రవ్య నిధి SDR అనే క్రొత్త రిజర్వు ఎస్సెట్‌ని సృష్టించింది. చెల్లింపుల శేషములో లోట్లను పరిష్కరించే చెల్లింపులకు, డాలరు, బంగారానికి అదనంగా మరొక క్రొత్త రిజర్వు ఎస్సెట్‌ని ప్రవేశ పెట్టటమే దీని లక్ష్యము. ఈ SDR నిల్వలను, అంతర్జాతీయ ద్రవ్యనిధి నిర్వహిస్తుంది. కాబట్టి అంతర్జాతీయ వాణిజ్యాంకు అనుగుణంగా ఇవి పెరగవచ్చు. అంతర్జాతీయ ద్రవ్యత్వ సమస్య పరిష్కారానికి, ఈ SDR లు ఉద్దేశించబడ్డాయి. సభ్య దేశాలకు, వారి వాటాల నిష్పత్తిలో, ఈ SDR లు కేటాయింపబడ్డాయి. Special Drawing Account అని, ఒక ప్రత్యేక అకౌంట్‌ను ద్రవ్య నిధి నెలకొల్పింది.

ప్రారంభంలో, ఈ SDR లకు, దేశాలు తమ రిజర్వులలో భాగంగా ఉంచుకొని, చెల్లింపుల శేషములో సమస్యలు తల ఎత్తినపుడు, కరెన్సీలోనికి మార్చారు. 1SDR= 0.888671 gram of gold = 1 Annual Dollar. 1975 తర్వాత, సామ్య విలువ పద్ధతిని విడనాడి, అమెరికన్ డాలరు మరియు మిగతా కరెన్సీలు float అవడం ప్రారంభించాక, SDR మారకపు విలువను స్థిరీకరించాలని నిర్ణయించారు. తదనుగుణంగా, SDR విలువ, ఎక్కువగా ఉపయోగించే 6 దేశాల కరెన్సీల Basket ఆధారంగా చేసుకొని నిర్ణయించబడినది. అంతర్జాతీయ ద్రవ్య నిధి ఒప్పందపు ఆర్టికల్ ప్రకారము, 1978లో, SDR అంతర్జాతీయ యూనిట్ ఆఫ్ అకౌంట్ అయింది. అందువలన Basketలో కరెన్సీల సంఖ్య ఐదుకు తగ్గింది. అవి : అమెరికన్ డాలరు, బ్రిటిష్ పౌండు, ఫ్రెంచిఫ్రాంకు, జర్మన్ మార్కు మరియు జపాన్ యెన్ కరెన్సీలు. అక్టోబరు, 2 1984 తేదీన 1 SDR = $ 1.031. కాని జనవరి1 1986 నుండి, ప్రతి ఐదేళ్ళ కొకసారి, SDR లోని కరెన్సీ comparison మరియు weighting పద్ధతిని సవరించారు. వస్తు, సేవల ఎగుమతుల విలువలను బట్టి, మరియు ఇతర సభ్య దేశాల వద్ద మున్న కరెన్సీ నిల్వలను బట్టి ఈ పునఃపరిశీలన జరిగేది.

ఇతర దేశాల కరెన్సీలను Draw చెయ్యడానికి షరతులు లేని హక్కులే SDRలు. అంతర్జాతీయ ద్రవ్య నిధి సృష్టించిన SDR లు, వారివారి కోటాల దామాషాలో సభ్య దేశాలకు కేటాయింపబడతాయి. చెల్లింపుల శేషములలోని లోట్లను Finance చెయ్యటానికి, వారి SDR నిల్వల నుండి Draw చేసుకొనవచ్చును. లోటు ఉండే దేశాలు, విదేశీమారక నిల్వలు అవసరమైన దేశాలకు ద్రవ్య నిధి నిర్దేశించిన మిగులు దేశాలు, SDR లకు బదులుగా వారి కరెన్సీలను బదులుగా అందజేయవచ్చు. ఏ దేశాల కరెన్సీలు విదేశీ మారకముగా పొందబడ్డాయో, వారి కోటాల 3 రెట్ల కన్నా అధికంగా SDR లను పొందకూడదు.

SDR Account లో ఉన్న అన్ని SDRల పైనా అంతర్జాతీయ ద్రవ్యనిధి వడ్డీ చెల్లిస్తుంది. మిగులు దేశాలలో, తమ కోటాల కన్నా ఎక్కువగా వున్న SDR నిల్వలపై వడ్డీని చెల్లిస్తుంది. వారికి కేటాయించిన వాటాను తక్కువ SDR లు వున్న దేశాలు, అదే రేటున ద్రవ్యనిధికి వడ్డీని చెల్లించాలి. ప్రపంచ ద్రవ్య మార్కెట్లలో స్వల్పకాలిక వడ్డీ రేట్ల మార్పులకనుగుణంగా, ఈ వడ్డీ రేటును మార్పు చేసేవారు. ప్రతి మూడు నెలలకొకసారి సమీక్ష జరిపి, అమెరికా, బ్రిటన్, జర్మనీ, ఫ్రాన్సు మరియు జపాను దేశాలలోని స్వల్పకాలిక వడ్డీరేట్లను బట్టి దీనిని నిర్ణయించేవారు.

7.7.1 SDR ల ఉపయోగాలు:

1. దేశాలు, తమ చెల్లింపుల శేషములోని లోటును Finance చెయ్యటానికి ఉపయోగపడతాయి.

2. చాలా దేశాలు, తమ కరెన్సీ విలువను SDRలో స్థిరీకరించారు (Pegged).

3. అంతర్జాతీయ ద్రవ్య నిధి లావాదేవీలకు SDR యూనిట్ ఆఫ్ అకౌంట్. కొందరికి (ఎగుమతిదారులకు, దిగుమతిదారులకు, పెట్టుబడి పెట్టేవారికి) యిది యూనిట్ ఆఫ్ అకౌంట్, దీని వలన, మారకపు రేట్లలో ఒడుదుడుకుల నుండి వారికి రక్షణ ఉంది.

4. నిర్దేశించిన లావాదేవీలు (Transactions with Designation) నిధి, SDR Schemes నిల్వల పరిస్థితి, చెల్లింపుల శేషముల పరిస్థితి చాలా అనుకూలముగా ఉన్న దేశాన్ని, ఇంకొక సభ్య దేశానికి అవసరమైతే, తమ కరెన్సీని SDR కి బదులుగా అందజేయమని నిర్దేశిస్తుంది.

5. ద్రవ్య నిధిలో అన్ని లావాదేవీలకు, ఈ SDR లు ఉపయోగించాలి.

6. ఒప్పందం ప్రకారం లావాదేవీలు-Transaction by Agreement ఇంకొక దేశంతో, ఒప్పందం ప్రకారము తమ SDR లను, కరెన్సీ కోసం అమ్మకం చేయవచ్చు. 1978 నుండి, ఈ సౌకర్యం అందుబాటులో ఉంది.

మనము పైన చెప్పినట్లు, ఈ SDR లను సభ్య దేశాలకు వారి ద్రవ్యనిధి కోటాలను బట్టి కేటాయిస్తుంది. ఆరంభంలో, అంతర్జాతీయ ద్రవ్యనిధి 1970-72 సంవత్సరంలో, 9.3 బిలియన్ల SDRలను సృష్టించింది. వీటిని 112 దేశాలకు కేటాయించింది. 1978 వరకు, ఈ 9.3 బిలియన్ డాలర్ల SDR లు కొనసాగాయి. 1979, 80, 81 ఈ మూడు సంవత్సరాలలోనూ, సంవత్సరానికి 4 బిలియన్ల SDRల చొప్పున పెంచటానికి 1978లో నిర్ణయించింది. అందువలన 1981 నాటికి ఇవి 21.4 బిలియన్ల SDR లయ్యాయి. 1981 నుండి, ద్రవ్యనిధి ఏ SDR కేటాయింపు చేయలేదు.

ఈ విధంగా, అంతర్జాతీయ ద్రవ్యనిధి SDRల ద్వారా, అంతర్జాతీయ రిజర్వులను పెంచి, అంతర్జాతీయ ద్రవ్యత్వ సమస్యను పరిష్కరించటానికి ప్రయత్నించింది. వీటి ద్వారా, అంతర్జాతీయ ద్రవ్యవ్యవస్థ పూర్తిగా అమెరికన్ డాలరు పైకానీ, బంగారపు ధరలలోని ఒడుదుడుకులపైన గానీ ఆధారపడకుండా ఉండేటట్లు ప్రయత్నించింది. సభ్యదేశాల చెల్లింపుల శేషములోని అసమతుల్యాన్ని పరిష్కరించటానికి ద్రవ్యత్వ పరిస్థితి మెరుగుగా ఉండే దిశగా ప్రయత్నించింది.

అయితే, అంతర్జాతీయ ద్రవ్యనిధి పాత్రపై విమర్శలు లేకపోలేదు.

1. ఈ పరిస్థితి సంపన్న దేశాలకనుకూలంగా ఉందని విమర్శ. SDR ల కేటాయింపు సభ్యదేశాల కోటాలపై ఆధారపడి వుంటుంది. అందువలన అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలలో, వాటి అవసరాలతో పోలిస్తే, ఈ కేటాయింపులు చాలా తక్కువ. తక్కువ SDRల కేటాయింపు వలన, ఆ దేశాల అప్పు చేసే శక్తి తగ్గుతుంది.

2. SDRల రూపంలో అంతర్జాతీయ రిజర్వుల సృష్టికి, అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాల అభివృద్ధికవసరమైన సహాయానికి (Development Assistance) సంబంధంలేదు. ఈ దేశాలలో ద్రవ్యత్వ ఆవశ్యకత చాలా ఎక్కువ. అందువలన, తక్కువ పరిమాణములో SDRలను సృష్టించి, వాటిని న్యాయమైన పద్ధతిలో పంపిణీ చేసి, షరతులు లేని ద్రవ్యత్వాన్ని అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలకందజేయవలసిన ఆవశ్యకత చాలా ఉంది.

3. అమెరికా, ఇతర అభివృద్ధి చెందిన దేశాల మొండి వైఖరి కారణంగా, 1982 జనవరి నుండి SDR ల కేటాయింపు కొనసాగలేదు. ఈ అంశంపై అభివృద్ధి చెందిన దేశాలనేకమార్లు విజ్ఞప్తులు చేసినా ఫలితం లేకపోయింది. అందువలన అంతర్జాతీయ ద్రవ్యనిధి, SDR ల ద్వారా అంతర్జాతీయ ద్రవ్యత్వాన్ని పెంపొందించే లక్ష్యంలో విఫలమయింది. అందువలన అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలు తీవ్రమైన చెల్లింపుల సమస్యలు, ఋణ సమస్యలనెదుర్కొంటున్నాయి.

7.9 సారాంశము:

ఈ పాఠములో, మనము స్వర్ణ ప్రమాణము నుండి, ప్రస్తుత వ్యవస్థ వరకు, అంతర్జాతీయ ద్రవ్య వ్యవస్థ పరిణామ క్రమాన్ని పరిశీలించాము. అంతర్జాతీయ చెల్లింపులకు దోహదపడే నియమాలు, పద్ధతులు, నిబంధనలు, సౌకర్యాలు, వ్యవస్థల స్వరూపమే అంతర్జాతీయ ద్రవ్య వ్యవస్థ. అంతర్జాతీయ ద్రవ్య వ్యవస్థలను, మారకపు రేట్ల నిర్ణయ పద్ధతులను బట్టి గానీ, అంతర్జాతీయ రిజర్వు Assets స్వరూపాన్ని బట్టి గానీ వర్గీకరింపవచ్చును. అంతర్జాతీయ వాణిజ్యాన్ని, పెట్టుబడిని గరిష్ఠం చేసి, వ్యాపారం వల్ల వచ్చే లాభాలను సమంగా పంపిణీ చేసే వ్యవస్థను ఉత్తమ అంతర్జాతీయ ద్రవ్య వ్యవస్థగా పరిగణిస్తాము. ఏ అంతర్జాతీయ ద్రవ్య వ్యవస్థనైనా మూడు ప్రామాణికలను బట్టి సర్దుబాటు, ద్రవ్యత్వము, నమ్మకము - మదింపు చేయవచ్చు.

1880 నుండి 1914 వరకు స్వర్ణ ప్రమాణము అమలులో ఉంది. ఈ స్వర్ణ ప్రమాణ వ్యవస్థలో, స్వల్పకాలిక మూలధన ప్రవాహాల స్థిరీకరణ ద్వారా, ప్రేరేపింపబడిన ఆదాయపు మార్పులద్వారాను, సర్దుబాటు చాలా వరకు జరిగింది. అంతేకాని, Price - Specie Flow Mechanism నిర్దేశించినట్లు, అంతర్గత ధరలలో మార్పుల ద్వారా జరగలేదు. అప్పటి ఆర్థిక పరిస్థితులు స్థిరంగానూ, ఆశాజనకంగానూ ఉండడం వలన, సర్దుబాటు సులభతరమయింది. 1919-1924 కాలములో, మారకపు రేట్లు విపరీతమైన ఒడుదుడుకులనెదుర్కొన్నాయి. అందువలన, 1925లో బ్రిటన్, మిగతా దేశాలు స్వర్ణ ప్రమాణాన్ని పునరుద్ధరించడానికి ప్రయత్నం చేసాయి. కాని 1931లో సంభవించిన ఆర్థిక మహామాంద్యం వలన యీ ప్రయత్నాలు ఫలించలేదు. ప్రతిదేశము, పోటాపోటీగా తమ కరెన్సీని మూల్యహీనీకరణ చేసి, తన నిరుద్యోగితను ఎగుమతి చేయటానికి ప్రయత్నించింది. చాలా దేశాలు వ్యాపారంపై ఆంక్షలు విధించాయి. ఫలితంగా, అంతర్జాతీయ వ్యాపారం సగానికి తగ్గిపోయింది.

ఈ పరిస్థితులలో, 1944లో అంతర్జాతీయ ద్రవ్యనిధిని స్థాపించడం ద్వారా అంతర్జాతీయ ద్రవ్య వ్యవస్థను చక్కదిద్దడానికి ప్రయత్నం జరిగింది. ఆ ప్రయత్నాల ఫలితంగా బ్రెట్టన్‌వుడ్స్ వ్యవస్థ ఆవిర్భవించింది. ఈ వ్యవస్థను స్వర్ణ వినిమయ ప్రమాణముగా అభివర్ణించవచ్చు. బంగారము, మార్పునకు వీలైన కరెన్సీలను, అంతర్జాతీయ రిజర్వులుగా పరిగణించారు. మారకపు రేట్లు, స్థాపింపబడిన సామ్యవిలువలకన్నా, 1 శాతం కన్నా ఎక్కువగా కానీ, 1శాతం కన్నా తక్కువగా కానీ - ఆ పరిధిలో మార్పు చెందవచ్చు. చెల్లింపుల శేషములో ప్రాథమిక అసమతుల్యమేర్పడినపుడు, అంతర్జాతీయ ద్రవ్యనిధి అనుమతితో, సామ్య విలువలను మార్పు చేయవచ్చు. ప్రతి దేశానికి, అంతర్జాతీయ వాణిజ్యంలో దాని ప్రాముఖ్యతను బట్టి ఒక కోటా నిర్దేశించబడింది. ఈ నిర్దేశించిన కోటాలో 25 శాతం బంగారం రూపంలోనూ, మిగతా 75 శాతం తన కరెన్సీ రూపంలోనూ అంతర్జాతీయ ద్రవ్యనిధిలో ప్రతి దేశము డిపాజిట్ చెయ్యాలి. చెల్లింపుల శేషములో సమస్యలున్న దేశము, తన కరెన్సీని మిగతా కరెన్సీలకిచ్చి, తన కోటాలో 25 శాతం వరకూ అప్పు తీసుకోవచ్చు. కానీ ఇది ఆ దేశపు కరెన్సీ కోటాకు 200 శాతం మించి అధికంగా ద్రవ్యనిధిలో ఉండరాదు. ఆ పరిమితి వరకూ అప్పు తీసుకోవచ్చు.

బ్రెట్టన్ వుడ్స్ వ్యవస్థలో, పారిశ్రామిక దేశాలు, తమ చెల్లింపుల శేషములో ప్రాథమిక అసమతుల్యమున్నప్పుడే తమ కరెన్సీల సామ్య విలువలను మార్చడానికి యిష్టపడలేదు. దాని వలన, స్పెక్యులేషన్ కార్యకలాపాలు అధికమయి, అస్థిరతకు దారి తీసాయి. 1971 ఆగస్టులో, అమెరికా తాను డాలర్లకు బంగారాన్ని మారకము చెయ్యవచ్చునని ప్రకటించడంతో, బ్రెట్టన్ వుడ్స్ వ్యవస్థ అంతరించిందని చెప్పవచ్చు.

బ్రెట్టన్ వుడ్స్ వ్యవస్థలో ముఖ్య సంస్థ - అంతర్జాతీయ ద్రవ్య నిధి. ఈ ద్రవ్యనిధి ప్రపంచ అంతర్జాతీయ చెల్లింపుల వ్యవస్థను పునర్నిర్మించడంలో ప్రముఖ పాత్ర నిర్వహించింది. తన వనరులను సభ్య దేశాల కందజేసి, తద్వారా వారి చెల్లింపుల శేషములో సమస్యలను పరిష్కరించటానికి తోడ్పడింది. అంతర్జాతీయ ద్ర[illegible] వ్యవస్థ ఎదుర్కొన్న ముఖ్య సమస్య అంతర్జాతీయ ద్రవ్యత్వము. అంతర్జాతీయ రిజర్వులు, తగు పరిమాణంలో పెరగక పోవడం వలన, ఈ ద్రవ్యత్వ సమస్య ఉత్పన్నమయింది. స్పెషల్ డ్రాయింగ్ రైట్లకే క్రొత్త రిజర్వు ఎసెట్లను సృషించడం ద్వారా, అంతర్జాతీయ ద్రవ్య నిధి ఈ సమస్యను పరిష్కరించడానికి ప్రయత్నించింది. కానీ, యీ పద్ధతి సంపన్న దేశాలకే అనుకూలంగా ఉందనీ, అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలకు ఎస్.డి. ఆర్ల కేటాయింపులు, వాటి అవసరాలతో పోలిస్తే, చాలా తక్కువని, విమర్శ.

7.10 ముఖ్యపదాలు:

అంతర్జాతీయ ద్రవ్య వ్యవస్థ

సర్దుబాటు

ద్రవ్యత్వము

నమ్మకము

స్వర్ణ ప్రమాణము

స్వర్ణ వినిమయ ప్రమాణము

బ్రెట్టన్ వుడ్స్ వ్యవస్థ

అంతర్జాతీయ ద్రవ్యనిధి

అంతర్జాతీయ ద్రవ్యత్వము

స్పెషల్ డ్రాయింగ్ రైట్సు

7.11 నమూనా ప్రశ్నలు:

1. అంతర్జాతీయ ద్రవ్యవ్యవస్థ అనగానేమి? ఉత్తమ అంతర్జాతీయ ద్రవ్య వ్యవస్థ లక్షణాలేవి?

2. స్వర్ణ ప్రమాణ పనితీరును వివరింపుము.

3. బ్రెట్టన్ వుడ్స్ వ్యవస్థను మదింపు చేయుము.

4. స్పెషల్ డ్రాయంగ్ రైట్సు అనగానేమి? అంతర్జాతీయ ద్రవ్యత్వ సమస్య పరిష్కారములో వీటి పాత్రను పరిశీలింపుము.

7.12 చదువదగిన గ్రంథాలు:

1.	Bo Soderston & Geoffrey Reed	:	International Economics Chapter 31.
2.	D. Salvatore	:	International Economics Chapter 21.
3.	M. Chacholiades	:	International Economics Chapter 20.

ఆచార్య. యం. జగదీశ్వరరావు

పాఠం - 8

ప్రపంచ బ్యాంక్
(World Bank)

8.0. ఉద్దేశాలు :

ప్రపంచ బ్యాంకు అనునది ఒక అంతర్జాతీయ ఆర్థిక సంస్థ. ప్రపంచ బ్యాంకు అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలకు ఆర్తిక సహాయం చేయుటకు ఏర్పాటు చేశారు.

- ప్రపంచ బ్యాంకు పునర్ నిర్మాణం మరియు అభివృద్ధి కొరకు ఏర్పాటు చేశారు
- ప్రపంచ బ్యాంకు అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలకు మూలధన పెట్టుబడి సహాయం అందిస్తుంది.
- ప్రపంచ బ్యాంకు ప్రపంచ వ్యాప్తంగా పర్యావరణ పరిరక్షణ కొరకు కృషి చేస్తుంది.
- ప్రపంచ బ్యాంకు ముఖ్యమైన ఆశయం అవస్థాపన సౌకర్యాలను అభివృద్ధి చేయుట కొరకు కృషి చేస్తుంది.
- ప్రపంచ బ్యాంకు తన సభ్య దేశాల ప్రభుత్వాలకు వ్యవసాయం, నీటిపారుదల, విద్యుచ్ఛక్తి, రవాణా సౌకర్యాలు, మంచి నీటి సరఫరా, విద్య మరియు వైద్య మొదలైన సౌకర్యాలను కల్పిస్తుంది.
- ప్రపంచ బ్యాంకు తన సభ్యదేశాలకు సాంకేతిక సహాయం, ఆర్థిక, ద్రవ్య సలహాలను ఇస్తుంది.

పాఠ్య నిర్మాణ క్రమం

8.1. పరిచయం

8.2. ప్రపంచ బ్యాంక్ ప్రమేయాలు

8.3. ప్రపంచ బ్యాంక్ చరిత్ర

8.4. ప్రపంచ బ్యాంక్ గ్రూపు సంస్థలు

8.5. ప్రపంచ బ్యాంక్ - ఓటింగ్ శక్తి

8.6. ప్రపంచ బ్యాంక్ - ప్రమాణాలు

8.7. ప్రపంచ బ్యాంక్ లక్ష్యాలు

8.7.1. తీవ్ర పేదరికం మరియు ఆకలి నిర్మూలన

8.7.2. సార్వత్రిక ప్రాథమిక విద్యను అందించుట

8.7.3. లింగ సమానత్వాన్ని ప్రోత్సహించడం

8.7.4. శిశుమరణాల శాతాన్ని తగ్గించుటక ప్రయత్నం చేస్తుంది

8.7.5. ప్రసూతి ఆరోగ్యాన్ని సంరక్షిస్తుంది.

8.7.6. HIV / AIDS మలేరియా ఇతర వ్యాధులతో పోరాడుటకు సహాయం

8.7.7. పర్యావరణ పరిరక్షణ

8.7.8. అభివృద్ధి కొసం ప్రపంచ భాగస్వామ్యం

8.7.9. పర్యావరణ మరియు సామాజిక రక్షణ చర్యలు

8.8. ప్రపంచ బ్యాంక్ - దశల వారి అభివృద్ధి

8.8.1. మొదటి దశ - 1944-74

8.8.2. రెండవ దశ - 1974-80

8.8.3. మూడవ దశ - 1980-89

8.8.4. నాల్గవ దశ - 1989 నుండి ప్రస్తుతం వరకు

8.9. స్వచ్ఛమైన గాలి లభించే విధంగా చొరవ తీసుకున్నది (CAI)

8.10. ప్రపంచ బ్యాంక్‌పై విమర్శలు - వివాదాలు

8.11. ముగింపు

8.12. మాదిరి పరీక్షా ప్రశ్నలు

8.13. ఆచూకీ గ్రంథాలు

8.1. పరిచయం :

ప్రపంచ బ్యాంక్ అనేది ఒక అంతర్జాతీయ ఆర్థిక సంస్థ. ప్రపంచ బ్యాంక్‌ను అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాల ఆర్థిక పురోభివృద్ధికి ఆర్థిక సహాయం అందించేందుకు 27-12-1945న స్థాపించి మరియు 25-06-1946 నుండి తన యొక్క కార్యకలాపాలను ప్రారంభించింది. ముఖ్యంగా ప్రపంచ బ్యాంక్ మూలధన ప్రాజెక్టులను ప్రారంభించే ఉద్దేశ్యంతో అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలకు రుణాలు లేదా గ్రాంట్లను ఇస్తుంది. ప్రపంచ బ్యాంక్ ముఖ్యంగా మానవాభివృద్ధి, వ్యవసాయం, గ్రామీణాభివృద్ధి పర్యావరణ పరిరక్షణ, మౌళిక వసతులు మరియు ప్రభుత్వ రంగాలపై దృష్టి కేంద్రీకరించింది. అంతేకాకుండా ప్రపంచ బ్యాంక్ ప్రపంచ వ్యాప్తంగా పేదరికాన్ని తగ్గించుటకు కృషి చేసే లక్ష్యంగా 2016వ సంవత్సరంలో ప్రకటించింది. రెండవ ప్రపంచ యుద్ధం తరువాత దేశ పునర్మిణానికై 09-05-1947వ సంవత్సరంలో మొట్టమొదటిసారి ఫ్రాన్స్ దేశానికి 250 మిలియన్ డాలర్ల ఆర్థిక సహాయాన్ని మంజూరు చేసింది. ఆ విధంగా ప్రపంచ వ్యాప్తంగా మొదటి రుణ సహాయం పొందిన దేశంగా ఫ్రాన్స్ గుర్తించబడినది.

8.2. ప్రపంచ బ్యాంక్ ప్రమేయాలు :

ప్రపంచబ్యాంక్ యొక్క ప్రధానమైన లక్ష్యం ప్రపంచ వ్యాప్తంగా ఉన్న పేదవారికి సహాయం చేయడం మరియు పేదదేశాలకు రక్షణగా నిలుస్తుంది. ప్రపంచ బ్యాంక్ ప్రధానమైన ప్రమేయాలను ఈ క్రింది విధంగా వివరించవచ్చును. అవి :

❖ ప్రాథమిక మౌళిక సదుపాలయపై పెట్టుబడి పెడుతుంది. ముఖ్యంగా ప్రపంచ బ్యాంక్ ద్వారా కనీస ఆరోగ్య సదుపాయాలు మరియు విద్యా సౌకర్యాలు కల్పిస్తుంది.

❖ ప్రపంచ బ్యాంక్ సామాజిక అభివృద్ధి కార్యక్రమాలు, సమ్మేళితవృద్ధి సుపరిపాలన మరియు ప్రపంచ వ్యాప్తంగా నిరుద్యోగ నిర్మూలన కార్యక్రమాలను నిర్వహిస్తుంది.

❖ ప్రభుత్వ సేవల కార్యక్రమాలు అందరికీ అందుబాటులో మంచి నాణ్యత కల్గిన సామర్థ్యాన్ని ఎటువంటి ఒడిదుడుకులు లేకుండా అందించాలి.

❖ ప్రపంచ వాతావరనాన్ని రక్షిస్తుంది.

❖ స్థూల అర్థశాస్త్ర వాతావరణాన్ని మరియు సంస్కరణలను ప్రోత్సోహిస్తుంది. అంతేకాకుండా దీర్ఘకాలిక పెట్టుబడి విధానాన్ని అవలంభిస్తుంది.

❖ ప్రైవేట్ పెట్టుబడిదారునలు ప్రోత్సహిస్తుంది.

8.3. ప్రపంచ బ్యాంక్ - చరిత్ర :

మౌంట్ వాషింగ్టన్ హోటల్ బంగారు గది (బంగారంతో తయారు చేయబడిన గది)లో అంతర్జాతీయ ద్రవ్యనిధి (IMF) మరియు ప్రపంచ బ్యాంక్‌లు ఉద్భవించాయి. ప్రపంచ బ్యాంక్ వ్యవస్థాపక ఆర్థికవేత్తలైన హ్యారీ డెక్స్టర్ నైట్ మరియు జాన్ మేనార్డ్ కిన్స్ ప్రసిద్ధిచెందారు. 1944వ సంవత్సరంలో జరిగిన బ్రెట్టన్‌వుడ్స్ సదస్సులో ప్రపంచ బ్యాంక్ మరియు అంతర్జాతీయ ద్రవ్య నిధి (IMF) తో పాటు సృష్టించారు. అందుచే అంతర్జాతీయ ద్రవ్యనిధి మరియు ప్రపంచ బ్యాంకులను బ్రెట్టన్ వుడ్స్‌కవలలు అని పిలుస్తారు. సాంప్రదాయకంగా ప్రపంచ బ్యాంక్ అధ్యక్షులుగా అమెరికన్ ఉంటాడు. ప్రపంచ బ్యాంక్ మరియు అంతర్జాతీయ ద్రవ్యనిది రెండూ కూడా వాషింగ్టన్ డి.సి.లో ఉన్నాయి. ఈ రెండు సంస్థలు ఒకదానితో ఒకటి కలిసి పనిచేస్తాయి. ప్రపంచ బ్యాంక్ సభ్యదేశాల సంఖ్య 189 ఉన్నాయి. ప్రస్తుతం ప్రపంచ బ్యాంక్ అధ్యక్షుడుగా డెవిడ్. ఆర్. మాల్‌పాస్ 13వ అధ్యక్షుడుగా ఉన్నారు. ఇతని పదవి కాలం 5 సంవత్సరాల ఉంటుంది. అధ్యక్షుడితో పాటు 25 మంది ఎగ్జిక్యూటివ్ డెరెక్టర్స్, అలాగే 29 మంది వివిధ వైస్ ప్రెసిడెంట్లు ఉంటారు.

8.4. ప్రపంచ బ్యాంక్ గ్రూపు సంస్థలు :

ప్రపంచ బ్యాంక్ గ్రూపు అనునది 5 అంతర్జాతీయ సంస్థల యొక్క విస్తారమైన కుటుంబం మరియు ప్రపంచ బ్యాంకు యొక్క మాతృ సంస్థ. వీటిని ఈ క్రింది రకాలుగా వర్గీకరించవచ్చును. అవి :

❖ అంతర్జాతీయ పునర్నిర్మాణ మరియు అభివృద్ధి బ్యాంక్ (IBRD)

❖ అంతర్జాతీయ అభివృద్ధి సంఘం (IDA)

❖ అంతర్జాతీయ ఫైనాన్స్ కార్పోరేషన్ (IFC)

❖ బహుపాక్షిక పెట్టుబడి గ్యారంటీ ఏజెన్సీ (MIGA)

❖ అంతర్జాతీయ వివాదాలు మరియు పరిష్కారం మరియు పెట్టుబడి సంస్థ (ICSID)

8.5. ప్రపంచ బ్యాంక్ - ఓటింగ్ శక్తి :

అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాల యొక్క శక్తిని పెంచడానికి గాను (చైనా) 2010వ సంవత్సరంలో ప్రపంచ బ్యాంక్ వద్ద ఓటింగ్ అధికారాలను సవరించడం జరిగింది. ఎక్కువ ఓటింగ్ ఉన్న దేశాలుగా అమెరికా (15.85%), జపాన్ (6.84%), చైనా (4.42%), జర్మనీ (4.0%), యునైటెడ్ కింగ్‌డం (UK) (3.75%), ఫ్రాన్స్ (3.75%), ఇండియా (2.91%), మరియు రష్యా (2.77%), ఉన్నాయి. ముఖ్యంగా వాయిస్ రిఫార్మ్ - ఫేజ్-2 అని పిలువబడే ఈ మార్పుల నుండి ప్రయోజనం పొందిన దేశాలలో చైనా కాకుండా దక్షిణ కొరియా, టర్కీ, మెక్సికో, సింగపూర్, బ్రెజిల్, ఇండియా మరియు స్పెయిన్ దేశాలున్నాయి. ప్రస్తుతం అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలు పూల్ మోడల్ లో ముఖ్యంగా ఐరోపా మద్దతుతో ఉన్నాయి. అదనంగా అంతర్జాతీయ అభివృద్ధి సంఘానికి ఇస్తున్న తోడ్పాటుతో పాటు ఆర్థిక వ్యవస్థ పరిమాణంపై కూడా ఓటింగ్ శక్తి ఆధారపడి ఉంటుంది.

8.6. ప్రపంచ బ్యాంక్ ప్రమానాలు :

ప్రపంచ బ్యాంక్ 2015వ సంవత్సరంలో మిలీనియం డెవలప్‌మెంట్ గోల్స్ (MDG's) లక్ష్యాలను అందుబాటులో తెచ్చాయి. ఈ లక్ష్యాలను పాటించుటకు ప్రపంచ బ్యాంక్ కృషి చేస్తుంది. అవి. ఆఫ్రికా మరియు తక్కువ అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలలో బలమైన మరియు సమగ్ర వృద్ధి, ఆరోగ్యం మరియు విద్యలో మరింత కృషి చేయడం, అభివృద్ధి మరియు పర్యావరణ ఎజెండాల ఏకీకరణ, మరింత బలమైన సహాయం, వాణిజ్య చర్చలపై ఉద్యమం మరియు ప్రపంచ బ్యాంకు లాంటి బహుపాక్షిక సంస్థల నుండి విస్తృతమైన దృష్టి కేంద్రీకరించబడినది.

8.7. ప్రపంచ బ్యాంక్ - లక్ష్యాలు :

ప్రపంచ బ్యాంక్ లక్ష్యాలను ఈ క్రింది విధంగా వర్గీకరించవచ్చును. అవి :

8.7.1. తీవ్ర పేదరికం మరియు ఆకలి నిర్మూలన :

1990వ సంవత్సరం నుండి 2004వ సంవత్సరం మధ్య గల కాలంలో అత్యంత పేదరికంలో నివశించే వారి నిష్పత్తి దాదాపు మూడింట ఒక వంతు నుండి ఐదవ వంతుకంటే తక్కువకు పడిపోయింది. వివిధ ప్రాంతాలలో, దేశాలలో ఫలితాలు విస్తృతంగా మారుతున్నప్పటికీ, ప్రపంచం మొత్తం పేదరికంలో నివసిస్తున్న ప్రజల శాతాన్ని సగానికి తగ్గించే లక్ష్యాన్ని చేరుకోగలదని తెలుస్తున్నది. అదే విధంగా ఆఫ్రికాలో పేదరికం అధికమౌతున్నదని అంచనా వేయబడినది. ప్రపంచ వ్యాప్తంగా 90% ప్రజలు పోషకాహార లోపం ఉన్న పిల్లలలో 36 దేశాలు ఆఫ్రికాలోనే ఉన్నాయి.

8.7.2. సార్వత్రిక ప్రాథమిక విద్యను అందించుట :

అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలలో పాఠశాలలో పిల్లలు చేరు శాతం 1991వ సంవత్సరంలో 80% నుండి 2005వ సంవత్సరానికి 88%నికి పెరిగింది. ప్రపంచ బ్యాంకు ఆర్థిక సహాయంతో దాదాపు ప్రస్తుతం 90%పై బాలబాలికలు పాఠశాల విద్యను కొనసాగిస్తున్నది.

8.7.3. లింగ సమానత్వాన్ని ప్రోత్సహించడం :

శ్రామిక మార్కెట్‌లో ప్రపంచ వ్యాప్తంగా మహిళల సమస్యలు నెమ్మదిగా మారుతున్నాయి. అయినప్పటికీ పురుషుల కంటే ఎక్కువ మంది మహిళలు ప్రపంచ వ్యాప్తంగా దాదాపు 60% కంటే అధికంగా సహాయ సహకారాలు అందిస్తున్నారు. ప్రపంచ బ్యాంక్ గ్రూపు యొక్క లింగ చర్యల ప్రణాళిక మహిళల ఆర్థిక సాధికరితను పెంపొందించడానికి మరియు భాగస్వామ్య వృద్ధిని ప్రోత్సహించడానికి రూపొందించబడినది.

8.7.4. శిశు మరణాల శాతాన్ని తగ్గించుటకు ప్రయత్నం చేస్తుంది :

ప్రపంచ వ్యాప్తంగా శిశుమరణాల మనుగడ రేటులో కొంత వరకు మెరుగుపడింది. దక్షిణాసియా మరియు సబ్-సహరా ఆఫ్రికాలో శిశు మరణాల రేటు తగ్గించుట అత్యంత ముఖ్యమైన అవసరం. ప్రధానంగా 5 సంవత్సరాల లోపు పిల్లల మరణాలను తగ్గించుటకు ప్రపంచ బ్యాంకు తీవ్రమైన కృషి చేస్తుంది.

8.7.5. ప్రసూతి ఆరోగ్యాన్ని సంరక్షిస్తుంది :

ప్రపంచ వ్యాప్తంగా ప్రతి సంవత్సరం గర్భం లేదా ప్రసవ సమయంలో మరణించే మహిళలు లక్షల మంది ఉన్నారు. వీరిలో అధిక శాతం మంది మహిళలు సబ్-సహరా ఆఫ్రికా మరియు ఆసియా దేశాలలో నివసిస్తున్నారు. ముఖ్యంగా ప్రసూతి మరణాలకు అనేక కారణాలున్నాయి. అనేక రకాల ఆరోగ్య సంరక్షణ జోక్యాలు విస్తృతంగా ప్రపంచ వ్యాప్తంగా అందుబాటులో రావాలి.

8.7.6. HIV / AIDS మలేరియా ఇతర వ్యాధులతో పోరాడుటకు సహాయం :

నూతన HIV ఇన్ఫెక్షన్లు మరియు AIDS మరణాల వార్షిక సమస్యలు తగ్గుతున్నాయి. అయితే HIV తో నివసిస్తున్న వారి సంఖ్య పెరుగుతూనే ఉన్నది. ముఖ్యంగా 8 దక్షిణాఫ్రికా దేశాలలో అత్యధికంగా ప్రభావితమైన దేశాలలో AIDS ప్రాబల్యం దాదాపు 15% పైగా ఉన్నది. ప్రపంచ వ్యాప్తంగా ప్రతి సంవత్సరం 300 నుండి 500 మిలియన్ల మలేరియా కేసులు వస్తున్నాయి. వీరిలో ఒక మిలియన్ కంటే అధిక మరణాలకు దారి తీస్తుంది. మలేరియా మహమ్మరిని శూన్య స్థాయికి చేర్చుటకు ప్రపంచ బ్యాంక్ ఆయా దేశాలకు ఆర్థిక సహాయాన్ని అందిస్తున్నది.

8.7.7. పర్యావరణ పరిరక్షణ :

ప్రస్తుతం ప్రపంచ వ్యాప్తంగా అటవీ నిర్మూలన అనేది ఒక క్లిష్టమైన సమస్యగా మారిపోయినది. ముఖ్యంగా జీవ వైవిధ్యం ఉన్న ప్రాంతాలలో ఇది క్రమంగా క్షీణిస్తున్నది. ఈ సమస్య ఇంధన సాంకేతిక అభివృద్ధి కంటే గ్రీన్ హౌస్ వాయు ఉద్గారాలు ప్రపంచవ్యాప్తంగా వేగంగా విస్తరిస్తున్నాయి.

8.7.8. అభివృద్ధి కోసం ప్రపంచ భాగస్వామ్యం :

అభివృద్ధి కోసం ప్రపంచ భాగస్వామ్యాన్ని అభివృద్ధి చేయుటకు కృషి చేస్తుంది. దీని కొరకు ప్రపంచ వ్యాప్తంగా దాతృత్వం గల దాతాలు ఆయా దేశాల అభివృద్ధిలో తమ నిబద్ధతను పునరుద్ధించాయి. అతి ముఖ్యంగా మిలినియం అభివృద్ధి గోల్స్ (MDGs) సాకారం దిశగా పురోగతిని వేగవంతం చేసే యందుకు బహు పాక్షిక మరియు స్థానిక భాగస్వామ్యంలో ప్రపంచ బ్యాంక్ గ్రూపు సహకారంపై దృష్టి సారిస్తున్నాయి.

8.7.9. పర్యావరణ మరియు సామాజిక రక్షణ చర్యలు :

ప్రపంచ బ్యాంకు ఆర్థిక కార్యకలాపాలు ఈ లక్ష్యాలతో రాజీపడకుండా ఉండేలా చూసుకోవడానికి బదులుగా వాటి సాక్షాత్కారానికి ఈ క్రింది విధంగా పార్యవరణ, సామాజిక మరియు చట్టపరమైన రక్షణలు నిర్వచించబడ్డాయి.

అవి : పర్యావరణ అంచనా, స్థానిక ప్రజలు, అసంకల్పిత పునరావాసం, భౌతిక సాంస్కృతిక వనరులు, అడవులు, సహజ అవాసాలు, పెస్ట్ నిర్వహణ, డ్యామ్‌ల భద్రత, వివాదాస్పద ప్రాంతాలలో ప్రాజెక్టులు, అంతర్జాతీయ జలమార్గాలపై ప్రాజెక్టులు మరియు ప్రైవేటు రంగ కార్యకలాపాల పనితీరు పర్యవేక్షణ ప్రమాణాలు. ముఖ్యంగా టోక్యోలో జరిగిన ప్రపంచ బ్యాంక్ 2012వ వార్షిక సమావేశంలో ఈ రక్షణల సమీక్షలు ప్రారంభించబడినాయి. దీని ప్రకారం ప్రపంచ బ్యాంకు నూతన పర్యావరణ మరియు సామాజిక ఫ్రేమ్ వర్క్‌ను అభివృద్ధి చేసింది. దీనిని 01-10-2018వ సంవత్సరం నుండి అమలు చేస్తున్నది.

8.8. ప్రపంచ బ్యాంక్ - దశల వారి అభివృద్ధి :

ప్రపంచ బ్యాంకు అభివృద్ధి దశలను ఈ క్రింది విధంగా వివరించవచ్చును. అవి :

8.8.1. మొదటి దశ - 1944-74 :

ప్రపంచ బ్యాంకు ప్రారంభ సంవత్సరాలలో రెండు కారణాల వలన పనులు నెమ్మదిగా మొదలుపెట్టింది. అవి :

ఒకటి. ప్రపంచ బ్యాంకు వద్ద నిధులు సరిపడా లేవు.

రెండు USA ఎగ్జిక్యూటివ్ డైరెక్టరుకు ప్రపంచ బ్యాంక్ అధ్యక్షుడికి మధ్య నాయకత్వ పోరు.

1947వ సంవత్సరంలో మార్షల్ ప్రణాళిక అమలుకి వచ్చినప్పుడు అనేక యూరోపియన్ దేశాలు ఇతర వనరుల నుండి సహాయం పొందడం ప్రారంభించాయి. వీటిని ఎదుర్కొనేందుకు ప్రపంచ బ్యాంక్ తన దృష్టిని ఐరోపాయేతర దేశాలకు మళ్ళించింది. 1968వ సంవత్సరం వరకు, తిరిగి చెల్లించడానికి తగినంత ఆదాయాన్ని సంపాదించే ఓడరేవులు, రహదార్లు, విద్యుత్ ప్లాంట్ల లాంటి మౌళిక సదుపాయల నిర్మాణానికి రుణాలను ఇచ్చింది.

1974వ సంవత్సరానికి ముందు, పునర్నిర్మాణానికి, అభివృద్ధి కార్యక్రమాలకూ ప్రపంచ బ్యాంకు రుణాలు అందించింది చాలా తక్కువ. ఆ విధంగా ప్రపంచ బ్యాంకు రుణం పొందిన మొదటి దేశం ఫ్రాన్స్, ఆ సమయాలలో అధ్యక్షుడు జాన్ మెక్క్లోయ్, పోలండ్, చిలిలతో సహా ముగ్గురు దరఖాస్తు దారులలో ఫ్రాన్స్‌ను ఎన్నుకున్నారు. అడిగిన రుణంలో సగం 250 మిలియన్ డాలర్లు దీనిని చాలా కఠినమైన షరతులతో ఇచ్చారు.

8.8.2. రెండవ దశ - 1974-80 :

ప్రపంచ బ్యాంక్ 1974-80వ సంవత్సరాల మధ్య కాలంలో అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలలో ప్రజల ప్రాథమిక అవసరాలను తీర్చడంపై ప్రపంచ బ్యాంక్ దృష్టి పెట్టింది. రుణ లక్ష్యాలను మౌళిక సదుపాయాల నుండి సామాజిక సేవలు ఇతర రంగాలకు విస్తరించడంతో రుణాల పరిమాణం పెరిగింది. పేదరిక నిర్మూలనకు రుణాలు ఇవ్వడంతో మూడవ ప్రపంచ దేశాల అప్పులు వేగంగా పెరిగాయి. 1976-80 సంవత్సరాల మధ్య అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాల సగటు అప్పు 20% వార్షిక రేటున పెరిగినది. ప్రపంచ బ్యాంక్ గ్రూపునకు, దాని సిబ్బందికి మధ్య తలెత్తే వివాదాలపై నిర్ణయాలు తీసుకోవడానికి 1980వ సంవత్సరంలో ప్రపంచ బ్యాంక్ పరిపాలన ట్రిబ్యునల్ స్థాపించారు.

8.8.3. మూడవ దశ - 1980-89 :

1980వ సంవత్సరంలో మెక్‌నమారా తరువాత U.S. ప్రెసిడెంట్ జిమ్మికార్టర్ నామిని అయిన ఆల్డెన్ W. క్లాసేన్ ప్రపంచ బ్యాంక్ అధ్యక్షుడు అయినాడు. ఇతను పాత సిబ్బందిని తొలగించి నూతనంగా కొంతమందిని నియమించుకున్నారు. అదే విధంగా 1982వ సంవత్సరంలో ప్రపంచ బ్యాంక్ ముఖ్య ఆర్థికవేత్తను తీసుకోవాలన్న నిర్ణయం ఈ నూతన దృష్టికి ఒక ఉదాహరణ. అభివృద్ధి నిధులపై విమర్శలు చేసినందుకు, మూడవ ప్రపంచ ప్రభుత్వాలను అద్దె కోరే దేశాలుగా అభివర్ణించినందుకు నూతన బ్యాంకు ప్రధాన ఆర్థికవేత్త అయిన అన్నే క్రూగల్ ప్రసిద్ధి చెందాడు.

ముఖ్యంగా 1980వ సంవత్సరంలో మూడవ ప్రపంచ దేశాలకు ఇచ్చిన అప్పులను తీర్చేందుకు నూతన రుణాలు ఇవ్వడంపై అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాల ఆర్థిక వ్యవస్థలను క్రమబద్ధీకరించడానికి రూపొందించిన వ్యవస్థీకృత సర్దుబాటు విధానాలపై ప్రపంచ బ్యాంకు దృష్టి పెట్టింది.

8.8.4. నాల్గవదశ - 1989 నుండి ప్రస్తుతం వరకు :

1989వ సంవత్సరం నుండి అనేక సమూహాల నుండి వస్తున్న కఠినమైన విమర్శలకు ప్రతిస్పందనగా, తన అభివృద్ధి విధానాల గత ప్రభావాలను తగ్గించే ఉద్దేశ్యంతో ప్రపంచ బ్యాంకు పర్యావరణ సమూహాలకు NGO లకు రుణాలివ్వడం ప్రారంభించింది. మాంట్రియల్ ప్రోటోకాల్స్‌కు అనుగుణంగా, భూ వాతావరణానికి, ఓజోన్ క్షీణిస్తున్న నష్టాన్ని మరియు ఓజోన్ క్షీణించే రసాయనాల వాడకాన్ని దశల వారీగా 95% వరకు తగ్గించడానికి 2015వ సంవత్సరాన్ని లక్ష్య సంవత్సరంగా అమలు చేసింది. 2015వ సంవత్సరం నుండి, అభివృద్ధిని ప్రోత్సహించే క్రమంలో పర్యావరణాన్ని పరిరక్షించడానికి ప్రపంచబ్యాంకు సిక్స్ స్ట్రాటజిక్ థీమ్స్ అనే అదనపు విధానాలను అమలు చేసింది.

ఉదాహరణకు, అటవీ నిర్మూలన, ముఖ్యంగా అమెజాన్, పర్యవరణానికి హాని కలిగించే వాణిజ్యాల లాగింగ్ లేదా మౌళిక సదుపాయాల ప్రాజెక్టులకు ఆర్థిక సహాయం చేయమని 1991వ సంవత్సరంలో ప్రపంచ బ్యాంకు ప్రకటించింది.

ప్రపంచ ప్రజా సంక్షేమం కొరకు ప్రపంచ బ్యాంక్, మలేరియా లాంటి సంక్రమణ వ్యాధులను నియంత్రించడానికి ప్రయత్నిస్తూ, ప్రపంచంలోని అనేక దేశాలకు టీకాలను పంపిణీ చేసింది. 2000వ సంవత్సరంలో ప్రపంచ బ్యాంకు ఎయిడ్స్ పై యుద్ధం ప్రకటించింది. అదే విధంగా 2011వ సంవత్సరంలో ప్రపంచ బ్యాంక్ క్షయ నిర్మూలనలో భాగస్వామిగా చేరింది.

8.9. స్వచ్ఛమైన గాలి లభించే విదంగా చొరవ తీసుకున్నది (CAI) :

స్వచ్ఛమైన గాలి లభించే చొరవ చూపే జ్ఞానం మరియు అనుభవాలను పంచుకోవడం ద్వారా ప్రపంచలోని ఎంచుకున్న ప్రాంతాలలో భాగస్వామ్యం ద్వారా నగరాలలోని గాలి నాణ్యతను మెరుగుపర్చుటకు వినూత్న మార్గాలను అభివృద్ధి చేయడానికి ప్రపంచ బ్యాంకు చొరవ చూపుతుంది. ఇందులో ముఖ్యమైనది ఎలక్ట్రిక్ వాహనాలు ఉన్నాయి. ముఖ్యంగా కాలుష్య సంబంధిత వ్యాధులను పరిష్కరించడంలో ఇలాంటి కార్యక్రమాలు సహాయపడతాయి.

8.10. ప్రపంచ బ్యాంక్‌పై విమర్శలు - వివాదాలు :

ప్రపంచ బ్యాంక్, దానితో పాటుగా రూపొందించబడిన ద్రవ్య వ్యవస్థ ప్రపంచ ద్రవ్యోల్బణాన్ని ప్రోత్సహిస్తుందని, అంతర్జాతీయ వాణిజ్యాన్ని దేశాలు అదుపు చేసే ప్రపంచాన్ని సృష్టిస్తుందని హెన్రీ హజ్లిట్ వాదించాడు. స్వేచ్ఛా మార్కెట్ సంస్కరణ విధానాలు అని చెబుతూ ప్రపంచ బ్యాంకు ఇచ్చే సలహాలు సరిగా అమలు చెయ్యకపోయినా, వేగంగా అమలు చేసినా, తప్పుడు క్రమంలో అమలు చేసినా, బలహీనమైన పోటీలేని ఆర్థిక వ్యవస్థలలో అమలు చేసినా అది ఆర్థికాభివృద్ధికి హానికరమౌతుందని స్టిగ్లిట్జ్ చెప్పాడు.

ప్రపంచ బ్యాంకుపై సర్వసాధారణంగా విమర్శలలో ప్రధానమైనది, దానిని నిర్వహిస్తున్న పద్ధతి. 189 సభ్యదేశాలకు ప్రాతినిధ్యం వహిస్తుండగా, ఆర్థికంగా శక్తివంతమైన కొన్ని దేశాలే దానిని నడిపిస్తున్నాయి. ప్రపంచ బ్యాంకు నాయకత్వాన్ని నిర్వాహకులనూ ఎన్నుకునేది ఈ దేశాలే.

1990వ దశకంలో, ప్రపంచ బ్యాంకు IMF లు వాషింగ్టన్ కన్సెన్సస్‌ను తయారు చేశాయి. మార్కెట్ల నియంత్రణ సరళీకరణ, ప్రైవేటీకరణ, ప్రభుత్వ పరిమాణాన్ని తగ్గించే విధానాలు ఈ కన్సెన్సస్‌లో ఉన్నాయి. వాషింగ్టన్ కన్సెన్సస్ అభివృద్ధిని ఉత్తమంగా ప్రోత్సహించే విధానంగా భావించినప్పటికీ, ఈక్విటీని, ఉపాధినీ విస్మరించడం వలన ప్రైవేటీకరణ లాంటి సంస్కరణలు జరిగిన విధానం పట్ల విమర్శలు వచ్చాయి అని జోసెఫ్ స్టిగ్లిట్జ్ పేర్కొన్నారు.

ముఖ్యంగా ప్రపంచ బ్యాంక్ మరియు ఇతర అంతర్జాతీయ సంస్థలపై విమర్శలు తరచుగా నిరసనలుగా మారుతున్నాయి. ఓస్లో 2002 వ సంవత్సరం నిరసనలు, 2007 వ సంవత్సరం అక్టోబర్ తిరుగుబాటు మొదలగున్నవి. విమర్శలకు మరోమూలం, ప్రపంచ బ్యాంక్ అధ్యక్షుడిగా అమెరికనే ఉండటం, నిధులలో అధిక భాగం అందిస్తున్నది అమెరికా కాబట్టి ఈ సంప్రదాయం పెట్టారు. 2012వ సంవత్సరంలో ది ఎకనామిస్ట్ ఈ విదంగా వ్రాసింది. ప్రపంచ బ్యాంకు ఆర్థికవేత్తలు నగదు, సలహాలను పంపిణీ చేయడానికి పేదదేశాలను సందర్శించినప్పుడు, క్రోనేయిజాన్ని తిరస్కరించాలనే ప్రతి ముఖ్యమైన ఉద్యోగాన్ని అందుబాటులో ఉన్న ఉత్తమ అభ్యర్థితో భర్తీ చేయాలని, అక్కడ ప్రభుత్వాలను చెబుతూ ఉంటారు. ఇది మంచి సలహా, ప్రపంచ బ్యాంకు కూడా దీనినే అనుసరించాలి.

విమర్శకులలో అత్యంత ప్రముఖమైనది రచయిత్రి నవోమి క్లీన్, ప్రపంచ బ్యాంక్ ఇచ్చే రుణాలు, సహాయాలకు అన్యాయమైన షరతులు పెడుతున్నారని అభిప్రాయపడింది. ఇవి బ్యాంకు ఆసక్తులు, ఆర్థిక శక్తి, రాజకీయ సిద్ధాంతాలను ప్రతిబింబిస్తాయి. ముఖ్యంగా ఘనా దేశంకు రుణం ఇచ్చినందుకుగాను, అక్కడి విద్యార్థుల నుండి పాఠశాల రుసుములను వసూలు చెయ్యాలని బలవంతం చేసినప్పుడు, టాంజానియాలో నీటి సరఫరా వ్యవస్థను ప్రైవేటీకరించాలని కోరినప్పుడు, ఆసియా సునామీ తరువాత శ్రీలంలో కార్మిక ఫ్లెక్సిబిలిటీ కావాలని కోరినప్పుడు, ఆక్రమణ తరువాత ఇరాక్‌లో ఆహార రాయితీలను తొలగించాలని ఒత్తిడి చేసినప్పుడు ప్రపంచ బ్యాంకు విస్వసనీయత దెబ్బతిందనిన వోమి క్లెయిన్ విమర్శించారు.

8.11. ముగింపు :

ఈ విధంగా ప్రపంచ బ్యాంకు ఎన్నో విమర్శలను ఎదుర్కొన్నప్పటికీ అభివృద్ధి చెందుతున్న ఆర్థిక వ్యవస్థలను ఆదుకొనుటలో ముందున్నది. ముఖ్యంగా ప్రపంచ బ్యాంకు తన పాండమిక్ ఆర్థిక అత్యవసర సౌకర్యాన్ని నెమ్మదిగా స్పందించినందుకు విమర్శించబడినది. ఇది మహమ్మరి వ్యాప్తిని నిర్వహించడానికి ద్రవ్యాన్ని అందించడానికి సృష్టించబడినది. ప్రైవేట్ పెట్టుబడి దారుల నుండి వక్రయించే బాంట్ల ద్వారా పెట్టుబడి చేయబడిన ఈ నిబంధనలు, వ్యాప్తిని ముందుగా గుర్తించిన తరువాత మార్చి 2020లో 12 వారాల వరకు ఈ నిధి నుండి డబ్బులు విడుదల చేయకుండా నిరోదించబడుతుంది. ఆ విధంగా జనవరి 2020వ సంవత్సరంలో విడుదల చేయబోయే నిధుల కోసం కోవిడ్-19 మహమ్మరి అన్ని ఇతర అవసరాలను ప్రపంచవ్యాప్తంగా తీర్చింది.

8.12. మాదిరి పరీక్షా ప్రశ్నలు :

1. వ్యాసరూప ప్రశ్నలు

1. ప్రపంచ బ్యాంకు అనగానేమి ? వివరించండి ?
2. ప్రపంచ బ్యాంకు ప్రమేయాలను, లక్ష్యాలను విమర్శనాత్మకంగా విశ్లేషించండి.
3. ప్రపంచ బ్యాంకు గురించి విమర్శనాత్మకంగా వివరించండి ?
4. ప్రపంచ బ్యాంకు అభివృద్ధి చెందుతున్న ఆర్థిక వ్యవస్థలను ఏ విధంగా సరియైనదో వివరించండి ?

2. సంక్షిప్త వ్యాస ప్రశ్నలు :

1. ప్రపంచ బ్యాంక్ అనగానేమి ? దాని ప్రేమయాలను వివరించండి ?
2. ప్రపంచ బ్యాంక్ యొక్క లక్ష్యాలను విశదీకరించండి ?
3. ప్రపంచ బ్యాంక్ యొక్క వివిధ దశలను విశ్లేషించండి ?

3. సంక్షిప్త ప్రశ్నలు :

1. ప్రపంచ బ్యాంక్ చరిత్ర
2. ప్రపంచ బ్యాంక్ ఓటింగ్ శక్తి అనగానేమి ?
3. ప్రపంచ బ్యాంక్ గ్రూపు సంస్థలు

8.13. ఆచూకీ గ్రంథాలు :

1. David Malpass, a US Treasury Official and Donald Trump's Pick, appointed Workd bank President.
2. Clemens, Michael A. V.Kremer, Michael (2016). "The New Role for the world Bank." Journal of Economic Perspective. 30 (1) : 53-76. ISSN 0895-3309
3. Goldman, Michael (2005). Imperial Nature : The World Bank and struggles for Social Justice in the Age of Globalization. New Haven, CT : Yale University Press. ISBN 978-0-300-11974-9.
4. Rotberg, Evgene (1994) "Financial Operations of the World Bank" Bretton Woods : Looking to the future : Commission Report, Staff Review, background papers Washington, D.C. : Bretton Woods Commission.
5. Woods, Ngaire (2007). The Globalizers : The IMF, The World Bank, and their borrowers. Ithaca, NY : Cornell University Press. ISBN 978-0-8014-7420-0.
6. Tan, Celine (2007). " The Poverty of Amnesia : PRSP's in the legacy of Structural adjustment". In Stone, Diane, wright, christopher (esds) of Reform and Reaction. New York, NY : Routledge. ISBN 978-0-41282-7.

పాఠం - 9

అంతర్జాతీయ ఆర్థిక సంస్థ
(International Finance Corporation)

9.0. ఉద్దేశాలు :

పేదరికాన్ని తగ్గించడం మరియు అభివృద్ధిని ప్రోత్సహించడం కోసం లాభాపేక్ష వాణిజ్య ప్రాజెక్టులలో పెట్టుబడి పెట్టడం ద్వారా ఆర్థికాభివృద్ధిని ముందుకు తీసుకువెళ్ళటానికి ప్రపంచ బ్యాంకు గ్రూపు యొక్క ప్రైవేట్ రంగం విభాగంగా దీనిని 1956 నుండి ప్రారంభించారు.

- అంతర్జాతీయ ఆర్థిక సంస్థ డెట్ మరియు ఈక్విటీ ఆర్థిక సేవల శ్రేణిని అందిస్తుంది. మరియు మేనేజ్‌మెంట్ సామర్థ్యంలో పాల్గొనకుండా కంపెనీలకు తమ రిస్క్ ఎక్స్‌పోజర్‌లను ఎదుర్కోవడంలో సహాయపడుతుంది.
- అంతర్జాతీయ ఆర్థిక సంస్థ ప్రైవేట్ రంగం అభివృద్ధికి మరింత తోడ్పాటు అందించడానికి మౌళిక సదుపాయాలను మరియు భాగస్వామ్యాన్ని నిర్మించడంపై ప్రభుత్వాలకు సలహా ఇస్తుంది.
- అంతర్జాతీయ ఆర్థిక సంస్థ దాని పెట్టుబడి కార్యకలాపాలతో పాటు వ్యాపారం, పర్యావరణ, సామాజిక ప్రభావం మరియు స్థిరత్వానికి సంబంధించి కార్పొరేట్ నిర్ణయాధికారానికి మద్దతు ఇవ్వడానికి అనేక సలహా సేవలను అందిస్తుంది.

పాఠ్య నిర్మాణ క్రమం

9.1. పరిచయం

9.2. అంతర్జాతీయ ఆర్థిక సంస్థ IFC లక్ష్యం

9.3. అంతర్జాతీయ ఆర్థిక సంస్థ IFC లక్షణాలు

9.4. రుణం - ఈక్విటీ ఆర్థిక సేవలు

9.5. అంతర్జాతీయ ఆర్థిక సంస్థ యొక్క చరిత్ర

9.6. అంతర్జాతీయ ఆర్థిక సంస్థ - విధులు

9.6.1. పెట్టుబడి సేవలు

9.6.2. రుణాలను హార్డ్ కరెన్సీలో అందిస్తుంది

9.6.3. ఈక్విటీ పెట్టుబడులు

9.6.4. అంతర్జాతీయ ఆర్థిక సంస్థ - ఆస్తి నిర్వహణ సంస్థ

9.7. అంతర్జాతీయ ఆర్థిక సంస్థ IFC మరియు భారతదేశం

9.8. అంతర్జాతీయ ఆర్థిక సంస్థ - స్థిరత్వం

9.9. తక్కువ అభివృద్ధి చెందిన దేశాలలో ఆకుపచ్చ భవనాలు

9.10. ముగింపు

9.11. మాదిరి పరీక్షా ప్రశ్నలు

9.12. సిఫార్సు చేసిన గ్రంథాలు :

9.1. పరిచయం :

ఇంటర్నేషనల్ ఫైనాన్స్ కార్పోరేషన్ (IFC) అనునది తక్కువ అభివృద్ధి చెందిన దేశాలలో ప్రైవేట్ రంగం అభివృద్ధిని ప్రోత్సహించడానికి పెట్టుబడి, సలహా మరియు ఆస్తి నిర్వహణ సేవలను అందించే అంతర్జాతీయ ఆర్థిక సంస్థ (IFC). అంతర్జాతీయ ఆర్థిక సంస్థ (IFC) ప్రపంచ బ్యాంకు గ్రూపులోని సంస్థ, దీని ప్రధాన కార్యాలయం అమెరికాలోని వాషింగ్టన్ DC లో ఉన్నది. IFC లో ప్రస్తుతం సభ్య దేశాల సంఖ్య 185 దేశాలు. అంతే కాకుండా అంతర్జాతీయ ఆర్థిక సంస్థ (IFC) కు మాతృ సంస్థగా ప్రపంచ బ్యాంక్ గ్రూపు ఉంటుంది.

9.2. అంతర్జాతీయ ఆర్థిక సంస్థ (IFC) లక్ష్యం :

పేదరికాన్ని తగ్గించడం మరియు అభివృద్ధిని ప్రోత్సహించడం కోసం, లాభాపేక్ష మరియు వాణిజ్య ప్రాజెక్టులలో పెట్టుబడి పెట్టడం ద్వారా ఆర్థికాభివృద్ధిని ముందుకు తీసుకెళ్ళడానికి ప్రపంచ బ్యాంకు గ్రూపు యొక్క ప్రైవేట్ రంగం విభాగంగా స్థాపించబడినది. IFC యొక్క ప్రకటిత లక్ష్యం ఏమిటంటే ? ప్రజలు పేదరికం నుండి తప్పించుకోవడానికి మరియు మెరుగైన జీవన ప్రమాణాలను సాధించడానికి అవకాశాలను సృష్టించడం, ప్రైవేట్ సంస్థలకు ఆర్థిక వనరులను సమీకరించడం, పోటీ మార్కెట్లను ప్రత్సోహించడం, వ్యాపారాలు మరియు ఇతర ప్రైవేట్ రంగ సంస్థలకు మద్దతు ఇవ్వడం, మరియు పేదరికం తగ్గించుటకు అంతర్జాతీయ ఆర్థిక సంస్థ (IFC) అవసరమైన సేవలను అందిస్తుంది.

అంతర్జాతీయ ఆర్థిక సంస్థ దాని సభ్య దేశాల యాజమాన్యంలో ఉంటుంది మరియు పాలించబడుతుంది. కానీ దాని స్వంత కార్యనిర్వాహక నాయకత్వం మరియు దాని సాధారణ వ్యాపార కార్యకలాపాలను నిర్వహించే సిబ్బందిని కలిగి ఉంటుంది. IFC ఒక కార్పోరేషన్, దీని వాటా దారులు సభ్య దేశాలు IFC ప్రధానంగా చెల్లింపు మూలధనాన్ని అందిస్తుంది. ప్రతి సభ్య దేశం ఓటు హక్కు కలిగి ఉంటుంది. వాస్తవానికి ఇది ప్రపంచ బ్యాంకు గ్రూపుతో మరింత ఆర్థికంగా అనుసంధానింపబడుతుంది. అయితే ఆ తరువాత IFC విడిగా స్థాపించబడి మరియు చివరికి ఆర్థిక స్వతంత్ర్య సంస్థగా పనిచేయడానికి మరియు స్వతంత్ర పెట్టుబడి నిర్ణయాలు తీసుకొనే అధికారం IFC పొందింది.

9.3. అంతర్జాతీయ ఆర్థిక సంస్థ (IFC) లక్షణాలు :

అంతర్జాతీయ ఆర్థిక సంస్థ (IFC) యొక్క ప్రధానమైన లక్షనాలను ఈ క్రింది విధంగా వివరించవచ్చును. అవి :

అంతర్జాతీయ ఆర్థిక సంస్థ (IFC) ద్వారా భాగస్వామ్య పెట్టుబడులను ప్రైవేట్ పెట్టుబడిదారులకు అందించుటలో ముఖ్యంగా మూలధన ఎగుమతి దేశాలకు లేదా ఆ సంస్థ లేదా కంపెనీ ప్రారంభించిన దేశానికి అందించుటలో లేదా ఈ రెండూ పద్ధతుల ద్వారా అందించుటలో కృషి చేస్తుంది.

కంపెనీలు, లేదా సంస్థలు తాము ఊహించినదాని కంటే అధికంగా దాదాపు 50% వరకు తమ పెట్టుబడి అవసరాలకై పొందుతున్నాయి.

అంతర్జాతీయ ఆర్థిక సంస్థ (IFC) నామ మాత్రపు పెట్టుబడి ఒక కంపెనీకి స్థిరంగా 1,00,000/- డాలర్లు లేదా దానికి సరియైన మొత్తంలో అందిస్తున్నది. అదే విధంగా IFC ఏ విధమైన స్థిరమైన నిబంధనలు ఏర్పాటు చేయలేదు

అంతర్జాతీయ ఆర్థిక సంస్థ నుండి రుణాలను పొందే కంపెనీలకు ముఖ్యమైన పరిమితులను విధించినది. ఆ దేశ ఆర్థికాభివృద్ధిలో మరియు పారిశ్రామిక అభివృద్ధిలో ప్రధాన పాత్ర వహిస్తుంది.

అంతర్జాతీయ ఆర్థిక సంస్థ (IFC) అందించే రుణాలపై వడ్డీ రేటు అనేది ఆ సంస్థలు లేదా కంపెనీలు భరించే నష్టాలపై మరియు ఇతర పెట్టుబడుల చర్యలపై ఆధారపడి ఉంటుంది.

అంతర్జాతీయ ఆర్థిక సంస్థ (IFC) అందించే రుణాలపై ఆయా దేశాల యొక్క ప్రభుత్వాల ముందస్తు అనుమతి మరియు తిరిగి చెల్లించే పెట్టుబడులపై హామీ తీసుకోదు. కేవలం ఆయా దేశాల యొక్క న్యాయ చట్టాల పరిధికి లోబడి రుణాలను మంజూరు చేస్తుంది.

9.4. రుణం - ఈక్విటీ ఆర్థిక సేవలు :

అంతర్జాతీయ ఆర్థిక సంస్థ (IFC) రుణం మరియు ఈక్విటీ ఆర్థిక సేవల శ్రేణిని అందిస్తుంది. IFC నిర్వహణ సామర్థ్యంలో పాల్గొనకుండా కంపెనీలకు తమ రిస్క్ ఎక్స్‌పోజర్‌లను ఎదుర్కొవడంలో సహాయపడుతుంది. కార్పోరేషన్ నిర్ణయాలు తీసుకోవడం, పర్యావరణం మరియు సమాజంపై వాటి ప్రభావాన్ని అంచనా వేయడం, బాధ్యతయుతంగా ఉండటంపై సంస్థలకు, కంపెనీలకు సలహాలను అందిస్తుంది. IFC ప్రైవేట్ రంగ అభివృద్ధికి మరింత తోడ్పాటు అందించడానికి మౌలిక సదుపాయాలను మరియు భాగస్వామ్యాన్ని నిర్మించడంపై ప్రభుత్వాలకు సలహా ఇస్తుంది.

అంతర్జాతీయ ఆర్థిక సంస్థ (IFC) ప్రతి సంవత్సరం స్వతంత్ర మూల్యాంకనం ద్వారా అంచనా వేయబడుతుంది. 2011వ సంవత్సరంలో దాని మూల్యాంకన నివేదిక దాని పెట్టుబడులు బాగా పనిచేశాయని మరియు పేదరికాన్ని తగ్గించిందని అంచాన వేయబడింది. 2011వ సంవత్సరంలో అంతర్జాతీయ ఆర్థిక సంస్థ (IFC) మొత్తం పెట్టుబడులు 18.66 బిలియన్ డాలర్లు. ఇది 2011వ సంవత్సరంలో 642 ప్రాజెక్టుల కోసం సలహా సేవలను 820 మిలియన్ డాలర్లు కూడబెట్టింది. మరియు 24.5 బిలయన్ డాలర్ల విలువైన ద్రవ్య ఆస్తులను కలిగి ఉన్నది. అంతర్జాతీయ ఆర్థిక సంస్థ మంచి ఆర్థిక స్థితిలో ఉన్నది. మరియు 2018వ సంవత్సరంలో రెండు స్వతంత్ర క్రెడిట్ రేటింగ్ ఏజెన్సీల నుండి అత్యధిక రేటింగ్‌లను అందుకున్నది.

9.5. అంతర్జాతీయ ఆర్థిక సంస్థ యొక్క చరిత్ర :

ప్రపంచ బ్యాంకు మరియు అంతర్జాతీయ ద్రవ్య నిధిని (IMF) 1944వ సంవత్సరంలో బ్రెట్టన్ వుడ్స్ సదస్సులో ప్రతినిధులు రూపొందించారు. అప్పుడు ప్రపంచ బ్యాంకు పునర్నిర్మాణం మరియు అభివృద్ధి కోసం అంతర్జాతీయ బ్యాంకును మాత్రమే కలిగి ఉన్నది. 1950వ సంవత్సరంలో గార్నర్ మరియు అతని సహచరులు ప్రపంచ బ్యాంకు ద్వారా సేవందిస్తున్న తక్కువ అభివృద్ధి

చెందిన దేశాలలో ప్రైవేట్ పెట్టుబడులను పెట్టేందుకు ఒక నూతన సంస్థను స్థాపించాలని ప్రతిపాదించారు. ప్రభుత్వాల నుండి హామీలు అంగీకరించకుండా, ఆ సంస్థలను నిర్వహించకుండా మరియు మూడవ పక్ష పెట్టుబడిదారులతో సహకరించడం ద్వారా ప్రైవేట్ సంస్థలలో పెట్టుబడులను పెట్టడానికి ప్రపంచ బ్యాంకుతో కలిసి పనిచేసే అంతర్జాతీయ సంస్థ ఆలోచనను అమెరికా ప్రభుత్వం ప్రోత్సహించింది. ఈ భావన అమెరికాలో చాలా వివాదాస్పదమైనది. ఇక్కడ కొన్ని వ్యాపార ప్రయోజనాలు ప్రైవేట్ సంస్థల ప్రభుత్వ యాజమాన్యంతో అసౌకర్యంగా ఉన్నాయి. ఏది ఏమైనప్పటికీ 1956వ సంవత్సరలో అంతర్జాతీయ ఆర్థిక సంస్థ గార్నర్ నాయకత్వంలో పని చేయడం ప్రారంభమైనది. IFC ప్రారంభంలో 12 మంది సిబ్బంది మరియు 100 మిలియన్ డాలర్ల (2020వ సంవత్సరం 952 మిలియన్ డాలర్లకు సమానం) మూలధనాన్ని కలిగి ఉన్నది. IFC తన మొట్టమొదటి రుణ సదుపాయాన్ని బ్రెజిల్ దేశానికి చెందిన సిమెన్ & హాల్స్కే (ప్రస్తుతం సిమెన్స్ AG) కు రుణం అందించింది.

9.6. అంతర్జాతీయ ఆర్థిక సంస్థ - విధులు :

అంతర్జాతీయ ఆర్థిక సంస్థ (IFC) యొక్క విధులను ఈ క్రింది విధంగా వర్గీకరించవచ్చును. అవి :

9.6.1. పెట్టుబడి సేవలు :

అంతర్జాతీయ ఆర్థిక సంస్థ (IFC) సాధారణంగా 7 సంవత్సరాల నుండి 12 సంవత్సరాల కాల పరిమితితో వ్యాపారాలు మరియు ప్రైవేట్ ప్రాజెక్ట్‌లకు రుణాలు ఇస్తుంది. ఇది రుణ గ్రహీతల కరెన్సీ మరియు నగదు ప్రవాహ అవసరాలను తీర్చడానికి ఒక్కొక్క రుణానికి తగిన పునర్ చెల్లింపు షెడ్యూల్ మరియు అదనపు కాలానిన నిర్ణయిస్తుంది. ఈ విధంగా అంతర్జాతీయ ఆర్థిక సంస్థ దీర్ఘకాల రుణాలను అందించవచ్చు లేదా ఒక ప్రాజెక్ట్ వరకు హామీ ఇచ్చినట్లు భావించినట్లయితే అదనపు కాలాన్ని పొడిగించ వచ్చును. అంతే కాకుండా లీజింగ్ సంస్థలు లేదా కంపెనీలు మరియు మధ్యవర్తులు కూడా IFC నుండి రునాలను పొందవచ్చును.

9.6.2. రుణాలను హార్డ్ కరెన్సీలో అందిస్తుంది :

(హార్డ్ కరెన్సీ అనగా బలమైన కరెన్సీ. దీనిని ప్రపంచ వ్యాప్తంగా వర్తకం చేయుటకు ఉపయోగించే కరెన్సీ) IFC తను ఇచ్చే రుణాలను సాంప్రదాయకంగా హార్డ్ కరెన్సీలలో ఉన్నప్పటికీ, IFC స్థానిక కరెన్సీలలో రుణ ఉత్పత్తులను రూపొందించడానికి ప్రయత్నిస్తుంది. IFC యొక్క పోర్ట్‌ఫోలియోలో 2010వ సంవత్సరం నాటికి 25 స్థానిక కరెన్సీలు మరియు 2011వ సంవత్సరంలో 45 స్థానిక కరెన్సీలు, స్వాప్ మార్కెట్ ద్వారా అధికంగా నిధులు సమకూర్చబడుతున్నాయి. స్థానిక మార్కెట్ల అభివృద్ధి IFC యొక్క వ్యూహాత్మక దృష్టి కేంద్రాలలో ఒకటి.

9.6.3. ఈక్విటీ పెట్టుబడులు :

ప్రపంచ ఆర్థిక సంస్థ (IFC) యొక్క వాటాదారులు మొదట్లో రుణాలు ఇవ్వడానికి మాత్రమే అనుమతించినప్పటికీ, IFC ఈక్విటీ పెట్టుబడులను పెట్టడానికి 1961వ సంవత్సరంలో అధికారం పొందినది. ఇందులో మొట్టమొదటిది 1962వ సంవత్సరంలో స్పెయిన్‌లోని ఆటో విడిభాగాల వరాజి తయారీదారు అయిన FEMSA లో వాటాను తీసుకోవడం ద్వారా చేయబడినది. IFC యొక్క ప్రైవేట్ ఈక్విటీ పోర్డ్‌ఫోలియో ప్రస్తుతం మొత్తం ఈక్విటీలలో 5% నుండి 20% వరకు ఉంటుంది. ఈ ఫోర్ట్ ఫోలియో ప్రస్తుతం సుమారు 3.0 బిలియన్ డాలర్ల వద్ద యూరప్, లాటిన్ అమెరికా మరియు మధ్య ప్రాచ్యం సహా అన్ని ప్రాంతాలలో

విస్తృతంగా పంపిణీ చేయబడింది. మరియు ఇటీవల పెట్టుబడి పెట్టింది. దేశీయ స్టాక్ ఎక్స్ఛేంజ్‌లలో వాటాల విక్రయం ద్వారా నిష్క్రమించే ముందు, సాధారణంగా 8 సంవత్సరాల నుండి 15 సంవత్సరాల కాలానికి దీర్ఘకాలిక పెట్టుబడి పెట్టడానికి IFC ఇష్టపడుతుంది. సాధారణంగా ప్రారంభ పబ్లిక్ ఆఫర్ (IFO) లో భాగంగా, IFC ఒక కంపెనీలో పెట్టుబడి పెట్టినప్పుడు, అది కంపెనీ నిర్వహణలో క్రియాశీల పాత్రను పోషించదు.

9.6.4. అంతర్జాతీయ ఆర్థిక సంస్థ - ఆస్తి నిర్వహణ సంస్థ :

అంతర్జాతీయ ఆర్థిక సంస్థ 2009వ సంవత్సరంలో ఆస్తి నిర్వహన సంస్థ (Asset Management Company (AMC) (IFC AMC) ని అభివృద్ధి చెందుతున్న మార్కెట్‌లలో పెట్టుబడి పెట్టడానికి అన్ని మూలధన నిధులను నిర్వహించడానికి పూర్తి యాజమాన్యంలోని అనుబంధ సంస్థగా స్థాపించింది. AMC IFC ద్వారా సమీకరించబడిన మూలధనాన్ని అలాగే సావరిన్ లేదా పెన్షన్ ఫండ్స్ మరియు ఇతర అభివృద్ధి ఆర్థిక సంస్థల లాంటి మూడవ పక్షాలచే సమీకరించబడిన మూలధనాన్ని నిర్వహిస్తుంది.

9.7. అంతర్జాతీయ ఆర్థిక సంస్థ (IFC) మరియు భారతదేశం :

IFC భారతదేశానికి అనేక ప్రాజెక్టులకు సహాయం చేస్తున్నది. భారతదేశ ఆర్థిక వ్యవస్థలో సరళీకృత ఆర్థిక విధానం అమలు చేయుటలో మరియు ప్రైవేట్ రంగం అభివృద్ధి సాధించడానికి పారిశ్రామికాభివృద్ధి సాధించడానికి ఈ సంస్థ కృషి చేసింది.

భారతదేశ ఆర్థిక వ్యవస్థలో అంతర్జాతీయ ఆర్థిక సంస్థ (IFC) 5 ప్రధానమైన రంగాలను గుర్తించి వాటి అభివృద్ధికై కృషి చేస్తున్నది. వాటిని ఈ క్రింది విధంగా వివరించవచ్చును.

- ❖ మూలధన మార్కెట్లను అభివృద్ధి చేయుట.
- ❖ విదేశీ ప్రత్యక్ష పెట్టుబడి (FDI's)
- ❖ విదేశీ మార్కెట్లను ప్రారంభించింది.
- ❖ నూతన మరియు అభివృద్ధి చెందుతున్న సంస్థలకు లేదా కంపెనీలకు ఈక్విటీ పెట్టుబడులను ప్రారంభించింది.
- ❖ మూలధన పెట్టుబడులు మరియు అవస్థాపన సౌకర్యాలను అభివృద్ధి పర్చుటకు కృషి చేస్తుంది.

అంతర్జాతీయ ఆర్థిక సంస్థ (IFC) ముంబాయిలో నూతన మిషన్‌ను ప్రారంభించి, IFC కార్యకలాపాలను, ప్రాజెక్టుల యొక్క వేగాన్ని పెంచుటకు కృషి చేస్తున్నది. భారతదేశం మొట్టమొదటి దేశం వికేంద్రీకరణ ద్వారా అంతర్జాతీయ ఆర్థిక సంస్థ (IFC) నుండి లాభాలను పొందుతున్నది. వాటిని ఈ క్రింది విధంగా వివరించవచ్చును. అవి :

భారతదేశం యొక్క మూలధన మార్కెట్లు అంతర్జాతీయ ఆర్థిక సంస్థ నుండి మూలధన సేవలందించే కంపెనీలు సాంకేతిక సహాయాన్ని పొందుతున్నాయి.

విశ్వవ్యాప్తి నెట్‌వర్క్‌ను మన దేశం యొక్క కంపెనీలు పొందుతున్నాయి. ముఖ్యంగా IFC మన దేశానికి పెట్టుబడినందించుటలో విదేశీ కంపెనీలతో ఒప్పందం కుదుర్చుతుంది. తద్వారా మన దేశానికి మూలధన పెట్టుబడి మరియు సాంకేతిక పరిజ్ఞానం అందుతుంది.

భారతదేశానికి అంతర్జాతీయ ఆర్థిక మార్కెట్ల నుండి రుణం లభించే విధంగా IFC కృషి చేస్తుంది. ఈ విధానంలో షహాయపడటానికి అందులో అతి ముఖ్యమైన పద్ధతి రుణ దాతల సమూహం మరియు అండర్ రైటింగ్ సెక్యూరిటీల ద్వారా రుణ సౌఐకర్యాన్ని కల్పిస్తుంది.

భారతదేశానికి చెందిన కంపెనీలు తమ యొక్క జమ ఖర్చుల పద్దుల ద్వారా రుణాన్ని తగ్గించుటకు మరియు మార్కెట్‌లో నిలదొక్కుకొనుటలో IFC సహాయ పడుతుంది. అదే విధంగా అంతర్జాతీయ పోటీలో ఉన్న మన దేశానికి చెందిన కంపెనీలకు ఈక్విటీ పెట్టుబడులను కేటాయించుటలో ప్రాధాన్యత ఇస్తుంది.

9.8. అంతర్జాతీయ ఆర్థిక సంస్థ - స్థిరత్వం :

IFC స్థిరమైన ముసాయిదా అభివృద్ధికి IFC యొక్క నిబద్ధతను తెలియ చేస్తుంది. నష్ట భయ నిర్వహణ IFC విధానంలో భాగం. IFC యొక్క పర్యావరణ మరియు సామాజిక విధానాలు, మార్గదర్శకాలు మరియు సాధనాలు మార్కెట్ ప్రమాణాలుగా విస్తృతంగా స్వీకరించబడినాయి. IFC లో కార్పొరేషన్లు, పెట్టుబడిదారులు, ఆర్థిక మధ్యవర్తులు, స్టాక్ ఎక్ఛేంజ్‌ల నియంత్రణ మరియు సభ్య దేశాల కార్యచరణ విధానాలలో పొందుపరచబడ్డాయి.

9.9. తక్కువ అభివృద్ధి చెందిన దేశాలలో ఆకుపచ్చ భవనాలు :

IFC EDGE (గ్రేటర్ ఎఫిషియెన్సీల కోసం డిజైన్‌లో ఎక్సలెన్స్) అని పిలువబడే వేగంగా అభివృద్ధి చెందుతున్న మార్కెట్‌ల కోసం మాస్ మార్కెట్ సర్టిఫికేషన్ విధానం రూపొందించబడినది. IFC మరియు ప్రపంచ ఆకుపచ్చ బిల్డింగ్ కౌన్సిల్ తక్కువ అభివృద్ధి చెందిన కౌంటీలలో గ్రీన్ బిల్డింగ్ వృద్ధిని వేగవంతం చేయడానికి భాగస్వామ్యం కలిగి ఉన్నాయి. ఆస్తి మార్కెట్‌లో 20% సంతృప్తి అయ్యే వరకు 7 సంవత్సరాల కాల వ్యవధిలో ఆకుపచ్చ భవనాలను పెంచడం లక్ష్యం - ముఖ్యంగా సాంప్రదాయ గృహాల కంటే 20% తక్కువ విద్యుత్తు, నీరు మరియు ఇతర పదార్థాలు అవసరమయ్యే EDGE ప్రమాణానికి అనుగుణంగా ఉన్నప్పుడు ధృవీకరణ జరుగుతుంది.

9.10. ముగింపు :

ప్రపంచ వ్యాప్తంగా అంతర్జాతీయ ఆర్థిక సంస్థ (IFC) ద్రవ్య సహాయాన్ని పెంచుటకు కృషి చేస్తుంది. 2021వ సంవత్సరం నాటికి 10,553 బిలియన్ డాలర్ల ఆర్థిక సహాయాన్ని మొత్తం 178 బాండ్లను 20 దేశాల కరెన్సీలలో ఇవ్వడం జరిగినది.

2021వ సంవత్సరపు కోశ విధానంలో IFC 31.5 బిలియన్ డాలర్ల దీర్ఘకాల మరియు స్వల్పకాల వ్యవధి గల రుణాలను 10.8 బిలియన్ డాలర్లను ఇతర పెట్టుబడిదారుల నుండి సేకరించుటకు కృషి చేస్తున్నది.

అంతర్జాతీయ ఆర్థిక సంస్థ ఆర్థిక మధ్యవర్తులను ఉపయోగించడం వలన తన ద్రవ్యాన్ని ట్రాక్ చేయలేకపోతున్నదని NGO ల నుండి తరచుగా విమర్శలకు గురిఅవుతున్నది. ఉదాహరణకు ఆక్స్‌ఫామ్ అంతర్జాతీయ మరియు ఇతర NGO లు 2015వ సంవత్సరంలో అందించిన నివేదిక, ది సఫరింగ్ ఆఫ్ అదర్స్, అంతర్జాతీయ ఆర్థిక సంస్థ తగినంత శ్రద్ధతో పనిచేయడం లేదని మరియు థర్డ్ పార్టీ రుణదాతలలో దాని అనేక పెట్టుబడులలో నష్టాన్ని నిర్వహించడం లేదని కనుగొన్నవి.

అంతర్జాతీయ ఆర్థిక సంస్థ బోర్డ్ ఆఫ్ గవర్నర్లచే నిర్వహింబచడుతుంది. ఇది ప్రతి సంవత్సరం సమావేశమౌతుంది. ముఖ్యంగా అంతర్జాతీయ ఆర్థిక సంస్థ గ్లోబల్ ట్రేడ్ ఫైనాన్స్ ప్రోగ్రామ్ ద్వారా, అంతర్జాతీయ లావాదేవీల ప్రమాదాన్ని తగ్గించడానికి

IFC 80 దేశాలలో 200 కంటే ఎక్కువ ఆమోదించబడిన బ్యాంకుల వాణిజ్య చెల్లింపు బాధ్యతలకు హామీ ఇస్తుంది. గ్లోబల్ ట్రేడ్ ఫైనాన్స్ ప్రోగ్రామ్ ప్రామిసరీ నోట్లు, మార్పిడి బిల్లులు, లెటర్స్ ఆఫ్ క్రెడిట్, బిడ్ మరియు పెర్ఫార్మెన్స్ బాండ్లు, క్యాపిటల్ గూడ్స్ దిగుమతుల కోసం సరఫరా దారు క్రెడిట్ మరియు ముందస్తు చెల్లింపులకు సంబంధించి అభివృద్ధి చెందుతున్న మార్కెట్ బ్యాంకులకు చెల్లింపు నష్టాలను కవర్ చేయడానికి హామీలను అందిస్తుంది.

9.11. మాదిరి పరీక్షా ప్రశ్నలు :

1. వ్యాసరూప ప్రశ్నలు

1. అంతర్జాతీయ ఆర్థిక సంస్థ విధులను మరియు భారతదేశ ఆర్థిక వ్యవస్థలో IFC పాత్రను వివరించండి ?
2. అంతర్జాతీయ ఆర్థిక సంస్థ లక్ష్యాలను మరియు విధులను విశ్లేషించండి ?
3. అభివృద్ధి చెందుతున్న ఆర్థిక వ్యవస్థలకు అంతర్జాతీయ ఆర్థిక సంస్థ ఏ విదంగా ఉపయోగపడుతుంది ?

2. సంక్షిప్త వ్యాస ప్రశ్నలు :

1. అంతర్జాతీయ ఆర్థిక సంస్థ విధులు వివరించండి ?
2. అంతర్జాతీయ ఆర్థిక సంస్థ లక్షణాలు వివరించండి ?
3. అంతర్జాతీయ ఆర్థిక సంస్థ రుణం -ఈక్విటీ సేవ అనగానేమి ?

3. సంక్షిప్త ప్రశ్నలు :

1. అంతర్జాతీయ ఆర్థిక సంస్థ చరిత్ర
2. అంతర్జాతీయ ఆర్థిక సంస్థ భారతదేశంలో దాని పాత్రను వివరించండి ?

9.12. ఆచూకీ గ్రంథాలు :

1. Ottenhoff, Jenny (2011). "International Finance Corporation. Center for Global Development.
2. Madura, Jeff (2007). International Financial Management ; Abridged 8th Edition. Mason, OH : Thomson South - Western. ISBN. 978-0-324-36563-4.
3. Matecki, A.E. (1957). The Establishment of the IFC and the United States. New York.
4. Swann, Nikola G. ; Chambers, John (2012). Ratings Direct Golobal Credit Portal ; International Finance Corporation. Standard & Poor's. Retrived 2012-06-12.
5. Hess, Steven ; Swahla, Annette ; Oosterveld, Bart (2012). Credit Analysis : International Finance Corporation. Moody's Investors Service. Retrived 2012-06-10.
6. International Finance Corporation. Overview of Local Currency Loans and Hedges (2012). World Bank Group. Retrieved 2012-06-11.

పాఠం -10

అంతర్జాతీయ అభివృద్ధి సంఘం

International Development Association, (IDA)

10.0. ఉద్దేశాలు

- అంతర్జాతీయ అభివృద్ధి సంఘం (IDA) అనునది ఒక అంతర్జాతీయ ఆర్థిక సంస్థ
- అంతర్జాతీయ అభివృద్ధి సంఘం ప్రపంచ వ్యాప్తంగా ఉన్న అభివృద్ధి చెందుతున్న మరియు పేద దేశాలకు సహాయం చేస్తుంది.
- అంతర్జాతీయ అభివృద్ధి సంఘం యొక్క ప్రధానమైన లక్ష్యం పేదరికాన్ని తగ్గించడం.
- అంతర్జాతీయ అభివృద్ధి సంస్థ (IDA) ప్రపంచ బ్యాంకు గ్రూపు సంస్థలలో ప్రధానమైనది.
- అంతర్జాతీయ అభివృద్ధి సంస్థ (IDA) అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలకు ముఖ్యంగా స్థూల జాతీయాదాయం (GNI) తక్కువగా ఉన్న దేశాలకు మరియు తక్కువ తలసరి ఆదాయం గల దేశాలకు రుణాలను అందిస్తుంది.

పాఠ్య నిర్మాణ క్రమం

10.1. పరిచయం

10.2. అంతర్జాతీయ అభివృద్ధి సంస్థ **(IDA)** లక్ష్యం :

10.3. అంతర్జాతీయ అభివృద్ధి సంస్థ ఏ రంగాలకు ప్రాధాన్యత ఇస్తుంది

10.4. అంతర్జాతీయ అభివృద్ధి సంస్థ **(IDA)** చరిత్ర

10.5. అంతర్జాతీయ అభివృద్ధి సంస్థ **(IDA)** సభ్యత్వం

10.6. అంతర్జాతీయ అభివృద్ధి సంస్థకు దానం **(Donor)** చేయు దేశాలు

10.7. అంతర్జాతీయ అభివృద్ధి సంస్థ **(IDA)** వనరుల కేటాయింపు

10.8. పాలన మరియు కార్యకలాపాలు

10.9. అంతర్జాతీయ అభివృద్ధి సంస్థ - ఆర్థిక పరికరాలు

10.9.1. పెట్టుబడి చర్యలు

10.9.2. అభివృద్ధి పాలసీ చర్యలు

10.9.3. అంతర్జాతీయ అభివృద్ధి సంస్థ **(IDA)** గ్యారంటీ

10.10. అంతర్జాతీయ అభివృద్ధి సంస్థ (IDA) - ఇండియా

10.11. అంతర్జాతీయ అభివృద్ధి సంస్థ - ప్రభావం

10.12. అంతర్జాతీయ అభివృద్ధి సంస్థ యొక్క విధులు

10.13. ముగింపు

10.14. మాదిరి పరీక్షా ప్రశ్నలు

10.15. సిఫార్సు చేసిన గ్రంథాలు :

10.1. పరిచయం :

అంతర్జాతీయ అభివృద్ధి సంఘం (IDA) అనేది ఒక అంతర్జాతీయ ఆర్థిక సంస్థ. ఇది ప్రపంచంలోని పేద మరియు అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలకు రాయితీ రుణాలు మరియు గ్రాంట్‌లను అందిస్తుంది. అంతర్జాతీయ అభివృద్ధి అసోసియేషన్ (IDA) అనునది ప్రపంచ బ్యాంకు గ్రూప్‌లోని సంఘం. (IDA) ప్రధాన కార్యాలయం అమెరికాలో వాషింగ్టన్ DC లో ఉన్నది. అంతర్జాతీయ అభివృద్ధి అసోసియేసన్ (IDA) అత్యల్ప స్థూల జాతియోత్పత్తితో ఇబ్బంది పడుతున్న అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలకు రుణాలు ఇవ్వడం ద్వారా పునర్నిఆర్మాణం మరియు అభివృద్ధి కోసం ఇప్పటికే పని చేయుచున్న అంతర్జాతీయ బ్యాంకును పూర్తి చేయడానికి దీనిని 24-09-1960లో స్థాపించబడినది. IDA ముఖ్య ఉద్దేశ్యం సమస్యాత్మక రుణ అర్హత నుండి, లేదా అత్యల్ప తలసరి ఆదాయం నుండి కలిసి అంతర్జాతీయ అభివృద్ధి అసోసియేషన్ మరియు అంతర్జాతీయ పునఃనిర్మాణ అభివృద్ధి బ్యాంకు (IBRD) లను సమిష్టిగా సాధారణంగా ప్రపంచ బ్యాంక్ అని పిలుస్తారు. IDA లో ప్రస్తుతం సభ్యదేశాల సంఖ్య 174

10.2. అంతర్జాతీయ అభివృద్ధి సంస్థ (IDA) లక్ష్యం :

అంతర్జాతీయ అభివృద్ధి సంస్థ (IDA) ప్రపంచ వ్యాప్తంగా పేదరికాన్ని తగ్గించే ప్రపంచ బ్యాంకు మిషన్‌ను పంచుకుంటుంది. మరియు క్రెడిట్ రిస్క్ చాలా నిషేధించబడిన దేశాలకు సరసమైన అభివృద్ధి ఫైనాన్సింగ్‌ను అందించడం లక్ష్యంగా IDA పెట్టుకున్నది. ముఖ్యంగా వాణిజ్యపరంగా లేదా బ్యాంక్ యొక్క ఇతర కార్యక్రమాల నుండి రుణాలు తీసుకోలేరు. IDA త్వరగా, సమానంగా మరియు స్థిరంగా అభివృద్ధి చెందడంలో పేద దేశాలకు సహాయం చేయడం IDA యొక్క ముఖ్య లక్ష్యం. IDA ప్రపంచంలోని అత్యంత పేద దేశాలలో ఆర్థిక మరియు మానవ అభివృద్ధి ప్రాజెక్టులకు నిధులను అందించే ఏకైక అతి పెద్ద ఆర్థిక సంస్థ. 2000వ సంవత్సరం నుండి 2010వ సంవత్సరం వరకు, 3 మిలియన్ల స్కూల్ ఉపాధ్యాయులను నియమించి శిక్షణ నిచ్చిన ప్రాజెక్టులకు ఆర్థిక సహాయం IDA చేస్తుంది. ప్రపంచ వ్యాప్తంగా 310 మిలియన్ల మంది చిన్న పిల్లలకు రోగ నిరోధక శక్తిని అందించింది. IDA సంస్థ 1,20,000 చిన్న మరియు మధ్య తరహా పరిశ్రమలకు 792 మిలియన్ డాలర్ల రుణాలను అందించింది. IDA 1960వ సంవత్సరంలో ప్రారంభించినప్పటి నుండి మొత్తం 238 బిలియన్ డాలర్ల రుణాలు మరియు గ్రాంట్‌లను జారీ చేసింది.

1. IDA ప్రధాన లక్ష్యం పేదరికాన్ని తగ్గించుటకు కృషి చేస్తుంది. IDA అనేది ప్రపంచ బ్యాంకులో ఒక భాగం. IDA తన సభ్య దేశాలలో 74 పేద దేశాలకు రుణాలు ఇస్తుంది. ఈ విధంగా తీసుకున్న రుణాలను ఆయా దేశాలు కనీస సామాజిక సేవలపై ఖర్చు చేస్తారు.

2. IDA ప్రధాన లక్ష్యమైన పేదరికాన్ని తగ్గించుటలో రుణాలను, గ్రాంట్లను సభ్య దేశాలకు ఇస్తుంది. IDA నుండి తీసుకున్న రుణాలపై సున్నా వడ్డీ లేదా అతి తక్కువ వడ్డీ రేటును వసూలు చేస్తుంది. సభ్య దేశాల ప్రాజెక్టులపై, పాలసీలపై మరియు ఆర్థికాభివృద్ధి వేగంగా పెంచుటకు కృషి చేస్తుంది.

3. IDA తన సభ్య దేశాలలో వందల మిలియన్ల ప్రజల జీవన ప్రమాణాలను పెంచుటలో కృషి చేస్తుంది. IDA 2021వ దశాబ్ధంలో 395.9 మిలియన్ల చిన్నారులకు పోలియో నిర్మూలన టీకాలను అందించింది. అదే విధంగా 974.9 మిలియన్ల ప్రజలకు కనీస ఆరోగ్య సేవలను అందించటం జరిగింది. అంతే కాకుండా 113.3 మిలియన్ల ప్రజలు నీటి సౌకర్యాలను అందించడం జరిగింది.

10.3. అంతర్జాతీయ అభివృద్ధి సంస్థ ఏ రంగాలకు ప్రాధానత్య ఇస్తుంది. :

IDA అనేది బహు పాక్ష సంస్థ ఈ సంస్థ తన అభివృద్ధి కార్యక్రమాలను చేపడుతుంది. ముఖ్యంగా అవి ఈ విధంగా ఉంటాయి.

ఆర్థికాభివృద్ధి, ఉద్యోగ కల్పన, అధిక ఆదాయాలు కల్పించుట, మెరుగైన జీవన ప్రమాణ స్థాయి, విద్యా, వైద్య, నీటి సరఫరా వ్యవసాయం, అవస్థాపన సౌకర్యాలు, వ్యాపార అభివృద్ధి కార్యక్రమాలు, సమ్మిళిత వృద్ధి, శానిటేషన్ మరియు వ్యవస్థాపరమైన సంస్కరణలు మొదలగున్నవి.

IDA 2019 ప్రధానంగా కొన్ని అంశాలకు ప్రాధాన్యత ఇచ్చింది. అవి : వాతావరణ మార్పు, దుర్బలతనం, హింస, లింగబేధం, ఉద్యోగ కల్పన మొదలైన అంశాలకు ప్రాధాన్యత ఇస్తుంది.

IDA 2020 మాంధ్య పరిస్థితులను ఏ విధంగాఎదుర్కొవాలో సభ్య దేశాలకు తెలియచేస్తుంది.

IDA ప్రపంచ బ్యాంకు యొక్క ట్విన్ గోల్స్ అయిన పేదరిక నిర్మూలన మరియు వనరుల కేటాయింపులో సభ్య దేశాలకు సహకరిస్తుంది.

10.4. అంతర్జాతీయ అభివృద్ధి సంస్థ (IDA) చరిత్ర :

1940-50 సంవత్సరాల మధ్య కాలంలో తక్కువ ఆదాయ అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలు తాము ఇకపై మూలధనాన్ని అప్పుగా తీసుకోలేమని మరియు అంతర్జాతీయ పునర్ నిర్మాణ అభివృద్ధి బ్యాంక్ (IBRD) అందించే దాని కంటే అధిక అనుకూలమైన రుణ నిబంధనలు అవసరమని గ్రహించడం ప్రారంభించాయి. 1949వ సంవత్సరం తన పదవీ కాల ప్రారంభంలో, అప్పటి అమెరికా అద్యక్షుడు హ్యారీ ఎస్. ట్రూమాన్ తన పాయింట్ ఫోర్ విధానాన్ని పూర్తి చేయడానికి మార్గాలను సూచించడానికి ఒక సలహా బృందాన్ని ఏర్పాటు చేశాడు. ఇందులో ముఖ్యమైన భాగం అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలను బలోపేతం చేసే ప్రయత్నం. ఐక్యరాజ్య సమితి అమెరికా ప్రభుత్వం అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాల కోసం బహు పాక్షిక, రాయితీతో కూడిన రుణ కార్యక్రమాన్ని రూపొందించడానికి మద్దతును తెలియచేస్తూ నివేదికలను అందించాయి.

అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలు (IBRD) రుణాలను భరించలేక నిరుత్సాహానికి గురి అయ్యాయి మరియు మార్షల్ ప్రణాళికను యూరోపియన్ దేశాలకు తులనాత్మకంగా ఉదారంగా బహుమతిగా భావించాయి. 1940వ సంవత్సరం చివరలో మరియు 1950వ దశకం ప్రారంభంలో, అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలు ఐక్యరాజ్య సమితి (UNO) కి సాంకేతిక మద్దతు మరియు

రాయితీ ఆర్థిక సహాయాన్ని అందించే అభివృద్ధి సంస్థను రూపొందించాలిన కోరడం ప్రారంభించాయి. ఈ సంస్థ ప్రతి దేశం యొక్క ఇతర UNO సంస్థల సమావేశానికి కట్టుబడి ఉండాలనే ప్రత్యేక కోరికతో, వెయిటెడ్ ఓటుకు వ్యతిరేకంగా ఒక ఓటు కలిగి ఉండటం, అయితే అమెరికా చివరికి ఆ ప్రతిపాదనలను వ్యతిరేకించింది. ప్రచ్ఛన్న యుద్ధం పెరుగుదలపై అమెరికా మరింత ఆందోళన చెందడంతో, అది 1954వ సంవత్సరంలో తన డిపార్ట్‌మెంట్ ఆఫ్ స్టేట్ ఆదేశాలనుసారం ఒక రాయితీని ఇచ్చింది. అంతర్జాతీయ ఆర్థిక సంస్థ (IFC) భావనకు మద్దతు ఇవ్వడం ద్వారా, 1956వ సంవత్సరంలో IFC ప్రారంభించబడినప్పటికీ, అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలు నూతన రాయితీతో కూడిన ఆర్థిక మెకానిజంను రూపొందించాలని డిమాండ్ చేస్తూనే ఉన్నాయి.

పై ఆలోచనలు IBRD లో మార్పులను తెచ్చింది. IBRD యొక్క అప్పటి అధ్యక్షుడు యూజిన్ R బ్లాక్, Sr. అమెరికాచే పాలించబడే ప్రత్యేక యునైటెడ్ నేషన్స్ ఫండ్ ఫర్ ఎకనామిక్ డెవలప్‌మెంట్ (SUNFED) అనే రాయితీతో కూడిన ఆలోచనకు విరుద్ధంగా, అంతర్జాతీయ అభివృద్ధి సంఘం యొక్క భావనను ప్రచారం చేయడం ప్రారంభించారు.

ఆ విధంగా జనవరి 1960వ సంవత్సరం చివరి నాటికి, మొత్తం 15 దేశాలు అంతర్జాతీయ అభివృద్ధి సంస్థను స్థాపించిన ఒప్పందాలపై సంతకం చేశాయి. IDA సెప్టెంబర్ 1960వ సంవత్సరంలో 913 మిలియన్ డాలర్ల ప్రారంభ బడ్జెట్‌తో ప్రారంభించబడినది. IDA ప్రారంభించిన 8 నెలల కాలంలో సభ్య దేశాల సంఖ్య 51కి పెరిగింది.

10.5. అంతర్జాతీయ అభివృద్ధి సంస్థ (IDA) సభ్యత్వం :

IDA లో 173 సభ్య దేశాలు ఉన్నాయి. ఇవి ప్రతి మూడు సంవత్సరాలకు దాని మూలధనాన్ని భర్తీ చేయడానికి విరాళాలను చెల్లిస్తాయి. 12-12-2008వ సంవత్సరంలో సమోవా 173వ సభ్య దేశంగా చేరింది. 174వ సభ్య దేశంగా బల్గేరియా చేరినది. IDA 75 రుణాలను తీసుకొనే దేశాలకు రుణాలిస్తుంది. ఇందులో సగానికిపై అంటే 39 దేశాలు ఆఫ్రికాలోనే ఉన్నాయి. IDA లో సభ్యత్వం కేవలం ప్రపంచ బ్యాంకులో సభ్యులుగా ఉన్న దేశాలకు, ప్రత్యేకించి IBRD కి మాత్రమే అందుబాటులో ఉంటుంది IDA అభివృద్ధి అనుకూల మరియు పేదరిక వ్యతిరేక ఆర్థిక లేదా సామాజిక సంస్కరలను అమలు చేయడంలో విధాన పనితీరు ఆధారంగా దేశాలను అంచనా వేస్తుంది. 2019వ సంవత్సరం నాటికి IDA యొక్క రాయితీతో కూడిన రుణ కార్యక్రమాల నుండి రుణం పొందాలనుకుంటే ఆ దేశం యొక్క స్థూల జాతీయాదాయం తలసరి 1.205 డాలర్లు (2022వ సంవత్సరపు డాలర్లలో) మించకూడదు.

10.6. అంతర్జాతీయ అభివృద్ధి సంస్థకు దానం (Donor) చేయు దేశాలు :

IDA ప్రారంభించినప్పటి నుండి కాలక్రమేణ రునాలను తిరిగి చెల్లించే విధానంలో ఉంటాయి. ఆ విదంగా IDA కు దానం చేయు దేశాలను ఈ క్రింది విధంగా వర్గీకరించవచ్చును. అవి :

G-7 (ప్రస్తుతం - G-8) దేశాలు అంతర్జాతీయ అభివృద్ధి సంస్థ మొత్తం నిధులలో 69% నిధులను ఈ దేశాలు IDA కి దానం రూపంలో చెల్లిస్తున్నాయి.

26% నిధులను దానం చేయుటకు 11 సభ్య దేశాలలైన మధ్యస్థ లేదా సాంప్రదాయ దాతృత్వ దేశాలు ఇస్తున్నాయి.

మిగిలిన 5% నిధులు 34 చిన్న, చిన్న దేశాలు దానం రూపంలో చెల్లిస్తున్నాయి.

10.7. అంతర్జాతీయ అభివృద్ధి సంస్థ (IDA) వనరుల కేటాయింపు :

అంతర్జాతీయ అభివృద్ధి సంస్థ వనరుల కేటాయింపులో వివిధ పద్ధతుల ద్వారా కేటాయించబడుతుంది. వాటిని ఈ క్రింది విధంగా వివరించవచ్చును. అవి :

- ❖ సభ్య దేశాలకు అవసరమైన ఆర్థిక సహాయం కొరకు IDA సామర్థ్యం ప్రకారం నిధులను తీసుకోవడం జరిగింది.
- ❖ ప్రతి సభ్య దేశం వార్షిక దేశ విధానం ప్రకారం అంచనా వేయబడుతుంది.
- ❖ స్థూల జాతీయోత్పత్తి (GNI) తలసరి ఆదాయం
- ❖ ఆ దేశం యొక్క జనాభా
- ❖ ప్రత్యేక వనరుల కేటాయింపు అనుకోకుండా జరిగే ప్రమాదాలకు లేదా రుణాలను తిరిగి చెల్లించిన దేశాలకు IDA రుణం ఇస్తుంది.

10.8. పాలన మరియు కార్యకలాపాలు :

IDA అనునది ప్రపంచ బ్యాంకు యొక్క బోర్డ్ ఆఫ్ గవర్నర్లచే నిర్వహించబడుతుంది. ఇది ప్రతి సంవత్సరం సమావేశమౌతుంది. ఒక్కొక్క సభ్య దేశానికి ఒక గవర్నర్‌ను కలిగి ఉంటుంది. బోర్డ్ ఆఫ్ గవర్నర్స్ రుణాలు మరియు ఆర్థిక కార్యకలాపాలు లాంటి రోజు వారీ విషయాలపై తన అధికారాన్ని బోర్డ్ ఆఫ్ డైరెక్టర్లకు అప్పగిస్తుంది. బోర్డ్ ఆఫ్ డైరెక్టర్స్‌లో 25 మంది ఎగ్జిక్యూటివ్ డైరెక్టర్లు ఉంటారు. దీనికి ప్రపంచ బ్యాంక్ గ్రూప్ ప్రెసిడెంట్ అధ్యక్షత వహిస్తారు. అయితే IDA విషయాలకు సంబంధించిన నిర్ణయాలు IDA యొక్క 173 సభ్య దేశాలకు మాత్రమే సంబంధించినవి. అధ్యక్షుడు IDA యొక్క మొత్తం కార్యకలాపాలను పర్యవేక్షిస్తారు.

సెంటర్ ఫర్ గ్లోబల్ డెవలప్‌మెంట్ పరిశోధకుల అభిప్రాయం కారణంగా 2025వ సంవత్సరం నాటికి IDA స్థాపన 65వ వార్షికోత్సవం సందర్భంగా IDA యొక్క అర్హత కలిగిన రునాలు తీసుకునే దేశాల సేకరణ సగానికి తగ్గిపోతుందని మరియు మిగిలిన రుణ గ్రహీతలు ప్రధానంగా ఆఫ్రికన్ దేశాల వారు ఉంటారని భావిస్తున్నారు. అంతే కాకుండా గణనీయమైన జనాభా క్షీణత లాంటి మార్పులు IDA తన ఆర్థిక నమూనాలు మరియు వ్యాపార కార్యకలాపాలను జాగ్రత్తగా పరిశీలించి ముందుకు సాగడానికి తగిన వ్యూహాన్ని నిర్ణయించాల్సిన అవసరాన్ని సూచిస్తాయి.

10.9. అంతర్జాతీయ అభివృద్ధి సంస్థ - ఆర్థిక పరికరాలు :

IDA ఆర్థిక పరికరాలను 3 రకాలుగా వర్గీకరించవచ్చును. అవి :

10.9.1. పెట్టుబడి చర్యలు :

IDA అందించే ఆర్థిక సహాయం విశ్వవ్యాప్తంగా పేదరిక నిర్మూలన, సామాజిక అవస్థాపన సౌకర్యాలు మొదలైనవి విశ్వవ్యాప్తి పొందాయి.

10.9.2. అభివృద్ధి పాలసీ చర్యలు :

IDA యొక్క అభివృద్ధి పాలసీ చర్యల ద్వారా ఆర్థిక విధానాలు సంస్థల యొక్క ఏకాగ్రత ఉంటుంది.

10.9.3. అంతర్జాతీయ అభివృద్ధి సంస్థ (IDA) గ్యారంటీ :

ప్రపంచ వ్యాప్తంగా ఏదైనా ఆర్థిక సంస్థ ఆ దేశ ప్రభుత్వం చే విఫలం చెందినట్లయితే వెనువెంటనే ఆయా దేశాలు ప్రైవేటు రంగం యొక్క ఆర్థిక సహాయం కోరుకుంటున్నాయి.

10.10. అంతర్జాతీయ అభివృద్ధి సంస్థ (IDA) - ఇండియా :

భారతదేశం (IDA) ప్రారంభ సభ్యుడుగా గుర్తించబడినది.

భారతదేశం IDA నుండి పెట్టుబడి మొట్టమొదట జాతీయ రహదారుల నిర్మాణం ప్రాజెక్టులలో 1961వ సంవత్సరంలో ప్రారంభించారు.

గత దశాబ్ద కాలం నుండి 3/4 వ వంతు రుణాన్ని ప్రపంచ బ్యాంకు ఉన్నది.

1970వ సంవత్సరంలో IDA నుండి నిధులు మరియు IDA లోని మదింపు పద్ధతుల ద్వారా అధిక శాతం లోన్ల ద్వారా ఇవ్వబడుతుంది.

1980వ సంవత్సరం నుండి చైనా, ప్రపంచ బ్యాంకులో చేరింది. చైనా చేరికతో మన దేశం యొక్క సామర్థ్యం తగ్గుతున్నది.

భారతదేశం అత్యల్ప లేదా మధ్యస్థ ఆదాయం దేశాలకు అందిస్తుంది.

10.11. అంతర్జాతీయ అభివృద్ధి సంస్థ ప్రభావం :

IDA యొక్క పాలసీలు, విధానాలు గరిష్ట స్థాయి చెల్లింపులు, అభివృద్ధి సూచికల ద్వారా రూపొందించబడినది. వాటిలో ప్రధానమైనది IDA 19 ప్రగతి

IDA లోని సభ్య దేశాలలో దాదాపు 70 దేశాలు కోవిడ్-19 వ్యాక్సిన్స్ కొరకు, ఆరోగ్య నిపుణుల ట్రైనింగ్ కోసం మరియు అసుపత్రుల సౌకర్యాల కొరకు IDA సహాయం పొందాయి.

2021 కోశ వార్షిక ప్రణాళికలో దాదాపు 60% వ్యయాన్ని వాతావరణ మార్పులపై చేశాయి. అదే విధంగా దాదాపుగా 62 సభ్య దేశాలకు ప్రకృతి వైపరిత్యాల తగ్గింపు ప్రాళికలను తయారు చేయు వాటి కోసం రుణాలు ఇచ్చాయి.

IDA ప్రపంచ ఆరోగ్య సంస్థ (WHO) సహకారంతో వ్యాక్సిన్ కొనుగోలు చేయుటకు, వ్యాక్సిన్స్ తయారీ అభివృద్ధికి ఆర్థిక సహాయం అందించినవి.

యామన్ దేశానికి చెందిన మిలియన్ల ఆరోగ్య సంరక్షణ బాధ్యత. ఆ దేశం యొక్క మానవ మూలధనం స్థిరత్వం కొరకు ఆర్థిక సహాయం చేసింది.

10.12. అంతర్జాతీయ అభివృద్ధి సంస్థ యొక్క విధులు :

IDA తన ప్రాధాన్యతను అధిక ప్రాధాన్యత గల ప్రాజెక్టులకు మరియు సభ్య దేశాలకు కేటాయిస్తుంది. IDA తన సభ్య దేశాల ప్రభుత్వాలకు మరియు ఆ దేశాలలోని ప్రైవేట్ రంగ సంస్థలకు రుణ సహాయాన్ని అందిస్తుంది. అదే విధంగా సభ్య దేశాలలోని ప్రైవేట్ రంగం యొక్క సంస్థలకు ఆ దేశాల ప్రభుత్వ హామీ లేకుండానే రుణాన్ని అందిస్తుంది. అలాగే IDA ఇతర ఆర్థిక సహాయ సంస్థల మధ్య పరస్పర సహకార భావాన్ని కల్పించి సభ్య దేశాలకు అంతర్జాతీయ ఆర్థిక సహాయం అందిస్తుంది. అంతే కాకుండా తక్కువ అభివృద్ధి చెందిన దేశాలకు ఆర్థిక మరియు సాంకేతిక సహాయాన్ని అందిస్తుంది.

IDA అందించే ఆర్థిక సహాయాన్ని ఈ క్రింది విధంగా వివరించవచ్చును. అవి :

IDA యొక్క ప్రాథమిక ప్రమేయం

మానవతనీయ చర్యలు మరియు మానవ జీవితాన్ని కాపడటం, మానవుల మధ్య కుల, జాతి, మత, ప్రాంతీయ విభేదాలను, వైషమ్యాలను మరియు రాజకీయ వైషమ్యాలను తగ్గించుటకు కృషి చేస్తుంది.

10.13. ముగింపు :

IDA ప్రస్తుతం 173 సభ్య దేశాలున్నాయి. IDA పరిపాలన బోర్డ్ ఆఫ్ గవర్నర్స్ నిర్వహిస్తారు. IDA రోజు వారి పని విధానంలో అభివృద్ధి కార్యక్రమాలను తన సభ్య దేశాలకు, IDA అధికారులు, ఇతర ఉద్యోగుల సహకారంతో నిర్వహించబడుతున్నది. IDA ప్రస్తుతం 50+ దాతా ప్రభుత్వాల నుండి సహాయం పొందుతున్నది.

IDA యొక్క అతి ప్రధానమైన మార్పు (IDA 20) దీనిని డిసెంబర్ - 2021న ప్రారంభించింది. చారిత్రికంగా 93 బిలియన్స్ డాలర్ల ఆర్థిక పాయకేజిని IDA సభ్య దేశాలకు 2022-25 సంవత్సరాల మధ్య కాలంలో అందించుటకు కృషి చేస్తుంది. ఈ విధంగా గత 61 సంవత్సరాల చరిత్రలో అతి పెద్ద ప్యాకేజీని సభ్య దేశాలకు అందిస్తుంది.

10.14. మాదిరి పరీక్షా ప్రశ్నలు :

1. వ్యాసరూప ప్రశ్నలు

1. అంతర్జాతీయ అభివృద్ధి సంఘం అనగానేమి ?
2. అంతర్జాతీయ అభివృద్ధి సంఘం లక్ష్యాలను ప్రాధాన్యతను వివరించండి ?
3. అంతర్జాతీయ అభివృద్ధి సంఘంను చరిత్రాత్మకంగా విశ్లేషించండి ?

2. సంక్షిప్త వ్యాస ప్రశ్నలు :

1. అంతర్జాతీయ ఆర్థిక సంస్థ అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలకు ఏ విదంగా సహాయపడుతున్నదో వివరించండి ?

3. సంక్షిప్త ప్రశ్నలు :

1. అంతర్జాతీయ అభివృద్ధి సంస్థ - భారతదేశం

2. అంతర్జాతీయ అభివృద్ధి సంస్థ విధులను వివరించండి ?

3. అంతర్జాతీయ అభివృద్ధి సంస్థ యొక్క వనరులు కేటాయింపు వివరింపుము ?

10.15. సిఫార్సు చేసిన గ్రంథాలు :

1. శాన్‌ఫోర్ట్, జాన్సన్. ఈ (2002). ప్రపంచ బ్యాంకు IDA రుణాలు, IDA గ్రాంట్స్.

2. అంతర్జాతీయ అభివృద్ధి అసోసియేషన్ (1960). IDA ఆర్టికల్స్ మరియు ఒప్పందాలు.

3. బూర్కి, షాహిద్ జావిద్, హిక్స్, నార్మన్ (1982). "International Development Associationin Retraspect". Finance and Development

4. వాన్ డి. లార్, ఆర్ట్ J.M. (1976). "The World Bank and the World's Poor". World Development.

5. అంతర్జాతీయ అభివృద్ధి బ్యాంక్, (2012) అంతర్జాతీయ అభివృద్ధి బ్యాంక్‌య ఒక్క చరిత్ర ప్రపంచ బ్యాంక్.

6. Murphy, Craig, (2006), The United Development Programme : A Better way ?, Cambridge, Cambridge University.

7. Alder, Nicole, Yazhemsky, Ekaterina, Tarverdyan, Ruzana (2010). A Frame Work of Measure the relative Socio - economic Performance of Developing Countries, Socio - Economic Planning Sciences. 44 (2) : 73-88.

8. Epstein, Gil S. ; Gang, Ira N. (2009) "Good Governance and Good Aid Allocation". Journal of Development Economics. 89 (1) : 12-18.

203EC21

M.A (Economics) **DEGREE EXAMIANTIONS**

Second Semester

Economics

Paper-III – INTERNATIONAL ECONOMICS

Time : Three hours Maximum : 70 marks

Answer ALL questions.

All questions carry equal marks.

1. (a) Explain the theory of comparative cost with the opportunity cost approach.

Or

(b) What are the necessary and sufficient conditions for the factor price equilisation theorem to hold? Explain.

2. (a) Briefly explain measurement of gains from trade and distribution.

Or

(b) Explain how secular deterioration of terms of trade measures of gains from trade.

3. (a) Examine the effect of tariff on terms of trade.

Or

(b) Briefly discuss objectives of import quota and compare between tariff and quota.

4. (a) Explain the adjustment mechanism theories of balance of payments.

Or

(b) Distinguish between floating exchange rate and fixed exchange rate of a country. What type of exchange rate system has been currently adopted by India?

5. (a) Give a brief account of IBRD.

Or

(b) Briefly explain the achievements failures of International Finance Corporation (IFC).